

Kalkınmak, sanayileşmek demektir

Genel Sekreter
Mustafa Kalyoncu

Yayın Koordinatörü
A. Nedim Atilla

Yayın Ekibi
Özlem Balcı
Mehmet Ali Sütü
Ozdem Ekinci
Feriha Akın
Zeliha Ünal
Aydan Esentepe
Bülent Ügretici
Seniha Aslan
Muammer Çalar
Gül Ertan

Grafik Tasarım Uygulama
Kerem Aksoy

Aralık 2012

Ege Bölgesi Sanayi Odası

Geçmiş - Gelecek

Ege Bölgesi Sanayi Odası Kurumsal Tarih Kitabı
2009-2012 Dönemi Yönetim Kurulu'nun armağanıdır

Ender YORGANCILAR	(Yönetim Kurulu Başkanı)
H. İbrahim GÖKÇÜOĞLU	(Yönetim Kurulu Başkan Yrd.)
Erdoğan ÇİÇEKÇİ	(Yönetim Kurulu Başkan Yrd.)
Hüseyin VATANSEVER	(Yönetim Kurulu Sayman Üyesi)
Muhsin DÖNMEZ	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Yıldıray YALINIZ	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Kamil PORSUK	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Eyüp SEVİMLİ	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Bayram TALAY	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Haluk TEZCAN	(Yönetim Kurulu Üyesi)
Tuncer VARDARCI	(Yönetim Kurulu Üyesi)

Ege Bölgesi Sanayi Odası

Geçmiş - Gelecek

İçindekiler

Öncü kurum EBSO.....	8
Kökü tarih, güçlü yapı.....	10
Bölüm I	
Dünyayı değiştiren Sanayi Devrimi ve Osmanlı'dan Cumhuriyete İzmir'de Sanayi.....	12
Sanayi Devrimi İzmir çarşılarına nasıl yansıdı?.....	34
Ege Bölgesi'nin hayatı değiştiren gelişme: Demiryolu hatları.....	36
Hep güvenli bir limandı İzmir.....	54
Batı Anadolu'da sanayiye yaratan tarımsal ürünler.....	61
Pamuk ve İzmir sanayii.....	62
Kendine özgü sanayi yaratan ürün: İncir.....	64
En güzel şaraphık ve kuru tuzumların kenti.....	66
Batı Anadolu'da en eski sanayi: Zeytinyağı.....	68
Tütünsüz Ege düşünülemezdi.....	70
Petrol ve İzmir sanayii.....	72
Bölüm II	
İktisat Kongreleri ve Ege sanayii.....	74
Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir İktisat Kongresi açılış konuşmasından.....	80
Sanayi Planlarına geçiş.....	86
Bölüm III	
Cumhuriyet'in kuruluşundan adım adım EBSO'ya uzanan yolun kilometre taşları.....	96
İzmir muntıkası Sanayi Birliği nasıl kuruldu?.....	102
İzmir Sanayi Birliği Nizamnamesi.....	104
Egeli sanayicilerin örgütlenmedeki miladı: 1945.....	110
İzmir Sanayi Odası.....	116
Planlı Kalkınma döneminde EBSO (1960-1970).....	126
70'ler: İzmir sanayinde canlanma dönemi.....	136
EBSO'da 80'ler.....	148
21. yüzyıla doğru İzmir'de sanayi.....	160
2000'li yıllarda EBSO.....	174
Bölüm IV	
EBSO'nun geleceği, misyonu ve vizyonu.....	214
EBSO'nun tarihine yolculuk.....	219
Osman Kibar.....	220
Şinasi Ertan.....	222
Yılmaz Adıgüzel.....	224
Ersin Faralyalı.....	226
Uğur Yüce.....	238
Murat Demirer.....	232
Selim Yaşar.....	234
Atıl Akkan.....	236
Kani Aydoğdu.....	238
Salih Esen.....	240
Tamer Taşkın.....	242
Kemal Çolakoglu.....	244
Ayhan Toğuş.....	246

1954 - 1974

Ege Bölgesi Sanayi Odası 1954 yılındaki kuruluşundan itibaren 20 yıl süreyle Cumhuriyet Bulvarı üzerindeki bu binada çalışmalarını sürdürdü.

1974 - ...

Ege Bölgesi Sanayi Odası 1974 yılından beri Cumhuriyet Bulvarı 63 numaradaki hizmet binasında çağın gereklerine uygun donanımıyla sanayicilere hizmet veriyor.

Öncü kurum EBSO

Mehmet TIRYAKI / EBSO Meclis Başkanı

Izmir'den yayılan kalkınma hamlesi Cumhuriyetin hayata geçirdiği kurum ve kuruluşlar ile vücut bulmuştur. Bu kuruluşlardan biri de Ege Bölgesi Sanayi Odası'dır.

Kuruluşunun temelini ve ruhunu İzmir İktisat Kongresi'nden alan Ege Bölgesi Sanayi Odası, bu bilinçle sanayinin güçlenmesi yönünde faaliyetlerini kesintisiz ödün vermeden sürdürmüştür. Bu da EBSO'yu bölge sanayinin tartışılmaz gücü noktasına taşımıştır. Bu güç, EBSO'ya öncü bir kurum profili çizmiştir.

Bu anlamda, 58 yıldır sanayileşme ve kalkınma yolculuğunu büyük bir hızla devam ettiren Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın tarihinin kapılarını sizlere açmaktan sonsuz mutluluk duymaktayız.

Bu yolculukta, "Nereden nereye gelindi? Kimler geldi kimler geçti?" gibi soruların cevaplarını; bir kısmını tarihin içinden anekdotlarla, bir kısmını da birebir yaşayan çok önemli değerlerimizin kendi sözcüklerinden yazıya dökülenlerde bulacak ve oluşturulan EBSO tarihinde Bölge sanayisinin ve daha da ileri giderek Türk sanayisinin gelişimini görebileceksiniz.

Ancak, şehrimizin ve bölgemizin sanayi ve iktisadi tarihi ile ilgili önemli kilometre taşlarından bazılarını burada değinmemek, geçmişe haksızlık olur...

İzmir, Türk ekonomi tarihinde Kurtuluş Savaşı bitiminde yanmış yıkılmış tükenmiş bir ülkenin küllerinden yeniden doğduğu 1. İktisat Kongresi'ne ev sahipliği yaparak en zor koşullarda dahi önemini ortaya koymuştur. Daha Cumhuriyetin ilanından evvel 17 Şubat 1923'te, düzenlenmesinde öncülük ettiği 1. İktisat Kongresi ile ülkemizin ticaret ve sanayi politikasına yön vermede öncü bir rol oynamıştır. Yeni Türk Devleti'nin iktisadi politikasının dünyaya anlatılmasında ve yeni bir doğuşun sembolü olması amacıyla Atatürk, İzmir'i özellikle seçmiştir. Büyük yangından yeni çıkmış olması ve bu nedenle konaklama yeri sıkıntısından dolayı kış günü Anadolu'dan gelen delegeler, civardaki iş hanlarında misafir edilmiştir. Bu durum, o günün İzmir basınının tabiriyle "Bu aziz misafirlerimize göstereceğimiz misafirperverlik biz İzmirli için bir şeref meselesi" olmuştur.

İktisat Kongresi ve takip eden yıllarda ülkemizin ilk uluslararası fuarının temellerinin atılmasının yanında Cumhuriyet öncesi ve sonrası bir çok sektördeki ilk Türk girişimcilerinin bir çoğunun şehrimizden çıktığı da bilinmektedir. Bu Türk girişimciler başarıları ile ülkemizin ticari ve sanayi hayatında o yıllarda önemli

söz sahibi olmuşlardır. O dönemlerde İzmir ve Ege Bölgesi'ndeki aileler, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, Türkiye'de ticaret geleneğinin oluşmasında önemli rol oynadılar.

İzmir İktisat Kongresi'nin bir önemli yanı daha vardı; Kongre bazı Türk tüccarlara cesaret vermişti ve bu sayede hepsi ticaret alanında çok başarılı işlere imza attılar, daha sonra da bölge sanayisinin temellerinin atılmasında öncülük ettiler. İsimlerini günümüze kadar taşıdılar. Bunları kitapta detaylı olarak bulabilirsiniz. Hatırlatmak istediğim bir diğer anekdot ise; Rahmetli Vehbi Koç, bir sohbetinde İzmir Ticaret Odası kurucularından olan İzmirli tüccar Balcıade Hakkı Bey için, "O dönemde benden daha zengin-di" diyerek, o yıllarda önemli bir kriter olan "İstanbul yansa İzmir yapar" söylemine dikkat çekmiştir. 1960'lı yıllarda İzmir'de Sanayi ve Ticaret odalarına kayıtlı beş binden fazla işyeri bulunmaktaydı. Burada önemli bir konu da o yıllarda bölge sanayisi için gerekli hammaddenin bile bölgeden temin edildiği idi. Yani gıda, içecek, tütün ve dokuma sanayileri için gereken hammadde de bölgemizden temin edilmekteydi. Dolayısıyla bölgemizde yaratılan katma değer ne kadar yüksek olduğunu tahmin etmek zor değil.

1960'larda İzmir'den yapılan ihracat toplam Türkiye ihracatının neredeyse yarısı kadardı. Bölgede sanayi faaliyetlerinin arttığı 70'li yıllarda ise Türkiye imalat sanayii üretimi değer olarak yüzde 52 artarken bölgemizin imalat sanayi artışının yüzde 143 olduğunu DPT raporlarından anlıyoruz.

1950'li yılların başında şehrimizden halı ve

gülyağı ihracatı yapan sanayici Ali Haydar Albayrak'ın yapmış olduğu ihracatın, yani halı ihracatında tek başına ülke ihracatının yüzde 20'sini karşıladığını ve kendisinin aynı dönemde ülkenin en yüksek gelir vergisi ödeyen mükellefi olduğunu, 1958 yılına kadar üzüm ve pamuk ihracatında ülkede ilk sırayı kimseye kaptırmadığını bugün hangimiz hatırlıyoruz?

Bu ve bunun gibi konusunda öncülük yapmış birçok girişimciyle, sonradan gelen bölgemiz ticaret ve sanayisinin öncüsü olmuş kuşaklar da girişimcilikte, yeniliklerin öncüsü olmakta Türkiye'ye örnek olan başarı hikayeleri yaratmışlardır...

Geçmişin başarılarıyla gururlanmak, hatalardan ders çıkarmak ve başarıya giden yolu bulmak önce kendimizi, gücümüzü ve geçmişimizi tanımaktan geçmektedir. Bu değerli tarihi her dönemimizde güncelleyerek, kamuoyunun hizmetine sunmak bizlerin en birincil vazifesidir. Bu coğrafyada ilerlemenin, gelişme ve kalkınmanın öncüsü olmuş, ekonominin, sosyal ve siyasal hayatın dinamiklerine doğrudan etki etmiş, nice değeri kitabımızda toplamaya çalıştık.

Bu değerli yayın ile tarihin bize vermiş olduğu bu mühim görevi yerine getirmiş olmaktan duyduğumuz memnuniyet ve gururu sizlerle paylaşıırken, çalışmaya katkısı olan herkesi tebrik ediyor, Ege Bölgesi Sanayi

Odası'nın geçmişten bugüne Meclis Başkanı, Yönetim Kurulu Başkanı, Yönetim Kurulu ve Meslek Komiteleri'nde görev almış tüm üyelere, değerli hizmetlerinden dolayı teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Köklü tarih, güçlü yapı

Ender YORGANCILAR / EBSO Yönetim Kurulu Başkanı

Ulu Önder Atatürk'ün: "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir." sözü, bugün aldığımız bu sorumluluğun ne kadar önemli olduğunu altını çizmektedir.

Önceki dönemlerde de birkaç kere yazılmış olan ve son olarak 1999 yılında hazırlanan EBSO tarihini revize etmeyi bu anlamda bir görev kabul ettik.

EBSO, sahip olduğu değerler ile; gerek bölgesel gerekse ulusal bazda karar mekanizmalarında yer alan, yetki ve sorumluluk sahibi, güçlü bir sanayici örgütü ve sivil toplum kuruluşudur.

Odamız, 1951 yılında kurulan İzmir Sanayi Odası'nın, 1954 yılında Ege Bölgesi Sanayi Odası'na dönüşmesiyle Türkiye'nin ilk ve tek Bölge Sanayi Odası kimliğini almıştır. İşte o zamandan günümüze kadar gelen süreçte, Odamızın ve sanayimizin gelişimini bu yayın aracılığıyla sizlerle paylaşmaktan mutluluk duymaktayız.

Çalışmamızda; geçmişten geleceğe ışık tutmaya, düne bakarak yarına dair bir vizyon oluşturmaya özen gösterdik.

Ege Bölgesi Sanayi Odası; bugün 67 meslek grubu altında yaklaşık 5 bin üyesi ile büyük bir kurumsal kimliğe dönüşmüştür. Dayandığı temel değerler, misyon ve vizyonu çerçevesinde; 55'nci Yönetim Kurulu ile bölgeye, ülkeye hizmetini en üst kalitede sürdürmeye devam etmektedir.

Bu sürecin bir parçası olmaktan bizler onur duyduk. Her zaman uzlaşmacı, diyaloga açık, Cumhuriyeti ve demokrasiyi her aşamada esas alan Odamızın ilkeleri doğrultusunda sanayimize, sanayi-cimize, bölgemize hizmet etmeye gayret gösterdik.

2009-2012 dönemi, Yönetim Kurulumuzun görev süresidir. Bu dönem aynı zamanda dünya tarihine geçen küresel krizin en yoğun yaşandığı dönemdir. Küresel krizle birlikte dünyanın hızlı bir şekilde değişime uğradığı, yeni kabul-lerin ortaya çıktığı, dev ekonomilerin çöküşe geçtiği, AB gibi güçlü bir birliğin dağılmamak için çırpındığı, diktatörlerin, liderlerin devrildiği bir dönemden bahsediyoruz. Dünyadaki bu değişime kayıtsız kalamayan ülkemiz, İzmir ve tabii ki Odamız böyle bir dönemde çok önemli adımlar atmıştır.

Bu kapsamda; değişim ve gelişimdeki sürekliliğin başarıyı getirdiği inancı ile; kalite yolculuğumuza hız verdik. ISO 9000 Belgesi ile kalitesini escil eden Ege Bölgesi Sanayi Odası, TOBB tarafından ilk akredite edilen Odalar arasındadır. Kaliteli hizmeti sürdürülebilir kılmak amacıyla bu iki belge ile yetinmedik. ISO 10002 Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi ve ISO/IEC 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Belgelerini alarak, en önemlisi de bu anlayışı benimseyerek, EFQM çalışmalarını hayata geçirdik.

EFQM çalışmalarımızın ilk meyvesini de KalDer tarafından verilen Ege Bölgesi Kalite Başarı Ödülü'nü kazanarak aldık. Bu başarımızı perçinleyen ise EFQM (Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı) tarafından "Başarılı biçimde yönetilen ve mükemmel kurum olma yönünde ilerleyen kurumları" tanımak üzere kurgulanmış 5 Aşamalı Avrupa Mükemmelliğe Yolculuk Programı'nın ikinci aşaması olan Mükemmellikte Yetkinlik kategorisi değerlendirmesinde 4 Yıldızlı Yetkinlik Belgesi'ni almamız olmuştur.

Çevreye duyarlı bir sanayi anlayışı içerisinde her zaman çevre bilincinin yayılması ve çevrenin korunmasına yönelik

çalışmalarda öncü olduk, olmaya da devam edeceğiz. Bu çalışmalarımız, 2012 yılında Akdeniz Üniversitesi tarafından Türkiye kategorisinde "Çevre Hizmet Ödülü" ile taçlandırılmıştır.

Böylesine köklü bir tarihe sahip, güçlü ve etkili bir organizasyonun yönetiminde Yönetim Kurulu Başkanlık görevini üstlenmiş olmaktan dolayı gurur duyduğumu büyük bir memnuniyetle ifade etmek isterim.

Sanayicinin konularını dün olduğu gibi, bundan sonra da cesurca, dürüstçe, Odanın menfaatleri doğrultusunda savunmaya her daim devam edeceğiz. Bu anlayış içinde, tüm EBSO organlarında görev alan sanayicilerimizi ve Oda kadrosunda her dönemde özverili çalışmalarını sürdüren EBSO personelinin, gönülden kutluyorum. Ebediyete intikal eden sanayicilerimizi ve çalışanlarımızı minnetle, şükranla

bir kez daha anıyoruz.

Bu çalışmamızda emeği geçen herkese teşekkür ediyor, kitabımızın faydalı olmasını diliyorum, sizleri tarih yolculuğumuza davet ediyorum.

1. Bölüm

Dünyayı Değiştiren
Sanayi Devrimi
ve
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e
İzmir'de Sanayi

A. Nedim ATILLA

Ege Bölgesi'ndeki sanayicilerin, mesleki menfaatlerini korumak amacıyla bir çatı altında toplanarak güç birliği oluşturmaları fikri, ülkede milli sanayiinin hızla kurulmasını öngören 1. İktisat Kongresi kararlarının uygulamaya geçirilmesi hareketiyle birlikte filizlenmiştir. İlerleyen yıllarda, "İzmir Enternasyonal Fuan'na dönüşecek olan "9 Eylül Yerli Mallar Sergisi"nin ilk defa açıldığı 1927 yılında, İzmirli bir grup sanayicinin öncülüğünde "İzmir Sanayi Birliği" kurulmuştur.

Bugünkü Oda'nın temelindeki ilk taşı oluşturan bu örgütün çalışmaları 1937 yılına kadar sürmüştür. Birlik 1937-1945 döneminde faaliyetlerini durdurmuştur. 1945 yılında yeniden toparlanmış, fakat 1951 yılına kadar aktif bir çalışma düzenine geçilememiştir.

Bu kurumsal tarih kitabında bu gelişmeleri adım adım izleyeceksiniz ama öncelikle; dünyayı değiştiren önemli bir evrim olan Sanayi Devrimi ile Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyetine uzanan yolda İzmir'deki sanayi faaliyetlerini değerlendirmek gerekmektedir. Sanayi Devrimi ya da başka bir deyişle Endüstri Devrimi, 18. ve 19. yüzyıllarda yeni buluşların üretime olan etkisi ve buhar gücüyle çalışan makinelerin makineleşmiş endüstriyi doğurması, bu gelişmelerin de Avrupa'daki sermaye birikimini arttırmasına verilen iktisat tarihinin bir deyişimi... Sanayi Devrimi, ilk olarak İngiltere'de ortaya çıkmış, ardından bütün dünyaya yayılmıştır. Sanayi Devrimi'nden geç de olsa Osmanlı İmparatorluğu da etkilenmiştir...

Aslında Avrupa'da laboratuvar düzeyinde ilk makine denemelerinde, Christian Huygens, (1629-1695) Denis Papin (1647-1714) gibi isimleri ön planda görüyoruz. Bu çalışmalar Avrupa anakarasında başlamasına rağmen gerçek makinelerin uygulamaları, demokratik bir idari sisteme geçmiş olan İngiltere'de, serbest piyasa ekonomisinde hayat bulmuştur.

1600'lerden sonra başta kömür olmak üzere birçok maden ocağında çalışmalar son derece ilkel koşullar altındaydı. Maden

kuyusunun ve galerilerinin açılması, madenin çıkarılması, galerilerde taşınması ve yeryüzüne çıkarılması hep insan ve atlarla yani beygir gücü ile yapıyordu. İngiltere'de artık "Beygirciler" ayrı bir sendikal güçtü. Ocaklardaki en büyük zorluk ise, çıkan yeraltı sularının tahliyesiydi, bilinen yegane yöntem tulumlarla boşaltmaktı ve buna insan ve beygir gücü yeterli olmuyordu, bu bakımdan ve bu maksat için "Makine" adeta bir kurtuluş gibi düşünülmekteydi.

Günümüze tarihçileri sanayi devrimini doğuran nedenleri şöyle sıralamaktadır.

■ 16. yüzyıldan başlayarak Avrupa'nın nüfusu hızla artmıştır.

■ Tarımdaki gelişmeler bu sektördeki nüfus ihtiyacını azaltarak bu nüfusun kentlere göç etmesine neden oldu. Böylece kent sanayisine hazır işgücü oluştu.

■ Yaşam düzeyi yükseldi. Eskiden lüks sayılan şeker, kahve, çay gibi mallar artık orta sınıf ve alt sınıflar için doğal bir gereksinime olmaya başlıyordu. Bu da dolaylı olarak tüketim malı talebini arttırdı.

■ Geniş çaplı yağmalar, sanayi devriminin en önemli finans kaynağı olmuştur. Gerek İspanyollar tarafından yağmalanan Orta Amerika altınları, gerekse de İspanyol gemilerini vuran, yağmacıları yağmalayan İngiliz gemileri, Avrupa'ya tonlarca altın taşımıştır. Bütün bunlar 16. ve 17. yüzyıllarda, sanayi devrimine götüren süreçleri desteklemiştir.

■ Hindistan'da 23 Haziran 1753 tarihinde, Fransız birliklerini savaş alanında yenen İngilizler, Babür imparatorlarının devasa hazinesine el koymuşlardı. Bu hazinenin İngiltere'ye taşınmasıyla bu ülke ekonomisinde ortaya çıkan para ve finans olanaklarının, dokuma ve buhar makineleriyle ilgili tüm teknik buluşların 1758-1791 tarihleri arasında gerçekleşmesini açıklamada birincil argüman olduğu söylenebilir.

■ Sanayi Devrimi'ni yaratan düşünsel değişimler de önemlidir.

■ Protestan reformu; "Bugün çok çalışıp yarını düşünmek" öğretisinin önemli bir değer olarak yerleşmesi,

■ 17. yüzyıl Aydınlanma Dönemi'nde,

akıl başat konumu ve bilimsel bilginin akıl yoluyla inşa edilme süreci.

Bilimsel yöntem ve rasyonel düşünme ilkelerinin bilimlere ortaya çıkarması ve teknolojik gelişmeleri etkilemesi.

1789'daki Fransız İhtilali aracılığıyla sanayi toplumuna uygun siyasal bir yapılanmanın temellerinin atılması,

beraber talaşlı imalat teknolojisi ve buna ait iş tezgâhları yoktu, yüzeyler elle düzeltilmekteydi. Bunun dışında en bol kullanılan malzeme ise ağaç ve keresteydi.

Makine uygulamalarında ilkler

Her ne kadar daha eski çağlardan beri "su değirmenleri, yel değirmenleri" gibi benzeri makineler yapılmış olsalar da, bunlar, makine için gerekli enerjinin bulunduğu yerde olmak zorundalardı. Yeni makine tiplerinde ise gerekli enerji su ve havadan ibaretti; bu, makine dünyanın her yerinde çalıştırılabilir demek anlamına geliyordu ki bu, çok büyük bir üstünlüktü. Makine uygulamaları her şeyden önce maden ocaklarındaki suyun tahliyesi için düşünülmüş, bildiğimiz devasa emme-basma bir tulumba olarak tasarlanmıştı. Makinenin imalatında metal malzeme olarak, demir biliniyor olsa da, işleme ve şekillendirme bakımından tunç ve bakır tercih edilmekteydi. Döküm tekniği bilinmekle

1712 yılında bir kömür ocağında işletmeye giren New Comen'in buharlı makinesi, 5-6 metreyi bulan yüksekliğiyle devasa inen çıkan terazi kolu bir çok yerinden fışkıran

buhar ve gacırtılı-gucurtulu sesleri ile, olasılıkla görenleri çok etkilemiş olmalı, ama bütün acayıplıklarına rağmen beygirlere göre çok başarılı olmuş ve iş görmüştü. İşe yarayan bu makineler maden ocaklarına yerleşmeye başlayınca karşılına, kendi iş alanlarının elden çıkacağını fark eden beygirciler çıktı. Bazı makinelerin kırıldığı bir süre makinecilerle beygircilerin ciddi mücadeleleri kayıtlarda vardı, ama sonunda makine galip geldi. New Comen'un "atmosferik buhar makinesi" başka makine imalatçıları tarafından, yani sistemde bazı ayrıntılar da geliştirilerek 100 yıl kadar sürdü, bu konuda James Watt (1736-1819) unutulmayan isimlerden biridir.

Zamanla çeşitli firmalar tarafından üretilen makinelerin ekonomik değerlendirilmesi için bir "birim" in belirlenmesi gerekliliği ortaya çıktı ve bu konuda Watt ve Savery bu birimin "beygir" gücüne endeks alarak saptanmasını, düşünmüşlerdi.

Buhar gücü ile çalışan "buhar makineleri" nin gerçekleşmesi ise ilmin gelmesini bekledi. 1824'de Sadi Carnot, 1843'de J.P. Joule "işle ısı" arasındaki bağlantıyı buldu. Onları izleyen Clausius,

Kankine, Lort Kelvin gibi bilim adamlarının çabaları ile "termodinamik" yasaları belirlendi ve "su buharı"nın bütün fiziki özellikleri bilindi, imalat teknolojisinin de gelişmesiyle gerçek "buhar makineleri" yapılabildi, bunlar taşıtlara uygulanarak demiryolları ile kıtalar, denizyolları ile Atlantikler kolayca aşılabiliyordu.

1807'de Robert Fulton adındaki Amerikalı, buharlı makineyi gemilere uyguladı. 1840'da ilk düzenli okyanus ötesi buharlı gemi seferleri başladı. 1812 tarihinde ilk kez buharlı makine lokomotiflerde kullanılmaya başlandı. 1844'de Samuel Morse Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk ticaret amaçlı telgraf servisini hizmete soktu. 1876'da Alexander Graham Bell telefonu buldu.

Tarım teknolojisinde de gelişmeler sağlandı. Almanya bu alandaki gelişmelere öncülük etti. Almanlar pancardan şeker çıkarma tekniğini buldu. Bir başka Alman kimyager suni gübreyi yaptı. 1834'de bir Amerikalı mühendis bir biçerdöver icat etti. 1870'lerden sonra konserve yiyecek imalatı hızlı bir biçimde arttı.

1830-1860 arasında İngiltere'de daha etkili maden tasfiye yöntemlerinin geliştirilmesine paralel olarak kömür üretimi hızla arttı. Çünkü yüksek demir ve çelik talebi bu yöntemler sayesinde kolayca karşılanabiliyordu. Bu üretim sayesinde 1800-1830 arasında köprü, kanal, demiryolu vb. gibi inşaatlar hızla arttı. 1850'lere kadar genelde İngiltere'nin tekelinde olan sanayi devrimi, bu tarihten sonra tüm Avrupa'ya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne yayıldı. Günümüzde ise, gelişmekte olan ülkelere doğru bir yönelme gözlenmektedir.

Sanayi Devrimi neden İngiltere'de başladı?

Sanayi devriminin önce İngiltere'de başlamasının nedeni özetle şöyle açıklanabilir.

■ İngiltere'de uzun süredir bir anayasal monarşi düzeni oluşmuştur. Bu düzenin temelinde mülkiyet hakkının ve bireysel hak

ve özgürlüklerin korunması yatar.

■ 18. yüzyıl İngiltere'si zaten dünyanın mali merkezi konumundaydı. Borsa ve bankacılık sektörleri diğer ülkelerden çok ileri idi.

■ Parlamento, kapitalizm ilkeleri doğrultusunda iç piyasada özgür rekabeti önleyici bütün engelleri kaldırmıştı.

■ İngiltere, sanayi için gerekli en temel hammadde olan kömür ve demir yönünden zengin yeraltı kaynaklarına sahipti.

■ İngiltere, dünyanın en büyük sömürge imparatorluğu idi. Bu da ona hammadde kaynakları ve üretilmiş mallar için geniş pazar olanağı sağladı.

■ İngiliz donanması ve güçlü ticaret filoları, taşımacılığı kolaylaştırdı.

■ İngiltere Avrupa'da zaten Rönesans döneminden beri dokumacılık sanayinde başı çekiyordu.

■ İngiltere bir ada ülkesidir. Bundan dolayı Avrupa'daki derebeylik mücadelesi, savaşlar, mezhep kavgaları gibi olaylardan uzak kalmıştır.

■ Fabrika sistemi ile üretim, talep artışı doğrultusunda bir gereksinme olarak ortaya çıktı. Büyük makineler ev üretimi için elverişsizdi. Bu nedenle evler yerine işçilerin makinelerin bulunduğu büyük binalara giderek çalışma sistemi, başka deyişle fabrika sistemi süreç içinde meydana geldi.

■ Fabrika sistemi hızlı üretim gibi olumlu sonuç yanında sosyal açıdan olumsuz birtakım sonuçlar da doğurdu. Erkek işçiler yanında, hatta onların yerine (daha ucuza çalıştırdıkları için) çocuk ve kadınlar çalıştırılmaya başlandı. Makineler tekdüze, basit, mekanik hareketler yapabilen herkesle çalışabiliyordu.

18. yüzyılın ortalarında Avrupa sanayisinin büyük bir trend kazandığı yıllarda ana sektör dokumaydı. Ancak, yaklaşık bir yüzyıl sonra pamuğun yerini demir aldı. Demir sektörü hem fabrikaların gittikçe artan makine ihtiyacının hammaddesini hem de gelişen Avrupa tarımının yeni aletlerini karşılamakla telaşa düştü. Ama sektörün asıl gelişmesi-

ni sağlayan demiryollarının ortaya çıkması oldu. Önce İngiltere ve kıta Avrupa'sının ardından da Avrupalıların ulaşmak istedikleri iştah kabartıcı bölgelerin demir ağlarla örülmesi faaliyeti demircilik sektörünün sıçrama yapmasını olanaklı kılmıştı. Kimi tarihçilere göre, 1860'lı yıllara kadar devam edecek olan 'Demir Çağı' başlamıştı. Sonrası da yine demire bağlı olara geliştirilen 'Çelik Çağı' olacaktı.

Sanayi Devrimi'nin Osmanlı'da etkileri ve İzmir

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren tüm dünyada ağırlığını hissettiren sanayi devrimi, 19. yüzyılda Osmanlı'yı da etkisi altına almaya başladı. Olumlu ya da olumsuz etkilerini hisseden hemen her devlet kendi ülkesinin de sanayileşme kervanına katılması arzusu içine girdi. Nitekim Osmanlı Devleti de II. Mahmut döneminden itibaren sanayiye ilgi göstermeye başladı. 1840-1850 yılları arasında devlet, destek ve teşvikleriyle sanayinin geliştirilmesine çaba göstermeye başladı.

Ancak sadece devlet eliyle yürütülen çabalarla sanayileşmenin gerçekleşmeyeceği bir süre sonra anlaşıldı. Bu gerçeğin ortaya çıkmasındaki en önemli etkenlerden biri de hiç kuşkusuz günümüzde EXPO kısaltma-

sıyla tanıdığımız ve Osmanlı'nın o dönemde 'Sergi-i Umumi' olarak adlandırdığı uluslararası fuarlardır. 1851 yılında Londra'da 'Bütün Ulusların Endüstriyel Çalışmaları Sergisi' adıyla açılan, 1855'te Paris'te ve 1862 yılında yeniden Londra'da düzenlenen (ve günümüze kadar devam eden) bu sergilere katılan Osmanlı Devleti, gelişmiş sanayiye sahip ülkelerle arasındaki farkı daha açık bir şekilde gördü. Aynı zamanda kentlerdeki gelişmiş sanayi tekniklerini, araç ve gereçleri yakından tanıyan Osmanlı, mevcut sanayisini ıslah etmesi gerektiğini de anlamış oldu.

Demircilik en eski Osmanlı sanatlarından biriydi ve imparatorlukta yaygın bir şekilde küçük işyerlerinde sürdürülmekteydi. Demircilik alanında tek fabrika ise 19. yüzyıl başlarında kurulan ve ordunun demir ihtiyacını karşılamaya yönelik üretim yapan 'Zeytinburnu İmalat-ı Mütenevvia Fabrikası'ydı. Diğer sektörlerde olduğu gibi bu sektör de 19. yüzyılın ikinci yarısında gerilemeye başlamıştı. Bu nedenle İstanbul esnafından bazı kimseler hükümete başvurarak şirket halinde birleşmek istediklerini bildirdiler. Bu müteşebbisler aralarında Avrupa'daki gibi demiri işleyecek ustalar olduğunu, gerekirse yabancı ülkelere ustalar da getirebileceklerini söylüyorlardı. Ancak bu girişimden de ne yazık ki bir sonuç alınamadı.

Sanayi Devrimi öncesi tekstil merkezi İzmir

Başta İngiltere’de olmak üzere 18. yüzyılın son çeyreğine girerken gerçekleşen Sanayi Devrimi öncesinde İzmir önemli bir tekstil merkeziydi. “İzmir alacası” diye bilinen ve kentle özdeşleşmiş bir kumaş türü oldukça ünlüydü. Ancak; İzmir tekstil sektöründe dokumacılıktan ziyade boyacılık konusunda uzmanlaşan bir kentti. Asatılık kumaştan ipekli dokumalara kadar her tür tekstil ürünü, neredeyse bütün kentte yayılmış atölye ve iş yerlerinde boyanarak ihracat için hazırlanırdı. Boyahaneler, bugünkü yerleşime göre tarif edersek eğer yaklaşık olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük binası arkasına düşen Fasula Meydanı çevresinde ve Kemeraltı hanlarında yoğunlaştı. Fakat talep öylesine büyüktü ki, belgeler Urla’ya kadar yer yer izinsiz açılan boyahanelerden söz eder.

1650’li yıllardan itibaren sayıları hızla artan boyahanelerin, yarattığı çevre kirliliği ve denetim sorunu kent hayatını olumsuz yönde etkilediği için, işletmelerin bir araya toplanmasına karar verildi. Kemeraltı bölgesinin nispeten dışında yer alan Bölükbaşı Hanı boyahanelerin yeni merkezi oldu. İzmir’deki tekstil sektörünün önemli bir kolunu oluşturan basmacı esnafının yerleşik olduğu ve bugün de bu semtin adı olan bölgeye çok yakındı Bölükbaşı Hanı! Bundan da anlaşılacağı üzere ‘Basmahane’ diye bilinen bölgenin ismi bu gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmış oldu...

Unutmadan eklemek gerekir ki, Bölükbaşı Hanı’nda toplananlar sadece pamuklu kumaş boyacılarıydı. Tiftik, sof ve ipek boyacıları yine Kemeraltı hanlarındaki atölyelerinde faaliyetlerine devam edecekti. Basmacılık ve boyacılık önemli bir yatırım haline gelince Osmanlı vezirlerinden Mustafa Paşa da yaptırdığı iş yerlerini bu sektöre tahsis etti. Böylelikle İzmir çok geçmeden önemli bir tekstil merkezi haline geldi.

Demiryolları İzmir'den başlıyor

Aynı yıllarda İzmir-Aydın Demiryolu'nun yapımı, İzmir ve çevresinde makine ve madeni eşyaya bağımlı üretimin yaygınlaşmaya başlaması, demircilik sektörünün gelişmesini sağladı.

Ancak hemen vurgulamak gerekir ki bu sektör Osmanlı döneminde hiçbir zaman Avrupa'daki örneklerinin seviyesine ulaşamadı. Açıkçası günlük yaşamda kullanılan madeni araç-gereçler, basit tarım aletleri ve buhar kazanları gibi şeyler üretmekten öteye gidilemedi.

İzmir'deki makine ve yedek parça üretimi konusunda Avusturya Konsolosu Karl von Scherzer, 1857 yılına kadar buharlı makinelerin ufak tefek onarımlarını yapan küçük bir atölyenin varlığından söz eder. Aydın demiryolunun inşasına ve pamuk endüstrisine bağlı olarak makine fabrikalarının ve dökümhanelerin açılıp yaygınlaşmaya başlamasına da dikkat çeker.

Bu atölyeler, buharlı gemilerden başka vilayette sayısı 40'ı aşan çırçır fabrikalarına da hizmet vermektedir. Scherzer'in verdiği bilgilere göre İzmir'de bulunan belli başlı makine fabrikaları ve dökümhaneler şunlardır: D. Issigonis, S. H. Papps, J. T. Smith, Biejerring ve Westfeld.

İzmir'de yayınlanan Ahenk Gazetesi'ne göre 1854'te kurulan Issigonis demir fabrikası "Memalik-i Osmaniye'de mevcut fabrikaların en kadimi ve mükemmeli"dir. 1900'de yayınlanan Fransızca bir yıllıkta da bu bilgi teyit edilmekte, ancak "Küçük Asya'nın en eski ve en büyük fabrikası" olarak nitelendirilen bu işletmenin kuruluş tarihi olarak 1850 yılı verilmektedir.

Kuruluş yılı ne olursa olsun, Issigonis demir fabrikası İzmir'in en gelişmiş ve en eski kuruluşlarından biri olarak tarihe geçmiştir.

Tarihçi Dr. Erkan Serçe'nin saptamalarına ve eski İzmir planlarına göre, Mesudiye Caddesi (bugünkü Kıbrıs Şehitleri) üzerinde, Katip Sokağı'nın (bugünkü 1479 sokak)

hemen karşısında bulunan Issigonis demir fabrikasında hidrolik pompalar, buhar kazanları ve her türlü araç gereç üretimi yapılabiliyordu. Yine Scherzer'in verdiği bilgilere göre, 1872 yılında bu fabrikada 2-20 beygir gücü arasında 11 buharlı makine, çeşitli büyüklüklerde 12 buhar kazanı, çeşitli büyüklüklerde 20-30 adet hidrolik zeytin cenderesi, 100 buharlı pompa ve el pompası, 40 bahçe tulumbası, 5 yangın tulumbası, su ve yağ depolamak için 500 ila 3000 okkaküp hacminde 60-70 adet demir tank, sabun fabrikaları için 10 adet bakır ve demir kazan ve 2000 okka demir döküm; ayrıca arabalar ve ziraat aletleri için her cinsten ve boyutta metal dökümü, çeşitli büyüklükte çivi de imal edebilen fabrikada 60-70 işçi çalışmaktaydı.

Scherzer'in adını verdiği diğer fabrikalar genellikle tamir işiyle ilgileniyorlardı. Bunların içinde en eskisi olan ve 1893 yılına kadar genişleme fırsatı bulamayan Paps fabrikası, G. J. Paps ve Ortaklarına aitti. Biejerring ve Westfeld'in fabrikalarında sadece çırçır makineleri imal edilmekteydi. J. T. Smith'in fabrikası ise bir ilk olarak, 1873 yılında her parçası İzmir'de üretilmiş olan 100 tonluk buharlı bir gemi inşa etmişti.

Osmanlı'da sanayi sayımları

Osmanlı döneminde biri 1913, diğeri 1915 yılında olmak üzere iki kez sanayi sayımı yapılmıştı. İlki, "Harbi Umumi"nin yani "Birinci Dünya Savaşı"nın hemen öncesinde; ikincisi ise bu büyük savaşın tam ortasında gerçekleştirilmişti. Bu nedenle sayımların sonuçlarına bakılarak, hem savaş öncesi üretim durumları ve ekonomik birikimler değerlendirilebilir; hem de özellikle üretim süreçlerine savaşın ne denli büyük darbeler vurduğu görülebilir.

Bu sanayi sayımları ayrıca, Osmanlı Devleti'nin sanayi yönünden ne denli kat bir birikime sahip olduğunu gösteriyordu... İkinci Meşrutiyet olarak bildiğimiz büyük siyasal kalkınmanın hemen öncesinde Osmanlı topraklarında ancak 20 un değirme-

ni, 2 makarna, 6 konserve, 1 bira fabrikası, ayrıca 2 tütün mağazası, 1 tuz, 3 kireç, 7 kutu, 2 yağ, 2 sabun, 2 porselen imalathanesi; 11 tabakhane, 7 marangoz ve doğrama atölyesi; 7 yün, 2 pamuklu ve iplik dokuma; 36 ham ipek, 1 ipekli dokuma ve 5 tane de farklı ürünleri işleyen dokuma fabrikası bulunmaktaydı. Bunun yanı sıra 35 matbaa, 8 sigara kâğıdı, 5 madeni eşya ve 1 kimyasal ürün fabrikası vardı.

"Sanayi Devrimi"nin 1840'lı yıllarda gerçekleştiğini düşünürsek, Osmanlı Devleti'nin ulaşabildiği sanayi durumu neredeyse buydu. Bu tablo da Osmanlı'nın geleneksel bir tarım ülkesi olduğunu gösteriyordu. Özetle doğru dürüst bir sanayinin varlığından bile söz edilemezdi.

1913 yılındaki sanayi sayımında İzmir'deki demir fabrikalarının İstanbul'dakilere oranla daha gelişmiş olduğu kaydedilmekte,

isimleri de şöyle sıralanmaktaydı: Issigonis, Rankin ve de Mas, Rays Biraderler, Hristo Dolos Yani, Kalohretas K. ve Şürekası, Leonidopulos H. ve Leonidopulos Y.

Bu fabrikalardan ilk üçü dışındakiler daha çok tamiratla uğraşıyorlardı ve toplam 7 fabrikada 350 civarında işçi çalışıyordu. Issigonis fabrikasının hemen yanında bulunan Rankin (Rankin) fabrikası ve Rays Biraderler'in fabrikası ise buhar makineleri, içten yanmalı motorlar ile un, sabun, yağ, havlu ve makarna fabrikaları için tesisat imal edebilecek kapasitedeydi.

I. Dünya Savaşı yıllarında bu üç fabrikaların tesisatına Tekalif-i Harbiye (savaş yüklemeleri) gereği el konuldu. Fabrikaların bu süreçteki akıbeti hakkında pek fazla bilgimiz yok. Ancak 1918 istatistiklerine göre İzmir'de 17 demir fabrikası olduğunu, bunlardan 2 tanesinin Türklere, 1 tanesinin Ermenilere, 5

tanisinin Rumlara ve 9 tanesinin yabancılara ait olduğunu kayıtlardan öğreniyoruz. Ancak gerek I. Dünya Savaşı yıllarında ve gerekse işgal döneminde piyasada bulduğu siparişlere göre çalışan bu fabrikaların çok büyük sıkıntılar çektiğini tahmin etmek hiç de zor değil.

Nitekim 1923 yılında maden sanayi başlığı altında 11 kuruluş yer almasına karşın, bunların tamamı 'tamirhane' veya 'torna' niteliğinden öte bir işleve sahip değillerdi. Üstelik bunlardan 2 tanesi de askeriye aitti. Diyebiliriz ki, zaten son derece sınırlı olan 'İzmir madeni eşya imalatı' sektöründen Cumhuriyet dönemine hemen hemen hiçbir şey intikal etmemiştir. Bu sektörün Cumhuriyet döneminde gelişimi ise başka bir yazımızın konusudur.

İslah-ı Sanayi Komisyonu nasıl çalıştı?

Bu konuda yazan Adnan Giz'e göre; İslah-ı Sanayi Komisyonu, 19. yüzyılda iyice gelişen Batı sanayinin baskısı altında çöken yerli sanayimizin kurtarılması için çareler araştıran fakat ancak kısa süre faaliyette kalan bir kuruluştur. Komisyonun kuruluş yönetmeliğinde bu amaç şöyle özetlenmiştir: "İstanbul sanayicilerinin uzun süreden beri maruz kaldıkları çöküntüyü önlemek ve kalkınmalarını sağladıktan sonra uygulanan tedbirleri memleketin öteki bölgelerine götürmek."

Komisyonun tam olarak ne zaman kurulduğu kesin olmamakla birlikte, 1863-1865 yılları arasında faaliyete geçtiği ve 1873 yılına kadar da çalıştığı bilinmektedir. 'İslah-ı Sanayi Komisyonu', 5'i devlet memuru, 4'ü tüccar ve sanayici olmak üzere 9 devamlı üyeden oluşuyordu. Bunun dışında, gerektiğinde toplanmak ve araştırmalar yapmak üzere 9 üyesinin tamamı bürokratlardan oluşan bir kurulu daha bulunmaktaydı. Komisyonun çalışma düzenini ve hedeflerini belirleyen yönetmelikte, bugün de bize yabancı gelmeyen şu hedefler dikkati çeker:

1 - Gümrük tarifelerini düzenlemek.

2 - Sergiler düzenleyerek sanayii desteklemek.

3 - Esnafı şirketler halinde birleştirmek.

4 - Sanayi okulları açılmasını sağlamak.

1860'lı yılların başlarında bu hedeflerin ilk ikisi konusunda ciddi adımlar atılmıştı. Örneğin 1861 yılında 'ithalat gümrüğü' artırılmış, yüzde 5'ten yüzde 8'e çıkarılmıştı. İhracat gümrüğü ise yüzde 12'den yüzde 8'e çekildiği gibi, her yıl yüzde 1 olmak üzere yüzde 1'e kadar düşürülmesi kararlaştırılmıştı. 1863 yılında ise Avrupa'daki sergiler örnek alınarak İstanbul'da ulusla arası bir Umumi Sergi açılmıştı. Açılışı bizzat Padişah Abdülaziz tarafından yapılan ve 5 ay boyunca açık kalan bu sergi, özellikle Anadolu'daki potansiyelin tanınması açısından son derece yararlı olmuştu. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin 1871 yılında Paris'te ve 1872 yılında da Viyana'da düzenlenen sergilere çok daha fazla ürün çeşidiyle katılmasında bu sergideki deneyimlerin ve İslah-ı Sanayi Komisyonu'nun çalışmalarının katkısı büyüktür.

Yaklaşık 10 yıllık çalışma sürecinde İslah-ı Sanayi Komisyonu'nun asıl dikkat çeken başarısı küçük sanayi esnafının şirketler halinde birleşmeye teşvik etmek olmuştur. Bu çalışmalarında Komisyon, yine Avrupa'daki uygulamaları örnek almıştır. Çünkü 19. yüzyılın ortalarında İngiltere'de makineli üretime geçilince küçük esnaf rekabet gücünü kaybetmiş, bunların şirketler halinde birleştirilmesi yoluna gidilmişti. Yine Almanya'da 30 bin küçük esnaf, aynı gerekçeyle 200 şirketin bünyesinde bir araya getirilmiştir.

Komisyonun bu yöndeki çabaları o günlerde şu şekilde belirlenmiştir:

1 Osmanlı pazarlarını ele geçirmiş olan yabancı mallara karşı güçlü bir rekabet oluşturmak.

2 Az ve güçlü sanayi kuruluşları vücuda getirerek bunlar için etkili devlet desteği sağlamak.

3 Dağınık halde çalışan esnafın imkânlarını bir araya getirerek dışarıdan makine ve hammadde ithal edip seri üretime geçilmesini mümkün kılmak.

4 Üretimin kalitesini belirli bir seviyede tutmak, fiyatları kontrol etmek ve devletin ihtiyacı olan malları bu kuruluşlardan temin etmek.

5 Loncaların ortadan kalkmasıyla çırak ve kalifiye işçi yetiştirme yolu kapanmıştı. Esnafı birleştirerek her sanat dalı için gerekli okulları açarak kalifiye eleman yetişmesini sağlamak.

6 Esnaf mensupları arasında dayanışma ve yardımlaşmayı mümkün kılmak.

Tahmin edersiniz ki; Islah-ı Sanayi Komisyonu, bu gibi girişimlere alışık olmayan sanayici ve esnaf tarafından başlangıçta kuşku ve ilgisizlikle karşılanmıştı.

Komisyonun başkanı olan Ali Rıza Bey,

1867 tarihli bir raporunda sanayici ve esnafın durumunu şöyle dile getiriyor: "Esnafın yoksulluğu sermaye bulmalarına engel olduğu gibi cehalet ve taassupları da çağdaki ilerlemeyi kavramaya ve bu ilerlemenin sağladığı çıkarları gözleriyle görmedikçe bu gibi şeylere ısınmalarına imkân vermemektedir. Bu yeniliklerden biraz yararlananlar bile bir süre kuşku ve tereddüt içinde kaldıklarından, bu hallerin sona ermesine kadar gaflet sahiplerinin uyarılması ve eğitilmesi gerekmektedir."

Komisyonun bu yöndeki çalışmalarından ilk yararlananlar İstanbul deri sanayicileri olmuş ve 10 bin altın sermayeli bir şirket kurmuşlardı. Dericilerin bu girişiminden ce-

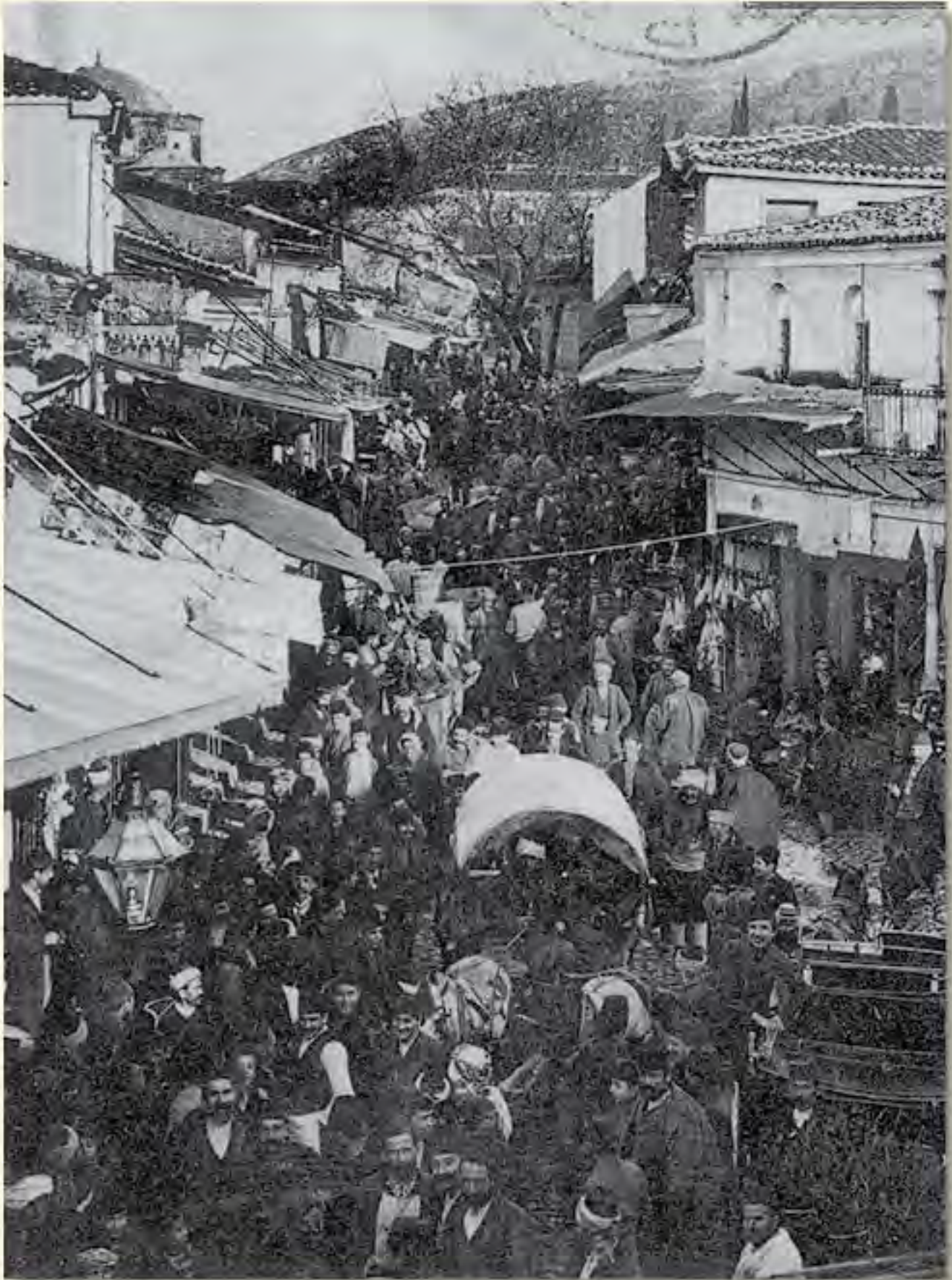

saret alan 'bal ve yağmumu imalatçıları', ardından 'madeni eşya yapan dökümcüler' de birer şirket kurmak üzere komisyona başvurular. Böylece çeşitli esnaf grupları bir araya getirilmeye ve her grup için kuruluş yönetmelikleri hazırlanmaya başlandı. 1866'da 'simkeşler' (gümüş tel çekenler' ve 'kalıpdancı'lar; 1867'de 'saraçlar' ve debbağlar; 1868'de 'kumaşçılar', 'dökmeciler', 'demirciler'; 1870'de 'tabakçılar' şirketlerini kurdular. Kurulan şirketlere, 6 yıl boyunca 'gümrük ve damga resmi muafiyeti' sağlandı; ayrıca devletin ihtiyaçlarının bu şirketlerden karşılanması, elemanları için okul açmak gibi ayrıcalıklar da tanındı.

Tüm çabalara ve desteklere rağmen kurulan şirketler içinde başarıya ulaşan sadece 'Debbağlar Şirketi' oldu. Diğer şirketlerin başarısızlığının suçu ise ne yazık ki 'İslah-ı Sanayi Komisyonu'na yüklendi. Komisyon

1873'de dağıtıldı ve görevlerinin bir kısmı kendi işlevlerini bile tam olarak yerine getiremeyen 'Şehremaneti'ne terk edildi. İlber Ortaylı, Komisyon'un başarısızlığının altında, daha işin başında bürokrasinin kapitalist gelişmeyi yönlendirme eğiliminden kaynaklandığını belirtmektedir. Abdullah Martal ise buna ek olarak, o dönemde yerli esnafın bağımsız bir gelişmeyi sağlayacak güçten uzak olduğuna, gerekli sermayeden yoksun oldukları gibi, bilgi ve deneyimlerinin de eksik bulunduğuna dikkat çeker. Tüm bunların yanında 1870'li yılların Osmanlı Devleti için talihsiz yıllar olduğunu da vurgulamakta yarar var. Abdülaziz devri yönetiminin, parasızlık, borçlanma, isyanlar gibi felaketlere sürüklendiği son döneminde böyle bir çalışmanın yürütülmesi kuşkusuz pek mümkün değildi.

Tüm bunlara rağmen 'İslah-ı Sanayi

Komisyonu'nun yaklaşık 10 yıllık faaliyet döneminde, 'lonca' ve 'gedik' düzeninin sona erişile ticaret ve sanayi odalarının kuruluşu arasında bir köprü oluşturduğu da göz ardı edilmemelidir.

Prof. Dr. Kemal Arı durumu şöyle özetliyor: "Bu görüntüyü tamamlayan önemli bir olgu da 'Duyun-u Umumiye' denilen genel borçlar yönetimidir. Osmanlı Devleti, ekonomik sıkıntı içine girdikçe, yabancı ülkelerden borç almak zorunda kalmış; bu borçları da yatırım için değil; ilk başta savaşların ülke hazinesine yüklediği ekonomik yükü, ardından da gereksiz harcamaları karşılamak için almıştı. Borç yükü dağları aşınca, 1881 yılında devlet, borçları ödeyemeyeceğini açıklamak zorunda kalmıştı. Bu kez, alacaklı olan ülkeler, kendi paralarını kurtarmak için, adı geçen yönetimi kurarak, Osmanlı Devleti'nin gelir kaynaklarına el koymuşlardı. Ancak, bir kez borçlu olan, elini kaptırmaya görsün; bu kez yabancı ülkeler, Osmanlı Devleti'ne kan taşıyan damarları öylesine sıkmışlardı ki, ülke artık nefes alamaz duruma gelmişti."

Sanayi Devrimi bir yandan ulus devletleri yaratırken bir yandan da sermaye birikimi yaratıyordu. II. Meşrutiyet döneminde iktisadi hayatı millileştirmek için harekete geçen İttihat ve Terakki iktidarının önündeki en büyük engel ülkenin asli unsurunu oluşturan Türklerin elleride yeterli sermaye birikiminin olmamasıydı. Özellikle Balkan Savaşı'yla birlikte ortaya çıkan bu durumu desteklemek için İttihat ve Terakki yönetimi bir takım önlemler aldı. 1913'te çıkarılan Teşviki Sanayi Kanunu bunlardan biriydi. Ayrıca Osmanlı kentlerinde yapılacak yatırımlarda da Türkler tarafından kurulan şirketlere öncelik tanındığı gibi, çıkarılan kitapçıklarla Türk ticaret ve sanayi erbabının birbirini tanıması, birbiriyle alış-veriş yapması da sağlanmaya çalışıldı.

II. Meşrutiyeti gerçekleştiren İttihat ve Terakki Cemiyeti, kendi özünde barındırdığı ülkü nedeniyle de, bir atılım yaparak, bu çıkmaz süreci baltalamak istedi. Onlar artık,

ekonominin milli (ulusal) olması gerektiğini savunuyorlar ve paranın yerli kitlelerin elinde toplandığı milli bir burjuvazi yaratmak istiyorlardı. Türkler sözde girişimci olacak, sermaye biriktirecek ve bu sermaye ile ekonomik işletmeler kuracaklardı. Böylelikle ülke kendi öz kaynaklarına dayanarak, ağır borç yükünden kurtulup bir kalkınma sürecine girecekti. Ancak bu düşüncelerin o dönem için bir hayal olmaktan öteye gitmesi ise çok zor görünüyordu.

Herşeye rağmen ekonomik alanda bir atılım yarattılar. Ulusal bir sermaye yaratmak için yasalar çıkardılar. İmparatorluğun Türk nüfusunu, ekonominin değişik sektörlerinde daha etkili kılmak için çeşitli önlemler aldılar. Bu durum bazı rahatsızlıklara, giderek Türk olmayan ticaret erbabının yakınmalarına, hatta göç etmelerine neden oldu.

Ancak İttihat ve Terakki inatla doğru bildiği yolda yürümeye devam ediyordu. 'Deniz ticareti'ni geliştirmek için gemicilik okulları açtılar ve bu alanda çalışacak gemi adamları yetiştirdiler. O zamana dek yabancıların tekeline olan kabotaj taşımacılığında, Türk gemicilerinin de etkili olması için özel bir çaba harcadılar. Gemi filosunu hızla büyütmek için gerçekten çok uğraştılar. Yarı başlarındaki Yunanistan'ın gemicilik ve deniz ticaretinde büyük yol almasını, ulusal bir gurur meselesi yapmışlar; en az onlar kadar başarılı olmak için çabalamışlardı. Ayrıca sanayinin farklı kollarının gelişmesi için de destek vermeyi ihmal etmiyorlardı. Ancak her şey yine de bir yere kadardı.

İzmir, sahip olduğu iktisadi potansiyel ve hâkim sermayesinin özellikle yerli ve yabancı gayrimüslim girişimcilerin elinde olması nedeniyle bu politikanın tam da merkezinde olan şehirlerden biriydi. 1913 yılı sanayi istatistikleri İzmir'deki 'sanayi' adı altında toplanan kuruluşların pek çoğunda gayrimüslim sermayesinin ezici ağırlığını gözler önüne seriyordu. Bu sebeple başında Celal Bayar'ın bulunduğu 'İzmir İttihat ve Terakki örgütü' Türk sermayesinin güçlendirilmesi için hiçbir fırsatı kaçırmadı. Özellikle Türk

çoğunluğuna dayalı olarak kurulan / kur-
durulan şirketlere kentsel altyapının yeni-
lenmesinde öncelik tanındı.

Derken; önce Trablusgarp, ardından
Balkan, en son olarak da Birinci Dünya
Savaşı gündeme geldi. Bu savaşlar Osman-
lı Devleti'ni pek çok cephede mücadeleye
sürüklerken, üretim süreçlerinde de nitelikli
iş gücünün büyük ölçüde kaybına yol açtı.
Geri kalmış bir tarım ülkesi olarak, en çok
gereksinim duyulan şey kol gücüydü. Ancak
bir yandan, Balkanlar gibi son derece verimli
tarımsal üretim alanları elden çıkıyor; bir
yandan da savaşların doğurduğu sonuçlar
pek çok toplumsal ve ekonomik yıkıma yol
açıyordu. Üstelik üretime yönlendirilecek
nüfus da savaş meydanlarına sürüldüğü
için, hem üretimden alıkonuluyor, hem de
savaş ekonomisi içinde tüketen konuma geli-
veriyordu. Ülke cepheler için varını yoğunu
ortaya koymuştu zaten...

Üretimle tüketim arasındaki uçurum da
ülke ekonomisinin gücüne göre her geçen
gün biraz daha büyüyordu. Devlet, büyük

kentlerin beslenmelerini sağlamakta zorlanı-
yor; yol ve ulaşımındaki aksaklıklar sebebiyle
hububat gönderilmesi bile mümkün olmu-
yordu.

Karaborsa ise, büyük kentlerin başına
kara bir bulut gibi çöreklenmişti. Birinci
Dünya Savaşı'na girerken, İttihatçılar, Ka-
pitülasyonları kaldırmışlardı. Bu duruma
en başta Osmanlı Devleti'nin müttefikli olan
Almanya karşı çıktı. Buna karşın Osmanlı
Hükümeti gümrük vergilerini büyük oranda
artırarak, ekonominin değişik evrelerinde
yabancı egemenliğini kırmak için uğraştı.
Savaş, bütün gücüyle ekonomiye darbelerini
indiriyordu. Zaten savaş başlar başlamaz,
cılız bir durumda olan sanayi işletmelerinin
pek çoğu kapanma yoluna gitmişti. Üretim
kalemlerinde, savaş öncesi dönemlere göre
önemli düşüşler yaşandı. Örneğin, buğday
üretimi yüzde 47, tütün yüzde 51, kuru
üzüm yüzde 54, fındık yüzde 65, yaş koza
üretimi de yüzde 69 oranında azalmıştı.
Hayvancılıkta da durum aynıydı. Koyun sa-
yısı yüzde 45, keçi sayısı yüzde 33 düşmüştü.

Bu çalkantılı ve zor dönemin ardından Kurtuluş Savaşı geldi. Bu savaş, Türklerin ulusal egemenlik ve tam bağımsızlık temelinde bir var oluş savaşıydı kuşkusuz... Ülke dört yandan sarılmış, deyim yerindeyse bir ateş topu haline gelmişti. Bu yoğun ateş çemberi ortasında Türkler neredeyse yok olacaktı kritik bir eşiğe gelivermişlerdi. Sömürgeci güçler ülkeyi işgal etmeye başlamışlardı bile... Yunanistan, İtalya, Fransa, İngiltere gibi güçlü devletler, Türk topraklarına asker çıkarmışlar; yine Karadeniz'de ve Doğu Anadolu'da ise Rum ve Ermeni girişimleri, bu kuşatmaları tamamlayan halkalara dönüşmüşlerdi. Anadolu'nun üretim yönünden ver verimli toprakları işgal altında kalmış, işgalden kaçan halk da iç bölgelere göç etmeye başlayınca büyük bir kargaşa ortaya çıkmıştı. Mustafa Kemal Paşa, 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a ayak bastıktan sonra, 'Ulusal Kurtuluş Savaşı'muz da başlamış oldu. Özellikle, İzmir'in 15 Mayıs 1919 tarihinde oldukça kanlı bir biçimde işgal edilmesi ve 2 bine yakın insanın acımasızca katledilmesi Türklerin ulusal direniş isteğini kamçılamıştı. Öyle ya! Artık çok kişi, İzmir'e gelen düşmanın, dahailerilere gidebileceğini düşünüyordu. İşgal edilen yerlerden gelen katliam, zorbalık ve baskı haberleri ise direnişi kaçınılmaz hale getiriyordu. Bu koşullar altında ülkenin pek çok yerinde ulusal güçler direniş için ayaklanıp harekete geçtiler. Adına Kuva-yı Milliye denilen bu gruplar, kendi özgür iradelerinden aldıkları güçle, düşmana karşı koymaya başlamışlardı. Mustafa Kemal Paşa, işte bu dağınık güçleri müthiş zekasıyla ustaca bir araya getirmeyi ve bunlardan bir ulusal direniş cephesi yaratmayı başarmıştı. Anadolu'nun bütün ekonomik kaynakları, 'Ulusal Kurtuluş Savaşı' için devreye sokuldu. 'Tekalif-i Milliye' ile yani 'ulusal vergiler'le halk elindeki bütün birikimini ve gerekli olan malzemeyi ordunun emrine verdi. Diğer vergiler de artırılmış, ülke kaynakları savaş için yönlendirilmişti. Kanlı ve uzun savaşlardan sonra Türk Ordusu, 30 Ağustos 1922 tarihinde düşmanın ana unsurlarını yok

etmeyi başardı. Türk süvarileri 9 Eylül 1922 tarihinde de soluğu İzmir Kordonboyu'nda aldılar. İzmir'e girişte pek çok direniş noktası ve hattı, süvarilerin kılıçları ve mavzerleriyle resmen yarıldı... En son, Halkapınar'daki Yüzbaşı Şerafettin Bey müfrezesinin uğradığı baskında 4 askerin şehit verilmesinden sonra, Kordon'da nal sesleri duyulmaya başlamıştı. Derken, Pasaport'ta atılan bir bomba ile Yüzbaşı Şerafettin Bey yaralanmış, atı ise telef olmuştu. Buna karşın o, arkadaşlarıyla birlikte kan revan içinde Konak Meydanı'na ulaşmış ve Hükümet Konağı'nın gönderine bayrağımızı çekerek, Türklerin bağımsızlığını bütün dünyaya ilan etmişti. Artık yeni bir dönem başlamıştı.

Vilayet yıllıklarında İzmir ve çevresinde sanayi

Tarihçi Dr. Erkan Serçe, çeşitli dönemlerdeki 'Salnameleri' yani Vilayet Yıllıklarını günümüz Türkçesi'ne kazandırmış, bu önemli belgeleri bizlerin de anlamasını sağlamıştır. Dr. Erkan Serçe şöyle demektedir: "Tanzimat sürecinde yayınlanmaya başlanan 'salnameleri', 'yıllık' olarak günümüz Türkçesine tercüme edebilirsiniz. İzmir'e ilişkin bilgiler doğal olarak 'Aydın Vilayeti salnameleri' içinde yer alır. İlki 1879 yılında olmak üzere 1908 yılına kadar 25 tane yayınlanan 'Aydın Vilayeti Salnameleri', söz konusu tarihler arasında bize İzmir'in idari, coğrafi, demografik, mali, ticari, sını vb. pek çok yapısı hakkında bilgi vermektedir. Bu salnamelerin verdiği bilgiler sadece İzmir'le sınırlı da değildir; İzmir'in merkez olduğu Aydın Vilayeti'nde, bugün her biri ayrı birer il olan Denizli, Aydın, Manisa ve Muğla'da birer kaza olarak yer alıyordu. Bütünlük sadece idari olarak değil, ekonomik olarak da kendisini hissettiriyordu. Bu nedenle salnamelerde Batı Anadolu'yu bir bütün olarak kavramak mümkündür. 'Aydın Vilayeti Salnameleri' sadece İzmir tarihi için değil, sözünü ettiğimiz il ve bu illerin içerdiği diğer yerel yerleşim birimleri için de son derece önemli birer kaynak olarak değerlendirilmektedir."

'Aydın Vilayeti Salnameleri' içinde gerek hacim gerekse içerik olarak en kapsamlı olanı İbrahim Cavit tarafından hazırlanan ve 1891 yılına ait olan 'salname'dir. Üç cilt olarak hazırlanan bu 'salname' tam 1143 sayfadır. Ayrıca içeriğinde 16 plan, 5 levha ve pek çok resim de barındırmaktadır. Bu 'salname', yeni yazıya aktarılarak Türk Tarih Kurumu tarafından yayınlanmıştır. Kitapta sanayi dört grupta ele alınmaktadır: El işleri, destgâh (tezgâh) üretimi, alat-ı basite yani basit araçlarla yapılan üretim ve fabrikalar... El işleri malum; havlu, uçkur, mendil işlemeleri ile silahlara üzerine gümüş ve altın kakma yapılması gibi daha çok el hünerine ve göz nuruna dayanan imalatdır.

'Salname'ye göre Aydın vilayeti tezgâhlarıyla hakkıyla iftihar edebilirdi. Çünkü seccadecilik, halıcılık, kilimcilik, kutniyye (pamuklu), haririyye (ipekli) ve dokuma sanayi son derece zarif ürünler ortaya koymaktaydı. Gördes ve Kula seccade ve halıcılığa; Eşme ve Milas kilimcilik; Manisa alaca imalatında; Çeşme'nin Alaçatı ve Yeni nahiyeleri dokumacılığa; Demirci Manisakârî alaca dokumasında ve Ödemiş, Hindistan'a rakip, hatta üstünlük sağlayacak ölçüde harirî (ipekli) dokumacılıkta ustalaşmıştı. Demirci'de Manisakârî alacası için 12 tezgâh bulunuyordu. Vilayetin çeşitli yerlerinde imal edilen halı ve kilimlerin yıllık üretim miktarı 400 bin arşındır. (1 arşın 68 cm.) Ayrıca 200 bin seccade üretilmekte ve tüm bunlardan yılda 1.5 milyar kuruş gelir sağlamaktaymış. Her yerin imalatı kendine göre farklılıklar taşıyormuş. Örneğin Kula'nın seccade ve halılarının renginde bir koyuluk, parlaklık ve kalınlık olup bundan başka tiftik ile yapılanlarında ise kadife gibi bir parlaklık ve ellendiğinde ise eli okşayan bir nefaset mevcutmuş. Gördes'in seccade ve halıları ise zarif ve sağlamış. Gördes'te yıllık tahminen 80-100 bin arşın halı ve kilim, 500 top da çulha imal edilmekteydi. Eşme ve Takmak'ın kilimleri ise Milas'ın kilimlerine kıyasla üstünmüş. Demirci'deki 230 tezgâhta üretilen halılar ise tartışıl-

mayacak kadar iyiymiş.

Bozdoğan'daki 3 köyde çuval, çul, torba ve heybe imal edilmekte, kalın kumaş da dokunmaktaydı. Tavas'ta ise keten bezi, kaba bez üretiliyordu. Buralardaki tezgâhlarda 143'ü kadın ve 43'ü erkek olmak üzere toplam 185 işçi çalışıyor; yılda 2 bin alaca, 1000 kuşak, 1850 keten bezi, 850 kaba bez, ki toplam 14 bin 800 parça mensucat Aydın'da adi ve ipekli olarak rengârenk ve gayet zarif peştamallar üretiliyordu. Nazilli havlu, peştamal, ipek gömleklik ve astarlık bezleriyle tanınıyordu. Akhisar'da kilim ve halı dokuması ise yeni yeni başlamıştı. Denizli'de mevcut olan 190 tezgâhun 100 tanesi alaca, 60 tanesi peştamal ve 30 tanesi bez dokumaktaydı. Denizli'deki toplam imalat 68 bin 500 adetti. Manisa'nın alaca, kuşak ve gömleklik bezleri her tarafta biliniyordu. Buldan ise 640 tezgâha sahipti ve alaca, peştamal, değişik üstlük, sarık, yorgan yüzü dokumalarıyla öne çıkmıştı. Sarayköy'e bağlı Kadı nahiyesinde 784 tezgâhta yılda 320 bin 720 adet üstlük bez, kuşak ve alaca dokunmaktaydı. Yine Denizli'ye bağlı Çal kazasında halı, kilim ve seccade dokunuyordu. İzmir çevresinde gerçekleştirilen bu dokuma faaliyetinin pazara ulaştığı nokta, hiç kuşkusuz İzmir çarşısı ve limanı idi. Üreticilerin bir kısmı İzmir pazarında, Kemeraltı ve çevresinde tüketilirken; bir kısmı da başta İstanbul olmak üzere ülkenin dört bir yanına gönderiliyor, hatta yabancı ülkelere ihraç ediliyordu.

Sanayi Devrimi, İzmir çarşılarına nasıl yansdı?

Dünyayı kelimenin tam anlamıyla değiştiren, bugün de her alanda etkilerini gördüğümüz kaç olay vardır ki? Yazının bulunması, tek tanrılı dinlere geçiş ve 'Sanayi Devrimi'... Ünlü İngiliz tarihçi Eric J. Hobsbawm "insan yaşamının yazılı belgelere geçmiş tarihindeki en köklü dönüşüm" olarak Sanayi Devrimi'ni tanımlar... Sanayi Devrimi, 1789'daki Fransız İhtilali'nin doğal etkisi ile İngiltere ve Fransa'dan dünyaya yayılacak ve 19. yüzyılda zirvesine ulaşacaktır. Sanayi Devrimi'nden etkilenmeyen kaç ülke vardır ki? Dünyanın en uçra köşelerinde bile, gözden ırak kalmış yerler de bile sanayi devriminin etkileri görülecektir. Bundan İzmir'in etkilenmesi düşünülebilir miydi? İzmir'in daha önce de dünya ekonomisi içinde önemli bir merkez olduğunu unutmamamız gerek elbette...

Uluslararası ekonomik "işbölümü" yeniden tanımlanırken, o güne kadar çeşitli yönleriyle kendisini var eden ülkeler sanayiye sahip, sanayi mallarını satan, sanayiye hammadde veya emek gücü sağlayan gibi yeni kategorilerle değerlendirilmeye başlandı. Sanayinin hayat verdiği birtakım yeni şehirler ortaya

çıkarken bazı eski yerleşim yerleri yeni işbölümünü kolaylaştıran özellikleriyle ön plana çıktı bazıları da gittikçe eski önemlerini yitirerek silikleşti.

İzmir'in Sanayi Devrimi'nin hem öncesinde hem sonrasında uluslararası ekonominin önemli bir birimi olmasını sağlayan özelliklerin başında da doğal bir 'liman şehir' olması geliyordu. 'Liman Şehir' İzmir Körfezi'nin getirdiği önemli bir özellikti. İzmir antik çağdan bu yana, gemiler için güvenli bir sığınak işlevi görmüştü.

Bugün Kemeraltı Camii'nden başlayarak Başdurak, Kestanepazarı, Şadırvan camilerinden geçip Hisar Camii'ne ulaşan Kemeraltı yayı aslında antik çağdan beri bulunan iç limanı tanımlamaktaydı. Bu iç liman, İzmir'in ticaret gemileri için daha güvenli ve dolayısıyla daha çekici hale gelmesini sağlamıştı. Ancak süreç içinde nehirlerin sürüklediği alüvyonlarla sığlaşan iç liman 18. yüzyılın sonlarında kullanılamaz hale geldi. Buna rağmen açıkta demirleyen gemiler İzmir'in iktisadi yapıda yerini koruduğunun kanıtı olarak varlıklarını sürdürdüler.

19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun

dış ticareti İstanbul, Selanik, Beyrut, Trabzon ve İzmir'den gerçekleşiyordu. İzmir, Dr. Orhan Kurnuş'un ifadesiyle, "uygun bir limana sahip olması ve çok zengin bir hinterlandın tek çıkış özelliği taşıması dolayısıyla" en önemli dış ticaret merkezlerinden biri olarak sıvrılmıştı. 1820'lerden itibaren İngilizlerin Doğu Akdeniz'e daha fazla ağırlık vermeye başlamasıyla birlikte İzmir, Anadolu'da yetişen ve kervanlarla taşınan tarımsal ürünlerin adeta tek ihraç kapısı haline geldiği gibi, Avrupa sanayi mallarının Anadolu'ya girişini de üstlenmişti. Bu süreçte İzmir'in en önemli ihraç kalemleri Tokat, Ankara, Bursa, Konya, Erzurum, Diyarbakır gibi yörelerden gelen büyük kervanların getirdikleri ipek, tiftik, pamuk, halı gibi mallarla Anadolu'da yetişen üzüm, incir, kök boya, palamut, afyon, deri, sünger ve balmumu gibi ürünlerdi. İthalatını ise çeşitli kumaşlar, kahve, şeker, kâğıt, demir, kalay, kurşun, kimyevi ürünler v.b. mallar oluşturuyordu.

Limani, kenti güçlendirdi

Dış ticaretin yanında, iç piyasanın bazı talepleri açısından da İzmir çarşılarının önemli bir yeri vardı. Abdullah Martal'ın verdiği bilgilere göre 1840'larda İstanbul ve çevresinde başlatılan sanayileşme hareketleri sırasında gerekli hammaddelerin bir bölümü İzmir'den sağlanmaktaydı.

Sayıların da gösterdiği gibi gemi teknolojisi geliştikçe limana giren buharlı gemi sayısı artıyor, yelkenli gemi sayısı ise azalıyordu. Bir süre sonra teknolojisi gelişen ve sayıları hızla artan gemilere daha uygun bir yapılanma isteğinin ortaya çıkması kaçınılmazdı. Nitekim daha 1832'de İzmir'den geçen Charles Texier, İzmir'in en önemli eksikliğinin bir rıhtım olduğuna dikkati çekmişti. 1860'ların başlarından itibaren, İzmir'e gelen gemilerin daha güvenli bir şekilde kıyıya yaklaşmalarını ve mal indirme-bindirmeyi kolaylaştırmayı, ayrıca devletin alacağı gümrük vergisi kaçağını önlemeyi hedefleyen rıhtım projeleri ortaya çıkmaya başladı. Sonuçta sahile paralel bir rıhtım inşa edilmesi işi, talepleri olan J. Char-

naud, A. Barker ve G. Guarracino tarafından kurulan kumpanyaya 1867'de imzalanan bir sözleşme ile verildi. (Rıhtım'ın inşa sürecini, karşılaşılan güçlükleri ve diğer ayrıntılarını Mübahat Kütükoğlu'nun "İzmir Rıhtımı İnşaatı ve İşletme İmtiyazı" adlı makalesi ve Cevat Korkut'un Belgelerle İzmir Rıhtım İmtiyazı başlıklı kitapçığından izleyebilirsiniz.)

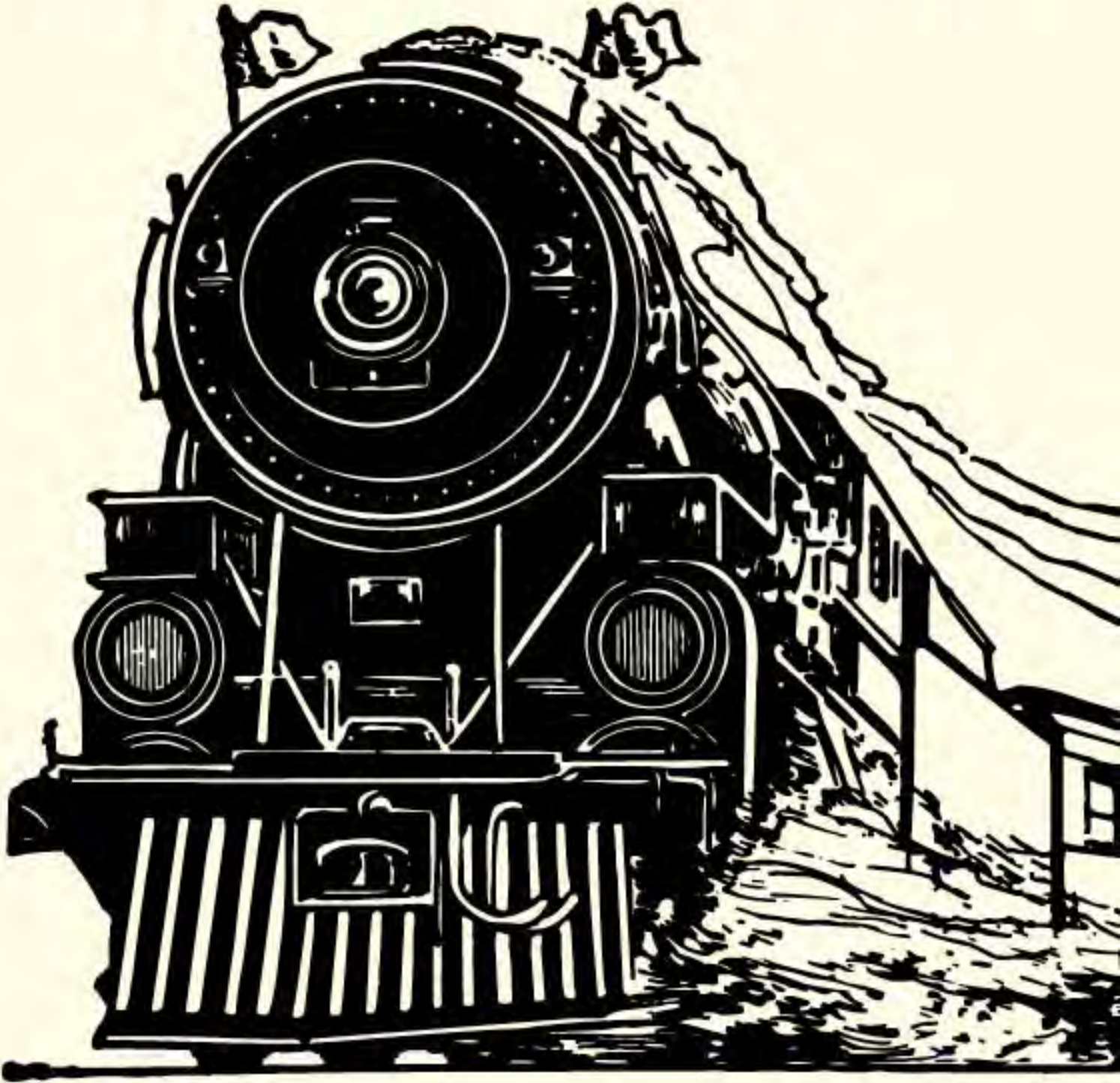
1880'lerin hemen başlarında hizmete giren İzmir Rıhtımı'nın, İzmir'in dünya iktisadi yapısındaki yerini perçinlediği görülür. Bu da İzmir'in geleneksel çarşılarını etkileyecek, kentteki yaşamı olduğu gibi değiştirecektir... Bunu İzmir liman trafiğini izleyerek gözlemleyebiliriz; 1883'te İzmir Limanı'na giren buharlı gemi sayısı 710'a, 1886'da 1299'a, 1899'da 1385'e çıktı. Anılan süreç içinde gemilerin tonajında da yaklaşık üç katlık bir artış yaşandı. 20. yüzyıl başlarında İzmir ile ilgili olarak kaleme alınan hemen hemen bütün yazılar İzmir'in sahip olduğu konumu liman ve rıhtıma borçlu olduğu konusunda birleşmektedirler.

Bu arada İzmir'de gelişmeye başlayan sanayinin mekânı da rıhtıma göre konumlandı: 1857'de temeli atılan Aydın Demiryolu merkez garının yeri Punta - Alsancak olunca İzmir'in sanayi bölgesi de Rıhtım'la gar çevresindeki arazi üzerinde belirginleşti. Artık Kemeraltı Hanlar Bölgesi uluslararası ticaretin merkezi olma konumunu yavaş yavaş yitirecek, sanayi bölgesi ise kentin başka yerleri olacaktır. Alsancak çevresi, özellikle Darağacı (bugünkü Şehitler) Caddesi birbiri ardına açılan fabrikalara mesken oldu. Un, buz, yağ, içki fabrikaları, iplik dokuma imalathaneleri, demirhaneler yüzyılın sonlarına kadar bölgeyi doldurdu.

1886-1887 yılına ait İzmir Limanı'ndaki Rüsumat Nezareti'nin verileri İzmir'in ithal ettiği sanayi ürünleri hakkında da bilgi vermektedir. Amerikan bezi, basma, patiska, yünltü akmeşe, pamuk ipliği, kahve, şeker, gazyağı, un, dokunmuş kumaş ve tenbakü ve madeni eşyalar başı çekmektedir. Ancak daha önceki yazılarımızda da vurguladığımız gibi İzmir'in ihraç maddeleri arasında sanayi ürünleri yer alabilmesi için Cumhuriyet dönemini beklememiz gerekecektir.

Ege Bölgesi'nin hayatını değiştiren gelişme:

Demiryolu hatları

Ege Bölgesi ve bölgenin merkezi konumundaki İzmir ili, 17. yüzyılın ilk döneminden itibaren ülke için çok önemli hale gelmişti. Tarih içinde ve bugün, dışa açılan en önemli kapılardan sayılan İzmir, ekonomik potansiyeli ve güçlü girişimcilik ruhuna sahip insanıyla, Osmanlı'nın son iki yüzyılında da lokomotif bir kentiydi. Anadolu'daki ilk iki demiryolunun, neden İzmir'den başladığının sorusunun yanıtını da verebilmek için, 19. yüzyıl ortalarına kadar Batı Anadolu'daki sosyo-ekonomik değişimi algılamamız gerekiyor.

Osmanlı'nın, Rönesans'tan sonra, Sanayi Devrimi'ni de atlaması ile geride kalışına bir de Mısır Hidivi'nin ayaklanma girişimleri eklenince, devlet güç günler yaşamaya başlamış ve bu antlaşmaya kurtarıcı gibi sarılmıştı.

Bu gelişmeler doğal olarak Tanzimat sürecini getirmiş, yeni bir "Batı Modeli" devlet ilk kez Tanzimat ile ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, devlet dünya ekonomi süreçlerine uyumluluğu sağlayacak bir modeli esas almıştır.

Osmanlı'nın bu dönemde tek derdi vardı: Avrupa Kapitalist Sistemi ile bütünleşmek. İşte bu "bütünleşme" hedefinde en önemli rolü İzmir oynamıştı.

Ülkenin ekonomik ve siyasal merkezi İstanbul'dan farklı olarak yabancı tacirlerin ağırlıklı

olarak bulunduğu bir kent olan İzmir'de daha sonra halka açılacak olan ve bizim bu yazımızın da konusunu oluşturan şirketler kurulmuştur. Bu şirketler öncelikle Avrupa kapitalizminin temsilcileriydi, daha sonraları kendilerine yerli ortaklar da buldular. "Türkiye'de Devlet ve Sınıflar" adlı kitabında Çağlar Keyder, 1922 sonrasındaki yapıdan bakarak, İzmir'in 20. yüzyılın ilk çeyreğindeki durumunu şöyle anlatmaktadır: "Batı Anadolu'da, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde sanayi ve ticareti elinde bulunduran azınlıkların ülkeyi terk etmeleri sonucunda, ticaret ve sanayide büyük bir boşluğun oluştuğu görülmektedir. Ege kıyısındaki İngiliz yatırımları mevcut üretimi değerlendirirken ve diğer İngiliz ve Fransız yatırımlarında uzun vadeli amaçlar pek önemli yer tutmazken, Alman sermayesi bilinçli olarak uzun yıllar sonra getiri sağlayacak ve ülkenin ticaret potansiyelinin niteliğini değiştirecek projelere girmişti."

Demiryolları lokomotif oldu

İzmir'de uluslararası ticaretin geliştiği dönem 19. yüzyılın ikinci yarısı olmuştur. Ticaretin geliştiği bu yıllarda kenti çevreye bağlayacak demiryollarıyla, malların gemiye yüklenmesini kolaylaştıracak ve kaçakçılığı önleyecek bir rıhtımın yapılması gündeme gelmiştir. 1856'da İngiliz girişimcilere "İzmir Aydın Temdidi Demiryolu Hattı" için ilk iznin verilmesine kadar olan zamanda, İzmir'in çevre iller ile bağlantısını sağlayacak düzenli yollardan söz etmek mümkün değildi. Düzenli yükleme boşaltma kolaylığı sağlayacak bir limandan da söz edilemezdi.

İzmir Kent
Kitaplığı

serisinin 36. kitabı olarak yayınlanan "İzmir Demiryolları" adlı eserimizde de belirttiğimiz gibi, 19. yüzyılın ikinci yarısında demiryolu sisteminin gelişmesi ile birlikte Osmanlı kentleri içinde ilk kez bir merkez / banliyö, çalışma alanı / oturma alanı ayırma gidilebilecek kentsel ayırışmalar meydana gelmişti.

Osmanlı'nın iki miladı

Osmanlı İmparatorluğu için "ekonomik milat" denebilecek iki tarih var: 1535 ve 1838.

1535 yılında Osmanlı'nın çeşitli ülkelerde verdiği ticari kapitülasyonlar ve 1838 yılında imzalanan Baltalimanı Serbest Ticaret Antlaşması'nın imzalanması. Bu iki gelişmeden de Osmanlı sınırları içinde en çok etkilenen bölge Batı Anadolu olmuştur.

Herhangi bir pazarlığa gerek bile duyulmaksızın, Osmanlı sultanının bir kütü

olarak değerlendirilen kapitülasyonların ilki, 1535'te Kanuni Sultan Süleyman tarafından, Fransız Kralı I. François'ya verilmişti. 1569'da II. Selim ve IX Charles, 1597'de III Mehmet ile IV Henry arasında imzalanan yeni metinlerle, Batı Anadolu'da Fatih zamanından beri ticari anlamda ağırlıklarını koruyan Venedikliler'in yanına Fransızlar da katılmıştı.

1579 yılında İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth ile yapılan kapitülasyon antlaşması, daha sonra Batı Anadolu'ya demiryollarını da getirecek olan İngilizlerin İzmir'e ilk kez ulaşmalarına neden olmuştu.

1612 yılında Hollanda'ya tarunacak benzeri ayrıcalıklarla, 17. yüzyılın ilk çeyreğinde Batı Anadolu'nun en korunaklı doğal limanı olarak İzmir, "Doğu dünyasının merkezi" haline dönüşmeye başlamıştı. 16. yüzyılda olduğu gibi, 17 ve 18. yüzyıllarda

da, Osmanlı İmparatorluğu içindeki bölgeler arasında ticaret hayatı önemdeydi. Saray için öncelikli ve önemli olan, nüfusu 600 bini aşan İstanbul'un doyurulmasıydı. Özellikle savaş yıllarında "Dersaadet"te büyük sıkıntılar çekiliyordu. Neredeyse tüm Anadolu ve Rumeli'de görev yapan Osmanlı yönetiminin temsilcilerinin işi İstanbul'un gereksinimlerini karşılamaktı. İzmir'in ihraç ürünlerinin en niteliklileri de öncelikle İstanbul'a gönderiliyordu. Saray, bir dönem içme suyunu bile İzmir'den karşılamıştı. İç ticarete etken İstanbul'un önceliği idi ama, imparatorluğun dış ticaretinde Doğu Avrupa- Doğu Akdeniz ekseninde bir yoğunlaşma dikkat çekiyordu. Güneydoğu Asya ve Hindistan'dan gelen ve Anadolu'yu kullanan transit ticaret yollarının 17. yüzyılın başlarından itibaren Hint ve Atlantik Okyanusu'na kayması, Suriye ve İran üzerinden gelen kervan ticaretine büyük darbe vurmuştu.

Kordon Tramvay Hattı

1 5 Kasım 1867 tarihinde İzmir Rıhtımı (bugünkü Pier) inşaatı ve kullanımı 30 yıl süre ile John Charnaud, George Guarracino ve Alfred Barker adlı üç İngiliz'in kurduğu kumpanyaya verilmişti. Ancak bu arkadaş grubunun başarılı olamayışı üzerine dönemin en büyük emperyalist örgütlenmelerinden biri olan Dassau kardeşlere verilmişti. Şirket ardından Guiffray'a geçecekti. Bu dönemde şirket halka da açılacaktı.

Guiffray Ailesi'nin İzmir'deki bir başka girişimi Kordon Tramvayı olmuştur. Göztepe Tramvayı'nı Belçikalılar işletirken, Bay Guiffray, İzmir'deki büyümesini halka açılarak sürdürmüştü. Bu girişim, tramvayın artık elektrikle çalışacağını da habercisi idi. Konak'tan başlayarak Alsancak İstasyonu'na kadar rıhtım üzerinden bağlanan Kordon Tramvay Hattı'nın uzunluğu 3 bin 600 metreydi. Daha sonraları 1500 metre daha ray döşenerek hat Halkapınar'a bağlanmıştı. Ulaşımında kazanılan başarıdan sonra 1864'te 3 İngiliz tüccar bir araya gelerek Uşak ve civarındaki halı dokuyanlara iplik ve model vererek, dokunan halıları ihraç etmeye başladılar. 1880'de İzmir'deki 6 büyük ticarethanenin halı ipliklerinin eğilmesinden ihracata kadar bütün üretimini ellerinde bulundurdular. Batı Anadolu ihracatının yüzde 70'ini bir dönem elinde bulunduran şirket daha sonra çok el değiştirdi. Ancak hemen hemen her İzmirli'nin tanıdığı bir şirketti bu: Şark Sanayi Kumpanyası. Bu şirket de, bir süre için halka açılmıştı.

Izmir-Aydın Temdidî Demiryolu Hattı'nın İzmir'deki başlangıç noktası olan Alsancak'a görkemli bir gar yapılmıştı.

Yükselen devletler ve İzmir

17 ve 18. yüzyıllarda "yükselen" devletler dikkati çekiyordu: Hollanda, İngiltere ve Fransa. Bu ülkeler Osmanlı'dan kısa aralıklarla aldıkları kapitülasyonlarla, Doğu Akdeniz'de güçlendiler. 16. yüzyıla kadar Venedikliler'le Cenovalılar'ın Doğu Akdeniz'de ve bağlı olarak Batı Anadolu'daki güçleri azalmıştı. 1581'de İngiltere'nin Doğu Akdeniz'deki ticari tekeli olarak kurulan "Levant Company", 19. yüzyılın ortalarına kadar etkisini sürdürecekti.

17. yüzyılın ilk yarısından itibaren de İzmir'in önemli bir ticaret limanı olarak değerlendirilmesinde de "Levant Company" şirketinin etkisi büyük olmuştu. Osmanlı, 17. yüzyıl dünyasında zaman zaman ihracata yasaklar koymak zorunda kalıyordu. Buna karşılık, merkezi devlete karşı yerel unsurların güçlendirilmesi Levant Company'nin temel hedefi haline geldi.

Izmir'in yükselmesinin ardında da, yerel yöneticilerin, merkezi devletten özerk bir şekilde Avrupalı tüccarlara vergi ve yüklemeler konusunda gösterdiği kolaylıkların büyük rolü vardı.

Batı Anadolu'nun benzersiz tarımsal ürünleriyle Avrupa'nın tanışması ile birlikte, kentteki hemen her şey değişime uğradı. 18. yüzyılın ilk yıllarında İzmir ve çevresi, Anadolu'nun Avrupa ile ticaret yapabilen

tek kentiydi. Ticaret elbette iki yönlüydü. İzmir Limanı'ndan tarımsal ürünler gönderilirken, Batı Avrupalı tüccarlar da kendi ülkelerinden dönemin lüks tüketimine yönelik olarak düşünülebilecek yünlü kumaşları, kağıt ve cam ürünlerini İzmir limanına getiriyorlar, bu ürünlerin Türklere satılması için de yerli Rumları ve Ermenileri kullanıyorlardı.

Anadolu'da sadece İzmir, bir liman kenti olarak büyümeye başlarken, Levant Company'nin diğer iki merkezi de Beyrut ve Selanik olmuştu. Bu üç kentin ortak özelliği korunaklı limanlara sahip olmalarıydı. Beyrut, Ortadoğu'nun tüm ürünlerinin ihracat limanıydı, Selanik ise hububat, tütün ve pamuk ihracatı yapılan bir liman haline gelmişti.

Bu arada Osmanlı'nın yaptığı tek yanlış, kapitülasyonları vermek değildi. İngiltere, Fransa ve Felemenk krallıkları, "Merkantilist" denilebilecek bir politika izlemeye başlamışlarken, Osmanlı dış ticareti hâlâ önemsemiyordu. İzmir bir liman kenti olarak büyüyordu, ama imparatorluk küçülüyordu! Avrupalılar, dış ticareti milli geliri artırmanın ve işsizliği azaltmanın bir aracı olarak görüyor, bu nedenle ihracatı artırıp, ithalatı azaltmayı planlarken, Osmanlılar da "Aman, İstanbul aç kalmasın" diyerek ithalatın her türküsünü desteklemeyi görev biliyorlardı.

Müstemin sınıfı doğuyor

Dış ticaretin ithalat lehine geliştiği bu yıllarda İstanbul'da olduğu gibi İzmir'de de "müstemin" denilen bir sınıf belirmişti. Bu insanlar köken olarak Avrupalıydılar. İmparatorluğun her yerinde ticaret ve yolculuk yapabiliyorlar, mallarını bir yöreden ötekine aktarabiliyorlar, kendi ülkelerinin bayraklarını da kullanabiliyorlardı. Avrupalı "müstemin" tüccarlara bir süre sonra, Osmanlı sınırları içinde kendi mahkemelerini kurma hakkı bile verilmişti.

Müsteminler'e tanınan vergi ayrıcalıkları ise, bir başka önemli konuydu. Osmanlı Devleti, Avrupalılar karşısında siyasi olarak gerilerken, İzmir'deki müsteminler, yerli Türk ve "zımmi" denilen gayri müslim Osmanlı tüccarlarından çok daha az vergi ödemeye başlamışlar, dolayısıyla inanılmaz bir haksız rekabet doğmuştu. "Zımmi" nüfus İzmir'de ülkenin diğer yerleriyle karşılaştırıldığında oransal olarak çok daha fazlaydı.

Doç. Dr. Şevket Pamuk'un saptamalarına göre, kapitülasyonların faydalarından yararlanabilmek amacıyla "zımmi" nüfusu oluşturan Rum, Ermeni ve Yahudi tüccarlar, aynı ayrıcalıkları sağlayabilmek için Avrupa devletlerinin koruması altına girmişlerdi. Önceleri "tercüman" kadrosunda gösterilen bu tüccarlar, hem Türkçe, hem de yabancı dili bildikleri için de işlerin ve ticaretin kolaylaşmasında önemli rol oynadılar. Temel işlevleri komisyonculuk gibi görünen bu kişiler, 1774 tarihinde imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile yasal ayrıcalıklar da elde ettiler. Bu Antlaşmanın imzalanmasından sonra İzmir'e, İmparatorluğun içinden ve dışından çok sayıda Gayrimüslüm tüccar adeta "doluştu".

Batı Anadolu'da Gayrimüslüm tüccarlar, yalnızca dış ticaretle uğraşmıyorlardı. Reşat Kasaba'nın bu konudaki araştırmaları, zımmi tüccarların İzmir'den bölgenin içlerine kadar yayılan bir ticaret ve tefecilik ağı kurduklarını da gösteriyor. Azınlık tüccarlar, üretici köylüden vergi toplayan, kira talep eden ve çeşitli yollarla tarımsal artı değerle-

Denizyollarının gelişi, Sanayinin gelişmesinin yanı sıra çıkarılan hisse senetleriyle menkul kıymetler borsasının ilk adımların atıldığıdır.

re el koyan yerel mültezimlerle, âyanlarla ve çiftlik sahipleriyle yakın ilişki içindeydiler. Gerekteğinde bu kesimlere borç para vererek kendilerine bağlıyorlar, ihracata yönelecek tarımsal malları topluyorlardı. Böylece azınlık tüccarları hem güçlü, hem de avantajlı bir rol üstlenmişlerdi.

19. yüzyılda Osmanlı devleti, içeride âyanlarla, Balkanlarda ise hız kazanan bağımsızlık hareketleri ile uğraşırken, bir dizi reform yapma zorunluluğunu hissetmişti. Bu sırada İngiltere merkezli "Sanayi Devrimi" hareketi başlayacak ve tarımsal kesimde de kapitalist üretim ilişkileri gelişecektir. Sanayi Devrimi, pamuklu tekstil alanı başta olmak üzere, teknolojiye büyük yenilikleri getirecek, ücretli işçilerin çalıştığı fabrika sistemleri kurulmaya başlayacaktır. Bu arada buhar gücü de, ilk kez iplik üretiminde kullanılacaktır. 1760'larda İngiltere'de

başlayan devrim, 19. yüzyılın başlarından itibaren Fransa'ya ve diğer Avrupa ülkelerine sıçrayacaktır. Sanayi Devrimi'nin etkisiyle makineleşmenin getirdiği ucuz üretim için de yeni pazarlar aranacaktır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda 1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı ile 1856 yılında okunan Islahat Fermanı'nın, dünyayı içine alan Sanayi Devrimi ile yakın ilişkileri vardır. Yapılan reformlarla, ordu ve maliye alanından bürokrasiye, eğitim ve hukuka kadar bir dizi yenilik gerçekleştirilmiş, Müslüman ya da olmayan tüm Osmanlı uyrukları aynı haklara kavuşturulmuştu. O zamana kadar padişahın mülkü sayılan topraklarda özel mülkiyet hakları devlet güvencesine alındı. 1830'dan itibaren Osmanlı yöneticileri Avrupa'dan en son teknolojileri ithal ederek devlete ait olan ordunun, donanmanın ve sarayın taleplerini karşılayacak fabrikaları kurdular. Bu fabrikalarda üretimi yönetecek mühendisler de çok yüksek ücretler ödenerek Türkiye'ye getirildiler.

Osmanlı için Kanuni'nin verdiği kapitülasyonlar nasıl bir milat ise, 1838 yılında imzalanan Baltalimanı Serbest Ticaret Antlaşması da ikinci bir milattı. 16 Ağustos 1838 tarihinde, Sadrazam Reşit Paşa'nın Boğaziçi Baltalimanı'nda bulunan şahane konağında Reşit Paşa ile İngiliz elçisi Ponsonby arasında imzalanan ticaret antlaşması bugün de yaşanan bazı sıkıntıların temelini oluşturan önemli bir simgedir. (Antlaşmanın imzalandığı Boğaz yalısı 2001'de Sabancı Holding desteği ile bir hastane olarak yenilendi.)

Baltalimanı Antlaşması'nın benzerleri, aynı yıl Fransa ile, ertesi yıllarda da diğer Avrupa devletleriyle imzalanacaktır. Baltalimanı Antlaşması ile dış ticarete uygulanan olağanüstü vergiler kaldırılmış, devlet, vergi ve sınırlamalarda haklarından vazgeçmişti. Osmanlı ham maddelerinin dış ticarete açılımı kolaylaşmış gibi görünmekle birlikte, özellikle mali bunalım dönemlerinde başvuru önemli bir gelir kaynağı kaybedilmişti. Bu antlaşmaya kadar, ithalat ve ihracattan yüzde 3 gümrük vergisi, malların bir bölgeden diğerine taşıyanlardan da yüzde 8 iç

gümrük vergisi alan Osmanlı, İngilizlerin baskısıyla, ihracata uyguladığı vergiyi yüzde 12'ye çıkarmış, ithalattan alınan vergiyi ise yüzde 5 olarak belirlemişti. Dış ticarete büyük bir açığın doğmasına yol açacak bir karardı bu. Ayrıca yabancı tüccarlar için ülke toprakları da rahatça at koşturulabilecekleri bir alan haline gelmişti. Çünkü yerli tüccar, iç gümrük vergilerini ödemeye devam ederken, yabancı tüccar bu uygulamanın dışında bırakılmıştı. Bu antlaşma sonrasında İzmir'in, Osmanlı içindeki ve Avrupa ticaretindeki önemi daha da arttı. Kentteki nüfus istatistikleri 19. yüzyılın başlarına ulaşıldığında Müslümanlar'ın azaldığını, buna karşın gayri-müslim nüfusun arttığını ortaya koymaktadır.

Osmanlı'nın "lütuf" olarak verdiği kapitülasyonların, daha sonraları İmparatorluğun zayıflamasında en önemli etken olduğu tarih kitaplarında da dile getirilmektedir. Bu zayıflamada, ayrıcalıklı ülkelerin İzmir Konsoloslarının da büyük rolü olmuştu. Bu çerçeveden bakıldığında İzmir'deki konsolosların adeta Vali yetkisine sahip oldukları, İzmir'deki valileri görevlerinden alılabilecek kadar da etkin ve yetkili olduklarını görüyoruz.

İzmir'e ulaşan gezginlerin notlarından öğrendiğimize göre, "İzmir'deki konsoloslar, Avrupa başkentlerindeki elçilerden çok daha önemli kişilerdi. Her türlü resmi toplantılarda ve önemli günlerde, parlak üniformaları ve maiyetlerindeki yeniçerileriyle İzmir'deki levantenlerin gözünde eski Roma Konsülleri, Türklerin gözünde ise Sultan azametindeydiler"...

1850 yılında İzmir'de İngilizler'in ezi-ci üstünlüğü vardı, ama kentte 20 değişik ülkenin tüccarları ticaret yapıyorlardı. Bu ülkelerin 17'si İzmir'de konsolosluklar açmıştı. Rus, Avusturyalı ve Fransız tüccarlar biraz daha avantajlıydılar, çünkü kendi ülkelerinin gemicilik şirketleri oldukça düşük taşıma ücretleri uyguluyorlardı. İngiltere'ye ait Bibby Line şirketi, Liverpool ile İzmir arasında düzenli bir gemi seferi koymuştu ama İngiliz tüccarlarına indirimli tarifeler

Anadolu'da demiryolunun başlangıç noktası olan ve İzmir-Aydın Temelidi Demiryolu Şirketi'nin genel müdürlük birimlerini de bünyesinde barındıran Alsancak Garı bugün Cumaovası-Aliğa hattında çalışan banliyö trenlerine aktarma istasyonu olarak hizmet veriyor. İzmir'den kalkıp Aydın'a giden ilk tren törenle karşılanmıştı.

uygulanıyordu.

İzmir, 19. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'nun en işlek beş limanından biriydi. 1838'de imzalanan Baltalimanı Antlaşması'ndan sonra önemi daha da artmış bir ihracat / ithalat limanı haline gelmişti. Ancak Osmanlı Devleti gerekli sermaye birikimini istediği oranda sağlayamamış teknolojik alanda da ilerleyememişti. Çünkü bir çok sebeple Rönesans'ı yakalayamayan Osmanlı, Sanayi Devrimi'ni de es geçmişti. Bunun sonucu olarak da, demiryollarının emperyalist güçler tarafından Osmanlı topraklarına getirilmesi kaçınılmazdı.

Demiryolları öncesinde, klasik Osmanlı kentlerinde olduğu gibi İzmir'de de taşımacılıkta temel unsur deve kervanlarıydı. Kentte ticaret, seyahat ya da misyonerlik amacıyla gelen birçok gezginin de belirttiği gibi, İzmir'de sokaklar araba geçemeyecek kadar dar olduğundan, taşımacılıkta hamallar da kullanılıyordu. İzmir Körfezi'ne demirleyen gemilerden indirilen yükler, kıyıda depolara, oradan da iş hanlarına kadar önce hamallarla taşınıp, daha sonra da develere yüklenirdi. Batı Anadolu'nun içlerinden getirilen hammaddeler de aynı şekilde önce develerle İzmir'e getirilir, ardından da yine develerle iç bölgelere taşınırdı.

Mal taşımacılığında develer kullanılırken yolcu taşımacılığında, at ve eşek arabaları hizmet veriyordu. Eşekler, özellikle 19.

yüzyılın ilk yarısında, İzmirli erkeklerin işe, kadınların da gezmeye giderken kullandıkları ulaşım aracıydı. Çocuklar da okullarına sıpalara binerek giderlerdi. Ayrıca eşekler, gezginlerle yabancılara kiralanırdı. İzmir'in daracık yolları, eşeklerin kullanılmasını zorunlu hale getirmişti. İzmir'le çevre ilçe ve köyler arasındaki ulaşım da, genellikle eşeklerle yapıldı. Demiryollarının yapılmasını protesto etmek için, develerini İzmir'den Aydın'a kadar tek sıra dizerek bir nevi grev yapan Uşşakızade Ailesi, araba taşımacılığında da İzmir'de tekel haline gelmişti.

Batı Anadolu'nun zenginliklerini İzmir'e taşıyan deve kervanlarının yanı sıra, iki tekerlekli öküz veya manda arabaları da kullanılmaktaydı. Şehirler arasındaki eşya nakli ve postacılık ise katırlarla gerçekleştiriliyordu. Taşımacılığın develerle yapılmasında çeşitli güçlükler yaşanıyordu, yağışın fazla olduğu yıllarda develerin su yataklarından geçmesi mümkün olmayabiliyordu. Devecilerle yapılan pazarlık ise başka bir problemdi. Deveciler yolun uzunluğuna ve malın cinsine göre ücret istiyorlardı. Tarım ve ticaret bu anlamda olumsuz etkileniyordu.

Ali Akyıldız'ın, "Osmanlı Anadolu'su'nda İlk Demiryolu: İzmir-Aydın Hattı (1856-1866)" makalesinden öğreniyoruz ki, ulaşım sistemlerinde görülen büyük aksaklıklar, kaynaklar yönünden zengin ve jeopolitik

açıdan ticarete çok uygun olan bölgede, ticaret ve tarımın gelişmesini engelliyordu. Bunu gören İzmir'deki yabancı tüccarlar Batı Anadolu'nun demiryolu ile İzmir'e bağlanması için çalışmaya başladılar. Çoğu İngiliz vatandaşı olan bu tüccarlar bölgede ticaretin artması ve bu sayede kendi kârlarının da çoğalacağını biliyorlardı. Ancak pahalı ve büyük bir sermayeyi gerektiren böyle bir girişimin, yani demiryolu inşaatının, durumunu gittikçe kötüleşen Osmanlı Maliyesi tarafından karşılanması oldukça zor görünüyordu. Kendi güçleri de bu işe yetmeyeceği için, İzmir'deki İngiliz tüccarlar, demiryolu yapımı için İngiliz sermayesine başvurmayı düşündüler.

İngiltere'nin dış ticaretine yaptığı hizmetlerden dolayı Kraliçe tarafından "Sir" ünvanı ile ödüllendirilen ve Levant Company'nin dağılmasından sonra Anadolu'da açtığı 48 şube ile adeta bir krallık kuran James Whithall, demiryolu yapımı hakkında, İzmir'e gelen gezgin ve "Journal Kept in Turkey and Greece" adlı kitabın yazarı N. W. Senior'a şöyle demişti:

"İlk adım demiryollarını yapmak olmalı. Bu demiryolları İngilizler tarafından yapılacaktır, İngilizler tarafından işletilecek ve İngilizler'in malı olacak. Çok kârlı olacaklar ve şimdiye dek tarıma açılmamış bölgeleri çok verimli yapacaklar. Demiryolu şirketleri küçük bağımsız cumhuriyetler olacaklar."

İzmir-Aydın Temdidi Demiryolu hattı, Anadolu'da ve bugünkü Türkiye Cumhuriyeti topraklarında gerçekleştirilmiş ilk demiryolu hattıdır. Bu hat, o zamana kadar Osmanlı'nın görmediği ölçüde büyük bir yatırımı ve çağının da en modern teknolojisini temsil ediyordu. İzmir'i Batı Anadolu'ya bağlamakla kalmadı, ihraç edilen tarımsal ürünlerin değerini ve üretimini de artırdı. Böylece Osmanlı toprakları içindeki Batı Anadolu'da kapitalizmin yeşermesine de sebep oldu. Yolun yapımını gerçekleştiren İngilizler bu yol ile çok övündüler.

1850'li yıllarda sayıları 1061'e kadar yükselen İngiliz tüccarlarının en ünlüsü ve en zengini olan James Whithall'ın öngörüsü

Aydın Demiryolu ile gerçekleşti. "Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi" adlı kitabında Orhan Kurmuş'un da dediği gibi, yönetiminde tümüyle bağımsız olan İzmir-Aydın Temdidi Demiryolu Hattı Şirketi, gerçekten küçük bir "ülke-kent" oldu. Ülkenin merkezi de bugünkü Alsancak Garı ve civarıydı. Bir hava fotoğrafından Alsancak Garı ve civarına baktığınızda polis merkezi, gümrükleri, iskeleleri, mahkemesi, kilisesi ile küçük bir ülkenin varlığını fiziki olarak bugün de görebilirsiniz.

11 Temmuz 1856: İmtiyaz talebi... 70 gün sonra imtiyaz...

İngiliz tüccarlar, İzmir'i Batı Anadolu'ya bağlayacak bir demiryolu yapmaya çok kararlıydılar, neredeyse beş yıl boyunca İngiltere'deki demiryolcularla yazıştılar ve sonunda İzmir ile Aydın arasında bir demiryolu yapımı için İngiltere'den sermaye getirmeyi başardılar. Ailesi iki nesildir İzmir'de yaşamakta olan tüccar / girişimci Robert Wilkin, 11 Temmuz 1856 tarihinde, İngiltere'de yaşayan ortakları daha sonraları "sir" ünvanı alacak olan Joseph Paxton, George Whytes, Augustus William Rixon ve "Avam Kamarası" üyesi William Jackson adına hareket ettiğini belirterek, Osmanlı Hükümeti'ne imtiyaz başvurusunda bulundu. İzmir'den İstanbul'a giden Robert Wilkin, dilekçesini Saray'a verirken yanında İngiltere'nin İstanbul'daki Büyükelçi ile İzmir Konsolosu da bulunuyordu. Bu durum girişime İngiltere'nin desteğinin olduğunu açıkça belirtiyordu. Girişimciler imtiyazı almak için çok beklemediler; bu başvuru Meclis-i Mahsûsa'da tartışıldı ve incelendi. 2 Ağustos 1856 tarihinde şirketle imzalanacak sözleşmenin müsveddeleri hazırlandı, 23 Eylül 1856 tarihinde verilen "irade" ile şirketi oluşturma ve demiryolunu inşa etme imtiyazı bu yatırımcı İngiliz grubuna verilmiş oldu.

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde 7040 numara ile kayıtlı bulunan Padişah Abdülmecid'in tuğrası bulunan konuyla

ilgili fermenda şöyle denilmekteydi:

"İzmir'den Güzelhisâr-ı Aydın'a kadar bir timûryolu inşası zımında, Londra'da zuhûr eden kumpanyanın mü'essisleri olan İngiltere mu'teberânından Joseph Paxton, George Whytes ve William-Augustus Rixon tarafından vekalet ve mezuniyet-i kamile ile Dersaadet'ime gelmiş olan Robert Wilkin'in takdim ettiği bir kıt'a lâhıya Meclis'i Âli-i Tanzimat'da ve Meclis'i Âli-i Vükelâ'da müzakere ve tedkik ve mütala'a ile usûl-ı Devlet-i Aliyyemize tevfiқан kararlaştırılmış olan bir kıt'a mukavele-name mucebince işbu tariki yapacak olan bu kumpanya daîmi olarak Devlet-i Aliyye'mizin nizamât-ı mer'ıyyesine tâbi ve nezâreti tahtında olarak bir Osmanlı şirketi ve elli sene müddet-i imtiyazıyyesi olmak üzere teşekkül ve tefessühüne taraf-ı şahanemiziden ruhsat verilmiş ve mezkûr mukavelename Devlet-i Âliyye'mizin Hâricıyye ve Ticaret ve Mâliyye nezaret-i celileri tarafından imza ve temhir olunarak ve işbu ferman-ı Âlişanının hükmü zikr olunan mukavele-name şera'itinin temâmi-i icrasına muallak olarak müessisler cânibine, i'ta olunmuş olmağla zikr olunan mukavelenameye tatbikân iş bu şirketin teessüsüne ve mezkûr timûryolunun inşasına ruhsatı hâvî Divan-ı Hümayun'umdan işbu emr-i Âlişanın tasdir ve kumpanya i'ta kılındı."

Daha sonra şirketle bir sözleşme de imzalanacak ve bu da Osmanlı Mukavele-name Defteri'nin 1 numaralı cildinin 179 ve 181'inci sayfalarına kaydedilecektir. Bu irade ve sözleşmede ilk dikkat çeken konular, imtiyazın 50 yıllık, kurulacak şirketin de Osmanlı kanunlarına bağlı bir "Osmanlı Şirketi" olmasıydı.

Demiryolunun tamamlanıp işletmeye

açılmasından 50 ve bundan sonra her 20 yılda bir Osmanlı Hükümeti, şirketle anlaşarak demiryolunu satın almak hakkına sahip olacaktı. Demiryolu için gerekli her türlü malzeme için gümrük muafiyeti getirildi. Bütün bunlardan başka, Osmanlı yönetimi şirketin yönetimine karışmamaya kesin olarak söz vermişti. Ayrıca Osmanlı yönetimi bu hatta rakip bir şirketin kurulmasına da izin vermeyecekti. Bu mukaveleyi Wilkin'in

yanı sıra Joseph Paxton, George

Whytes, Augustus William Rixon ve William Jakson imzaladı ama imtiyaz onlarda sadece bir yıl kaldı. Ancak bir yıl sonra İngiltere'deki başka bir gruba bu imtiyaz satıldı ve yeni grup, 1857 yılının Mayıs ayında yeni bir şirket kurdu, adını da, "İzmir'den Aydın'a Osmanlı Demiryolu Şirketi" koydu.

Bu grup, ilk grubun çizdiği Mösyo Merevit'e ait yol planlarını kabul etmedi. İngiltere'nin ağırlığının şirket üzerinde daha da artması sonucu, Londra'dan İzmir'e üç yol mühendisi geldi.

Bunlardan biri daha sonra karşımıza çok önemli bir arkeoloji hırsızı olarak çıkacak olan James T. Wood idi. Wood ve arkadaşlarının çizdiği plana göre, İzmir-Aydın arasındaki yol üç bölümden oluşacaktı. Bunlar sırasıyla İzmir-Selatin Dağı arasındaki 70 kilometrelik bölüm, Selatin Dağı'nda açılacak olan tünel ve tünelden Aydın'a kadar olan bölüm. Bu mühendislerin yol haritası, bugünkü İzmir-Aydın Otoyolu ile büyük benzerlikler taşıyordu. Planları onaylayan Osmanlı Hükümeti, 22 Eylül 1857 tarihinde yapım işlerinin başlaması için gerekli izinleri sağladı.

Şirket de işi Avrupa'nın önde gelen demiryolu müteahhitlerinden biri olan T. Jackson'a verdi. 1 milyon 30 bin Sterlinlik

anlaşmaya göre, müteahhit T. Jackson, hem İzmir-Aydın yolunu inşa edecek, hem de lokomotif ve vagonları gemilerle İzmir'e getirecek, istasyon binaları ve telgraf sistemini kuracaktı. Müteahhide ödenecek paranın yarısı nakit, yarısı da şirketin pay senetleri olarak karşılanacaktı. Bu pek görülmemiş bir şey değildi.

Anlaşma ile müteahhit, şirketin sermayesinin yüzde 43'lük bölümünü üstleniyordu ve bu da Londra'da büyük tepki ile karşılanmıştı. Londra Borsası, İzmir-Aydın Demiryolu Şirketi hisselerinin alınıp satılmasına uzunca bir süre yasak koydu. Şirket, sermayesini oluşturabilmek için 60 bin hisse senedini 20 Sterlin değerle piyasaya sürmüştü.

60 bin hisse senedinden 15 bin adetinin, Mukavele'nin 24. maddesine göre Osmanlı Hükümeti'ne verilmesi gerekiyordu. Şirket, Osmanlı Devleti'ne hisse dağıtımı için Robert Wilkin'i memur etti.

Osmanlı Devleti, kendi memurlarının şirketin ortağı olmalarını istiyordu. Ancak memurlar isteksiz davranıyorlardı, çünkü o yıllarda da memurlar çeşitli mali sıkıntılar içindeydi. Memuru teşvik amacıyla Padişah 500 hisse alınca, memurlar kalan hisseleri adeta kapıştılar.

Ancak taahhüt edilen miktarlara ulaşmak pek de kolay olmadı. Osmanlı memurları da, padişah da yükümlülüklerini yerine getirmedi. Bu hisselerle, değeri 1 milyon 200 bin Sterline ulaşan şirketin sermaye artırımından başka da bir çaresi yoktu.

Temel atılıyor: 16 Kasım 1858

Bu arada müteahhit işe koyuldu ve o zamanlarki adı Punta olan bugünkü Alsancak Garı'nın önünde 22 Eylül 1857 günü büyük bir tören düzenlenerek demiryolunun temeli atıldı.

İngiltere'nin İstanbul Büyükelçisi Lord Stratford Redcliffe'in temel atma töreni sırasında yaptığı konuşma, Time Dergisi'nde şöyle yer almıştı: "Bu demiryolunun, sanayi ürünlerimizin Türkiye'ye girişini kolaylaştıracak, faydalı bir sermaye yatırımı olacağı kanısındayız. Hepimizin bildiği gibi, Osmanlı'nın yeniden canlandırılmasında, Avrupa'nın her zamankinden daha çok çıkarı vardır. Batı uygarlığı Levant kapılarına geldi, dayandı. Şimdiye dek geçmeyi başaramadığımız bu kapılar, artık ardına kadar açılacaktır. Açılmazsa, kendi çıkarlarımızı doğrultusunda, zor kullanarak bu kapıları açacak ve isteklerimizi kabul ettirecek güce, hatta daha fazlasına sahip olduğumuzu herkesin bilmesini isterim. Anadolu'nun damarlarına yeni ve taze kan aşılayacak olan bu demiryolu gibi üretken girişimleri desteklemek, İngiltere Hükümeti'nin başta gelen görevidir."

Temel atma töreninin hemen öncesinde, sözleşmenin 25. maddesi gereği, şirketin düzenleyeceği ve hükümete sunacağı şirket iç tüzüğü ve nakliye ücret tarifi sunulmuş ve bir irade ile onaylanmıştı. Sözleşmenin 11. maddesine göre de, yolun geçeceği ara-

zilerin değerinin tespiti amacıyla bir komisyon kuruldu. Bu çalışmalar sürerken, yolun inşaatı için gerekli araçlar gemilerle İzmir'e getirildi. Orhan Kurmuş'un tespitine göre bölgede arazi fiyatları yüzde 500 oranında artış göstermişti.

1857 yılı Kasım ayı ortalarına gelindiğinde, 1.5 kilometrelik bir yola ulaşılmıştı bile. Yol hedeflerine hızla ulaşıncı, yolun 70 kilometrelik birinci bölümünün 1858 yılının sonuna doğru tamamlanacağı umudu belirdi. Fakat hisse senetlerinde taahhüt edilen taksitlerin zamanında ödenmemesinden dolayı, para darlığı baş gösterince, şirket inşaatı 1858 yılının Nisan ayında, 6 ay boyunca durdurdu. Charles Issawi'nin Chicago'da 1980 yılında yayımladığı "Economic History of Turkey" adlı kitabı da, İzmir-Aydın Temdidî Demiryolu Hattı'nın ilerleyişi sırasında yaşananları dikkatle izleyen bir kitaptır. Ali Akyıldız'ın çevirisinden öğrendiğimize göre, İzmir'deki İngiltere Konsolosu, 1859'da hazırladığı bir raporda, hattın 1860 ilkbaharından önce tamamlanamayacağını belirterek karşılaşılan güçlükleri, hat üzerinde altı tane köprünün bulunduğunu ve yol kenarındaki

setlerin dayanıksız bir şekilde inşa edildiğini anlatıyordu. Kurmuş ise o günleri şöyle anlatmaktadır: "Yapılmış olan köprüler, temellerden çökmeye ve kemerlerden bel vermeye başlamış, baş mühendis tarafından bittiği iddia edilen Buca ve Seydiköyü istasyon binalarının inşasına hiç başlanmamış, tünel delme işlemlerinde de pek ilerleme kaydedilmemişti. Bu durum ise şirketin kredisini sarsmış ve senetleri banka ve tüccarlar tarafından kabul edilemez olmuştu. Bütün bunların yanında başmühendis ve müteahhidin birtakım yolsuzluklar yapmaları üzerine müteahhülle yapılan mukavele feshedilmiş, başmühendis de görevinden alınmıştı."

Şirketin hissedarları hemen bir genel kurul topladılar ve bir danışman mühendisi İzmir'e göndererek, tarafsız bir rapor hazırlamasını istediler. Mühendisin hazırladığı raporda iddiaların doğru olduğu ve 70 kilometrelik ilk bölümün saptanan süre içinde bitirilemeyeceğini bildiriyor ve derhal gerekli tedbirlerin alınması öneriliyordu. Rapor sonrasında alınan en önemli kararlardan biri de Selatin Dağı'nın tünelle geçilemeyeceğine karar verilmesi oldu. Osmanlı Hükümeti de

bu karar üzerine şirkete uzatma süresi verdi. (Selatin Dağı'nı ancak 1990'lı yıllarda İzmir-Aydın Otoyolu sırasında bir tünel ile delerek geçmek mümkün oldu. Bu tünelin açılması için çalışmalar sürerken, 1860'lı yıllardan kalma alet ve edevata rastlandı. Bunlar o dönemin İngiliz demiryolcularından kalma malzemelerdi ve tünel açılmasından vazgeçilince, anlaşılan eşyalar da orada bırakılıp inşaattan vazgeçilmişti.)

28 Aralık 1860: İlk tren çalışıyor...

İzmir Demiryolları için tarihi bir gün de 28 Aralık 1860'tır. Bu sürenin uzatılmasından yararlanan şirket 28 Aralık 1860'da İzmir-Torbalı hattını hizmete açtı. Anadolu topraklarında ilk trenler bu tarihten itibaren Torbalı-İzmir arasında seferler yapmaya başladılar. Açılış törenine İzmir Valisi de katıldı. Adını antik çağın Metropolis adlı kentinden alan, Tripolis yani de Torbalı'da yaşam halkın deyimi ile "Şümendüfer" sayesinde hemen değişime uğradı.

Torbalı'nın tarımsal ürünleri İzmir'e trenlerle taşınmaya başlayınca, devecilerden ilk tepkiler de gelmeye başladı. Bu arada gazetelerde, yol için yeni bir "Şube Hattı" haberleri çıkmaya başlamıştı. Aydın Hattı'nın ilk şubesi yine önemli bir tarımsal merkez olan Tire'ye dönecekti. 70 kilometrelik İzmir-Kozpınar arasındaki ilk bölüm hedeflenenden 3 yıl sonra 14 Kasım 1861 tarihinde bitirilebildi. Aslında bu çok büyük bir başarısızlıktı ve bu başarısızlığın nedeni İngiltere'nin İzmir Konsolosu'na göre "şirket parasının müteahhit ve taşeronlar tarafından utanmazca yağma edilmesinden" kaynaklanıyordu.

Kozpınar İstasyonu'nun halen sadece tabelası bulunuyor. Ancak Kozpınar İstasyonu, Kasım 1861'de açıldığında İzmir'de büyük olaylar meydana gelmişti. Aydın dağlarını aşarak gelen deve kervanlarının da konakladığı bir pınar başıydı Kozpınar. Bu istasyonun hizmete açılmasıyla birlikte, devecilüğün artık biteceğini anlayan başta Uşşakızade Ailesi olmak üzere tüm kervan-

cılar, bir isyan hazırlığı başlattılar. İzmir'den Kozpınar'a, Kozpınar'dan da Aydın'a kadar olan bölgede, develerini tek sıra halinde dizerek bir protesto eylemi gerçekleştirdiler. Eylemcilerin başında da, daha sonra kızlarını Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal'e evlendirecek olan Uşşakızade Ailesi bulunuyordu. Bu isyan sonrasında orta yol bulundu. Kervanlar yüklerini Kozpınar'a kadar develerle taşıyacaktı, daha sonra da yükler demiryolu ile İzmir'e getirilecekti.

Öte yandan yolcu taşımacılığında da çok etkin bir rol üstlenmişti Aydın Demiryolları. Ancak asıl hedef olan yük taşımacılığında Aydın'a yol ulaştıktan sonra gelirler arttı. Kozpınar'a kadar olan ise yolda ilk yıllarda gelirin yarısını yolcular karşılıyordu.

Şube imtiyazları

İzmir-Aydın Temdidi Demiryolu Şirketi'nin ilk şube imtiyazı Buca için verildi. 23 Eylül 1856'da İzmir-Aydın Demiryolu için imtiyazın kesinleşmesinden hemen sonra İzmirli levantenlerin yoğun olarak yaşamalarını sürdürdüğü iki noktaya birer banliyö hattı yapılması düşünülüyordu. Ancak böyle bir imtiyaz alınabilmesi için neredeyse 10 yıl beklendi.

1860'lı yıllar İzmir'ini değerlendirdiğimizde ortaya çıkan ilginç durumlardan biri de büyük sermaye birikimi sağlamış olan levantenlerin işlerinin Punta (Alsancak) civarında olmasına karşın, evlerinin Buca'da olmasıydı. Yazın sıcak günlerinde, "İngilizlerle köpeklerden başka kimsenin gezmediği" İzmir'in cehennemi sıcaklar yaşanan sokaklarında yapılan, ihracat ve ithalat işlerinden sonra, akşam Buca ve o zamanlar levantenler arasında adı Paradiso-Cennet olan Kızılçullu-Şirinyer'e dönülüyordu. Bugün de İzmir'e oranla havası her zaman 3-4 derece daha serin olan Buca ve Şirinyer, zemininin kayalık olması nedeniyle, deprem riskine karşı da olumlu bir özellik kazanmış ve levanten ailelerin yerleşmek için tercih ettikleri köyler olmuştu. Buca ve Şirinyer'den

sonra varlıklı ailelerin tercih ettiği yerler arasına Bornova da girmişti. Türkiye'nin ilk banliyö trenleri de bu semtlere çalışacaktır.

Aslında bu banliyö hatlarından çok önce İzmir Kordonu'na, Punta garından, Gümrük'e ulaşan bir tek hat döşenmişti. 1950'lerde Adnan Menderes tarafından temeli atılacak olan İzmir Limanı işlemeye başlayınca kadar İzmir'in limanı bugünkü Gümrük alanı ile Pasaport iskelesi arasında kalan alan idi. İzmir-Aydın Demiryolu Şirketi bu alana yüklerini taşıyabilmek için adına sonraları "İncir Treni" denecek olan bir marşandiz (yük treni) çalıştırmaya başlamıştı. Bu hat daha sonra tramvay hattı olarak kullanılacaktı.

İzmir'de ikinci hat: İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu Hattı

Osmanlı İmparatorluğu'nun İzmir'deki ilk demiryolu hattı olan Aydın Hattı'nın, Batı Anadolu'da büyük değişimi başlatması, o güne kadar süregelen Fransızların egemenliğindeki de sona erdirmişti. İngilizler bu hatla, Batı Anadolu'da büyük bir üstünlük ve ayrıcalık kazandılar. Örneğin 18. yüzyılda, bölgedeki Fransız egemenliğini durdurabilmek için İzmir'in girişindeki Sancakkale açıklarında Fransız ticaret gemilerini durdurmayı bile düşünen İngiliz Donanması'nın bu abluka girişimlerine demiryolunun yapılmasından sonra gerek bile kalmamıştı.

İngilizler, Büyük Menderes Havzasında kurdukları demiryolu ile bölgedeki tüm taşımacılığı dolayısı ile de üretimi kontrol edebilmeyi hesaplamışlardı. Ancak Batı Anadolu'da B. Menderes Havzası kadar önemli bir havza daha vardı: Gediz Havzası. Gediz nehrinin kıyılarında da bugün olduğu gibi, "asma gibi kızlarla, kız gibi asmalar" da dünyanın en kaliteli çekirdeksiz üzüm-leri üretiliyor, öte yandan yüz binlerce meşe ağacının palamutlarından deri sanayiinde kullanılan yağlar üretiliyordu. Bu nedenle İzmir'den başlayarak o zamanlarki adı Kasaba olan Turgutlu'ya Manisa üzerinden

ulaşacak bir demiryolu hattı planlanıyordu.

Batı Anadolu'da yeni bir güç sağlamak isteyen Fransızların bu hatta göz dikmeleri sonucu İngilizlerle aralarında büyük bir mücadele yaşandı. İngiltere, Gediz hattının demiryolu haklarını da aldıktan sonra, bölgedeki Fransız egemenliğinin tamamen yitmesine neden olabileceğini hesap ediyorlardı. Sonuçta kazananlar yine İngilizler oldu ve Fransızlardan önce davranıp, 4 Temmuz 1863 tarihinde, İzmir-Kasaba Temdidi Demiryolu Hattı'nın imtiyazını Babiali'den almayı başardı. Edward Price adlı bir İngiliz girişimcinin adına verilen bu imtiyaz Batı Anadolu'daki ikinci demiryolunun kurulmasının iznini de taşıyordu. O zamanlar adı Kasaba olan şimdiki Turgutlu ilçesi, Gediz Havzasının tarımsal ürünlerinin toplandığı en büyük yerleşimdi.

İzmir Kasaba Demiryolu Şirketi, 800 bin Türk Lirası bir sermaye ile kuruldu ve Osmanlı Hükümeti bu hat için yüzde 5 kâr garantisi verdi. Bu hattın Kasaba'ya ulaşmak kadar önemli iki misyonu daha vardı. Kentin Buca ve Seydiköy banliyölerinde Aydın Demiryolu'nun ulaştığı başarıyı diğer iki önemli banliyö olan Karşıyaka ve Bornova'da yinelemek.

Fransızların bu alanda egemenlik sağlayabilme ideallerine kavuşmaları için neredeyse 30 yıl beklemeleri gerekecektir. İngiliz şirketi Kasaba Hattı'nı, 27 Temmuz 1894 tarihinde, Paris'te kurulan "İzmir-Kasaba ve Temdidi Demiryolu Şirketi"ne devretmiştir. İzmir'den Turgutlu'ya kadar olan bölümü ile Manisa ile Soma arasını İngilizler, Soma-Bandırma arası ile Alaşehir-Uşak arasını ise Fransızlar inşa etmişlerdir.

Hedef Karşıyaka ve Bornova

Hem Karşıyaka'ya, hem de Bornova'ya ulaşabilmek için oldukça zor bir güzergah tercih edildi. Bugünkü yeni İtfaiye binasının bulunduğu yerde bulunan Kervanlar Köprüsü'nün olduğu yerde Punta'dan gelen Aydın Demiryolu ile "kesişerek" dünyada nadir olan bir işi de gerçekleştiren bu hat,

Türk mezarlıklarını da açacaktı. İki hat birbirlerini haç yani artı işareti biçiminde kestiği için mahalleye "istavroz" adı verildi. Cumhuriyetten sonra istavrozun adı "Hilal" olarak değiştirildi. Bugünkü Basmane'den Halkapınar'a kadar olan bölüm, düz bir hat olarak görülüyordu. Dönemin en önemli Rum mahallelerinden biri olan Aya Voukla'dan itibaren karayoluna paralel olarak yapılan hat için dönemin tekstil fabrikalarının en büyüğünden adını alan Basmahane'de geniş istimlakler yapıldı. 1740 yılında İzmir'de yapılan ilk basma fabrikası aslında kentin Roma döneminin surları dışındaki ilk önemli sanayi tesisiydi. Punta (Alsancak) Garı'nın "İzmir'in dışında" olduğu iddiasına karşı yeni merkez gar kentin sınırında yapıldı.

Prof. Çınar Atay "Osmanlı'dan Cumhuriyete İzmir Planları" adlı kitabında, Basmane Garı'nın seçilme nedenlerini sıralarken ana hedefin, kent merkezine en yakın yeri seçmek olduğunu belirtiyor. Şimdi "Otellere Sokağı" diye bilinen yol ile, Cicipark'tan Çorakkapı Camii'ne kadar ulaşan yol, 1860'larda İzmir'in ana yoluydu. Bu yola halkın "Tilkilik" dediği Keçeciler Caddesi bağlanırdı. Keçeciler Caddesi, bu doğrultuda kente giren kervanların kullandığı yoldu. Önce Ermeni ve Türk mahallelerini geçen yol daha sonra Yahudi Mahallelerini de geçerek İzmir'e girerdi. Bütün kervan yollarının birleştiği yer Demirhan'dı. Demirhan ve çevresi Türk tüccarlarının kumaş ve iplik ticareti yaptıkları merkezdi. Demirhan'a ulaşınca kadar Osmaniye Caddesi olarak da anılan sağlı sollu hanların bulunduğu bir yoldan geçilmesi gerekirdi. Basmahane'deki Garın inşası ve demiryolunun işlemeye başlaması ile birlikte Osmaniye Caddesi büyük önem kazandı. Bugün Fevzipaşa Bulvarı olarak bilinen bulvarın açılması işlemi de, demiryolu için 6 metrelik eni olan Osmaniye Caddesi'nin büyütülmesi gerekliliğini ortaya koydu. 1910 yılında bir şirket kurularak bu işe başlandı ancak Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması sonucu inşaat 1914'de yarım kaldı. 1930'larda Basmane İstasyonu'nu denize ta-

şıyacak olan dönemin en büyük bulvarı (önceleri Vali Rahmi Bey Bulvarı diye anılacaktır) açıldı. Osmanlı yönetiminin asıl amacı, Aydın ve Kasaba demiryollarının birleştirilerek Gümrük'te iki şirketin ortaklaşa kullanabilecekleri dev bir istasyon binası yapmaktır. Ancak bu hayal, hayal olarak kaldı.

Demiryollarının Batı Anadolu ekonomisine etkileri

İki demiryolu hattından da kuşku yok ki, en büyük çıkar sağlayan öncelikli grup İzmir'deki İngiliz tüccarlar oldular. Daha sonra da, diğer levanten gruplar demiryollarının kurulmasından büyük avantajlar elde ettiler. Ancak demiryolları, Orhan Kurmuş'un, "Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi" adlı kitabında da belirttiği gibi, önceleri serbest ticaretçi, sonraları da tekelci İngiliz kapitalizminin Türkiye'deki çıkarlarını koruyan, gözetten ve geliştirenler İzmir'deki İngiliz tüccarlardı. Bir yandan yerli Rum ve Ermenilerle, diğer yandan da bazı yüksek rütbeli Osmanlı bürokratları ile işbirliği yapan bu zümre, en büyük etkinliğini dış ticaret alanında göstermişti. Tarım, madencilik ve ticarete yaptıkları girişimler sonucu Türkiye, hammadde, madenler ve belirli sayıda tarım ürünleri ihraç eden ve ihracat pazarlarındaki bunalımdan son derece etkilenen bir bölge oldu.

Bölgedeki sosyo-ekonomik değişimleri şöyle özetlemek mümkündür:

Ulaşım maliyetleri: Aydın ve Kasaba demiryollarında yük trenleri saatte 16-17, yolcu trenleri ise saatte 30-40 kilometre hızla gidiyorlardı. Bu hız o dönem için jet hızı kabul edilebilirdi. Deve kervanlarına oranla maliyetler inanılmaz derecede ucuzlarken, kervanın 3 günde aştığı yolu trenler 3-4 saatte tamamlamaya başlamışlardı. Deve kervanlarının yolu boyunca her duruşta incir ve üzüm gibi ürünlerde fire oranları yüzde 5'e ulaşırken, demiryolunda bu oran binde 5'ti. Orhan Kurmuş'un yaptığı hesaplamalara göre demiryolunun ulaşım maliyetlerinde

sağladığı tasarruf 710 bin sterlini buluyordu.

İzmir'de belediyenin geliştirilmesi: İngiliz tüccarlar, demiryolunun kurulmasından hemen sonra kentte görülen büyük nüfus artışını gerekçe göstererek, İstanbul benzeri bir belediye örgütünün kurulmasını talep etmeye başlamışlardı. 1860 yılından itibaren Babiali'ye dilekçe veren tüccarların talepleri belediye meclisinde kendilerinin de temsil edilmesiydi. Amaçları ticaretin düzenlenmesinde hak sahibi olmaktı. 1864 yılında çıkan bir irade ile İzmir'de Belediye yeniden örgütlendi ve azınlıkların mecliste temsili sağlandı.

Adliye: İngilizlerin demiryollarından gelen gücünün etkisini İzmir'de kurulan ticaret mahkemesinde de görmek mümkün olabildi. İzmir Ticaret Mahkemesi'nin üç üyesinden birini İngiliz tüccarlar kendi aralarından seçebiliyorlardı.

İletişim: İzmir'in Avrupa'ya denizaltı telgraf kablosuyla ve ülkenin diğer yerlerine telli telgraf ile bağlanması sağlandı. "Kentin ticari çıkarlarını savunmayı kendine bayrak edinen Smyrna Mail adlı bir günlük gazete yayımlanmaya başladı.

Nüfus değişimi: Batı Anadolu'da demiryollarının yayılmasıyla birlikte endüstrileşmenin doğal olgusu olan kırsal nüfus azaldı. Tarım nüfusu giderek sanayi nüfusuna dönüşmeye başladı.

Köle ticareti: Osmanlı yönetimi köle ticaretini 1846'da resmen yasaklamıştı ama fiilen köle ticareti sürüyordu. Tarım nüfusunun azalması, Osmanlı'nın girdiği savaşların da etkisiyle tarlalarda çalışacak zenci kölelere duyulan gereksinimin artması üzerine köle ticareti 20. yüzyılın başlarına kadar sürdü.

Rıhtım: İzmir Rıhtım İmtiyazı ile demiryolları ile kente gelen ürünlerin deniz yoluyla ihracını sağlanması amaçlanıyordu. Liverpool Limanı'nın kopyası bir liman inşasına başlandı.

Pamuk üretimi: Pamuk üretiminin en çok yaygınlaştığı bölgeler Aydın Demiryolu'nun geçtiği yöreler oldu. 1870'te hepsi de demiryolunun geçtiği kentlerde bulunan 34 fabrika ortaya çıkmıştı. Küçük ölçekli bir sa-

nayinin gelişmesi de bu küçük ölçekli çırçır fabrikalarının sayesinde oluşmuştu. Bu arada patlak veren Amerikan İç Savaşı çerçevesinde yaşanan pamuk kıtlığı nedeniyle Batı Anadolu'dan olan pamuk talebinin artmış olmasının da demiryollarının gelişmesine katkısı büyük olmuştu.

Bankacılık: 1864 yılında, Osmanlı Bankası ile sermayesinin tümü İngilizlere ait olan Ottoman Financial Association (Osmanlı Maliye Şirketi) İzmir'de şube açtılar. İzmir-Aydın Temdidi Demiryolu hattının şubelerini incelerken belirttiğimiz gibi, küçük üreticilere uzun vadeli kredi verecek olan şubeler de yine Osmanlı Bankası tarafından açıldı. Bunlar arasında Ödemiş, Tire gibi şubeler önlerde yer alıyordu.

Sigortacılık: Bankacılık ve sigortacılık gibi kapitalizmin yarattığı kurumlar da, demiryolları sayesinde meydana gelmişti. Sigortacılığın gelişmesinde sıkıştırılmış pamuk balyalarının çok kolay ateş alması etkili olmuştu. 1863 yılında, Londra Güneş Sigorta Şirketi (The Londo Sun Insurance Company)

Yeni meslekler: 1890'dan itibaren Aydın Demiryolu şirketi, her yıl 400 genci eğiterek makinist, teknisyen gibi işlerde yetiştirmeye başladı. Ancak kursu bitirenler, maaşları az buldukları için iç bölgelere kaçarak kendilerine atölyeler açmaya başladılar.

Lonca denetimi zayıfladı: Osmanlı'nın geleneksel loncalarının önemi ve gücü demiryollarının gelmesiyle birlikte çok azaldı. Eskiden loncaların denetiminde olan üreticiler, mallarını daha çok para verdikleri için İngiliz tüccarlara vermeye başladılar ve bu da yüzlerce yıllık ahi geleneğinin bozulmasına yol açtı.

Tali yollar kuruldu: İzmir-Aydın Temdidi Demiryolu'nun 1 Temmuz 1866 tarihinde Aydın'a ulaşmasından sonra, hattan daha fazla yararlanabilmek için Batı Anadolu'daki diğer önemli yerleşim yerleri ile bağlantı kurmak üzere bazı tali yolların yapılması planlanmış ve İngiliz şirketi bazı girişimlerde bulunmuştu. Demiryolunun Batı Anadolu Bölgesi'ne girmesiyle bilhassa yeni yol

*Konak'tan başlayarak
Alsancak İstasyonu'na
kadar rıhtım üzerinden
bağlanan Kordon Tram-
vay Hattı'nın uzunluğu
3 bin 600 metreydi.*

üzerinde bulunan veya düzenli yollarla demiryoluna bağlı olan yerleşim yerlerinde nüfus ve buna bağlı olarak da ticaretçe önemli gelişmeler olmuştu. Bu merkezler nüfusça çoğaldıkları gibi sayıca da artmışlardır. Bu gelişmenin sebebi, demiryolu sayesinde hızlı, kolay ve ucuz taşımacılığın gerçekleşmesi ve ticaretin çoğalarak şehir hayatını canlandırmasıydı. Demiryolu ayrıca, bölgede tarım ve sanayinin de gelişmesine sebep olmuştur. Tarım, modern usul ve aletlerle yapılmaya başlanmıştı.

Menkul değerlerin yaratılması

İzmir'deki ilk menkul değerleri basan, yani sermaye yapısını halktan aldıkları destekle büyüyenler de "İzmir'den Aydın'a Osmanlı Demiryolu Şirketi" olmuştu. İngiltere'de Mayıs 1857'de Sir Joseph Paxton, George Whytes, Augustus William Rixon ve milletvekili William Jackson idi.

İlk basılan ve bu sayfalarda sizlerle paylaştığımız hisse senetleri bugün son derece kıymetli (örneğin 5 sterlinglik bir senet, müzayedelerde 1000 dolara kadar alıcı bulabilmektedir) olmalarına karşın o zamanlar alıcı bulamıyorlardı. Şirketin hisse senetlerini satamamaları sonucu mali krize girmesi üzerine, bu menkul değerleri Osmanlı hükümeti memurlarına zorla satmaya çalıştılar. Memurlar almayınca da padişah efendi kendisine 500 pay birden alarak örnek olmak istedi. Böylelikle krizden çıkıldı. Demiryolu Aydın'ı geçip, Denizli'ye doğru yol alırken 1863 yılının Haziran ayında gördüğünüz diğer hisse senedi çıkarılmıştır.

4 Temmuz 1863'te İzmir-Kabasa Temdidi Demiryolu Hattı'nın imtiyazını alarak ikinci önemli girişimi başlatan Edward Price daha sonra Fransızlara satmış, Fransızlar da 1878 yılında basılan hisse senetleri ile bu demiryolu şirketi de halka açık bir ortaklık haline gelmişti.

Hep güvenli bir limandı. İzmir...

Galiba en klasik tanımlama bu: "İzmir, tarih boyunca Anadolu'nun Batı'ya açılan kapısıdır"

Bir kapı olması için önce kapının arkası, koridoru olması gerektiğinin altını çizelim. İzmir bu anlamda Anadolu'da Hititler'den beri var olan yolların ticari bir kimlik kazandırdığı yer olmuş... I.Ö. 2000'lerden beri varlıklarını bildiğimiz Hititler, Anadolu'daki ilk yol şebekesini de kuran insanlar... Hitit belgelerinden (ki onlar sadece çivi yazılı tabletlerden başka bir şey değildirler) öğreniyoruz ki, bugün Çorum Boğazköy yakınlarında bulunan Hitit Başkenti Hattuşaş'dan çıkan yollar Batı'da önce Salihli yakınlarında Sardes'e ulaşıyor, ardından da Foça ve Efes'te son buluyordu. Daha sonraları İzmir'i de içine alan yeni bir yolun Efes'e doğru yapıldığını biliyoruz.

Hititlerin tarih sahnesinden çekilmesi sonrasında kurulan daha küçük devletlerin (Frigya, Lidya) sonunu da Pers işgali getirmişti. Anadolu'yu devleriyle işgal eden Persler döneminde daha önceleri gelişmiş

olan tuz, ipek, baharat, altın ve gümüş ticareti neredeyse yok olma aşamasına geldi.

Batı Anadolu'da İon uygarlığının gelişmesiyle, ticaret de gelişti. I.Ö. 3. yüzyılda Büyük İskender'in Persleri Anadolu'dan kovması ile birlikte Doğu'dan Batı'ya güvenli ticaret yolları yeniden kurulmaya başlandı. Erzurum, Sivas, Kapadokya, Kilikya, Ereğli, Konya, Akşehir, Dinar ve Denizli'den geçen yol Efes, İzmir veya Foça'ya ulaşıyordu. İran ile Ege'nin bu üç limanı arasındaki yola daha sonraları "kral yolu" denilecekti. Amaç doğunun zengin mallarını Batı'ya ulaştırmaktı. İzmir Posta Tarihi adlı kitabımızda altını çizdiğimiz gibi ulaşım hizmetleri açısından İzmir'in asıl önem kazandığı dönem Roma uygarlığında oldu.

Romalıların Anadolu'ya ve doğuya girmeleri ile birlikte yolları genişletmeleri yaptıkları ilk iş oldu. Roma yönetimi, stratejik noktalar arasında hareketi çok önemsiyordu. Bir başka önemli girişim ise tüccar ve gezginlerin merkezden yani Roma'dan yöneldikleri pazarlara gitmeleri, daha sonra da kendi kentlerine dönmeleri idi. Ama

bunlardan da önemlisi Anadolu'da ya da o zamanki adıyla söylenmek gerekirse Küçük Asya'da üretilen tarım ürünlerinin başta İzmir limanı olarak Roma'ya en kısa zamanda varmasıydı.

İzmir'in daha sonraları hep en büyük rakibi olacak bu kentin belki de geri kalmasında en önemli rolü oynayacak olan İstanbul'un "İÖ 300'lerde belirmesinden" neredeyse 600 yıl sonra, Roma yolları da bu kente yönelecekti. Önce Bizans'ın başkenti olan İstanbul'un Latin işgaline uğraması ile birlikte yollar ve ticaret yeniden İzmir'e dönecekti. (İS 13. yüzyıl) Bu dönemde Foça ve Efes'in liman kenti kimliklerini yitirmesiyle birlikte İzmir tek başına Batı Anadolu'nun iskelesi olacaktı. Ancak 1402 yılındaki Timur işgali sonrasında İzmir, 100 yıl süren bu iskele niteliğini tamamen yitirecekti.

Osmanlı'nın uzak bir şehridir artık İzmir. 15. yüzyılda artık Anadolu'daki bütün yolların kesiştiği yer Bursa'dır.

Amerikalı araştırmacı Daniel Goffman'ın 1990'da Washington'daki Yakın Doğu Üniversitesi yayınlarından çıkan "İzmir and the Levantine World 1550-1650" başlıklı kitabı İzmir Limanı'nın daha sonraki yılları için önemli bir araştırma niteliği taşımaktadır. Goffman, bütün tarihçilerin yıllardır merak ettikleri bir soruya yanıt aramaktadır bu kitabında:

Osmanlı İmparatorluğu'nun genişleme

döneminin bitip gerileme döneminin başladığı kritik bir yüzyılda, İzmir'in ticaret merkezi olarak ortaya 'aniden' çıkması nasıl açıklanabilir?

Garip bir şekilde Osmanlı'nın kalbinde bu ambarın 'doğuşu' ancak yakın zamanlarda uluslararası ticaret eksenlerine bağlanmış ama hiçbir zaman imparatorlukta yönetimsel, sosyal ve ekonomik rahatsızlıklara bağlanmamıştır. İzmir'in 'doğuşunu' iç olaylar ve dünya ticaretindeki yapısal değişimlerin birbirine yaklaşmasının sonucu olarak görmek, Doğu Akdeniz ticaret tarihindeki bu boşluğu başarıyla doldurabilir. 1650'den beri İzmir, diğer Akdeniz ticaret merkezlerine hakim olmuş, kimi zaman da onları geçmiştir. Bununla beraber 1600'lere kadar İzmir'de sadece 5 bin kişinin yaşadığı unutulmamalı...

Bölgenin vadiler, ovalar, yaylalar, deltalar, yarımadalar ve körfeze dökülen ırmaklardaki zengin çeşitliliği İzmir'in önemli bir şansıydı.

13. yüzyıldaki Latin işgali sırasında bir Rönesans yaşayan Batı Anadolu'da kuşku yok ki, asıl önemli etken, Osmanlı'nın yarattığı barış ortamı yaşamı belirlemişti. İzmir bu barış ortamında gelişimini sürdürdü; Uluslararası ticaretin şekillenmesi ve Batı'nın ipek ve baharat gereksinimine Doğu'nun kumaş, altın ve gümüş ihtiyacının karşılık gelmesi nedeniyle, bütün bu malların buluş-

tuğu bir yer oldu İzmir 17. yüzyılda.

Bu arada kentin böyle gelişmesi İstanbul'un da İzmir'i yeniden fark etmesine neden oldu. Osmanlı Sultanı'nın birincil görevi tebasının refahını garantilemek olduğundan, halk için yeterli gıda, diğer gereksinim maddeleri ve ordunun beslenmesi için ülkenin en bereketli topraklarında tarımın geliştirilmesi gibi bir hedef belirlenmişti. Batı Anadolu'da geleneksel olarak üretilen zeytin, zeytinyağı, üzüm ve incire ilaveten susam, palamut, haşhaş tarımı da desteklendi. Ama bunların ihracatı diye bir şey düşünülemezdi. Çünkü önce Saray'ın ardından da halkın kamunun doyurulması gerekiyordu. (Bu arada hemen belirtelim: Osmanlı'nın buğday ve arpa ambarı olan Eflak ve Boğdan'ın elden gitmesiyle, Saray buğday üretimini için bile gözünü Batı Anadolu'ya dikecektir)

İzmir dağıtım merkezi

İzmir önceleri kendi mallarını ihraç edemiyordu ama Osmanlı ile Avrupa arasındaki malların dağıtım merkezi olmuştu bile... Goffman'ın deyimi ile "Ege havzasının coğrafi yapısı yalnız iri malların taşınmasına uygun değil, aynı zamanda arsız denizcilerin gümrük kaçakçılığına da uygundu".

Rüşveti seven bazı memurların da yardımıyla Avrupalılar bir süre sonra çekirdeksiz kuru üzümün, nefis ballı incirlerin, lifi uzun pamukların ve de sağlam kullanışlı derilerin farkına vardılar. Yasak olmasına rağmen bir ihracat atağı başladığında, yıllar 1590'ları gösteriyordu.

17 ve 18. yüzyıllar ise Prof. İlhan Tekeli'nin saptadığı gibi, "Avrupa kapitalizminin gelişmeye başlaması ve yeni dış ticaret biçimlerinin ortaya çıkmasına paralel olarak, İzmir'in hızla gelişerek Anadolu'nun en önemli dış ticaret merkezi haline geldiği yüzyıllardır."

Limanın hızla büyümesi ile İzmir'in nüfusu da arttı. 17. yüzyılın sonlarına doğru İzmir'in nüfusu 100 bin kişiye ulaştı. Bu neredeyse, bir yüzyılda 20 kat artış demektir ve

bu durumu sadece liman açıklayabilirdi.

İzmir Limanı, 18. yüzyılın ikinci yarısında kervanlardan gelen mallar açısından bir gerileme yaşadı. Bunda ipeğin eski önemini yitirmesi ve kervan yollarının bitiminde yeni açılan Trabzon limanının etkisi büyüktü. Ama İngiliz, Fransız ve Hollanda Levant şirketlerinin merkezi olarak İzmir başka gelişmeler yaşamaya başladı. Artık bölgenin tarımsal ürünleri ve madenleri, İzmir limanından gemilere yüklenecekti.

Madenlerin işletilmesinin ardından ulaşım sisteminde değişimler yaşanması kaçınılmazdı. Trabzon limanının etkisiyle uzun mesafe kervan ticaretinden bölge içi kervan taşımacılığına geçilirken, İzmir-Aydın ve İzmir-Kasaba demiryolları kurulup gelişti. Bir yandan da "araba yolculuğuna ve taşımacılığını sağlayacak karayolları yapılmaya başlandı. Hem demiryolunda hem de karayollarında son durak değişmiyordu: İzmir Limanı...

Dr. Erkan Serçe'nin dilimize sadeleştirerek kazandırdığı 1321 (1905) Nevsal-i İktisat adlı çalışmada yer alan bazı bilgiler, İzmir Limanı'nın 20. yüzyılın ilk günlerinde ne kadar da önemli olduğunu ortaya koyuyor. Cevat Sami ve Hüseyin Hüsnü beylerin kitabında yer alan 'Deniz Nakliye Vasıtaları' başlıklı bölümde şöyle denilmektedir:

"Batı ve Güney-batı ciheti tamamen Adalar Denizi ile çevrili olan Aydın Vilayeti ihtalatının tamamı ve ihracatının büyük kısmı denizden yapılmaktadır. Bu konuda yegane giriş ve çıkışı olan İzmir şehrine 1320 (1904) senesi zarfında girip çıkan vapurların miktarı 6 bin 358 adet olup bunun 2465 adedi vapur ve 3893 adedi yelkenli gemidir. Limanımıza muntazaman seyrüsefer eden vapur kumpanyaları: İdareyi Mahsusa, Avusturya Llyod, Hacı Davut Ferkuh, Mesajeri Maritim, Hidiviye, Romanya, Rus, Pan Elenik, Pandeleon, Levant Alman."

Daha sonra verilen bir çizelge ise gelen gemiler açısından fikir vermektedir. İzmir Limanı'na doğal olarak en çok Osmanlı bayraklı gemi gelmiştir. Bunların 782'si buharlı vapur, 3554'ü ise artık ömürlerinin

son yıllarını yaşamakta olan yelkenlilerdir. Osmanlılardan sonra ikinci sırada Yunan gemileri gelmekteydi. Yunan bandralı 575 vapur ile 197 yelkenli İzmir limanına ihracat ve ithalat yükü getirmişti. Ayrıca limana Alman bandralı 96 vapur, Amerikan bandralı 1 yelkenli, İngiliz bandralı 314 vapur ve 9 yelkenli, Avusturya bandralı 190 vapur ve 1 yelkenli, Fransız bandralı 142 vapur, Felemenk (Hollanda) bandralı 30 vapur, İtalya bandralı 71 vapur ve 17 yelkenli, 32 Bulgar vapuru, 3 Mısır gemisi, Yunanlılardan ayrı olarak Sisam bayrağı taşıdığı bildirilen 112 yelkenli ve Rusya'dan da 229 vapur giriş yapmıştı.

20.yüzyılın başı İzmir Limanı'nın dünya limanları sıralamasında ilk 50'ye de girdiği yıl olmuştu.

O dönemde Osmanlı'nın 'İdareyi Mahsus' vapurlarının yanı sıra, İzmir Limanı'na gelen gemilerin bağlı olduğu şirketlerin sefer hatları Nevsal-i İktisat'a göre şöyleydi:

"Avusturya Llyod Vapurları: Her hafta salı günleri İzmir'den hareketle Midilli-Dersaadet (İstanbul) Varna, Köstence üzerinden Tuna nehrine girer ve Solina, Galaç, İbrail iskelelerine gider. Her hafta cumartesi günü İzmir'den hareket eden ikinci gemi, Çeşme, Sisam, Pire, Korfu, Drac üzerinden Trieste'ye gider. Bu şirketin her hafta çarşamba günleri İzmir'den hareketle Kaleyi Sultaniye (Çanakkale) uğrayıp 24 saatte Dersaadet'e varan bir de hızlı postası vardır. Bu posta bazen çarşamba bazen de cuma günleri nöbetleşe hareket ederler. Her 15 günde bir perşembe günleri İzmir'den hareket ve Kıbrıs yolu ile Sakız, Rodos, Limasol, Larnaka, Mersin, Iskenderun, Antakya, Trablus Şam, Beyrut, Hayfa, Yafa, Port Said, Iskenderiye limanlarına gider. Bu kumpanyanın bu hat için perşembe günleri hareket eden ayrıca bir hızlı postası vardır. İzmir Llyod acentesi tarafından Çin, Hindistan, Japonya ve Brezilya'nın mühim iskeleleriyle Afrika'nın doğu sahillerine bilet ve konşimento verilir.

Hacı Davud Ferkuh Vapurları: Her cuma günleri (Selanik Hattı). İzmir'den hareketle Midilli, Limni, Selanik, Kavala, Karağaç ve

Dedeagaç'a gider. Her cuma günleri (Antakya Hattı) İzmir'den hareketle Sakız, Karlovasi, Vathy, Kalimos (Kilimli adası) Sömbeki, Rodos, Marki (Fethiye) Finike ve Antalya iskelelerini tutar. Ayrıca her salı günü Rodos-Girit iskelelerine kalkan bir gemi vardır.

Mesajeri Maritim vapurları: Her hafta salı günleri öğleden sonra İzmir'den hareketle Midilli ve Kaleyi Sultaniye'ye uğrayarak Dersaadet'e ve Dersaadet'ten çarşamba günü hareketle ve aynı mevkilere ve şehrimize uğrayarak Pire yoluyla Marsilya'ya gider. Aynı kumpanyanın sair mahallere de ayrıca muntazam postaları vardır.

Hidivye Vapurları: Her hafta çarşamba günü Sakız, Sisam, Pire üzerinden Iskenderiye'ye gider.

Rus Vapurları: Her hafta pazartesi günleri öğleden sonra İzmir'den hareketle Dersaadet ve Odesa'ya ve salı günleri öğleden sonra İzmir'den hareketle Sakız, Mersin, Iskenderun, Beyrut, Yafa, Port Said iskelelerine gider. Aynı gün de sabaha karşı hareket eden bir vapur Selanik, Aynaroz, Dersaadet ve Odesa'ya gidip çarşamba günü İzmir'den kalkan bir vapur dahi Pire ve Iskenderiye iskelelerini tutar."

Bugünkü İzmir Limanı

Ancak bu hareketli ve güzel günler pek uzun sürmeyecektir, 1912'de çıkan Balkan Savaşı, 1914-1918 yılları arasında kasıp kavuran I. Dünya Savaşı ve sonrasındaki İzmir'in işgali ile birlikte liman eski hareketliliğini yitirir. Cumhuriyetin genç yöneticileri ise İzmir Limanı'nın önemini farkındadırlar. İzmir Limanı artık T.C. Denizyolları'nın şilep ve yolcu vapurlarının önemli bir uğrak yeri. İzmir de yeniden ülkenin en önemli ihracat kenti olacaktır.

İzmir Limanı için son büyük atak, 1955 yılında Devlet Demiryolları'nın son büyük yatırımını buraya yapması olmuştur. 14 Şubat 1955 Pazartesi günü Başbakan Adnan Menderes tarafından temeli atılan bugünkü İzmir Limanı'nın, o tarihte tam 40 milyon liraya malolacağı belirtiliyordu.

Dönemin Yeni Asır Gazetesi'nde yer alan haberde tören şöyle anlatılmıştır:

"Deniz kenarında muazzam bir vinç dubası ve denize ilk atılacak büyük bir beton blok ile kesilecek kurbanlar hazır bulunuyordu. İzmir Belediye Reisi Dr. Selahattin Akçiçek, Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu ve İzmir Sanayi Odası Reisi Burhan Maner'in değerli hitabelerinden sonra Sayın Başvekilimiz alkışlar arasında hitabet kürsüsünü şereflendirerek 'İşlerimizin daima gönül ferahlığı verecek bir seyir takip etmekte olduğumu' en selahiyetli ve mukni bir lisanla rakamların belagatine dayanarak kaydettikten sonra büyük bir hızla başarılmakta olan iktisadi kalkınmamızın ana hatlarını iç açıcı bir vuzuh ve kudretle belirtmişler ve son beş yıl içinde tamamlanmış veya tamamlanmak üzere bulunan ve yalnız liman ve elektrik işleri için 1 milyar 600 milyon liralık bir masrafı zammun eden büyük nafia tesis ve teşebbüslerine temas buyurmuşlardır. Bu arada kurulusı mukarrer Ege Üniversitesi'nin de bu Ekim ayında faaliyete geçeceğini müjdeleyen sayın Başvekilimiz,

şeker, çimento ve azot sanayi ile zirai inkişaflarımızı ilgilendiren müjdeli ve hayırlı haberler vermişler, yeni limanın İzmirliyle hayırlı olması temennisi ile temel atarken bu bahtiyarlık içinde kendilerini ayrı ayrı kucaklayıp bağırklarına bastıklarını söyleyerek tarihi nutuklarına son vermişlerdir. Aynı gün akşamı Göl Gazinosu'nda verilen mükellef ziyafette Başvekilimiz, Vekiller, Mebuslar ve güzide bir davetli kitlesi hazır bulunmuş, İzmir şehri bu temel atma merasimi dolayısıyla baştan başa donatılarak ışıklandırılmıştır."

1955'ten bu yana geçen yaklaşık 50 yıl içinde dünyadaki gelişmelere koşut olarak İzmir Limanı'nın kullanıma alışkanlıklarında da büyük değişimler yaşandı...

Bugün ülkemizin en önemli konteyner üssü yine İzmir. Lojistik diye bir bilimsel dayanaklı yeni bir iş doğdu geçen yıllarda ve lojistik alanında da İzmir yine önlerde yer alıyor. Lojistiğin son 30 yılı başka bir yazının konusu ama İzmir hâlâ çok önemli bir liman kenti ve sonsuza doğru da öyle kalacağı benziyor...

Batı Anadolu'da sanayi yaratan tarımsal ürünler

Pamuk

İncir

Üzüm

Tütün

Zeytinyağı

Pamuk ve İzmir Sanayii

Ünlü İngiliz tarihçi Eric Hobsbawm Sanayi ve İmparatorluk adlı kitabında, "Sanayi Devrimi'nden bahseden pamuktan da bahsediyor demektir" diyerek başlar Sanayi Devrimi'ni anlatmaya. İngiltere'de sanayinin öncülüğünü üstlenen Manchester, pamuğa dayalı sanayi üretiminin sıçrama kazanmasıyla 1760-1830 arasında tam bir patlama yaşamış ve nüfusu 17 binden 180 bine yükselerek on kattan fazla bir artış yaşamıştı. 1857'de kurulan Manchester Pamuk Alım Birliği, Amerikan pamuğunun yerine ikame edilmek üzere daha düşük kalite olan Hindistan ve Türkiye pamuklarına yöneldi ve buralarda pamuk üretiminin teşvik edilmesini kararlaştırdı. 1860'lı yıllara kadar Türkiye'de pamukların temizlenmesi ve balyalanmasında ilkel yöntemler kullanılıyordu. Su olan yerlerde su değirmenleri, olmayan yerlerde ise hayvan gücüne dayalı ilkel çırçır makineleri kullanılıyordu. Bu yöntemler günde ancak 5-6 kilo pamuk temizlenmesini sağlıyordu. İhracatçılar ise satın aldıkları pamuğun yabancı maddelerden iyice arındırılmasını talep ediyor ve pamuk balyalarının standart olmasını şart koşuyorlardı. İzmir'de bazı zengin ve akıllı tüccarlar bu işte para olduğunu anlayınca 1862'den itibaren Batı Anadolu'nun çeşitli köşelerinde çırçır fabrikaları ve hidrolik presleme tesisleri ortaya çıkmaya başladı. İngiltere'nin İzmir Konsolosu Robert W. Cumberbatch 1864 yılına ait olmak üzere kaleme aldığı İzmir ticaret raporunda, İzmir'de 4 buharlı ve hidrolik pres ile bir pamuk çırçır makinesi bulunduğunun altını çiziyordu. Rapora göre Menemen'de 2, Manisa'da 2, Aydın'da 2 ve Bayındır'da da 1 buharlı çırçır makinesi vardı. Pamuk işleme sanayiinde yeni teknolojiyi Batı Anadolu'ya

sokan girişimciler James

B. Gout ve J. Aldrich adlı İngiliz tüccarlardı. İkili Tire'de ve Bayındır'da çırçır fabrikası kurmak için izin aldıktan sonra İngiltere'ye 70 çırçır makinesi sipariş etmiş, ertesi yıl 30 bin dönüm arazisinde pamuk yetiştiren J. Rees'in kardeşi T. B. Rees de fabrika kurmak üzere yetkililere başvurmuştu. Kısa sürede konuyla ilgilenen tüccar sayısı altıya çıktı; bunlardan Hadkinson ve Marryless Şirketi sadece balyalama işiyle ilgileniyordu. Pek çok farklı alanda faaliyet gösteren Robert Wilkin de 1200 sterlin harcayarak Bayındır'da bir çırçır fabrikası Yazar Orhan Kurmuş, girişimciler arasında yer alan J. Gout'un durumunu ayrıntılı olarak aktarmaktadır.

Buna göre Gout, ilk çırçır fabrikasını İzmir'de Dolma Han'da kurmuştu.

Ayrıca temizlenen pamukların depolanması için Punta Garı yakınlarında dört tane depo satın almıştı.

Ancak fabrika ya bacayı minareye benzeten muhafazakâr Türkler ya da işini kaybetme korkusuyla yerel atölye sahipleri tarafından yakıldı. Olaydan yılmayan Gout, kısa süre sonra fabrikasını aynı yerde, daha modern bir şekilde yeniden kurdu. İkinci fabrikasını 1863 başlarında Manisa'da açan Gout, bir süre sonra Aydın'da ve Tire'de de faaliyete geçti.

Ayrıca Bayındır ve Tire'de pamuk presleme tesisleri de oluşturmuştu. Kısa sürede büyüyen Gout, İzmir'den ihraç edilen pamuk piyasasının beşte birini ele geçirdi. 1865 yılında üç yeni fabrika daha kurmak için harekete geçen Gout, Londra'ya yeni makineler sipariş etti. Ancak önce kuraklık, ardından da Amerikan İç Savaşı'nın sona ermesi Gout'u iflasa sürükledi ve makineleri satarak ancak borcunu kapatabildi.

Kendine özgü sanayi yaratana bir ürün: İncir

Incir, bugün Cumhuriyet Türkiye'si'nin en önemli ürünlerinden biri.... Ege Bölgesi'nin benzersiz lezzeti... Incir, 20. Yüzyıl ortalarına kadar Batı Anadolu'nun en önemli servet kaynaklarından biri olarak görülüyordu. Bir tarım ülkesi olan Türkiye'nin en önemli ihracat ürünlerinden biri olduğu gibi, kendine özgü bir sanayi, hatta kültür çevresi yaratmıştı. Kuru incirde dünyadaki tüm ihracatın yüzde 75'inden fazlasını, Ege Bölgesi'nin kaliteli incirleri karşılıyor. Bu 19. yüzyılda da böyleydi, 20.yüzyılda da. İzmir'e gelen gezginler, memleketlerine gönderdikleri mektuplarda Ege'yi "ovalarından bal, dağlarından yağ akan" bir bölge olarak tanımlıyordu. Burada sözü edilen yağ elbette "sızma-halis" zeytin yağı idi. Bal ise Sultanhisar'da, Umurlu'da, Ortaklar'da, Tire'de, Beydağ'da, Aydın'da, Germencik'te, Incirliova'da, Odemiş'te, İrmağzı'nda, İzmir'de, Altındağ'da üretilen cins cins incirleri anlatıyordu.

Bu konuda Dr. Erkan Serçe şu bilgileri veriyor: Batı insanının lüksürün olarak gördüğü incir, zaman zaman üretmek için büyük çaba gösterdikleri meyveler arasındaydı. Amerikalılar 1880'lerden itibaren California'da incir üretmeye çalışmışlar, ancak İzmir incirinin kalitesini yakalayamamışlardı. Yabancı sermayeli şirketler 1900'lü yılların başlarında İzmir'deki incir ticaretini tekelleri altına almak için ellerinden geleni yapmışlar, buna karşılık ilk kez bir tarımsal ürünün üreticileri bir araya gelerek kooperatifleşip karşı koymuşlardı.

Incir Türkiye'nin pek çok bölgesinde yetişmekle beraber öncelikle Batı Anadolu'nun tarımsal ürünlerinden biridir. Ağustos ayı incir yetiştiren merkezler için faaliyet ayıdır; olgunlaşan ve büyük kısmı kendiliğinden ağaçlardan düşen incirler bahçe sahipleri ve işçiler tarafından toplanır ve sergi mahalline getirilir. İki, üç gün güneş altında tutularak kurutulan incir ambarlara kaldırılır ve daha sonra İzmir'e gönderilir.

İzmir'deki mağazalara çuvallarla indirilen incir için bundan sonra "işleme" aşaması

başlamaktaydı. Incir tüccar arasında işlendikten sonra aldığı şekle göre lokum, lâyer, bonbon, natürel denilen ve her ticarethane'nin kendi özelliğine ve işlememesine göre buna benzer isimlerle anılan çeşitlere sahipti. Ayrıca lâyer olarak işlenmiş incirlerden oluşan ve ayna olarak adlandırılan büyük kutular Almanya ve Amerika'da büyük alışveriş mekanlarında vitrinlere konuluyordu.

Incir Hanı adı verilen incir işleme mekânları, diğer hanlardan farklıydı. Bazı hanlarda incir ambalajı için gerekli kutuların imal edildiği bölümler bulunuyordu. Genellikle her ihracat firmasının bir de kereste kutu imalathanesi vardı. 1923'de İzmir İktisat Kongresi'nin düzenlendiği bina da yine bir incir hanıydı.

İzmir'de incir işleyen hanların tamamı ihracat yapan şirketlere aitti. 1920'lerde incir işiyle uğraşan belli başlı ticarethaneler şunlardı: Remzi Şerif (Reyent), Hellis Brothers, Incir İşletme Şirketi (Fig Packers), Aydın Incir Müstahsilleri Kooperatifi, Baladur Şirketi, Baladis Şirketi, Hayif Şirketi, Jiro ve Şürekâsı, Tarika, Fescizadeler, Ahmet Muhtar, Aydınlı İzzet, Salamon Jelardin ve Kabcızade Mehmet Bey.

Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin çoğunda üretilen incir, özellikle Türkiye, Yunanistan, İtalya ve İspanya arasında yoğun bir rekabet yaratmıştı.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk şirketleri, nüfus mübadelesi dolayısıyla azalan iş gücünü artırmak ve zayıflayan ticari bağları onarmak için ellerinden geleni yaptılar. Ancak üretimi eski düzeyine getirmek için en az 10 yıl gerekti. 1910'da ürettiği 36 bin ton incirin 35 bin tonunu ihraç eden İzmirli şirketler, bu rakamı ancak 1935'de yakalayabildi. Ancak bu arada incirden elde edilen gelir, büyük buhran nedeniyle fiyatların düşmesinden dolayı 23 bin ton incir ihraç edilen 1926 yılı gelirinin yarısından biraz fazlasıydı. Bir süre sonra ortaya çıkan 2. Dünya Savaşı, incir piyasalarını yeniden büyük bir bunalım içine sürükleyecek ve yeniden toparlanmak için 1950'li yıllar beklenecektir.

En güzel şaraplık ve kuru üzümlerin kenti...

Ticaret, 17. yüzyıldan başlayarak İzmir'i sadece fiziksel açıdan değiştirmekle kalmamış, şehrin nüfus yapısını da büyük oranda etkilemişti. Dünya ticaretiyle bütünleşme anlamında İzmir'deki bu hareketlilik ve canlılık dikkat çekince, ticarette aracı rolü oynayan Osmanlı tebaası Rum, Yahudi ve Ermeniler hızla İzmir'e yerleşmeye başladılar. Hem Batı dillerini konuşmaları, hem de Türkçe bilmeleri nedeniyle yerli halkla kolayca ilişki kurabildiler; böylece ticaretin vazgeçilmez araçları haline geldiler. Frenk mahallesinde yaşayan Avrupalılar, yaşadıkları bölgede, hayatlarını kendi ülkelerindekine benzetebilmek için kulüpler, lokantalar, kültür merkezleri inşa ettirmeye başladılar.

İzmir'de bugün de adını bağlardan alan Karabağlar ve Buca, Bornova, Urla, Karaburun arasında kalan bölge, şaraplık üzüm üretimi açısından çok verimli topraklar olarak dikkati çekiyordu. Aslında üzüm ve bağcılık Anadolu'nun en eski işlerinden biriydi... Bağcılık için yerkürenin en elverişli iklim kuşağı üzerinde bulunan ülkemiz, asmanın gen merkezi olmasının yanı sıra son derece eski ve köklü bir bağcılık kültürüne de sahiptir. Anadolu'da bağcılık kültürünün tarihi oldukça eskidir. Yapılan arkeolojik kazılardan Anadolu'da bağcılık kültürünün M.Ö. 3500 yılına kadar dayandığı saptanmıştır. Antik Çağdan beri ünlü bir üzüm çeşidi olan 'Bornova Misketi', Bayraklı ile Bornova arasında kalan bölgede yaygın olarak ekilirken; Urla'da yerli üzüm 'Urla Karası' ve 'Gamay'; Karaburun'da 'Alfons' (Enfes) ve Carignan da ekilmeye başlamıştı. Bu üzüm türlerini genellikle Levantenler, gittikleri Avrupa seyahatlerinden dönüşte getiriyorlar ve teruar uyumu sağladığına inandıklarında da yaygın olarak tarımını yapmaya başlıyorlardı. Karaburun'da üretilen 'Carignan' üzümünün şarabı, öylesine ünlenmişti ki, İzmir'den kalkan ve o dönemin lüks sayılabilecek gemilerinde akşam yemeği münölerinde bile yer alıyordu.

Bu dönemde dikkatleri çeken bir başka şey de, İzmir'de tattıkları şarapları öve öve

bitiremeyen gezginlerin anlarıydı. Bu gezginlerin en tanınmış da Chateaubriand'dır. Siyasi yaşamında bakanlık, diplomatlık da yapmış olan Chateaubriand, aynı zamanda tam bir gezgin ve iyi bir yazardır. Hatıralarını yazmış, gezi notları tutmuş ve romanlarıyla da hayranlık uyandırmıştır. Özellikle gezi notlarında, şarap hakkında özel bilgiler verir ve gezdiği yerlerdeki içki adabını anlatır. "Paris'ten Kudüs'e" adlı eserinde, İstanbul ve İzmir anılarını kaleme almıştır. Türklerin kendisine ikram ettikleri şarabı içmediğini, ama ilk seferinde bunu nezaketten yaptığını yazar. Gezilerinden birinde bir hastaya yardımcı olduğu için de kadınların kendisine teğekkür niyetine içki ikram ettiklerini anlatır. Chateaubriand, yazılarında yerel şaraplardan bahsederken, hem olumlu hem de olumsuz özellikleri sıralar. Şaraplar hakkında gezilerinde ince ince notlar tutar; tadının yapıldığı ortamın ayrıntılarını verdikten sonra, edilen muhabbetleri de anlatmayı ihmal etmez. Şarabın güzelliğinin bu muhabbetlere paralel olduğunu iddia eder.

Kuru üzümün de başkenti...

İzmir'de daha sonra sanayi yatırımlarına yol açacak olan ticari birikimin temel kaynaklarından birini de 'çekirdeksiz kuru üzüm' oluşturunuyordu. Anadolu uygarlıklarının tarihinde bağ ve şarap halkın geçiminde ve ticarete daima önemli bir rol oynamıştır. Tarih boyunca Anadolu'da elde edilen üzümler çoğunlukla kuru ve yaş olarak tüketildi. Bir kısmı da pekmez, bulama, pestil, lokum ve köfter şeklinde değerlendirilirdi.

Ülkemizde çekirdeksiz kuru üzüm üretimi, Ege bölgesinde özellikle Manisa, Turgutlu, Salihli, Akhisar, Menemen, Kemalpaşa, Çal ve Çivril'de yoğunlaşmıştır. İzmir Limanı'ndan on yıllar boyunca en çok ihraç edilen tarım ürünleri arasında çekirdeksiz kuru üzüm hep ilk sıralardaydı.

Çekirdeksiz kuru üzümün ihracı için gerekli malzemeler 17 ve 18. yüzyıllarda İzmir'de küçük sanayi işletmelerini yaratmıştır.

Batı Anadolu'da en eski sanayi; Zeytinyağı...

Zeytin, 500 yıla yaklaşan uzun ömrü, neredeyse her yerinden yararlanılması ve semavi dinlerin doğduğu Ortadoğu gibi bir bölgede insanlığa yararının dokunması nedeniyle her zaman belli bir kutsallık halesi içinde değerlendirilmiştir. Zaman zaman da incir ve üzümle beraber uygarlık yaratan bitkilerden biri olarak nitelendirilmiştir. Yunan Mitolojisi'nde de her zaman ölmez ağaç olarak nitelenen zeytin belki de evcilleştirilen en eski ağaçlardan biridir. Zeytin konusuna başlarken yazdığım Latince deyiş de bunun bir kanıtı. Hoş, Latince söylenen her şey insana bilgece gelir. Quid quid Latine dictum sit altum sonatur... diye bir söz daha vardır Latince ama bu söz zeytin üzerine söylenenlerdeki anlamı gölgeleyemez.

Anavatanı Doğu Akdeniz olan zeytinin genetik çalışmalar sonucu oleaster olarak adlandırılan ve günümüzde delice denilen yabancı zeytine benzeyen yabancı ve küçük bir ağaççık görünümündeki ilksel atasından yine Ürdün Vadisi ve Doğu Akdeniz civarında evcilleştirildiği ileri sürülür. Ancak dünyanın bilinen en eski zeytinyağı işliği Urla Klazomenai'de bulunmuştur. Bu işlik için günümüz iktisat tarihçileri, "Batı Anadolu'nun en eski sanayi işliği burada kurulmuştur" demektedirler. Günümüzden 2 bin 600 yıl önce çalışmakta olan ve Anadolu'da açığa çıkarılmış, bilinen en eski zeytinyağı işliği / fabrikası, İzmir'in Urla İlçesi'nde, İskele Mahallesi'nde, Hamdi Balaban'ın tarlasında 1992-2004 yılları arasındaki kazı çalışmaları sonucunda, depoları ve yakınındaki iki su kuyusu ile birlikte açığa çıkarıldı ve Temmuz 2004-Aralık 2005 tarihleri arasında yapılan çalışmalarla ayağa kaldırıldı. Antik zeytinyağı işliği, Klazomenai kentinde yaşayan İonlar tarafından inşa edilmiş ve işletilmiştir. Klazomenai antik kenti ile ilgili buluntular, Türkiye'nin batı kıyısında, günümüzde İzmir'e (eski çağda Smyrna) bağlı Urla ilçesinin, Karantina Adası'nı da içine alan İskele Mahallesi'nde ve civarında açığa çıkarılmıştır.

İzmir'in liman kenti kimliğini kazandığı dönemde kentte hem zeytinyağı hem de susam yağı üretilmekteydi. Hristiyan nüfus yoğun olarak zeytinyağı tüketirken, Müslüman ahalinin tercihi genellikle susam yağından yanaydı. Sanayinin manifaktür düzeyini aşmadığı 19. Yüzyılda sanayi tesisleriyle konut alanları ve küçük iş merkezleri iç içeydi. Kemeraltı bölgesi, Konak çevresi, Basmane, Mezarlıkbaşı, Keçeciler gibi yerlerde, evlerle imalathaneleri yan yana görmek mümkündü. Ancak Yüzyılın ikinci yarısında bu durumu değiştiren iki önemli gelişme oldu. Birincisi sanayinin niteliği değişti. Orta ölçekli tesisler daha geniş alan ihtiyacı içine girdi. Ayrıca kullandıkları güç kaynakları çeşitlendiği için yarattıkları gürültü ve kirlilik konut alanlarından uzaklaşmalarını gerektiriyordu. İkincisi nüfus artışıyla birlikte kent içi arazi hem yetersiz hale gelmiş hem de değerlenmişti. Başka etkenlerin de oluşması sonrasında sanayi tesisleri kent dışına taşınmaya başladı.

Fabrikaların tercihi Alsancak

Darağacı ve Halkapınar özellikle zeytinyağı fabrikalarının ve diğer sanayi tesislerinin en önemli yeni mekânı olurken bazı tesisler de Karataş'ı tercih etti. Karataş konulu kartpostallarında bacasıyla arzı endam eden Theodere Tahinci'nin susam yağı fabrikasıydı. 1864 yılında Karataş Körfezi'nin hemen kıyısına bulunan fabrika kurulduğu sırada çevresinde herhangi bir konut yerleşim alanı bulunmuyordu. Fabrika başlangıçta geleneksel yöntemlerle çalışmaktaydı. Susamı ezecek değirmen taşları beygir kuvvetiyle döndürülmekte ve kazanları odun ateşiyle kaynatılmaktaydı. Tesis, bu yapısıyla kuruluş ruhsatını almış ve 1910'lu yıllara kadar bir sorun yaşamadan çalışmasını sürdürmüştü.

Zeytinyağı fabrikaları ise yoğun olarak Eşrefpaşa tarafına taşındı, bu taşınmada özellikle Aydın yönünden gelen zeytin üreticilerinin önemi büyüktü. Bu fabrikalar 1980'li yıllara kadar yerlerini korudular.

Tütünsüz Ege düşünülemezdi

Izmir'i en iyi algılayan ve anlatan yazarlardan biri olan Necati Cumalı, Acı Tütün'de, geldikleri Balkan topraklarında başka bir tarım usulü bilmedikleri için sadece tütün ekip biçen kahramanlarına zaman zaman bu sözü söyletmıştır: "Tütün bizim her şeyimizdir". Gerçekten de 12 ayın yetmemesi sonucu bazen 13, bazen de 14 ay tarımı yapılması gereken tütün, Egeli aileler için yaşamsal önem taşımaktaydı son yıllara kadar...

Cumhuriyet döneminin Ödemiş'ten çıkan Başbakanı Şükrü Saracoğlu'nun şu sözlerini bir anımsayalım: "İlki geniş gelir kaynağımız var, gümrükler ve inhisarlar..."

Inhisarlar, yani sigara ve içki tekeli, Cumhuriyetten önce de Osmanlı'nın en büyük gelir kaynaklarını oluşturuyordu... Bugün "Osmanlı'nın yasağı üç gün sürer" deyiminin kaynağı olacak bir karar, 1687 yılında Silahdâr Fındıklılı Mehmet Ağa açıklamıştı: "Hazinemiz sıkıntı içindedir ve bu nedenle içki emaneti yeniden kurulmuştur. Meyhaneler açılacaktır ve tütüne de gümrük dahilinde izin verilmiştir."

Tütün Anadolu'ya İzmir'den girdi

Anadolu'nun tütünle tanışması, dönemin en büyük limanı olan İzmir'de gerçekleşti. Pipo ve tütün satan Cenevizli tüccarlar, 1650'li yıllarda İzmir Limanı'nda mesaiye başlamışlardı bile. Tütüncüler ilk esnaf teşkilatını 1725'te "Tütüncüler ve Enfiyeciler Loncası" adıyla kurdular.

Sigaranın yayılmasını sağlayan olay ise, 1853 Kırım Savaşı oldu. Kırım'da Osmanlı askerleri, İngiliz ve Fransızlar'dan sigara içmeyi öğrendiler ve askerden dönüşte bu alışkanlığı tüm ülkeye yaydılar. Kısa bir süre sonra Anadolu'da da tütün ekilmeye başlandı. Osmanlı Devleti, özellikle ihracat limanı olan İzmir'e yakınlığı nedeniyle, Batı Anadolu'da tütün üretimini desteklemeye başladı.

Anadolu'nun tütünleri bütün dünyada "nefasetleri" ile ün salmıştı. 1920'lerden itibaren sigaranın insan sağlığına zararlı oldu-

ğu tartışılır olmuştu, ama "en az zararlı olanın Türk tütünleri olduğu" iddia ediliyordu. Ünlü Camel sigaraları paketinin üzerinde de Türk tütünlerinden üretildiği yazıyordu.

Tütünün kağıda ilk kez sarılıp içilmesi de yine İzmir'de gerçekleşti. Ortodoks Rum bir aile olan Atanasula Biraderler, bir yandan İzmir'in en büyük meyhanelerini işletirken, bir yandan da bir defter fabrikası kurmuşlar, kısa bir süre sonra da ince sigara kağıdı üretmeye başlamışlardı.

Ve, Cumhuriyet dönemi...

1883'te kurulan "Müşterek Menfaa Inhisar-ı Duhan-ı Devlet-i Aliyye-i Osmaniye", halkın kısa deyimini ile "Reji" tütün tekelinin sahibi idi. Cumhuriyet yönetimi de Reji'yi bir süre sırtında taşıdıktan sonra 1935'te Tekel İdaresi'ni kurdu ve tütün denetimi tamamen devlete geçti. Devletin tütün tekeline eline geçirmesi belki de bugün yaşanan büyük sıkıntıların temelini oluşturdu. Tütüncüye dünya fiyatlarının kat kat üstünde fiyatlar verildi ve üretilen tütünlerin çoğu kullanılmadan yakıldı. 1959 yılında ilk filtreli sigara Samsun üretildi. 1961'de mentollü Çamlıca, 1969'da Samsun'un rakibi Maltepe çıkarıldı. Tekel İdaresi, TBMM için Medis'i, Silahlı Kuvvetler için "Subay-Astsubay-Asker" marka sigaralarının yanı sıra, tarım kesimi için "Köylü"yü, işçiler için "Birinci"yi, esnaf için "Bafra", harımlar için "Gelincik" ve "Bahar", sert içimiyle mahalle delikanlılarının tercihi olan "Harman" sigaralarını da üretmeye başlamıştı.

Türkiye'nin dünyaya açılan penceresi olan Fuar nedeniyle de, her yıl "İzmir Enternasyonal Fuarı" adıyla üretilen sigaralar dönemin en önemli "Hediyeelik Eşyası" idi.

Büyük bir sigara tüketicisi olan Türkiye'de 1977'den itibaren de "sigara tom-balacılığı" işi ortaya çıktı. 1992, sigara üretiminde devrim niteliği taşıyan yıl oldu. kaçak yollarla Türkiye'ye sokulan Marlboro, Philip Morris'in Sabancı ortaklığıyla Torbalı'da kurduğu fabrikada üretilmeye başlandı. Üç yıl sonra da Camel sigara üretimine başladı.

Petrol ve İzmir Sanayi...

Günümüzün en değerli metallerinden biri olan petrolün ticari amaçla kullanımı 19. yüzyılın ortalarında başladı. 1857'de Romanya'da ve 1859'da ABD'de ilk petrol rafineleri kuruldu. 1859'da Pensilvanya'da başlayan petrol sondajlarını, dünyanın dört yanında yapılan sondajlar izledi. Petrolün tankerler aracılığıyla nakledilmesiyle ilk kez 1877 yılında Hazar denizinde gerçekleşti. İlk başlarda aydınlatma amacıyla gazyağı ve parafinli mum şeklinde kullanılan petrol, motor sanayinin gelişmesiyle birlikte 20. yüzyılın en önemli enerji kaynağı haline geldi. Bundan dolayı kimileri söz konusu dönemi "Petrol Çağı" olarak adlandırmaktadır.

Başlangıçta aydınlatma, daha sonra da temel enerji kaynağı olarak kullanılan petrolün İzmir'deki serüveni de gazyağı kullanımı şeklinde başladı. Petrolün yarucu özelliği nedeniyle şehir için büyük bir tehlike oluşturduğunu anlamak için uzun boylu deneye ihtiyac yoktu. Bu nedenle 1870'de İzmir Valisi Velîyüddin Paşa yabancı devletlerin İzmir'deki konsoloslarını toplayarak şehrin güvenliğinin sağlanması yolunda çalışma yapılması konusunda uyardı. 25 Ekim 1873'de bu konuda bir talimatname hazırlanarak yürürlüğe konuldu. Petrol talimatnamesine göre petrol işiyle meşgul olan tüccarlar şehirden en az iki kilometre, herhangi bir köyden ise bir kilometre uzaklıkta bu mal için bir depoya sahip olmaları şart koşuluyordu. Vilayet şehre giren günlük petrol ithalini kontrol altında tutacak, bu miktar günlük tüketim ihtiyacını (yaklaşık 1000 varil - 25 bin okka olarak hesaplanmıştı) aşmayacaktı. Petrolün toptan satışı şehir içine yapılmayacak, taş kubbeli depolarda gerçekleştirilecekti. Aynı handa veya aynı sokakta birden fazla perakende satış

yapan dükkâna izin verilmeyecekti. Ancak perakende dükkânlarından uzakta bulunan mahalle bakkallarına ya da perakende satış yapan mumculara yoksul ailelere hizmet için perakende satışına izin verilecekti.

Petrol ticareti yapmak amacıyla şehrin iki önemli tüccarı bir araya gelerek Reggio & Belhomme şirketini kurdu. Merkezi ABD'nin Boston şehrinde bulunan Laforme & Frothingham Company adına çalışmaya başlayan bu şirket, Kafkaslar'dan ve Mısır'dan getirttikleri petrolü depolamak için Karşıyaka sahilinde, Petrota (Naldöken) denilen mevkide 100 bin frank harcayarak depolar inşa ettirdiler. Aynı bölgede kömür depoları da bulunmaktaydı. İlerleyen yıllarda, İzmir İngiliz Konsoloslugu'nun hazırladığı ticaret raporlarına göre İzmir'in petrol ihtiyacı tamamen Amerika menşeli bu şirket tarafından karşılandı. 1877 yılında petrol ithalatı, 103 bin 600 sterlin tutarında 200 bin varile ulaşmıştı.

Sonraki dört yıl içinde ortalama 130 bin 890 varil (49 bin 200 sterlin değerinde) petrol ithal edilmişti.

1882'ye kadar söz konusu talimatname kapsamında gerçekleştirilen ve kullanım alanına bağlı olarak tüketimi gün geçtikçe artan gazyağının ticareti, Babıâli'nin bu ticaretteki kârı fark etmesiyle birlikte yeni bir mecraya girdi. Babıâli İzmir'deki petrol ticaretini imtiyaza bağlayarak önemli bir vergi kaynağı haline getirmeye çalıştı. Bu arada petrolün kullanım alanı da genişliyor ve iç bölgelere doğru yayılıyordu. Odun ve kömür fiyatlarındaki artışa karşın petrol fiyatlarındaki düşüş yakıt olarak kullanımını teşvik ediyordu. Ucuz petrolle birlikte İsveç, Norveç ve Fransız menşeli sobalar piyasaya sürülmüştü. Ancak petrol asıl kullanım genişliğini, otomobil ve içten yanmalı motorların sanayide kullanımıyla birlikte yaşayacaktır.

2. Bölüm

Türkiye Ekonomisine yön veren I. İktisat Kongresi, 1922 Eylül'ünde biten uzun savaştan kısa sayılabilecek bir zaman sonra, hazırlık fırsatı bulunmayan koşullar ortamında gerçekleşmişti. Kongreye katılan grupları sembolize eden kokartlarda Türkiye İktisat Kongresi ibaresi bulunmaktadır. 17-Şubat/4-Mart-1923 tarihleri arasında 1135 delege ile İzmir'de Hamparsumyan hanunda devam eden kongrenin, karar zabıtları yayınlanırken de, isim konusundaki karmaşa devam etmiştir. Yayınlanan kitabın adı "İktisad Esaslarımız"dır. 2 ile 7 Kasım 1981'de kongre uzun bir aradan sonra ikinci kez yine İzmir'de toplanması münasebetiyle, bu kitap şimdi kullandığımız alfabeyle yeniden yayınlanmıştır. Ancak, Prof. Afet İnan tara-

fından hazırlanan ve Türk Tarih Kurumu Yayınları arasında basılan kitap, İzmir İktisat Kongresi başlığını taşımaktadır.

Izmir, İktisat Kongresi'nin toplandığı 1923 yılına harabe görüntüsü içinde, eski canlılığını yitirmiş, havanın kararmaya başlamasıyla "hayalet şehir" denecek kadar ıssızlaşan bir görüntüyle girmişti. Yüzyılın başlarında 300 bin-350 bin civarında tahmin edilen şehir nüfusu, İzmir İstatistik Müdürlüğü'nün verilerine göre 1923'te 25 bin'i gayrimüslim olmak üzere 113 bin seviyesine gerilemişti. Nüfusunun üçte ikisi nüfusunu kaybeden şehrin, en canlı kesimlerinin de içinde olduğu üçte birlik bölümü de yangına teslim olmuş ve bir harabe haline gelmişti. Bu tablo içinde sanayinin görüntüsü de hiç iç açıcı değildi. Hele Ege

Bölgesi'nin İzmir dışında kalan şehirlerinde sanayi hemen hemen yok gibiydi.

Uzun yıllar bölge sanayisinin en yoğun sektörü olan gıda sanayi, 1923'te birkaç un fabrikası, yağ tasirhanesi, helva imalathanesi, üzüm tathirhanesi (yıkama) ve şeker imalathanesinden ibaretti. Bunların dışında sektörün en güçlü fabrikaları Bomonti Bira Fabrikası, İstiklal Şirketi'nin makarna fabrikası ve birkaç buz fabrikasıydı.

Türk tarihi üzerine çalışanların dilinde; yerli ve yabancı literatürde bu kongre, belki de isim konusunda kesinlik olmamasından ötürü İzmir İktisat Kongresi olarak tanınır; böylece okunur ve yazılır. Mustafa Kemal'in açış konuşmasından sonra kongrenin moderatörü (yürütücüsü) olan Kazım Karabekir Paşa'nın toplanmaya ilişkin hatıraları da, yukarıda belirtilen İktisad Esaslarımız ile birlikte, "Hatıra ve Zabıtlarıyla 1923 İzmir İktisat Kongresi" başlığıyla yayımlandı.

1927 sayımına göre aktif nüfusun yüzde 80'i ziraatla uğraşıyordu. İhracatın yüzde doksanın tarımsal ürünlerden oluşmasına karşın, örneğin buğday üretimi ülkenin ihtiyacını karşılayamıyordu. Böylece Türkiye kendini beslemekten aciz bir tarım ülkesi olmak gibi garip bir durumdaydı. Bunun asıl nedeni ise sanayinin gelişmemesi ve mevcut tarımsal üretimle sanayi arasındaki ilişkinin sağlıklı kurulamamış olmasıydı.

İzmir Mıntıkası Sanayi ve Mesai Müdürü tarafından hazırlanarak 1927'de Ticaret Vekaletine sunulan bir rapora göre İzmir ticaret mıntıkasında mevcut fabrika ve atölye sayısı 717 idi. Tahmin edilebileceği gibi bunların çoğu günümüzde "fabrika" adı altında toplanamayacak derecede küçük işletmelerdi. Sözü edilen imalathanelerden 245'i 1923-1926 yılları arasında açılmıştı. 163 un fabrikası, 162 tasirhane, sadece üçü faal olan 5 pirina, 16 susam fabrikası, hepsi eski sistemde çalışan 45 sabunhane, 68 pamuk işleme tesisi, 2 pamuk ipliği fabrikası, 48 muhtelif ağaç işleri yapan fabrika, tamirhane düzeyinden öteye gidemeyen 42 maden işleme atölyesi, 2 tuğla fabrikası,

1 meyan fabrikası mıntıkanın muhtelif yerlerine dağılmış bu "fabrika"ların başlıcalarıydı. Sadece İzmir'de bulunan işletmeler; 1 bisküvi atölyesi, 1 mihaniki fırın, 5 makarna, 6 şekerleme, 4 gazoz, 5 buz, 1 bira, 4 rakı ve şarap, 1 konserve fabrikasıydı.

Raporda ısrarla üzerinde durulan konu, bu fabrikalardan önemli bir kısmının ancak üç-dört ayında çalıştığıdır. Savaş öncesinde faaliyette bulunan büyük işletmelerin atıl kaldığı vurgulayan ve tarımsal üretim ile sanayi arasındaki orantısızlığa dikkat çeken rapor sahibine göre, küçük sermaye sahibi köylüler teşvik edilerek sanayiye yatırımına yönlendirilmeliydi.

Kongrenin toplandığı günlerde rejim sorunu çözülmemiş; çok önemli bir mesele olarak ortadadır. Öte taraftan imtiyazlar ve diğer çıkarlarının devamını isteyen devletler, Lozan'da sanki Osmanlı Devleti ile görüşüyormuş gibi bir tavır sürdürmektedir örtülü olarak. Mustafa Kemal kongredeki konuşmasında, Osmanlı Devleti'nin tarihe gömüldüğünü ve onun yerine kaim olan yeni bir devletten söz eder ve Türkiye vurgusunu öne çıkarır; "Türkiye halkı", "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti", "yeni Türkiye Devleti" gibi... Aslında görünen o ki, kongrenin Türkiye vurgusuyla toplanması da bu yaklaşımın bir parçası. Bu yolla kongreye isim bulmaktan daha çok, ulusal ve uluslar arası bağlamda, yeni bir devlet ve rejim mesajı vermenin kaygıları taşınmaktadır.

1948 yılında İstanbul'da, ama bu kez adıyla sanıyla Türkiye İktisat Kongresi toplanır. Fakat birincisiyle güçlü bir ilişki kurulmaz. Bilindiği üzere daha sonra 2/7-Kasım-1981 ve 4/7-Haziran-1992 tarihlerinde iki kongre daha toplanır. Ancak bunlar, yine çok iyi bilindiği gibi II. ve III. İzmir İktisat Kongreleri adıyla toplanmıştır.

İzmir İktisat Kongresi'ni Prof. Dr. Kemal Arı şöyle değerlendirmektedir: "İzmir İktisat Kongresi" olarak bilinen bu kongrede, ülkenin iktisat politikasının belirlenmesine çalışılıyordu. Bu tarihte Lozan görüşmelerinin birinci evresi kesintiye uğramış; barış

antlaşması metni henüz imzalanamamış; hatta Lozan'da ekonomik konularla ilgili önemli kararlar, henüz alınamamıştı. Türkiye bir anlamda bu kongreyle, hep Türklerle ilgili kafalarında kuşku yaratan batılara, ekonomik öngörüler ve önceliklerle ilgili mesajlar vermeye çalışıyordu.

Kongreye değişik kesimlerden pek çok kişi katılarak hazırladıkları raporları sundular ve görüşlerini dillendirdiler. Bu raporlarda önce yokluklar üzerinde duruluyor, ardından ihtiyaçlar belirleniyor, sonra da bu ihtiyaçların nasıl giderileceğine ilişkin görüşler aktarılıyordu. En çok yakınılan şey, yol sorunu idi.

Yollar, ülkenin pek çok yerini yeterince ana bağlantılara bağlayamadığı için, üreticinin ürettiğini yabancı pazarlara göndermesinin önü daha baştan kesiliyor ve bu durum mal ve para dolaşımını tıkıyordu. Nüfusun yüzde 80'den fazlası tarım kesimindeydi. Sermaye yokluğu en büyük dertti. Nüfusun büyük kesimi tarımla uğraştığına ve toplam üretim ülke gereksinimlerini bile sağlamaktan uzak olduğuna göre, tarım kesimi desteklenmeliydi. Yerli üretim teşvik edilmeli,

lüks maddelerin dış alımından kaçınılmalıydı. Yabancıların oluşturduğu tekellere karşı önlemler alınmalıydı. Yabancı sermayeye, ülke ekonomisine katkıda bulunduğu ölçüde izin verilmeliydi.

Bu ilkeler, ekonomik kalkınma sürecinde izlenecek yolu belirlemeyi amaçlamıştı.

Derken, Lozan Barış Antlaşması 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalandı. Bu antlaşmayla birlikte, Türk ekonomisinin o tarihe kadar en büyük derdi olan kapitülasyonlar kaldırılıyordu. Kapitülasyonların kalkışıyla, Türkler, deniz ve kıyı taşımacılığında yabancıların tekelinde bulunan kabotajı hak etme fırsatını da elde etmişlerdi. Ancak, ellerinde o tarihte, kıyı ve deniz taşımacılığını kendilerinin sağlayabilecekleri deniz taşıma araçları yeterince olmadığı için, bu hakkı kullanmayı, iki yıl süreyle ertelemeleri gerekiyordu.

Ancak yine de, bu hak elde edilinceye dek, yabancı kumpanyalara kimi kısıtlamalar getirilerek, deniz ve kıyı taşımacılığına ulusçu bir kimlik verilmeye çalışılacaktı. Osmanlı Devleti'nden kalan borçlar, bu devletin dağılmasıyla onun toprakları üzerinde

kurulan devletler arasında paylaştırılıyor ve Türkiye Cumhuriyeti de üzerine düşen borç yükünü üstlenme yoluna gidiyordu.”

Cumhuriyet hedefi olarak milli sanayi...

Genç Cumhuriyetin en önemli hedeflerinden biri de Türkiye’de yerli bir sanayi yaratmaktır. Sanayi Devrimini gerçekleştirememiş Türkler, bu geri kalışlarının faturasını çok ağır biçimde ödemişlerdi. Ancak yazgının bu geriye gidişini ters yüz edip değiştirmek gerekiyordu.

Bunun içinde sanayi alanında adımlar atılmalı, sanayi için altyapı ve sermaye sorunlarını çözmeli; yatırımlar yapmalı ve ülke gereksinimleri doğrultusunda sanayi üretimi yapılmalıydı. O tarihlerde Türkiye, sanayi üretiminde son derece geride kalmış bir ülkediydi. En basit bir sanayi ürünü bile Türkiye’de tezgâhlarda üretilemiyor ve bu açıdan dışa bağımlılık büyük bir risk de yaratıyordu. Türkiye sözde bir tarım ülkesiydi, ancak tarıma dayalı bir sanayi de kurulmuş değildi. Ülke şeker, bez, kağıt üretimi gibi

en temel üretim türlerinde bile başka ülkelere bağımlıydı. Geçmiş dönemlerden gelen alışkanlıklarla, Osmanlı Devleti’ndeki sanayi üretimi, yabancıların ya da Osmanlı yurttaşı gayrimüslimlerin, elinde toplanmıştı. Şimdi, yaşanan göçlerle birlikte artık bu zümre, büyük ölçüde Türkiye’den ayrıldığı için, hem Türklerin sanayi deneyim ve girişimlerini teşvik etmek, hem de son derece düşük olan sermaye birikimini sağlamak gerekiyordu.

Parasız hiç bir konuda yatırım yapmanın olanağı bulunmuyordu. Kaldı ki ülkenin, sanayi yönünden bir fizibilitesi bile yapılmamıştı. Nerede, ne tür bir yatırım karlı olur ve geleceğin inşasında iyi bir rol oynar, bunlar bilinmiyordu. Bu nedenle, 1927 yılında Sanayi Teşvik Yasası çıkarıldı (Teşvik-i Sanayi Kanunu)...

Bu yasa ile sanayi alanında yerli üretim teşvik ediliyor, koruyucu kimi önlemler alınıyordu. Ancak bütün iyi düşüncelere karşın, yol almak zordu: Bir yandan alt yapı, bilgi ve deneyim eksikliği, öteki yandan bu işi bilen gayrimüslimlerin ülkeden ayrılmış olması, sanayileşme sürecini olumsuz etkiliyordu.

Mustafa Kemal Paşa'nın İzmir İktisat Kongresi açılış konuşmasından...

Tam bağımsızlık için şu kural vardır, millî hâkimiyet için bir kanun vardır, diyoruz. Bugün de büyük bir zaferin gerçekleştirici etkenleri ve yapanları olduğumuzu söylüyoruz. Bu noktada çok kesin olan bir gerçeği hep beraber tekrar etmek zorundayız. Bu kadar büyük, bu kadar kutsal ve büyük hedefler yalnız kâğıt üzerinde kurallarla ve kanun maddeleriyle ve sadece hırslarla, arzularla çözüm bulamaz. Tam gerçekleşmesini sağlayabilmek için tek kuvvet, gerçek ve en kuvvetli temel ekonomidir.”

★ ★ ★

“Aziz Türkiye'mizin iktisadî yükselme gereklerini aramak ve bulmak gibi vatanî, hayatî ve millî bir kutsal amaç için bugün burada toplanmış olan sizlerin, saygıdeğer halk temsilcilerinin karşısında bulunmakla çok mutlu ve sevinçliyim. Efendiler! Uzun ihmallerle ve derin ilgisizlik ile geçen yüzyılların iktisadî yapımızda açtığı yaraları tedavi etmek, tedavi çarelerini aramak ve memleketi bayındırlığa, millî bir rahatlığa, mutluluğa ve servete ulaştıracak yolları bulmak için gerçekleştirecek çalışmanızın çok kıymetli ve başarılı sonuçlara ulaşmasını dilerim.”

★ ★ ★

“Arkadaşlar, sizler doğrudan doğruya milletimizi oluşturan halk sınıflarının içinden geliyorsunuz ve onlar tarafından seçilmiş olarak geliyorsunuz. Bunun için

memleketimizin, milletimizin halini, ihtiyacı ve milletimizin emellerini, üzüntülerini yakından biliyorsunuz. Herkesten daha iyi biliyorsunuz. Sizin söyleyeceğiniz sözler, alınması gereğini söyleyeceğiniz önlemler; doğrudan doğruya halkın dilinden söylenmiş gibi kabul olunur. Bu, en büyük doğrudur. Zira halkın sesi, hakkın sesidir.”

★ ★ ★

“Gerçekten bir devlet ki, kendi halkına koyduğu bir vergiyi yabancılara koyamaz. Gümrük uygulamalarını, vergilerini memleketin ve milletin ihtiyaçlarına göre düzenlemekten yasaklıdır. Ve bir devlet ki, fazla olarak yabancılar üzerinde yargı hakkını uygulamaktan mahrumdur. Böyle bir devlete elbette bağımsız denilemez. Devletin ve milletin hayatına yapılan müdahaleler yalnız bu kadar değil, daha fazla idi. Doğrudan doğruya milletin hayatını devam ettirmesi için gerekli olanlardan, örneğin tren yapmak için, örneğin fabrika yapmak için, örneğin her şey yapmak için devlet serbest değildi. Mutlaka dışarıdan karışmalar vardı. Bundan dolayı hayatını sürdürmekten alıkoyulan bir devlet bağımsız olabilir mi? Söylediğim gibi gerçekte devlet, istiklâlini çoktan kaybetmişti ve Osmanlı ülkesi yabancının serbest bir sömürgesinden başka bir şey değildi ve Osmanlı halkı içindeki Türk milleti de tamamen esir bir duruma getirilmişti. Bu sonuç söylediğim gibi milletin kendi iradesine ve kendi hâkimiyetine sahip bulunamamasından ve bu irade ve hâkimiyetin şunun bunun elinde kullanıla gelmiş olmasından ileri geliyor. O halde kesinlikle diyebiliriz ki, biz millî bir devir yaşamıyorduk ve millî bir tarihe sahip bulunmuyorduk.”

★ ★ ★

“Osmanlı Devleti tamamen bitmişti. Fakat düşmanlarımız aynı zamanda Osmanlı Devleti’ni kuran Türk milletinin de, aslî unsurunun da, bu memleketin gerçek halkının da yok ve çökmüş olduğunu zannettiler. İşte bunda çok aldandılar. Osmanlı

Devleti ve Osmanlı Devleti gibi çok devlet kurmuş olan Türk milleti yok olmamıştır. Tersine hayatına vurulan bu darbelerden, dış düşmanların ve iç düşmanların bu acı ve nefret edilecek darbelerinden birdenbire bütün acıgözlülüğünü, bütün uyanıklığını takındı ve hayatını, şerefini, namusunu kurtarmak için tam bir kararlılıkla başını kaldırdı; birlikte ve birbirine dayanarak ortaya atıldı.”

★ ★ ★

“Siyasî, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadî zaferler ile taçlandırılmazlarsa meydana gelen zaferler devamlı olamaz, az zamanda söner. Bu bakımdan en kuvvetli ve parlak zaferimizin bile sağlayabildiği ve daha sağlayabileceği yararlı kazançları belirlemek için ekonomimizin, iktisadî hâkimiyetimizin sağlanması ve sağlamlaştırılması ve genişletilmesi gerekir”. Efendiler, bu kadar verimli ve bu kadar kuvvetli olan yeni hükümetimizin, düşmansız kalacağını saymak doğru değildir. Bu güzel temellerin bile içine bomba koyarak onu yıkmaya çalışanlar olacaktır. Onun hayatına, ilerlemesine karşı suikastler düzenlemeye girişecekler bulunacaktır. Bütün bunlara karşı en kuvvetli silâhımız ekonomideki genişlik, dayanıklılık ve başarımız olacaktır. Efendiler, içinde olduğumuz halk devrinin, millî devrin, millî tarihini yazabilmek için kalemlerimiz sabanlar olacaktır. Bence halk devri, iktisat devri kavramı ile açıklanabilir.”

★ ★ ★

“Öyle bir iktisat devri ki, onda memleketimiz bayındır olsun, milletimiz rahat olsun ve zengin olsun. Bu noktada bir felsefeyi size hatırlatayım. “El kanaatü kenzi lâ yüfna”. “Kanaat, yok edilmeyen bir hazinedir” anlayışı ile, fakirliği fazilet bilmek felsefesine de iktisat devri artık son versin.”

★ ★ ★

“Bu vatan evlât ve torunlarımız için cennet yapılmaya lâyık, çok yakışır bir vatan-

dır. İşte bu memleketi böyle bayındır haline, cennet haline getirecek olan, ekonomik nedenler ve ekonomik faaliyetlerdir. Bundan dolayı öyle bir iktisat devri lâzımdır ki, artık milletimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamının neye bağlı olduğunu öğrensün ve o vasıtalarla yönelsün. Hepimizin isteği şudur ki, bu memleketin fertleri ellerinde örnekleriyle ziraatin, ticaretin, sanatın, emeğin hayatın bir temsilcisi olsun. Ve artık bu memleket böyle fakir ve bu millet değersiz değil, belki memleketimize zengin memleketi, zenginler memleketi, bu yeni Türkiye'nin adına da çalışanlar memleketi denilsin."

★ ★ ★

"Türkiye İktisat Kongresi tarihte ilk defa yüksek yer kazanacak bir kongredir. Sizler memleketin ihtiyacını ve milletin yeteneğini ve bunun karşısında bütün dünyada var olan çok kuvvetli iktisat teşkilâtına değer vererek, yapılması gereken önlemleri ve uygulaması gerekli olan bütün yenilikleri tam bir açıklıkla dile getirmelisiniz. Tâ ki o önlemler, o yenilikler uygulandıkça memleketimiz hayırlı neticelere, nurlara batmış olsun."

★ ★ ★

"Ekonomi sahasında düşünürken ve konuşurken zannedilmesin ki, biz yabancı sermayesine düşman bulunuyoruz. Hayır, bizim memleketimiz geniştir. Çok çalışma ve sermayeye ihtiyacımız vardır. Bundan dolayı kanunlarımıza bağlı olmak şartıyla yabancı sermayelerine gereken güvenceyi vermeye her zaman hazırız ve isteriz ki, yabancı sermayesi bizim çalışmamıza ve var olan ama yetersiz kalan servetimize katılsın. Bizim için ve onlar için faydalı sonuçlar versin; fakat eskisi gibi değil. Gerçekten geçmişte ve özellikle Tanzimat devrinden sonra, yabancı sermayesi memlekette üstün bir yere sahip oldu. Ve ilmi manasiyle denebilir ki, devlet ve hükümet

yabancı sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her medenî devlet gibi, millet gibi, yeni Türkiye de buna uyamaz. Burasını esir ülkesi yaptıramaz."

★ ★ ★

"Hiç kimseden fazla bir şey istemiyoruz. Dünyanın her medenî milletinin tabii olarak sahip olduğu şeylerden bizi mahrum etmemelidirler ve haklarımızı vermelidirler. Çünkü hakkımız tabiidir, kanunîdir, mantıklıdır ve bize gereklidir. Biz, bu haktan vazgeçmeyeceğiz ve ne kadar haklı isek bu hakkımızı savunmak ve korumak için de memleketimizin, milletimizin yeteneği ve gücü o kadardır."

★ ★ ★

"Başarılı olmak için çok çalışmak gerektiğini bilmeliyiz. İktisadiyat diyoruz; fakat arkadaşlar, iktisadiyat demek, her şey demektir. Yaşamak için, mutlu olmak için, insan varlığı için ne gerekse onların tamamı demektir. Ziraat demektir, ticaret demektir, emek demektir, her şey demektir. Bütün bu konularda şimdi memleket ve milletimizin ne halde olduğunu sizler çok güzel bilirsiniz. Nitelendirmek istemeyeceğim. Ancak memleketimizin genişliği ve nüfusumuzun bu genişlikte ne kadar uygunsuz olduğunu da hatırlayınız. Bu geniş ve verimli toprakları işleyebilmek, işletebilmek için eksik olan el emeğini, mutlaka fennî aletler ile karşılamak zorundayız. Memleketimizi bundan başka tren ile ve üzerinde otomobiller çalışır yollarla şebeke haline getirmek mecburiyetindeyiz. Çünkü, garbın ve cihanın vasıtaları bunlar oldukça, trenler oldukça bunlara karşı merkepler ve kağıt ile yollar üzerinde yarışmaya çıkışmanın imkânı yoktur."

★ ★ ★

"Memleketimiz ziraat memleketidir. Bu yüzden halkımızın çoğunluğu çiftçidir,

çobandır. Bundan dolayı en büyük kuvveti, kudreti bu alanda gösterebiliriz ve bu alanda önemli yarış meydanlarına atılabiliriz. Fakat aynı zamanda sanatımızı da artırmak ve genişletmek zorundayız. Eğer sanat konusunda yine hoşgörölü olursak o halde sanayi eserlerinde yine dışarıya haraç verici oluruz. Ürünlerin ve eşyaların değiş tokuşu ve servete dönüşmesi için, ticarete ihtiyacımız vardır. Ticaretimizin yabancılar elinde kalması, memleketimizin servetinden gereği kadar yararlanmamızı önler. Fakat bütün bunlar söylenildiği kadar basit ve kolay olmayan şeylerdir. Bunda başarılı olabilmek için gerçekten memleketin ve milletin ihtiyacına uygun ana program üzerinde bütün milletin birlikte ve denk olarak çalışması gerekir. Yüce Heyetiniz bu ilkelerin en kıymetlilerini inşallah bulup ortaya koyacaksınız.”

★ ★ ★

“Arkadaşlar, bence yeni devletimizin, yeni hükümetimizin bütün ilkeleri, bütün programları iktisat programından çıkma-

lıdır. Çünkü demin dediğim gibi her şey bunun içinde yerleşmiştir. Bundan dolayı evlâtlarımızı o şekilde eğitmeli ve terbiye etmeliyiz, onlara o şekilde bilgi, anlayış vermeliyiz ki, ticaret, ziraat ve sanat dünyasında ve bütün bunların faaliyet alanlarında verimli olsunlar, etkili olsunlar, çalışır olsunlar, ameli bir organ olsunlar. Bundan dolayı eğitim programımız, gerek ilk öğretimde, gerek orta öğretimde verilecek bütün şeyler, bu bakış açısına göre olmalıdır. Eğitim programlarımız gibi devlet şubeleri için düşünülecek programlar bile, iktisat programına dayanmaktan kendini kurtaramazlar. İlkeli bir program uygulamak ve bu program üzerinde bütün milleti denk olarak çalıştırmak lâzımdır.”

★ ★ ★

“Bizim halkımızı yararları birbirinden ayrılır sınıflar halinde değil, tersine varlıkları ve çalışma sonucu birbirine lâzım olan sınıflardan ibarettir. Bu dakikada dinleyicilerim çiftçilerdir, sanatkârlardır, tüccarlardır ve işçilerdir. Bunların hangisi birbirinin karşıtı

olabilir. Çiftçinin sanatkâra, sanatkârın çiftçiye ve çiftçinin tüccara ve bunların hepsine, birbirine ve işçiye muhtaç olduğunu, kim inkâr edebilir.”

★ ★ ★

“Bugün var olan fabrikalarımızda ve daha çok olmasını umduğumuz fabrikalarımızda kendi işçimiz çalışmalıdır. Rahat ve mutlu olarak çalışmalıdırlar ve bütün bu saydığımız sınıflar ayrı zamanda zengin olmalıdır ve hayatın gerçek lezzetini tadabilmelidir ki, çalışmak için kudret ve kuvvet bulabilsinler. Bundan dolayı programdan söz edildiği zaman, âdeta denebilir ki, bütün halk için bir “Emek Misak-ı Millîsi” dir. Ve böyle bir emek Misak-ı Millî’si mahiyetinde olan program etrafında toplanmaktan meydana gelecek olan siyasî şekli ise, sıradan bir parti yapısında düşünülmemek gerekir. Ve barıştan sonra meydana gelebilecek olan böyle bir siyasî şeklin şimdiye kadar olduğu gibi milletin kararlılığı ve imanı ile ve birlik ve dayanışmasının birbirine yardımcı olması ile başarılı olacağı hakkındaki inancım kuvvetlidir ve tamdır.”

★ ★ ★

“Efendiler! Yüce heyetinizin bugün toplanmış olduğu Türkiye İktisat Kongresi çok önemlidir, çok tarihidir. Nasıl ki Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi felâket noktasına gelmiş olan bu milleti kurtarmak konusunda Misak-ı Millî’nin ve Anayasanın ilk temel taşlarını hazırlamak konusunda etkili olmuş, girişimci olmuş ve bundan dolayı tarihimizde, millî tarihimizde ve millî hayatımızda en kıymetli ve yüksek hatırayı kazanmış ise, kongreniz milletin ve memleketin hayat ve gerçek kurtuluşunu sağlamaya araç olacak kuralların temel taşlarını ve ilkelerini hazırlayıp ortaya koymak şekliyle tarihte en büyük adı ve çok kıymetli bir hatırayı kazanacaktır.

Bu kadar kıymetli ve tarihi kongrenizi açmak şerefini bana verdiğinizden dolayı özellikle teşekkürlerimi sunarım. Ve böyle bir kongreyi düzenleyen sizlersiniz. Bundan dolayı sizi tebrik etmeğe değer görürüm. Ve tebrik ederim.”

Sanayi planlarına geçiş

Türkiye artık, planlı döneme geçmeye hazırlanıyordu. Planlı bir döneme geçilirse, hangi kaynakla, hangi işe öncelik verileceği belirlenirse ve düşünülen şeylerde süreklilik olursa, kalkınma daha kolay olur diye düşünülüyordu. Bu nedenle, 1933 yılında plan için gerekli hazırlıklar yapıldı ve 1934 yılından itibaren uygulamaya konuldu. Böylece devlet artık, doğrudan ekonomik işletmeciliğin içindeydi ve kalkınmada, özellikle sanayileşmede öncü olmak istiyordu. Ülkenin genelinde planlı bir sanayileşme programı uygulanıyordu. Öncelikle düşünülen, kurulacak olan sanayide, hammadde Türkiye’de bulunan yatırımları gerçekleştirmekti. Devlet, destek verdiği sanayi işletmeleri için en temelde bu özelliği arıyordu. Yoksa hammadde güç bulunacak bir sanayi işletmesi, sermayesi kıt bir ülkeyi dışa bağımlı yapacak bir işleve bürünürse, bunun sorunlar yaratabileceği; daha az sorunları olan bir sanayi yapılanmasının, doğal olarak tercih edilmesi gerektiği düşüncesi egemendi. Türkiye’nin o günkü koşullarda, hem bilinen maden yatakları, hem de halkın bilgi ve birikimi ile üretebildiği tarımsal nitelikli ürünler, bu sanayinin koşullarını belirliyordu. Böylece, hammadde kolaylıkla Türkiye’de bulunan sanayi işletmeleri

ülkede boy göstermeye başladı: Tekstil, ipek, kâğıt, şeker, demir-çelik, porselen-çini, klor üretmek üzere fabrikalar kurulmasına öncelik verildi. Birinci sanayi döneminde Bakırköy, Kayseri ve Ereğli’de bez, İzmit’te kâğıt, Nazilli’de basma, Gemlik’te ipek, Bursa’da Merinos, Paşabahçe’de cam fabrikaları kuruldu. Yine Keçiözümlü’de kükürt, Zonguldak’ta Antrasit fabrikaları yapılarak işletilmeye başladı. Madencilik alanında da kimi atılımlar bu dönemde gerçekleştirildi. Divriği Demir Madeni işletmesi bu dönem içinde gerçekleştirilen en önemli yatırımlardan biriydi.

Bu sanayi kuruluşlarının para kaynağı, ülkedeki vergi gelirleri ve iç borçlanmadan sağlanan paralardı. Yine bu dönemde Rusya’dan ve İngiltere’den de dış kaynak sağlanarak, borç para alınmış ve bu fabrikaların yapımında kullanılmıştı.

Ekonomik fonksiyonunu yerine getiren kurumları

Cumhuriyet, kendi ekonomisini kendisi yaratmak için temel verileri sağlayacak, kaynak yaratacak, yaratılan kaynakların piyasadaki denetimini ve işleyişini belirleyecek kurumları da oluşturmak gayesindeydi. Banka, planlama, araştırma ve etüt, enerji,

ile-
tişim
alanın-
da adımlar
atılması gerek-

mekteydi. Türkiye Tayyare Cemiyeti ile birlikte Ankara'da Gazi Çiftliği 1925 yılında kurulduğunda, bu iki önemli kurum, ülkeye büyük bir moral vermişti. Gazi, Ankara'nın bozkırında, neredeyse ot bile bitmez denilen o verimsiz topraklarda, insan eliyle nasıl bir cennet yaratılabileceğini göstermek istiyordu. Kurulmuş tarım alanlarında değişik ürünler yetiştiriliyor, hayvancılığın değişik türlerinin uygulamaları burada gerçekleştiriliyor, bu işletme, Türk tarımına öncülük ve örneklik ediyordu. Üstelik Türklerin uçak yapabileceğini göstermek, insan eğitmek, böylece, Türk havacılığında bir öncü rolü oynayabilmek üzere, Türk Tayyare Cemiyeti'ne özel bir anlam veriliyordu. Ancak, bunların yanında, belki bunlar kadar önemli olan, Türkiye'nin geleceğine ilişkin öngörü, plan ve programlar oluşturabilmesi için, veri toplama görevi üstlenmiş ve bunu bilimsel yollarla, düzenli olarak yapabilecek

ve planlama kurumlarının önüne koyabilecek kurumlara gereksinim vardı. Veri olmayınca, planlama yapma olanağı da bulunmuyordu. Üstelik bu veriler, her bir aşamada gelinecek düzeyi gösterebilecek, bunun üzerine neyin, ne kadar gerçekleştirilebileceğine ilişkin bilgiler verebilecekti.

Dünya ekonomik bunalımı ve devletçi ekonomiye yöneliş

Bütün bu çabalar, yine de ülkeyi bir anda çağdaş ülkeler arasına yükseltmek için yeterli değildi. O zamanlar bir şeker ya da kâğıt fabrikası yapmış olmak bile, bütün ülkeyi ilgilendiren büyük bir olay olarak görülüyordu. Türkiye bir kalkınma hamlesi içindeydi. Yine de yabancı yatırımcılar için ilgi çeken bir ekonomik verimliliğe sahip görünmüyordu. Yabancı sermayenin temkinli ve uzaktan bakışı, birikimli bir ticaret sınıfının, ülkeyi terk etmiş oluşu zorlukları artırıyordu. Ülkenin en büyük ihracat ürünleri tarım ürünleriydi. Tarım ürünlerinin fiyatlarındaki sert dalgalanmalar, bir anda ülke ekonomisinin genelini etkileyebiliyordu.

Bu sert dalgalanma, özellikle 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı sırasında kendisini gösterdi. Amerika Birleşik Devletleri'nde bor- sanın dalgalanması, ardından da çöküşüyle birlikte, bütün dünyada bir anda ekonomik

dengeler alt üst oldu. Büyük işletmeler batıyor ve bunun sonucu olarak büyük iflaslar yaşanıyor. Yoğun işsizlik, hızlı fiyat artışları ya da düşüşleri, bütün ekonomik yapıları alt üst ediyordu. Bu kriz, sanayi ülkelerini ağır biçimde sarsarken; ekonomisi zayıf, ancak tarımsal üretimle ayakta durabilen ülkeleri de büyük oranda etkiledi. Türk ekonomisi de yaşanan bu sarsıntıdan uzak kalamadı. Tarım ürünlerinin bütün dünyada fiyatları hızla düşüyordu.

Yabancı piyasalardan mal talebi yapılmıyor; yapıldığında da, dış satımı yapılan mal, üreticinin emeğinin karşılığı olmuyor ve bu koşullarda ticaretin astarı yüzünden pahalıya geliyordu. Türkiye, sınırlı sermayesi, aşırı ekonomik yükü ve gelir gider tablosundaki önlenemeyen açıklıkla, bunun altından kalkabilecek gibi görünmüyordu. Bu durum, ülke kaynaklarının, çok daha planlı biçimde harcanması gibi bir zorunluluğu yanında getiriyordu. Bu koşullarda, dünya ülkelerinin pek çoğunda devletçi, müdahaleci ve korumacı ekonomik anlayışlar yaygınlaşıyordu. En liberal ya da kapitalist ülke de bile hükümetler, geleceklerini düşünerek, müdahaleci bir yöntemi uygulamaktan kaçınmıyorlardı. Türkiye de bu yöntemden uzak kalamazdı.

Doç. Dr. Erkan Serçe'nin yaptığı değerlendirmelere göre, İzmir İktisat Kongresi'ne katılan sanayici grubu isteklerini altı başlık

Türkiye'nin İhracat ve İthalatı

Yıllar	İhracat (Milyon TL)	İthalat (Milyon TL)
1928	174	223
1929	155	256
1930	152	148
1931	127,2	126,2
1932	101	86
1933	96	75
1934	92	87
1935	96	89

altında toplamıştı. Öncelikle "gümrük" konusu üzerinde duran sanayiciler, yerli sanayinin dışa karşı gümrükle korunmasını, sınai üretim için dışarıdan ithal edilmesi gereken makine ve teçhizattan gümrük vergisi alınmamasını istiyorlardı.

Teşviki Sanayi Kanunu, süresi 25 yıl uzatılarak yalnızca Türkleri kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli, vergi muafiyeti genişletilmeli, devlet memurları ve askerlerin ihtiyaçları yerli sanayiden karşılandığı gibi halk da bunun için teşvik edilmeliydi. Deniz ve demiryolu nakliyatında yerli mallar için ayrı bir tarif uygulanmasını da isteyen sanayicilerin diğer istekleri, sanayi odaları kurulması, sanayi bankaları açılması ve kalifiye elaman yetiştirmesini sağlayacak okullara ağırlık verilmesi noktalarında toplanıyordu.

Tekliflerinin büyük bir kısmı "müttefik", geri kalanı da "ekseriyetle" kabul edilen sanayicilerin talepleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, ithal mallara ve ülkedeki yabancı yatırımlara karşı devletin yoğun desteğini istemeleri hemen dikkati çekmektedir.

İzmir, İktisat Kongresi'nin toplandığı 1923 yılına harabe görüntüsü içinde, eski canlılığını yitirmiş, havanın karamaya başlamasıyla "hayalet şehir" denecek kadar ıssızlaşan bir görüntüyle girmişti. Yüzyılın başlarında 300-350 bin civarında

tahmin edilen şehir nüfusu, İzmir İstatistik Müdürlüğü'nün verilerine göre 1923'te 25 bini gayrimüslim olmak üzere 113 bin seviyesine gerilemişti. Nüfusunun üçte ikisi nüfusunu kaybeden şehrin, en canlı kesimlerinin de içinde olduğu üçte birlik bölümü de yangına teslim olmuş ve bir harabe haline gelmişti. Bu tablo içinde sanayinin görüntüsü de hiç iç açıcı değildi.

Uzun yıllar bölge sanayisinin en yoğun sektörü olan gıda sanayi, 1923'te birkaç un fabrikası, yağ tasirhanesi, helva imalathanesi, üzüm tathirhanesi (yıkama) ve şeker imalathanesinden ibaretti. Bunların dışında sektörün en güçlü fabrikaları Bomonti Bira Fabrikası, İstiklal Şirketi'nin makarna fabrikası ve birkaç buz fabrikasıydı.

Dokuma sanayinde sözü edilebilecek üç fabrika vardı; Charles Verbek'in Şark Sanayi Şirketi Fabrikası, Türk Anonim Şirketi'nin pamuk fabrikası ve Şark Halı Şirketi'nin halı fabrikası.

Maden sanayinin durumu daha da içler acısıydı. Müesseselerin tamamı tamirhane sıfatını taşımaktan öteye gidemeyecek küçük işletmelerdi. Ağaç sanayinde ise, incir ve üzüm kutusu imal eden imalathaneler birkaç marangozhaneden ibaretti. Kimya sanayinin de içler acısı görüntüden uzak olduğu söylenemez; 3 palamut fabrikası, 3 pirina fabrikası, 5 sabun fabrikası, bir de rastık boyası üreten Abdülkadir Bey'in Rastık Ocağı adını taşıyan imalathanesi bulunuyordu... Toprak sanayinde ise iki tuğla fabrikasıyla iki alçı imalathanesi yer almaktaydı.

Türkiye'nin ikinci büyük sanayi bölgesi olduğu söylenen İzmir bölgesinde sanayinin bu güdük yapısı, çevreye açıldıkça daha da silikleşmekteydi. 1927 yılında İzmir iktisadi muntikasının en "gelişmiş" sektörü olan gıda sanayinde 18'i valsli geri kalanı taşlı 181 un fabrikası, 162 zeytinyağı tasirhanesi, 3'ü faal 5 pirina fabrikası, 16 susam yağı fabrikası olmak üzere toplam 362 fabrika bulunuyordu. Bunlardan 139 tanesi İzmir'de, geri kalanlar İzmir iktisadi muntikasının oluşturan Manisa, Aydın, Denizli, Kütahya, Balıkesir, Isparta, Muğla, Afyon ve Burdur

vilayetlerindeydi. Bunların dışında, kağıttan ispirotolu sulara, mamul deriden gübreye, porselenden şekerlemelere birçok mal ancak ithalat yoluyla sağlanabiliyordu.

Sanayinin bu yoksun ve yoksul görüntüsü, yabancı mallar lehine yılların biriktirdiği ayrıcalıklardan, daha doğrusu devletin dışarıya açtığı gediklerden kaynaklanmaktaydı. Bu gedikleri sanayicilerin mevcut koşullarda kapatması imkansızdı; ancak yine devlet kendi mekanizmaları içinde bu gedikleri onardıktan sonra ki sanayici üzerine düşeni yapabiliyordu. İzmir İktisat Kongresi'nde sanayici dilekleri bu anlamda açılmış gediklerin kapatılması isteğini yansıtıyordu.

Nitekim 1923-1931 arasında bu yönde çaba harcanmadı değil; finansman taleplerini karşılamak için 1924'de İş Bankası, hemen ertesi yıl Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuş, 1925'te çıkarılan bir kanunla ticaret ve sanayi odaları yeniden düzenlenmiş, 1926'da Başbakanlık'a bağlı İstatistik Genel Müdürlüğü oluşturulmuş, yerli malı kullanımını teşvik edilmiş, 1927'de Teşviki Sanayi Kanunu süresi uzatılarak, kapsamı genişletilerek yeniden tanzim edilmişti.

Tüm bunlara rağmen sanayileşmede bir gelişme sağlandığı söylenemez. Yerli sanayiye koruyacak bir dış politika izlenmesinin önündeki tüm engellere rağmen, çeşitli iş kollarında sanayi tesislerinin sayısı elbette ki belli bir artış göstermişti. Fakat 1929'a gelindiğinde sanayinin GSMH içindeki yeri aynı oranda artmadığı gibi, aksine düşmüştü. 1923'te yüzde 13,6'lık bir orana sahip olan sanayi payı 1929'da 9,9'du. Bu nedenle 1929'dan itibaren devlet, gümrük rejimini düzenleme şansını elde edince, sanayiye geliştirecek daha doğrudan yollar aramaya başlayacak ve bu arayış bir süre sonra "Devletçilik" ile sonuçlanacaktır.

1930 Sanayi Kongresi

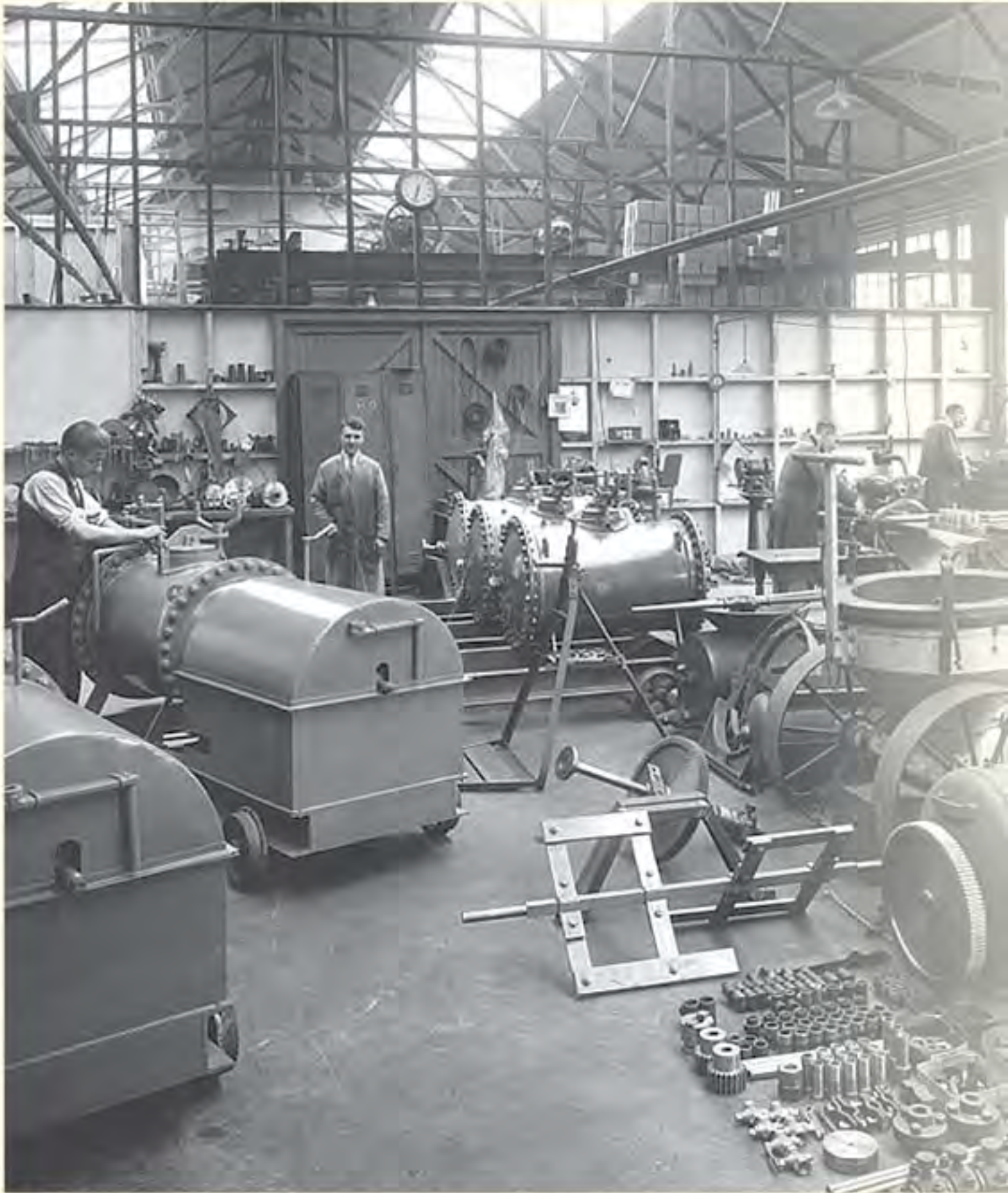
Milli Türk Ticaret Birliği 1923 İzmir İktisat Kongresi'ne sunduğu raporda, dâhili ve millî sanayinin gelişiminin, yerli ürün ve hammaddenin revacını sağlayacak şe-

kilde himayeci bir gümrük rejiminin uygulanmasına bağlı olduğunu vurgulamakta, gümrükler üzerinde yabancı müdahalesinin kesinlikle kabul edilmemesi gerektiği önerisini getirmekteydi. Öneri, bütün grupların oybirliğiyle kabul edildi ve Kongre kararları arasındaki yerini aldı. Ancak Lozan Antlaşması, gümrük rejiminin 1929 yılına kadar sabit kalmasını kararlaştırınca, bu konudaki düşüncelerin hayata geçirilmesinin bir süre daha erteleneceği ortaya çıktı.

Bu arada hükümet Teşvik-i Sanayi Kanunu'nu yeniden düzenleyerek, sanayi fuarları açarak, hammaddeler üzerinde sanayiciyi koruyacak bir takım uygulamalara giderek sanayiye desteklemeye çalıştı. Ancak sanayicilerin beklentilerinin büyük bölümü 1929 yılına endekslenmişti; yerli gümrük rejimiyle, gümrüğü yükseltilecek yabancı ürünler karşısında ülkede üretilen malların rekabet şansı artacaktı.

Ancak 1929'da patlak veren ekonomik bunalım dalga dalga bütün dünyayı etkisi altına alırken Türkiye'deki iyimser beklentileri de boşa çıkardı. Yerli sanayi ürünlerini teşvik etmek, halkı bilinçlendirerek ulusal kalkınma hareketinin öznesi haline getirmek amacıyla "Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti" adıyla bir örgütlenmeye gidildi. 1. Cemiyet sanayi alanındaki hedefini şu cümleyle ifade etmekteydi: "Türkiye sanayii Türkiye Devleti Cemiyet, bu amaca ulaşmanın öncelikle sanayicilerin sorunlarını saptamaktan, bu sorunların çözümünü için öneri üretmekten geçtiğinin farkındaydı. Bu nedenle kuruluşundan kısa bir süre sonra Ankara'da bir Sanayi Kongresi toplamayı kararlaştırdı. Ticaret ve sanayi odalarına gönderdiği bir yazıyla 22 Nisan 1930'da bir kongre toplanacağını, kongreye katılımları için sanayi grupları içinden seçilecek temsilcilerin Ankara'ya gönderilmesi istendi.

Kongrenin konuları da şu şekilde belirlenmişti: I - Hammaddeler, II - Sermaye ve kredi, III - Vergiler ve rüsum, IV - Teşviki Sanayi Kanunu ve tatbikatı, V - Standart meseleleri, VI - Rasyonalizasyon meseleleri, VII - Ticaret ve sanayi odalarında sanayici-

lerin temsili, VIII – Sınai tedrisat, IX – Nakliyat tarifeleri.

Gerek sanayicilerin hazırlayarak Kongreye sundukları raporlar gerek genel görüşmeler sırasındaki tartışmalar Ege sanayicilerinin 1930'lara girerken sorunlarını ve beklentilerini Ege Bölgesi sanayicilerinin Kongreye sundukları raporlar arasında özellikle üç tanesi, dokuma, halı ve deri sanayi üzerine olanlar dikkat çekicidir.

Ayrıca Egeli sanayiciler alınmasını istedikleri başlıca önlemleri de şu şekilde

1 Başta kaput bezi olmak üzere ithal dokuma ürünlerin gümrük vergilerinin artırılması.

2 Dokuma sanayinin teşviki için hukuksal düzenleme yapılması.

3 Gelecekte daha ince pamuklu kumaşların dokunabilmesi için pamuk tohumlarının ıslah

4 İzmir ve Adana başta olmak üzere sanayi pamuk antrepolarının inşası.

Ege Sanayicilerinin mensucat sanayi konusunda kaleme aldıkları ve Sanayi Kongresi'ne sundukları rapor, Cumhuriyet döneminde daha da yükselen ulusal sanayinin tüketimde hâkim olması anlayışının tipik anlayışını yansıtmaktadır. Özellikle yüz yıla yakın bir süredir gümrük rejimi nedeniyle zor durumda kalan, daha doğrusu az gelişmişliğini gümrük rejimine bağlayan yerli sanayinin, yeni gümrük rejiminin hayata geçeceği 1929 sonrasına iyimser bakışını göstermektedir.

Gerçekten de Türkiye 1930'lu yıllarda mensucat açığını gittikçe artan bir şekilde yerli üretimle kapatmayı başaracaktır. Ancak bu Ege sanayicilerinin öngördüğü gibi "yerli özel sermaye"den çok, 1930'lara hâkim olan anlayış çerçevesinde "devlet" tarafından yapılmasıydı.

1948 Türkiye İktisat Kongresi ve İzmir

Türkiye'de 1940'ların ikinci yarısı, daha çok siyasi gelişmeler çerçevesinde ele alınmaktadır. 2. Dünya Savaşı'nın bitişi,

Türkiye'nin kendini Batı bloğu içinde konumlandırması, çok partili hayata geçiş ve bu alandaki siyasi tartışmalar döneme damgasını vurmuş, araştırmacılar da daha yoğun olarak bu konular üzerinde yoğunlaşmıştır.

1948'te İstanbul Tüccar Derneği'nin öncülüğünde beş dernek ve odanın girişimiyle 29-Haziran 1948 tarihinde alınan karar sonucu İstanbul'da toplandı. 22/27 Kasım arasında devam eden kongreye, İzmir'den de kalabalık bir heyet katılmıştı; toplantının divan başkan vekilliği görevini de yürüten Selahattin Sanver'di. 1948 Türkiye İktisat Kongresi, toplandığı dönemde büyük ilgi çekmiş; Türkiye'nin dört bir yanından gelen 1000'den fazla tüccar, sanayici, gazeteci, bilim insanı, milletvekili ve bakanlık temsilcilerinin katılımıyla toplanmıştı. Gazeteler, Kongre'nin toplanma ve tartışma haberlerini manşetten vermiş, gelişmeleri yakından takip etmişti. Ancak devlet güdümünde toplanmayan Kongre'de ortaya çıkan hava ve alınan kararlar, tek parti hükümetinin hoşuna gitmemiş ve eleştirilmişti.

Genel Sekreter Ahmet Hamdi Başar'ın sözleriyle kongrenin başlıca gündemi-ni, "Türkiye'nin iktisadi kalkınması ve istihsalinin (üretiminin) gelişmesi davasının devletçilik ve devlet müdahalesi bakımından incelenmesi" oluştuyordu.

Omer Celal Sarç, Fritz Neumark gibi o dönemin ünlü iktisat hocaları başta olmak üzere, kongrenin seçkin bir akademik katılıma sahip olduğu hemen fark ediliyor. Akademisyenlerin devletçilik yanında, vergi politikaları, dış ticaret, sınai üretim ve istihdam gibi konulara ilişkin değerlendirmeleriyle, reel ekonomik sorunlar birlikte tartışılıyordu.

II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı ve çok ağır yaşanan sorunlar, henüz iki yıl önce geçilen çok partili yaşamın yarattığı kısmi özgürlük ortamında didik-didik ediliyordu. Eleştiriler Milli Şef İnönü'ye kadar yönel-mese de, iktidardaki CHP hükümeti ve başbakanlara epeyce gönderme vardı. İşte, 1948 kongresinin bir özelliği de bu noktada

belirginleşmektedir. Katılan birkaç iktidar milletvekili ve bürokrat dışında, kongrede hükümet ve devlet katkısı yoktu.

Açılışa bırakın bakan düzeyinde katılımı, İstanbul valisi ve belediye başkanı hatta vekili bile gelmemişti. Başlangıçta açılışın Yıldız Sarayı'nda yapılması tasarlanıyordu ama tamirat gerekçesiyle son anda orası da verilmemişti. Tam anlamıyla sivil kurumların organize ettiği toplantıda, örtülü olarak Demokrat Parti politikaları doğrultusunda fikirler tartışılıyordu. Bu açıdan bakıldığında, bütün yurttan gelen iş adamları ve diğer toplum kesimlerinin temsilcilerinin kongredeki tutumundan, adeta 1950 seçim sonuçlarını izleniyordu denilebilir.

Bu atmosfer içinde çalışmalarını tamamlayan 1948 Türkiye İktisat Kongresi'nin kapanış oturumunda, 1950 yılı Mayıs ayında İzmir'de toplanması da karar altına alındı. Ancak odalar ve derneklerin topladığı kongrenin ikincisi olmadı. İzmir'de toplanan kongreleri düzenleyen Devlet Planlama Teşkilatı ise, iktisat kongreleri sıralamasına doğal olarak 1948 toplantısını dahil etmedi.

Buna karşın, kongredeki karar, dilek ve temennilerden bir kısmı 1950'den itibaren uygulamaya konulan iktisadi politikalara ilham vermiş, bir kısmı ise 1980'lerden itibaren uygulanacak iktisadi politikaların habercisi olmuştur.

Kongre için hazırlanan yönetmeliğin birinci maddesi, kongreyi gerçekleştiren kesimleri ve kongrenin toplanma amacını belirtmektedir: "İstanbul Tüccar Derneği'nin teşebbüsüyle İstanbul Ticaret Odası, İstanbul

Sanayi Birliği, Türkiye İktisatçılar Derneği, Türk Ekonomi Kurumu ve İstanbul Tüccar Derneği temsilcilerinden müteşekkil Tertip Komitesi'nin idaresi altında, memleketin aktüel iktisadi, ticari ve mali meseleleri üzerinde müzakerelerde bulunmak ve umumiyetle milli iktisadımızın kalkınması için ne gibi tedbirler alınması lazım geldiği hakkında kararlar vermek üzere "1948 TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ" adı altında ilmi ve mesleki bir kongre akdine karar verilmiştir."

Kongre'ye katılım için 1300'den fazla davetiye gönderilmiş, binden fazla kişinin katılımı sağlanmıştır. Katılımcı milletvekilleri arasında, Celal Bayar (İstanbul), Hasan Ali Yücel (İzmir), Yusuf Kemal Tengirşek (Sinop), Refik Koraltan (İçel) ve Şevket Raşit Hatipoğlu (Manisa) dikkati çekmektedir. İzmir Ticaret Odası adına kongreye katılan isimler şunlardır; Salahattin Sanver, Şerif Remzi Reyent, Ali Haydar Bayraktar, Hilmi Selvili, Ahmet Tabak, Turgut Türkoğlu, Mücahit Büktaş, Enver Bakioğlu, Lütfi Krom, Raşit Özsaruhan ve Atıf Olgaç. Hemen belirtelim ki Kongre'ye İzmir'den katılım İTO ile sınırlı değildir. İzmir Ticaret Borsası adına Necati Börekçioğlu, Şemsettin Tuğlular, Ferit Simsaroglu ve Ali Haydar Albayrak; İzmir İhracatçı Birlikleri adına, Fehmi Bencan, A. Mikalef, Osman Turgay, Mustafa Teoman, Enver Bakioğlu, Mazhar Nurullah İzmirlioğlu, Şerif Remzi Reyent, Adnan Belbez, Mücahit Büktaş, Halil Namık Bertay, Mustafa Haydar Nazlı ve Şevket Başev; İzmir İncir ve Üzüm Tarım Satış Kooperatif Birliği adına Salahattin Çuhruh, İzmir Sanayi Birli-

ğı adına; Bedri Akgerman, Mücahit Büktaş ve Osman Kibar; yeni açılan İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu'ndan Şükrü Fuad Erlaçın ve Yılmaz Adıgüzel.

İstanbul'dan sonra, İzmir'in kongredeki en örgütlü il olduğunu söylemek gerek. Kongre yönetmeliğinin 4. maddesinde gündem belirlenmişti. Buna göre; "Türkiye'nin iktisadi kalkınması ve istihsalinin gelişmesi için ne gibi tedbirler alınması lazım geldiği

- a) Devletçilik ve devlet müdahalesi.
- b) Dış ticaret rejimi.
- c) Vergi reformu, bakımından incelenmesi.

Olarak belirlenmiş ve kongrede bu gündem dışında müzakere yapılmaması öngörülmüştü. İstanbul İktisat Kongresi'nin "Devletçilik" hakkındaki rapor ve kararı, Türkiye'nin sanayi politikaları açısından en ilginç yönünü oluşturuyor.

Rapor şu maddelerden oluşmuştu:

1 - Devletin ekonomik politikası, özel mülkiyete dayanan, kişinin iktisadi özgürlüklerini koruyan, iktisadiyat alanında özel girişimi temel alan ve milli ekonomiye rehberlik eden ve toplumsal adaleti önemle ele alan bir sistem olmalıdır.

2 - Cumhuriyet rejimi ile yeni bir siyaset takibine başlayan devlet, milli iktisat tarihimizin kuruluş devresinde kurucu ve genişletici görev görmüş ve bazı alanları fiili veya kanuni tekel altına alınmıştır.

3 - Doğası gereği, tekel kapsamında olan ve henüz özel girişimce ele alınamayacak sektörlerin, "rasyonel bir şekilde işletilmek" kaydıyla devlet elinde kalabileceği kabul ediliyordu. Bunlar, Demiryolları, Limanlar, PTT, Radyo, enerji işletmeleri, tekel olmak kaydıyla posta ve yolcu gemiciliği, devlet kredi kurumları ve öğretim kurumları.

4 - Bunların dışında devlet, amme kapsamı içinde değerlendirilmeyecek işletmelere devam etmemeli, yeni tesis ve genişlemeler yapmamalı, mevcut işletmeleri peyderpey özel girişime ve kooperatiflere devretmek için hazırlık yapmalıdır.

5 - Devlet, sanayi alanında devlet kurumlarına öncelik veren mevzuatı gözden geçirmeli ve özel sermaye lehine düzenlemelere gitmelidir.

6 - Döviz ve sermaye kaynaklarının darlığı karşısında hızlı bir iktisadi büyüme için yabancı sermayenin anormal imtiyazlara sahip olmamak şartıyla Türk ekonomisine katılması sağlanmalıdır.

Görüldüğü gibi, 1948 Türkiye İktisat Kongresi'nde bir araya gelen sanayici, tüccar ve akademisyenler İktisadi Devletçilik'e açık-tan tavır almışlar ve daha da öteye geçerek devletin elinde bulunan iktisadi kurumların aşamalı olarak özel sermayeye devredilmesini istemişlerdi. Yabancı sermayeye kapıların açılmasını istemişler, devletin sadece "düzenleyici", güvenliği sağlayan bir konuma gelmesi konusunda fikir birliği oluşturmuşlardı. Kongre'nin devlet ve devlet işletmeciliği konusundaki "Liberal" tavrı, hiç kuşkusuz 1930-1950 arasındaki uygulamalara ilk ve örgütlü karşı çıkışı oluşturmaktadır. Nitekim Kongre'nin bu kararları hem hükümetten hem de devletçiliği savunan kâlemlerden oldukça büyük eleştiriler aldı. Örneğin Şevket Süreyya Aydemir, kongreyi "Bir yanlışlıklar kongresi" olarak nitelendirmiş, kongre zabıtları daha toplantılar sürerken "aşırılmış", kongreyi düzenleyen Tüccar Kulübü üyeleri birbirine girmişti. Kongre'yi yakından takip eden İzmir gazetelerinden takip edilebildiği kadarıyla İzmir, Kongre'nin devletçi karşıtı kararlarını desteklemişti. 1948 Türkiye İktisat Kongresi, uzun süre gözlerden ırak kalmış, iktisat tarihi kitaplarında bir, iki cümleyle geçitirilmişti. 1997'de bir bürokrat, zabıtları hâlâ kayıp olan Kongre'nin, açılış konuşmalarını, bültenlerini, günlük basındaki tartışmalarını, Kongre'ye sunulan tebliğleri, Kongre sonuna ait rapor ve kararları yoğun bir emek harcayarak bir araya getirmiş ve Devlet Planlama Teşkilatı yayınları arasından basılan bir kitap olarak hazırlamış.

Bu önemli hizmeti yerine getiren o dönemin bürokratu, CHP'nin şimdiki genel başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'dur.

3. Bölüm

Cumhuriyetin
kuruluşundan
adım adım EBSO'ya
uzanan yolun
kilometre taşları

Türkiye'yi yönetenler II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru yeni bir dünya kurulacağını fark etmişlerdi. Yeni düzenin içinde yer almak için gerekli uluslararası adımları attıkları gibi savaş sonrası Türkiye ekonomik yapısını yeniden düzenleyecek bir çalışma içine girmişlerdi. 1944'de Saraçoğlu Hükümeti "Harp sonrası kalkınma plan ve programı"nın hazırlanmasına karar verdi. Maliye Bakanı Nurullah Esat Sümer, İktisat Bakanı Fuat Sirmen, Ticaret Bakanı Celal Siren ve Tarım Bakanı Şevket Raşit Hatipoğlu'na bağlı bakanlıklar arası bir Planlama Komisyonu kuruldu.

Bir yıllık çalışmanın ardından komisyon bir "öz rapor" hazırladı. Ancak savaş sonrasındaki gelişmeler, özellikle planda sanayileşmenin devlet eliyle gerçekleştirilmesine dayanan yönünün dış çevrelerce desteklenmemesi yeni planlamaya gidilmesi sonucunu doğurdu.

Savaş sonrasında kurulan hükümetin başbakanı Recep Peker, iç ve dış çevrelere ters düşmeyecek ve hata olumlu görülecek yeni bir plan hazırlama görevini, 1947 yılı Şubat ayı sonunda, İktisat Vekâleti Başmüşaviri Kemal Süleyman Vaner'e verdi. Vaner içinde devlet kadrolarının liberal kesimini temsil eden bürokratlardan oluşan Türk Ekonomi Kurumu'nun üyelerini de barındıran bir komisyon kurdu. Komisyon 1947 yılı Kasım ayında çalışmalarını tamamlayarak raporunu hükümete sundu.

1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı 1948-1952 yılları göz önünde bulundurularak hazırlandı. Planlama yapılırken ekonomik yapı, sekiz sektör altında ele alındı: Tarım, ulaştırma, büyük su işleri, demir ve çelik, çimento, madenler ve sanayi. Sanayi ise dört alt sektörden meydana geliyordu. Tekstil sanayi, tütün, şeker sanayi ve sentetik amonyak ve azot mürekkebatı. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, Türkiye iktisadi kalkınma planının dayandığı temel esas, ülkenin zirai kalkınması olarak belirlenmişti. Bunun da her şeyden önce kara ve demir yolları ile deniz yolları ulaşım şebekesinin

tamamlanmasına ve ulaşım araçlarının teminine, büyük ve küçük su işlerinin imaline, enerji kaynaklarının geliştirilmesine bağlı olduğu değerlendirilmesi yapılmıştı. Bu düşünüş şekli ye daha önceki iktisadi programların uygulama şekillerinden yola çıkılarak ülkede kurulmuş ve kurulacak transformasyon sanayiinin de zirai ürünlerin değerlendirilmesi esasına dayanması gerektiği sonucuna varılmıştı. Bu nedenle planın sanayi kısmında, zirai üretimin artmasını sağlayacak kimya sanayiinin suni gübrelerle ait bölümüne, zirai ürünlerin değerlendirilmesine yönelik olarak tekstil, şeker ve selüloz tesislerinin geliştirilmesine, mevcut tütün fabrikalarının yenilenmesi, tütün bakım ve işleme evleri ile depolarının inşasına öncelik verilmişti. Bununla birlikte, Ortadoğu ülkelerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere başlıca hammaddeleri Türkiye'de bulunan büyük sanayi tesislerinin yerli ve yabancı özel sermaye tarafından, Türkiye'de kurulması için gerekli her türlü kolaylığın ve hatta yardımların yapılmasının devlet tarafından kabul edildiği belirtiliyordu. Rapor'da demir yollarının tamamen, deniz yollarının da kısmen devlet eliyle kurulması ve işletilmesi bir devlet görevi olarak tanımlanıyor, bu alanlar dışında kalan her türlü faaliyetlerin özel girişimci tarafından vücud getirilmesi ve yürütülmesi, bu sahalara dahil olup da halen devlet elinde bulunan ve ileride tesis edilecek olan işletmelerin de zamanla özel sermayeye devredilmesi ilkesel olarak kabul ediliyordu.

Türkiye'de Kurulu özel ve devlet tekstil fabrikalarının (pamuk, yünü, rayon, kenevir, iplik ve rayon) ve el tezgâhlarının ülkenin ihtiyacını karşılamaktan uzak olduğunu belirleyen rapor, ithal ikamesi sağlayacak ve 1945 sayımına göre 18,8 milyon nüfusa sahip olan ülkenin giyim ihtiyaç açığını kapatacak fabrikaların kurulmasını öngörüyordu. Pamuk ipliği ve pantuklu dokumada, 5 yıl içinde 237 bin 600 lira harcanarak ihtiyaç açığının kapatılabileceğini vurgulayan rapor, Bakırköy Bez Fabrikası, Adana Bez Fabrikası, Ereğli Dikiş İpliği Tesisleri ile İzmir İplik

۱. حیات صلیحه
 ۲. مایه حیات
 ۳. مایه حیات
 ۴. مایه حیات
 ۵. مایه حیات
 ۶. مایه حیات
 ۷. مایه حیات
 ۸. مایه حیات
 ۹. مایه حیات
 ۱۰. مایه حیات
 ۱۱. مایه حیات
 ۱۲. مایه حیات
 ۱۳. مایه حیات
 ۱۴. مایه حیات
 ۱۵. مایه حیات
 ۱۶. مایه حیات

ve Basma Kombinesi'nin yeni kurulma veya geliştirilmesi gerektiğinin altını çiziyordu. İzmir İplik ve Basma Kombinesi'nin tevsii için beş yılda 26.100 liralık yatırım yapılması gerektiğini vurgulayan rapor, 180 bin lira özel sermaye yatırımı gerektiren pamuk dokuma fabrikalarının da ulaşım olanağı uygun olan Ege bölgesinde tesis edilmesi gerektiğini ifade ediyordu.

Raporda, 200 bin çiftçi ailesinin gelir kaynağı olan ve 1946'da rekoltesi 90 milyon kiloyu bulan tütünün üzerinde önemle durulmaktaydı. O yıllarda tütün, Türkiye'ye yılda ortalama 200-250 milyon liralık bir gelir getirmekteydi. Bu çerçevede "kıymetli ve âlemşümül şöhreti haiz" tütünlerimizin gerek üretimi gerek depolama ve işleme aşamalarında modern araçlardan yararlanılması, diğer taraftan nefasetinin artırılması zaruri görülüyordu. Bu amaçla ülkenin çeşitli yerlerinde emanet ambarları ve satış yerleri kurulması kararlaştırılmıştı. 25 milyon lira ile inşa edilecek bakım ve işleme evlerinin de büyük kısmı Ege Bölgesi'nde olacaktı.

1947 Türkiye İktisadi Kalkınma Planı, sanayinin, tarımın, ulaşım ve enerji kaynaklarının geliştirilmesi için gerekli yatırımların hangi bölgelere göre yapılacağını tasarlar-ken, özellikle üretim-tüketim-ticaret bağlan-

tırısı göz önüne almıştı. Doğaldır ki bu ilişki içinde yatırımlardan en fazla pay alması öngörülen bölgeler Marmara ve Ege Bölgeleri olacaktı. Ne var ki 1948 yılı başında ülkenin içinde bulunduğu şartlar, hükümetin beklediği dış yardım ve krediyi alamamış olması, dış ticaret dengesinin bozulması gibi nedenler, Plan'ın hükümet tarafından yeniden değerlendirilmesi sonucunu doğurdu. Mevcut finansman olanakları çerçevesinde revize edilen Plan'da, sanayi, maden ve enerji kesimi ile ilgili olan ve 450 milyon liralık bir dış krediyi gerektiren kısım incelenerek, buradaki projelerin bir kısmı "10 yıllık uygulama programı" içine alındı. Bu projeler, daha açık bir deyişle, böylece "5 Yıllık Kalkınma Planı" kapsamında çıkarılmış oluyordu.

Ayrıca bazı projelerin özel sektöre bırakılması kararlaştırılmıştı. Bu meyanda İzmir'de kurulması düşünülen kombinanın özel sermayeye devri için imkânların aranması kararlaştırıldı.

Buna karşılık Plan, İlhan Tekeli ve Selim İlkin ikilisinin de belirttiği gibi, defalarca tekrarlanmasına rağmen, benzer bir çalışma yapmamış olan hükümetlerin elinde, her vesileyle müracaat edecekleri ve zaman zaman da uygulayacakları sektörel planların hazırlanmasında kullanacakları bir ana metin olarak kaldı.

Sa.
23

1 Şubat 1931 Pazartesi Saat 11

Bu gün, Reisi Cümhar Ağazi hazretlerinin maiyetlerinde bulunan zekîyat vekâleti müşaviri Şefik ve Maliye müfettişi Mahmut Nedim Beylerin iştirakiyle Birlik Reisi Cevahirci Z. Sabri B. in Riyaseti altında Birlik heyet-i umûmiye istişmâi aklâdedilmiştir.

Ağazi hazretlerine arz ve takdim olunmak üzere ihzar edilmiş olan 212 nü. lu Rapor Şefik ve Mahmut Nedim Beylere tevdi olunduktan sonra fabrika târîkleri tarafından Kazanç ve Muamele vergileri, Kutulak Koresi mesolei ve diğer muhtelif meseil hakkındaki şikâyet ve temenniler muvazzahan bildirilmiş ve üç saat süren bu kashokul esnasında ihzar olunan bütün temenniler yüksek makama arz edilmek üzere müfettişler tarafından not edilmiştir.

M. A. H.

Sabir

1 Şubat 1931 tarihli toplantı tutanağı. Şefik bey ile Mahmut Nedim beyin katıldığı Birlik ziyareti.

İzmir Mintikası Sanayi Birliği nasıl kuruldu?

Türkiye’de sanayicilerin ticaret erbabından ayrı bağımsız bir örgütlenmeye sahip olmaları, 1950’de yürürlüğe giren 5590 sayılı Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanunu ile gerçekleşti. 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren iktisadi hayatı örgütlü hale getirme çabaları içinde ticaret, ziraat ve sanayi hep bir bütün olarak görülmüş, borsalar ve odalar da her üç sektörü kapsayacak şekilde yapılandırılmıştı. 1884’de ticaret odalarından bağımsız sanayi odaları kurulmasına girişildi ancak başarılı olunamadı. Bu birlikten ilk kopan ziraat oldu; 2. Meşrutiyet’in ilanını izleyen aylarda kendi örgütlenmesine kavuştu. Ticaret ve sanayicilerin birlikteliği ise 40 yıldan daha fazla bir süre devam etti. Ancak bu birlikteliğin her zaman uyum içinde yaşandığı söylenemez. Nitekim yeni odalar kanununun hazırlanma tartışmaları aşamasında 18 Ocak 1950’de Yeni Asır gazetesinde İzmirli bir sanayici tarafından kaleme alındığı anlaşılan yazı aradaki çatışmayı gözler önüne sermektedir: “Sanayiciler, bugüne kadar tüccarlarla birleşmekten fiili hiçbir fayda görmemiştir.

Sanayici ile tüccarın menfaatleri ekseriye tezat halindedir. Böylece menfaatleri bakımından sanayiciye rakip ve aleyhtar bir çalışma yolu tutmuş tüccarlarla müşterek bir teşekküle bağlanmaktan sanayiciler hiç bir fayda temin etmemiş, tersine olarak her gün tekevvün eden türlü zararları önleme imkânı da bulamamışlardır. Bu zarar evvela ticaret odalarında tüccar sayısının çokluğu tesiriyle daima sanayiciler aleyhine karar alınması şeklinde tecelli etmiştir.

Tüccar ve sanayici menfaatleri arasındaki bu tezadın ilk fiili tepkisi 22 yıl önce İstanbul sanayicilerinin Milli Sanayi Birliği namı altında müstakil bir varlık olarak teşkilatlanmaları şeklinde tecelli etmiştir.

Bu zaruret harp yılları içinde daha şiddetli hissedildiğindendir ki, Bölge Sanayi Birlikleri ihdas olunmuş ve sanayi menfaatlerinin daha müessir bir şekilde korunmasına çalışılmıştır. Harbin bitmesi ve normal zamanın avdeti müstakil olarak sanayiinin teşkilatlandırılması ehemmiyetini bir kat daha arttırmıştır...

Senelerden beri ticaret ve sanayi odaları bünyesi içinde yaşamakla bin bir acı misali gören, geçiren biz sanayiciler, yeni bir tec-

rübe devresine girmeye asla rıza göstermemekteyiz. Esasen hükümetin de bunu terviç etmeyeceğini ümit ediyoruz. Çünkü sanayicilerin verdikleri vergi tüccardan üstündür. Sermayeleri onlardan geri değildir. Bundan başka sanayici çalıştırdığı yüz binlerce işçinin maiyetlerini temin etme bakımından devletin sosyal politikasına hizmet etmektedir.” 1923 İzmir İktisat Kongresi’nde sanayici grubu ticaret odalarından bağımsız sanayi odaları kurulmasını savunmuş, ancak kongre sırasında kabul gören bu düşünce odalar hakkında 1925’de çıkarılan kanunda dikkate alınmamıştı. Bununla birlikte ticaret sermayesiyle sanayi sermayesi arasındaki çelişki yukarıda aktarılan yazıdan da anlaşılabilir. Orhan Kurmuş’un da belirttiği gibi sanayiciler yerli sanayinin teşviki için talep ettiği korumacı gümrük rejimi ticaret erbabının çıkarlarına uymuyordu. Buna rağmen 1925 kanunu ile tüccarlarla aynı çatı altında kalan sanayiciler bir çıkış bulma umuduyla 1927’de bir araya gelmeyi denediler. İstanbullu sanayiciler İstanbul Milli Sanayi Birliği adını taşıyan bir dernek çatısı altında toplandı. İzmirli sanayiciler ise İzmir Mıntıkası Sanayi Birliği adı altında örgütlenmeye çalıştılar.

İzmir Ticaret Odası Mecmuası’nda “Türkiye İktisadi Haberler” başlığı altında verilen bilgiye göre; İzmir mıntıkası fabrikatörlerinin müttefiklik gösterdikleri arzu üzerine Sanayi ve Mesai Müdürü Şerif Bey’in davetiyle 6 Temmuz Çarşamba günü Birinci Kordon’da Sanayi ve Mesai Müdüriyeti dairesinde toplanan İzmir’in büyük sanayi müessesesi temsilcileri İzmir Mıntıkası Sanayi Birliği adı altında bir birlik kurulmasına karar vermişlerdi. Mıntıkada mevcut bütün fabrikalar bu birliğin doğal üyesi olacaklardı. Bu şekilde birlik 500’den fazla müesseseyi temsil edecekti. Bu müesseseler mensucat, halıcılık, debagat, zeytin sanayii, sabunculuk, tahniye (öğütme) sanayi, müskirat, gıda sanayii, kimya sanayii ve maden sanayii gibi ülkenin en önemli ve esaslı sanayi şubelerini temsil etmekteydiler. Bu nedenle kurulacak birlik, dergiye göre, en faydalı

iktisadi kuruluşlardan biri olacaktı. Ancak Amsterdam’daki ticaret temsilciliğinden veya tayyare cemiyetinin faaliyetlerinden defalarca bahseden Ticaret Odası dergisinin İzmir Mıntıkası Sanayi Birliği’nden bir daha söz açmadığını da belirtmek gerekiyor. Hiç kuşkusuz sanayi sermayesiyle ticaret sermayesi arasındaki çelişki burada da etkisini göstermişti.

Hedef; sanayi atılımı...

Gazetelere yansıdığı kadarıyla birliğin kuruluş amacı, yenilenen Teşvik-i Sanayi Kanunu’ndan İzmirli sanayicilerin azamî şekilde yararlanmasını sağlayabilmektir. Özellikle sanayicilerin ihtiyaç duyduğu hammadde ve makineler için gümrük rejimi üzerinde gerekli düzeltmeler için çalışmalar yapmak dikkat çekiyordu. Bunlar dışında birlik, vergi kanunları üzerinde çalışmak, kredi sorunlarına eğilmek, ticaret odalarını sanayi konusunda yönlendirmek, sanayi ile ilgili yayın yapmak, konferanslar düzenlemek gibi görevleri de üstlenecekti. Aynı toplantıda farklı sanayi sektörlerinden temsilcilerden bir yürütme kurulu oluşturuldu. Yürütme kurulunun çalışmaları sonrasında 11 Eylül 1927’de yeniden bir araya gelen sanayiciler hazırlanan nizamnameyi kabul ederek İzmir Mıntıkası Sanayi Birliği’ni resmen kurdular.

Birliğin en etkili kişisi pamuk dokuma sektörünün temsilcisi Eric Withall’di. Mösyö Markovic, Küçük Talat, Ali Galip, Muammer Hacı Vafır, Yılcıncıade Hasan, Reşitoğlu Mehmet Emin dikkat çeken isimlerdi.

Sanayi Birliği’nin resmi olarak faaliyet içinde olduğu 1927-1937 arasında etkili olduğu söylenemez. Bunun nedenleri hiç kuşkusuz apayrı bir inceleme konusudur. Ticaret sermayesiyle yaşanan çelişki, sanayi sermayesinin cılızlığı, 1929 ekonomik buhranı, devletçi politikalar ilk göze çarpanlar. İzmirli sanayiciler bağımsız bir örgütlenme çatısı altında yeniden faaliyete geçmek için 2. Dünya Savaşı’nın sona erdiği 1945 yılını beklemek gerekecektir.

İzmir Sanayi Birliği Nizamnamesi

2 0 Ağustos 1927 tarihli Yönetim Kurulu Toplantısı'nda kabul edilip 31 Ağustos 1927'de Kurucular toplantısında tartışılan, yeniden düzenlenen ve kabul edilen İzmir Sanayi Birliği Nizamnamesi...

Madde 1) İzmir'de temsil olunan şuaat-ı sanaiyenin terakki ve inkişafı ile alakadar olan müessesat-ı sanaiye (İzmir Sanayi Birliği) namıyla bir birlik tesis etmişlerdir.

Madde 2) Birliğin maksatları şunlardır:

Hükümet-i Cumhuriyetinin Türkiye sanayini yükseltmek için ihtiyar eylediği fevkalade tedabir ve himayenin azami semere verecek şekilde tatbikine zahir olmak.

Sanayiün inkişafına matuf mevzuat-ı kanuniye ve idariyenin veziyet ve ihtiyaca göre tadil ve ikmalı etrafında tetkikatı ilmiye ve teşebbüsat-ı lazımıyede bulunmak.

Hükümet-i Cumhuriye, sanayi ve mali muvakkat kanunlar ve ihtiyar eylediği fedakarlıklarla sanayi mülliyesinin az zamanda yetişip kendi iktisadi kuvvetleriyle / idame-i hayata muhaffak olmasını istihdaf ettiğinden müessesat-ı sanayinin bu himaye devrelerinden azami istifade etmelerini temin için icabeden her türlü ilmi, fenni ve iktisadi tekemmülâtı tamim ve tesise çalışmak.

Müessesat-ı sanaiyeyi mensup olduğu şubeler dahilinde ve şuaat-ı sanaiyeyi de mülli menfaati-i sanaiye ve iktisadiye etrafında içtimai, iktisadi ve ilmi bir tesanüd içinde toplamak ve bu suretle umumî ihtiyacın müştereken hallini temin eylemek.

Birliğin teşkilatı:

Madde 3) Birliğin teşkilatı; Riyaset, Heyet-i İdare, Meclisi olmak üzere üç kısımdır.

Madde 4) Riyaset, birlik reisiyle Katib-i Umumi'den müteşekkıl olup birliğin

muamelat-ı ruzmerresini idare eder. Ancak Katib-i Umumi, Heyeti-i İdarede rey sahibi olup Meclisteki vaziyeti istişari mahiyettedir.

Reis her sene Meclis tarafından intihab olunur.

Madde 5) Heyet-i İdare, Riyaset ile Meclis azalarından bir sene için müntehab üç zattan müteşekkıl bir encümen-i idareden ibarettir. Meclis Reisi ayrı zamanda Heyet-i İdare reisidir.

Madde 6) Meclis, her şube-i sanatın kendi azalarından birer sene için intihab eyledikleri birer murahhasan mürekkeptir.

Madde 7) Aralarında mutlak bir menfaat iştiraki olan ve birlikte aza bulunan müessesat-ı sanaiye bir şube teşkil ederler.

Madde 8) Meclis, kendi azası meyanından ihtiyaca göre mütehassıs encümenler tefrik edecektir. Ancak bu encümenlerin rey ve kararları ihtisas ve istişari mahiyette olacak ve ekseriyet kaydına tabi bulunmayacaktır.

Madde 9) İzmir'de ve dahilde toptan imalatta bulunan bütün müessesat-ı sanaiye yeni fabrika, atelye ve ev sanayi işleten firmalar birliğe asli aza olabilirler. Bunun için tahriren birlik riyasetine müracaat etmeye ve mensup oldukları şubenin defter-i mahsusuna kaydolunmaya mecburdurlar. Dahilde müesses olanlar İzmir'de birlik nezdinde asli aza hukukunu istimal için daimi İzmir'de mukim bir mümessil murahhası tayin eylerler.

Perakende imalatta bulunan ebad-ı hırfet münferiden birliğe aza olamayıp ancak cemiyet halinde taazzuv eyledikleri takdirde bu cemiyetler birliğe asli aza olarak kabul olunurlar.

Madde 10) Heyet-i İdare azasından birisi birlik meclisi reis-i sanisidir.

Madde 11) Birlik Meclisi, azasından birini muamelat müfettişi ve diğer birini hesabat müfettişi olarak intihab eder.

Madde 12) Katib-i Umumi'nin nasp ve azlı Meclis'e aittir.

Madde 13) Birliğin inkişaf-ı umruna göre Katib-i Umumi'nin emri altında ifa-i vazife etmek üzere muhtelif memurin muvazzafası olacaktır. İşbu memurinin kabul ve tayinleri Heyet-i İdare'nin tasdikine talikan Riyasetin salahiyeti dahilindedir.

Teşkilatın vezaifi

Madde 14) Teşkilatın vezaifi işbu nizam-namede musarrah hudutlar dahilinde Meclis tarafından tesbit edilecektir.

Madde 15) Bir sene için intihab edilmek suretiyle Birlik teşkilatında sahibi vazife olan zevat intihabatın tahdidi münasebetiyle vazifelerini yeni müntehablara devretmedikçe vazife nihayet bulmaz.

Madde 16) Mütehassıs encümenlerinde serdedilen fikirler arasında ihtilaf mevcut olduğu takdirde mezkur encümenler müzakere-i ihtisas ve istişari mahiyette olduğundan aynı meselenin Mecliste hin-i tezekküründe bütün bu nokta-i nazar ihtilafatı temsil edilecektir.

Madde 17) Birlik Meclisi aynı zamanda muhtelif şubeleri alakadar eden mesaili mütehassıs encümenin müzakaratına istinaden veya res'en tezekkür eder. Laekali üç ayda bir riyasetin davetiyle içtima eder.

Madde 18) Meclis, İzmir'de temsil olunan azanın ekseriyeti ile inikad eder. Ve celsede hazır bulunan azanın ekseriyetiyle ittihaz-ı karar eyler. Bir meselenin müzakeresi için ilk içtimada ekseriyet hasıl olmadığı takdirde bir hafta sonra akdedilecek ikinci bir içtimada mutlaka ittihaz-ı karar olunur.

Madde 19) Meclis nizamnamenin tadilini mütezammun mesaide aza-yı mevcudiyesinin ekseriyeti ile ittihaz-ı karar eder.

Madde 20) Meclis kararları Katib-i Umumi tarafından zabıt defterine geçirilerek ve Reis ile Katib-i Umumi'nin tasdiki üzerine mevki-i meriyete vaz olunacaktır.

Madde 21) Meclis ruzmaneleri adiyen Heyet-i İdare'ce takarrur ettirilir. Meclis azasından 5 zatın teklifiyle veyahut riyasetin göstereceği lüzum üzerine ruzname tertib olunabilir.

Madde 22) Birlik Meclisi, Birliğin en büyük selahiyetdar teşekkülü olduğu için ittihaz eylediği mukarrerat Birlik azası nezdinden mutadır.

Madde 23) Heyet-i İdare mukarreratı ekseriyetle ittihaz olunur ve zabıt defterine kaydolunup ekseriyet tarafından tasdikten sonra mevki-i meriyete vaz edilir.

Madde 24) Heyet-i İdare, bilumum muamelatından Birlik Meclisine karşı mesuldur.

Birliğin varidat ve mesarifatı

Madde 25) Birliğin varidatı, azasının bir defaya mahsus olmak üzere vereceği duhuliyeden, azanın taahhüdât-ı seneviyesinden, teberrüattan, iktisadi ve sınayi istihbarat ve neşriyat hasılatından ve teşebbüsât-ı muhtelifeden mütevellit hasılatından, mesarifatı ise her sene bütçe ile Meclis tarafından kabul edilecek fasıllardan ibarettir.

Madde 26) Birliğe aza olacak müessesat yedi derece üzerine tasnif olunmuştur:

1. Derece – Kuvvei muharriksiz çalışanlar.
2. Derece – Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 2. maddesinde muharrer 2. ve 3. sınıflar.
3. Derece – Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 2. maddesindeki 1. sınıfa dahil müessesattan sermayesi 25 bin liraya kadar olanlar.
4. Derece – Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 2. maddesindeki 1. sınıfa dahil müessesattan sermayesi 25 bin liradan 50 bin liraya kadar olanlar.
5. Derece – Teşvik-i Sanayi Kanunun'un 2. maddesindeki 1. sınıfa dahil müessesattan sermayesi 50 bin liradan 150 bin liraya kadar olanlar.
6. Derece – Teşvik-i Sanayi Kanunun'un 2. maddesindeki 1. sınıfa dahil müessesattan sermayesi 150 bin liradan yukarı olanlar.
7. Derece – 200'den fazla amele çalıştıran müessesat.

Bunlardan birinci 10, ikinci 15, üçüncü 25,

dördüncü 40, beşinci 75, altıncı 150 ve yedinci derece müessesatı senevi 200 lira tahhüdât ita ve bir defaya mahsus olmak üzere birinci, ikinci ve üçüncü dereceler taahhüdât-ı seneviyenin bir misli ve diğerleri taahhüdâtı seneviyenin iki misli duhuliye tediyesine mecburdur.

Madde 27) Taahhüdât, her üç ayda bir Katib-i Umumîliğe mukassen tevdiye olunur.

Madde 28) Birlik bütçesi Heyet-i İdare tarafından tertip ve tanzim, Meclis tarafından kabul ve tasdik olunur.

Madde 29) Riyaset, encümen idare azasından birinin imzasını almak suretiyle birlik namına 2 bin liraya kadar taahhüdâta girebilir. Bundan fazlası için Meclisten salahiyet istihsali icap eder.

Kezalik, Riyaset aynı suretle mesarif, gayri melhuse tertibinden 500 liraya kadar sarfiyata mezun olup bundan fazlası için Meclisten salahiyet alması lazımdır.

Mevadd-ı mütteferrika

Madde 30) Heyet-i İdare'nin tensibince Meclisin ekseriyet karar ile Birliğe fikren ve ilmen müzahir olan zevat fahri aza olarak kabul olunurlar.

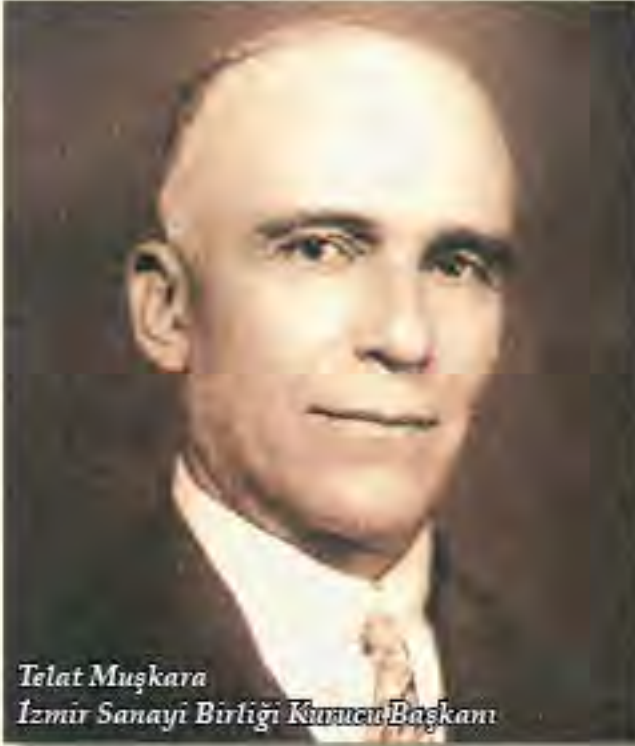
Madde 31) Ticaret Vekili, Ticaret Müsteşarı, Sanayi ve mesai müdür-i umumisi, muntika sanayi mesai müdür ve müfettişleri Birlik Meclisinin azayı tabiyesindendirler.

Madde 32) Birlik Nizamnamesi ahkamına ve Meclisin mukaveratına riayet etmeyen ve Birliğin ahenk ve intizamını ihlal edecek harekatta bulunan Birlik azasına birinci defada Heyet-i İdare tarafından bir ihtarname gönderilir. Tekerrürü halinde tecziyesi hususu Mecliste tezekkür olunur.

Madde 33) Birlik, 11 Eylül 1927 tarihinde işbu nizamname mucibince teessüs etmiştir. Müessirler teessüs tarihinden kanun-u sani 929 iptidasına kadar muteber olmak üzere 1. Birlik Meclisi'ni işbu nizamname ahkâmı veçhile intihab ve Birliği faaliyete sevk edeceklerdir.

Telat Muşkara
İzmir Sanayi Birliği Kurucu Başkanı

Burhan Maner
EBSO ilk Meclis Başkanı

Egeli sanayicilerin örgütlenmedeki miladı: 1945

1945: 1945 yılı Egeli sanayiciler için 'milat' niteliğinde bir yıldır. İzmirli sanayicilerin, örgütlenerek mesleki sorunları konusunda dayanışma içine girmek üzere Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kurmak istedikleri İzmir Sanayi Birliği ancak İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarında 1945 yılında gerçekleşmiş. İzmir Sanayi Birliği, aynı zamanda 1951 yılında kurulan İzmir Sanayi Odası'nın da temellerini oluşturmuştur. 1945 yılında Birliğin 96 üyesi bulunuyordu ve bunların 65'i İzmir'de faaliyetini sürdürüyordu.

İzmir Sanayiciler Birliği'nin ilk Yönetim Kurulu

Başkan: K. Talat Muşkara

Başkan Vekili: Mustafa Buldanlı

Üyeler: İsmail Hakkı Ulukartal, M. Bedri Akgerman, Mehmet Karaoğlu, Mustafa Teoman, Mücahit Büktaş, Osman Kibar

Genel Sekreter: Muhittin Alam

1946: İzmir Sanayi Birliği'nin 09.01.1946 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında 8 meslek grubu oluşturuldu. İzmir Sanayi Birliği'nin 2. Genel Kurulu 27.02.1946 tarihinde yapıldı. İdare Kurulu üyelerinin yeniden görevlerine devam etmelerine karar verildi. Genel Kurul'a 26 firma katıldı. Bu dönemde, Birliğin faaliyet göstereceği bina arayışına girildi. Yönetim Kurulu değişmemesine rağmen, Birliğin Genel Sekreterliği'ne Rebii Güney ve ardından Hulusi Tokay getirildi.

1947: K. Talat Muşkara başkanlığındaki yönetim kurulu aynen korunarak Genel Sekreterliğe M. Necmi Bora getirildi.

1948: "Sanayi Birliği"ne katılan kent sanayicileri ülke ve kent ekonomisinde söz sahibi olmak istemişler, bir süre sonra bu görüşlerini çevre illere de yaymak

amacıyla İzmir Sanayi Birliği'nin bölgenin de sanayi örgütü olması fikri ortaya atılmış, böylece 1948 yılında "İzmir Bölge Sanayi Birliği" oluşturuldu. İzmir Bölge Sanayi Birliği çok yeni bir kuruluş olmasına rağmen, İzmir ve Ege Bölgesi'nde sanayi hareketlerini destekleyen ve sanayicilerin gerçek sorunlarını tespit ederek, bunların çözümünde ağırlığını koyan bir örgüt olarak sıvrıldı.

İlk İzmir Bölge Sanayi Birliği'nin Yönetimi şöyle oluştu:

Başkan:

K. Talat Muşkara

Başkan Vekili:

Muhittin Alam,

Mustafa Buldanlı

Üyeler: M. Bedri Ak-

german, Mehmet Karaoğlu,

Muammer Eğribozlu,

Mustafa Teoman, Mücahit

Büktaş, Osman Kibar

Genel Sekreter:

Necmi Bora

1949: Tüm çalışmalarını bağımsız sanayi odalarının kurulması yönünde yürüten Yönetim Kurulu; İstanbul Sanayi Birliği ile kurulması planlanan "Sanayi Bankası" çalışmalarında birlikte hareket etmeye başladı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ünlü Marshall Yardımı'ndan belli bir miktarın bölgeye aktarılması için Egeli sanayi kesimi, 1949 yılı boyunca hareketlilik gösterir.

1950: Ticaret-Sanayi Odaları ve Borsaların Kuruluş ve Çalışma Esaslarını düzenleyen 5590 sayılı Kanun, 15 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanunla bir Oda'nın faaliyet alanındaki sanayicilerin yüzde 51'inin isteği ve Bakanlığın izniyle müstakil sanayi odası kurulabilmesine imkan tanınması üzerine, 18.08.1950 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında İzmir'de bağımsız bir sanayi odası kurmak üzere, Birlik Yönetim Kurulu'nu ve çeşitli sanayi kollarını temsil edecek şekilde ikişer sanayicinin katılımı ile Birlik'te bir toplantı yapılması ve odanın kurulmasını teklif edebilmek için gerekli imza prosedürünün hazırlanmasına karar verildi.

Bu kararları alan Yönetim Kurulu şu isimlerden oluşuyordu:

Başkan: K. Talat Muşkara

Başkan Vekili: Muhittin Alam

Üyeler: Anton Mikalef, M. Bedri Akgerman, Mehmet Karaoğlu, Muammer Eğribozlu, Mücahit Büktaş, Osman Kibar

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

1950 yılında ikinci kez seçim yapılmış ve Muhittin Alam başkanlığa seçilmiştir. Başkan: Muhittin Alam

Başkan Vekili: Osman Kibar
Üyeler: M. Bedri Akgerman, Mahmut Erdoğan, Muammer Eğribozlu, Mücahit Büktaş, Sadi Aral
Genel Sekreter: M. Necmi Bora

İzmir Tramvay ve Elektrik Türk Anonim Şirketi

SANAYİ SAHİPLERİNE :

Sanayilerde Elektrik kudreti kullanımı. Elektrik kudreti kullanmakla işinizde : **kolaylık, temizlik, Ucuzluk ve az işçi kullanmak** gibi faydalar temin edersiniz.

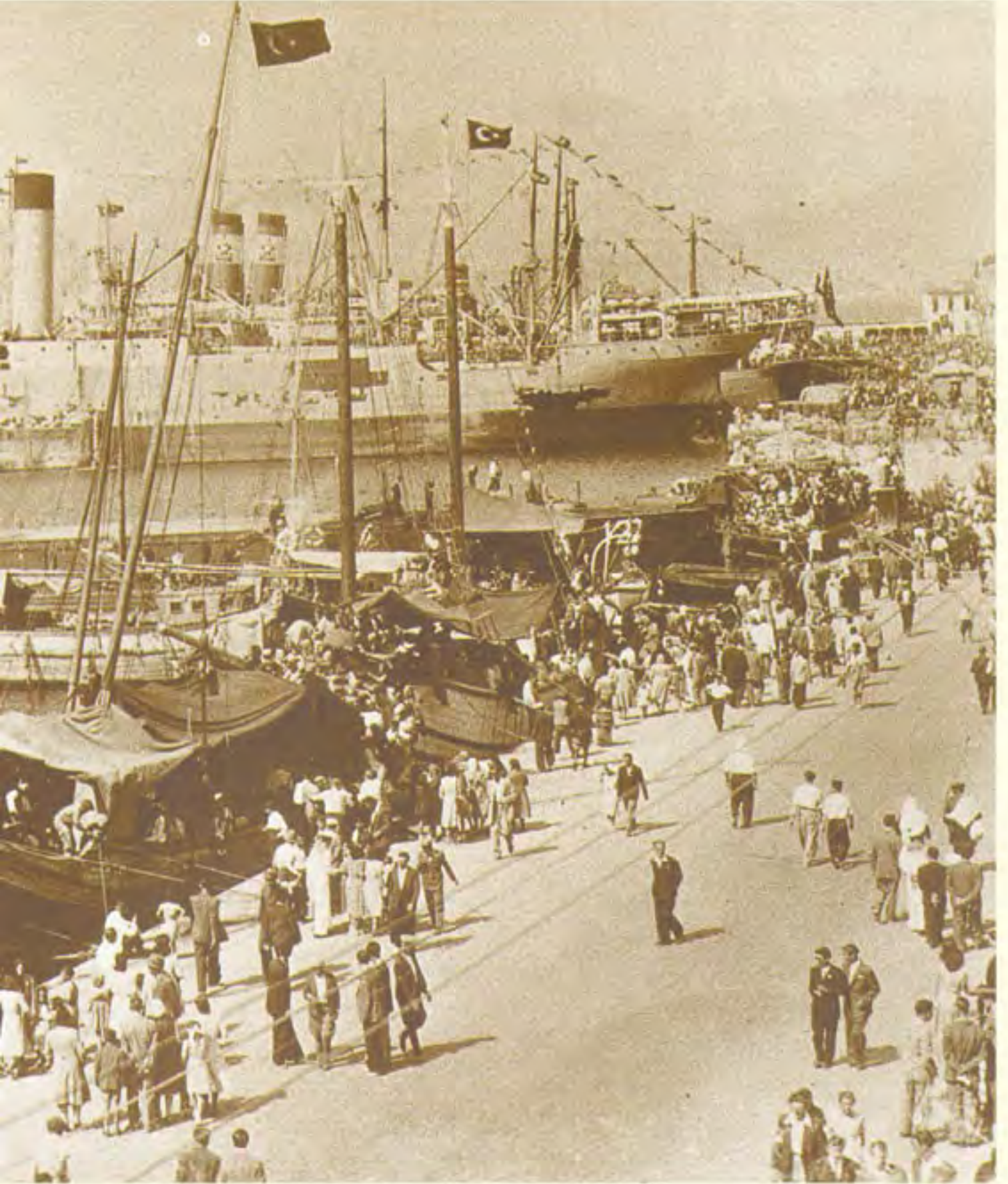
Tenzilâtî Tarifeler:

Gerek evlerde, gerek sanayide kullandıkları elektrik işi, hergiz evlerin masraflarına, işliğin etiminde olduğumuz, tanzilâtî tarifelerden istifade ediniz.

Her iki hususta daha muvafık muamele edilecek işleri aynı hükümetin emirleriyle ahenkimize BAHRİ HAKA'daki dairesini arz ederiz.

İzmir Sanayi Odası

Osman Kibar
Başkanlığındaki
Yönetim Kurulu

1951: Müstakil sanayi odası kurulması için yasal işlemler 1951 yılı içerisinde tamamlanarak, 1 Aralık 1951 tarihinde, İzmir Sanayi Odası unvanıyla faaliyete geçti.

İzmir Sanayi Odası'nın 1951 yılındaki ilk Yönetim Kurulu üyeleri ise şu isimlerden oluşuyordu;

Başkan: Osman Kibar

Başkan Vekili: Mücahit Büktaş

Üyeler: Alp A. Türksoy, Enver Selay, Nuri Gelgin, Sadi Aral, Şevket Filibeli, Turan Dirik, Yusuf Tanık

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

İLK MECLİS ÜYELERİ

1951 Yılı Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Üyeleri

Meclis Başkanı: Burhan Maner

Başkan Vekili: Bedri Akgerman

Üyeler: Ali Karadayı, Ali Haydar Üçer, Alp A. Türksoy, Celal Demircüoğlu, Cemal Gümüsayak, Enver Selay, Hakkı Kestelli, Hüseyin Yazgan, Hüsnü Tonak, İbrahim Görücüoğlu, Kamı Erim, Muhittin İşçimenler, Mustafa Hancı, Mücahit Büktaş, Nejat

Halulu, Nuri Gelgin, Nuri Öz, Osman Kibar, Ömer Lütfü Akad, Remzi Erdölek, Sadi Aral, Seyfi Çatalkaya, Suat Manisalı, Süleyman Irmak, Şekip Uyal, Şevket Filibeli, Turan Dirik, Yusuf Tanık

1952: Oda Meclisi'nin 28 Ocak 1952 tarihli toplantısında kurulacak olan Odalar ve Borsalar Birliği'nde İzmir Sanayi Odası'nu temsilen görevlendirilen Yönetim Kurulu Başkanı Osman Kibar ile Başkan Vekili Mücahit Büktaş, TOBB'un ilk Yönetim Kurulu'nda görev alırlar.

"Çok uzun bir süreden beri sanayi örgütlenmesinin İzmir dışına taşması ve komşu vilayetleri de içine alması isteniyordu. Bu gerçekte bir bölge örgütlenmesi olacaktır ve "Ege" patentini taşıyacaktı. 1953 yılı Temmuz ayından başlayarak, İzmir Sanayi Odası'nın tüm Ege Bölgesi'ni kapsamaması konusunda yoğun çalışmalar yürütüldü. Bölge Sanayi Odası'nı teşkili hususunun prensip olarak kabul edilmesine, faaliyet alanının Çanakkale (Marmara'da bulunması ve İstanbul'a çok yakın olması bakımından ilçe sınırları itibarıyla Bandırma hariç) Balıkesir, Manisa, İzmir, Aydın, Denizli ve Muğla il-

lerine genişletilmesine karar verildi. Ayrıca bu illerin birçok hususlarda sanayi bakımından İzmir'e bağlı bulunması nedeniyle bir çatı altında toplanmasının çok faydalı olacağını açıklayan bir raporun hazırlanarak, heyetçe gözden geçirilmesine" 10 Temmuz 1952 tarih, 8 sayılı Yönetim Kurulu toplantısında karar verildi.

Milletlerarası İzmir Fuarı'na, Oda'nın güçlü biçimde katılması, bir prestij sorunuydu. Çünkü 9 Eylül 1922'de İzmir'in düşmandan kurtulmasından sonra başlayan "büyük yangından" arta kalan alanda, bizzat Atatürk ve İnönü'nün istek ve emri ile 9 Eylül 1936'da kurulan İzmir Fuarı, ulusal ticaret ve sanayini dünya platformunda diğer ülkelerle yan yana gelmesini sağlayacaktı. Bu olayın İzmir'de gerçekleşmesi, İzmir Sanayi Odası için geniş tanıtım olanakları sağlayacaktı. Bu amaçla Belediye'den yer sağlanması için girişimde bulunulması 30.05.1952 tarihli Meclis toplantısında kararlaştırıldı. Başlayan süreç, Ege sanayinin bundan böyle fuarda temsil edilmesi sevinç ve gururunu getirecekti. 1952 yılı İzmir Enternasyonal Fuarı'ndaki Oda pavyonunun açılışı Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından gerçekleştirildi.

1952: Başkan: Osman Kibar
Başkan Vekili: Mücahit Büktaş

Üyeler: Alp A. Türksoy, Enver Selay, Nuri Gelgin, Sadi Aral, Şevket Filibeli, Turan Dirik, Yusuf Tanık

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

1952 Yılı İzmir Sanayi Odası Meclis Üyeleri

Meclis Başkanı: Burhan Maner

Başkan Vekili: Mücahit Büktaş, Omer Lütfü Akad

Üyeler: Ali Karadayı, Ali Haydar Uçer, Alp A. Türksoy, Celal Demirgüleş, Cemal Buldanlıoğlu, Cemal Gümüşayak, Enver Selay, Faik San, Fuat İyimen, Hakkı Kesteli, Hüseyin Yazgan, Hüsnü Tonak, İbrahim Görücüoğlu, İhsan Kayın, İrfan Alkım, Kamı Erim, Muhittin Akıncı, Muhittin İşçimenler, Mustafa Hancı, Mücahit Büktaş, Nejat Halulu, Nuri Gelgin, Nuri Öz, Osman Kibar, Omer Lütfü Akad, Remzi Erdölek, Sadık Yattır, Sadi Aral, Seyfi Çatalkaya, Suat Manisalı, Süleyman İrmak, Şekip Uyal, Şevket Filibeli, Turan Dirik, Yusuf Tanık

1953: 16 Ocak 1953 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında; yarım dişli halinde "İ.S.O" işaretini taşıyan armarın "Oda amblemi" olarak kullanılması kabul edildi.

Temmuz 1953 tarihinde, İzmir Sanayi Odası'nın bölge odasına dönüşmesi hakkında hazırlanan raporun Oda Meclisi'ne arzına karar verildi. Söz konusu rapor 31 Temmuz 1953 tarihli Meclis toplantısında onaylanarak, raporun Bakanlığa arzı kararlaştırıldı.

İzmir Sanayi Odası'nın "Ege bölgesi Sanayi Odası" olduğu Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nın 19.10.1953 tarih, 4/13717 sayılı yazısı ile resmen bildirildi. Oda Meclisi, bu bilgiyi 23.10.1953 tarihinde yönetim kurulu ile birlikte yaptığı ortak toplantıda üyelerine duyurdu.

24 Kasım 1953 tarihli Meclis toplantısında; Sınai Kalkınma Bankası'na 100 bin TL'lik bir sermaye ile iştirak edilmesi konusunda Yönetim Kurulu'na yetki verildi.

Oda'nın bölge odasına dönüşmesi nedeniyle Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'ndan gelen 1 Aralık 1953 tarihli yazıya göre Oda'nın faaliyet alanına giren Balıkesir, Aydın, Denizli, Manisa ve Muğla illerindeki Ticaret ve Sanayi Odalarına birer yazı gönderilerek, 01.01.1954 tarihinden itibaren bölgedeki sanayi kuruluşlarından aidat alınmaması ve isimlerini sadece "Ticaret Odası" olarak değiştirilmesi konusunda talimat verildiği ifade edilmiştir.

Şube açılacak illerde incelemelerde bulunmak üzere Osman Kibar, Şevket Filibeli, Sadi Aral ve dönemin Genel Sekreteri Necmi Bora'dan oluşan bir heyetin oluşturulmasına karar verildi. Aydın'da Emlak Bankası'nın yeni yaptırmış olduğu binanın zemin katı Aydın Şube binası olarak 200 TL'ye kiralandı, diğer şubelerin olduğu yerlerde uygun biçimde kiralanacak yerlerin bulunması hususunda 19.12.1953 tarihli toplantısında Yönetim Kurulu'nun almış olduğu karar ile Yönetim Kurulu Başkanı'na yetki verildi. Böylece Ege illerini örgütleme süreci başladı.

1954: 19 Mart 1954 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, bölgedeki şube başkanlarının her ayın son yönetim kurulu toplantılarına periyodik olarak davet edilmelerine karar verildi.

Nisan 1954 tarihli Meclis toplantısında; açılış hazırlıklarını tamamlayan Manisa, Balıkesir, Aydın, Ayvalık ve Denizli şubelerinin iyi etki bırakacak şekilde törenle açılmasına, törenlerin uygun günlerde yapılmasına, törenlere yönetim kurulu ve meclis üyelerinden oluşan heyetinde katılmasına karar verildi. Ayrıca şubeleri de kapsayacak şekilde bir teknik istişare heyeti kuruldu.

Oda faaliyet alanı içerisinde bulunmayan Isparta, Burdur ve Antalya'daki sanayiciler, Oda çatısı altında çalışma isteklerini belirtirler.

Bölge sanayi odası olunduğunda üye sayısı 612 iken, 1954 yılı sonlarında bu sayının 1429'a ulaştığı görüldü. Bu bir yıl öncesine göre yüzde 229 artış demektir.

Nazillili sanayiciler Nazilli'de şube açılması için imza toplayarak, Oda'ya başvurular.

Balıkesir'de faaliyet gösteren sanayicilerin EBSO çalışma alanından ayrılma talebi üzerine, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'ndan gelen 16.07.1954 tarih, 38624 sayılı yazı ile Balıkesir'in Oda sahası dışına çıkarıldığı bildirildi.

Başkan: Osman Kibar

Üyeler: Alp A. Türksoy, Bahir Törümkünney, M. Bedri Akgerman, Enver Selay, Mücahit Büktaş, Sadi Aral, Şevket Filibeli, Turan Dirik, Yusuf Tanık

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

İzmir Halı ve Mensucat T. A. Ş.

KULA Mensucat Fabrikası

Bu sanayi ve tekstil makineleriyle **KULA**
toptan edilen bu fabrikanın çıkarttığı

Elbiselik Çulaki

Paltoluk

Kazmir

Battaniyeler

Görnek sağlamlığı, görnek bütünlüğü, görnek renk ve desenlerinin fevkalâdeliği itibarıyla her kimsenin takdir edilişinde ve arzuunda-
tadır.

SATIŞ YERLERİ — İzmir Birinci kordon Çolakada halı
Limited Şirketi.
İstanbul Sultan hamamı Selvili han
çikması No.24 Şerif ve Çolak şirket

SATIŞ

-Toptan ve Perakende-

1955: 1955 yılı, Balıkesir ve Edremit'teki sanayi faaliyetlerinin EBSO çatısı altında devamı konusunda olumlu gelişmelere sahne oldu. Bu yönde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'ndan gelen yazı ile Balıkesir vilayetinin tekrar Oda'nın faaliyet alanı içine alındığı bildirildi.

Edremit'te şube açılması konusunda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'ndan gelen yazıya istinaden, gerekli incelemelerin yapılarak, bir şube açılması hususunda 03.06.1955 tarihinde başkana yetki verildi.

17.11.1955 tarihinde yapılan seçimlerde Yönetim Kurulu şu isimlerden oluştu:

Başkan: Osman Kibar

Başkan Vekili: Turan Dirik

Üyeler: Alp A. Türksoy, Bahir Törümkün-
ney, Enver Selay, Mücahit Büktaş, Sadi Aral,
Süreyya Çolak, Şevket Filibeli, Yusuf Tanık

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

1956: EBSO'nun rahat bir ortamda kendi mülkü içinde çalışmaması, Oda'nın en büyük sorunu olarak kendini hissettiriyordu. 1956 yılında bu konuda önem-
li girişimler olacaktı. Bu amaçla, Odaya bir arsa satın alınmasına karar verilerek, Şekip Uyal, Alp A. Türksoy, Ömer Lütfü Akad'dan oluşan bir komitenin seçilmesine, bu komi-
tenin Yönetim Kurulu'na bilgi vererek, arsa sorununun en kısa sürede çözülmesine 30.01.1956 tarihli Meclis Toplantısı'nda karar verildi.

16 Mayıs 1956 tarihinde, İzmir Milletve-
killeri ile İzmir Ticaret Odası'nda yönetim kurulları ortak toplantısı yapılarak sanayiye ait sorunlar aktarıldı.

26 Haziran 1956 tarihli Meclis toplantı-
sında; İzmir Enternasyonal Fuarı'nda inşa edilmekte olan "Sanayi Odaları Pavyonu"na iştirak edilmesine (100 bin TL'lik hisse ile) karar verildi.

11.12.1956 tarihli Meclis Toplantısında; 5590 sayılı Kanun'un tadilatı ile ilgili olarak yapılan görüşmeler sonucunda; küçük sanayi

A. ve A. BOROVALI YAPRAK TUTUN

ALSANCAK — İZMİR

Telgraf: BOROVALI

TELEFON: 2841

A. & A. BOROVALI
Feuilles de Tabac

Adresse Télégraphique: BOROVALI

Téléphone: 2841

kuruluşlarının da sanayi odalarının çalışmalarından yararlanmaları ve gelecekte daha büyük sanayi kuruluşları haline gelmelerini temin amacıyla "küçük sanayi kuruluşlarının da" sanayi odalarına kaydedilmelerinin zorunlu sayılması hakkındaki tasarıya ilave edilmesine, ancak bu gibi küçük sanayi kuruluşlarının nitelikleriyle de meclislerindeki temsil durumlarının oda ve borsalar nizamnamesinin tadili sırasında ele alınmasına karar verildi.

28 Haziran 1956 tarihinde yapılan seçimlerde yönetim kurulu şu isimlerden oluştu:

Başkan: Osman Kibar

Başkan Vekili: Turan Dirik

Üyeler: Alp A. Türksoy, Enver Selay, Mücahit Büktaş, Sadi Aral, Süreyya Çolak, Şevket Filibeli, Yusuf Tarık

Genel Sekreter: M. Necmi Bora

1957: 26 Ocak 1957 tarihli Meclis Toplantısında; Oda binasının inşaatı ile ilgili olarak, bulunacak arasa üzerinde yapılacak oda binasına 3 milyon TL'ye kadar kredi vermek, bir kısım malzemenin temin ve hatta mefruşatına da yardım etmek üzere, Emlak Kredi Bankası Genel Müdürlüğü ile bir anlaşma yapılması ve bankanın hisse

senetlerinden en fazla 500.000TL'lik sayın alınmasına hususunda Yönetim Kurulu'na yetki verildi.

Daha sonra 19 Şubat 1957 tarihli Meclis Toplantısında; hisse senedi yerine banka tahvili alınması kararlaştırıldı. Aynı toplantıda; Oda'nın mali durumunun iyiye gittiği ve 4 yıl içerisinde 1 milyon 500 bin TL'lik varlığın oluştuğu ifade edilir.

Oda bina inşası Tekstil Okulu'nun devam etmesi nedeniyle (daha sonra 04.10.1957 tarihli Meclis Toplantısında da İzmir Tekstil Okulu inşaatı için yapılacak harcamaların Oda yatırım bütçesinden karşılanması hususunda Yönetim Kurulu'na yetki verilir.) zorunlu olarak ertelenir ve mevcut binanın Oda faaliyetleri için yetersiz kalmasından dolayı 1. Kordon'daki Türkiye Kredi Bankası'na ait yeni binanın 5 katının kiralanması için temasa geçilir. 14.06.1957 tarihli Meclis kararı ile kiralanacak Oda binasının her katı için yıllık 17 bin TL ödemesi uygun bulunur.

04.10.1957 tarihli Meclis Toplantısında ise "Meslek Grupları" yeniden düzenlenerek, toplamda 23 meslek grubu oluşturuldu.

6 Aralık 1957 tarihinde yapılan Yönetim Kurulu toplantısında; EBSO'nun yaygınlaştırılması yönünde yeni bir girişim başlatılarak, Nazilli'de bir şube açılması prensip

olarak kabul edilerek, gerekli hazırlıkların başlatılmasına karar verildi.

25.12.1957 tarihli Meclis toplantısında iktisadi faaliyet kolları itibarıyla üye sayısında gelişme gösterildi. Bu faaliyet kollarının sermayeleri 34 milyon TL'den 987 milyon TL'ye yükselmüştü.

1958: 1958 yılının başında bir değişiklik yapılarak, Oda Genel Sekreterliği'ne Necmi Bora'nın istifası üzerine Oda müşaviri Muhittin Alam getirilir.

TOBB Yönetim Kurulu'nda; EBSO, Bursa ve İstanbul Sanayi Odası'nın daha geniş temsil edilmesi talebinde bulunulur. Yine sanayiinin teşkilatlanması bakımından bağımsız sanayi odalarının sayısının artırılmasında fayda görülüyor ve özellikle Adana, Adapazarı, Bursa ve Konya illerinde teşebbüse geçilmesine karar verilir.

Eski sanayi odası binası 16.05.1958 tarihinde Türk Mühendisler Birliği'ne devredilir.

1959: 10.11.1959 tarihinde yapılan seçimlerde Yönetim Kurulu şu isimlerden oluşur:

Başkan: Osman Kibar

Başkan Vekili: Sadi Aral, Enver Selay

Üyeler: Alp A. Türksoy, Mücahit Büktaş, Süreyya Çolak, Şekip Uyal, Şevket Filibeli, Yusuf Tanık

Genel Sekreter V.: Muhittin Alam

1960 yılı fevkalade bütçesi 2 milyon 300 bin TL'dir.

30.11.1959 tarihinde yapılan seçimlerde Yönetim Kurulu şu isimlerden oluşur:

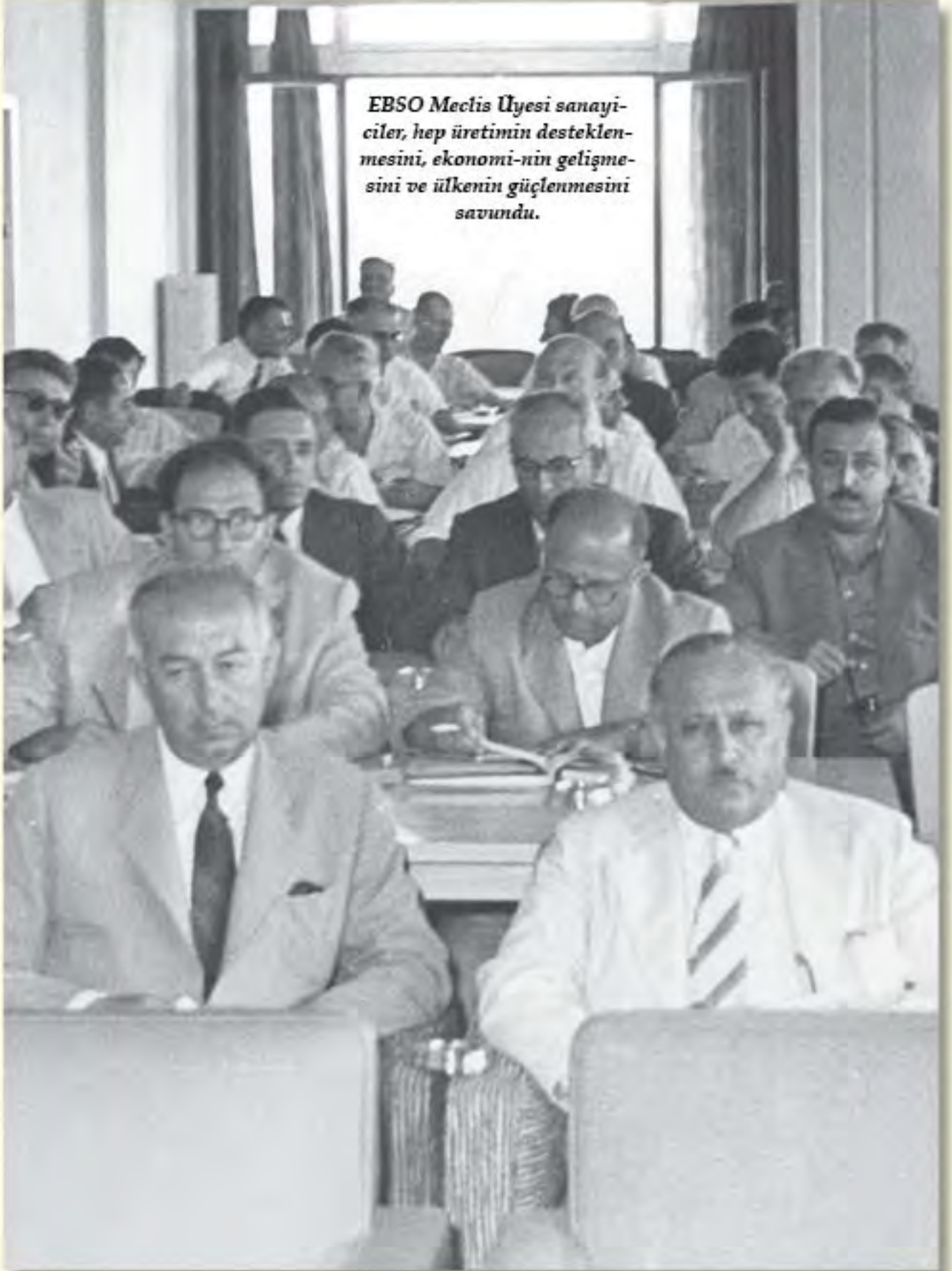
Başkan: Osman Kibar

Başkan Vekili: Sadi Aral, Enver Selay

Üyeler: Alp A. Türksoy, Mücahit Büktaş, Süreyya Çolak, Şekip Uyal, Şevket Filibeli, Yusuf Tanık

Genel Sekreter V.: Muhittin Alam

EBSO Meclis Üyesi sanayiciler, hep üretimin desteklenmesini, ekonomi-nin gelişmesini ve ülkenin güçlenmesini savundu.

Planlı kalkınma döneminde EBSO (1960-1970)

Süreyya Çolak başkanlığındaki 1960 - 1963 Dönemi Yönetim Kurulu

1950-1960 döneminde altyapı tesislerinin kurulmasıyla İzmir, İstanbul'dan sonra Türkiye'nin en büyük sanayi merkezi haline gelmişti. Bu devrede sırasıyla Çimento, dokuma sektöründe Taç Sanayi (1952), Sümerbank Basma Sanayi Müessesesi (1952), Boya Sanayiinde DYO (1953), Bayraklı Boya (1957) fabrikaları, beton direk imali ile iştilal eden Betontaş (1955), ülkenin en büyük haddehanelerinden biri olan Metaş (1956) ve transformatör imal eden Etitaş (1957) fabrikaları kurulmuş, bunların yanında orman ürünleri işleme, kâğıt ve matbaacılık konularında önemli gelişmeler kaydedilmiş, bu arada Alaybey Tersanesi de (1952) faaliyete geçmişti.

1960'dan sonra yabancı sermaye katılımı büyük yatırımlar devam etti. Otomotiv sanayiinde BMC (1964), içki sanayiinde Tuborg ve Ege Biracılık (1967), Batı Anadolu Çimento Fabrikası (1966) ve Viking Kâğıt Fabrikası (1969) tesislerinin kuruluşları bu dönemde gerçekleştirilmiştir. Böylece İzmir ve çevresinde; başta pamuklu ve yünlü dokuma sanayi olmak üzere zeytinyağı, bitkisel yağlar, gıda, inşaat malzemesi sanayi kollarının ağırlık kazandığı bir sanayileşme

ortaya çıkmıştı. Bu arada İzmir Belediyesi tarafından kurulan iki çöp fabrikasından özellikle belirtmek gerekir.

Türkiye'nin ilk çöp fabrikası olan İzmir Çöp Fabrikası, biri Halkapınar'da ve diğeri Çiğli'de olmak üzere 1967'de bir Danimarka - Kopenhag şirketine ihale edilmişti. Tesisatına İzmir'de mevcut başka firmaların da katılımıyla 27 Haziran 1969'da işletmeye açılan çöp fabrikaları, makine tesis bedelleriyle birlikte üç buçuk milyon liraya mal olmuştu. Bu fabrikalarda çöpler, organik gübre haline getirildikten sonra meyve bahçeleri, zeytinlikler ve bağlarda kullanılmakta, teneke ve demir parçaları paketlenerek, hurda olarak kıymetlendirilmekteydi. Fabrikalardan her biri 8 işçi ile günde 2 vardiya olarak 16 saat çalışmakta ve 150 ton çöpü el değmeden işleyerek 1000 ton gübre, 3 ile 6 ton arasında hurda demir haline getirmekteydi.

İzmir ve çevresinde 1960'dan sonra sanayi alanında yabancı sermaye ile ortak şirketler de kurulmaya başlandı. Otomotiv sanayiinde BMC (1964), içki sanayiinde Tuborg Biracılık (1967), kâğıt sanayiinde Viking Kâğıt (1969) bu dönemde kuruldu. Daha sonraki yıllarda İzmir ve çevresinde başta

pamuklu ve yünlü dokuma sanayi olmak üzere zeytinyağı, bitkisel yağlar, gıda, inşaat malzemesi sanayi kollarının geliştiği görülüyor. 1970'li yıllarda metal, kimya, makina, madeni eşya, otomotiv yan sanayi, ziraat aletleri ve elektrikli makina sanayii sektörlerinde yatırımlar başladı. Aliğa Rafinerisi ve Petrokimya Tesisleri, Seka Dalaman Müessesesi bu dönemin en büyük kamu yatırımlarıdır.

1960: 30.7.1960 tarihli Meclis toplantısında yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığına Reşat Leblebicioğlu, Başkan vekillerine de Mehmet Kuşakçioğlu ile Sırrı Gürsel seçildi. Yönetim Kurulu asil üyeliklerine ise, Süreyya Çolak, Yusuf Tanık, Ekrem İşçimenler, Orhan Baykent, Celal Olcay, Arif Canbolat, Şevket Filibeli, Seyit Şanlı, Halit Çayırılı seçilmişlerdir. Daha sonra Süreyya Çolak, yönetim kurulu başkanlığına getirildi.

12.08.1960 tarihinde Hazine kaynaklarını takviye etmek ve ekonomik yapıyı sağlamlaştırmak amacıyla İnkılap Hükümeti'nin çıkardığı Hürriyet İstikrazı tahvillerinden Oda adına satın alınmasına ve tahvil satışını desteklemek için İzmir çapında bir kampanya açılmasına yönetim kurulunca karar verildi.

28.09.1960 tarihli meclis toplantısında, Oda faaliyetlerinin yürütüldüğü binanın ilk katının mal sahibi Türkiye Kredi Bankası'na iadesine, ikinci katının Amerikan Başkonsolosluğuna kiralanmasına karar verildi.

1960 yılı Ekim ayında, Londra'da düzenlenen 4. Milletlerarası Sanayiciler Konferansı'na Genel Sekreter Muhittin Alam katıldı.

1961: 28.04.1961 tarihli Meclis toplantısında, MTO'nun (Milletlerarası Ticaret Odası) Kopenhag'ta yapacağı Kongre'ye Yönetim Kurulu Başkanı Süreyya Çolak'ın Odayı temsilen katılması kararlaştırıldı.

27.07.1961 tarihli Meclis toplantısında, Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Mahmut Seyda'nın başkanlığında mahalli Ticaret Odası temsilcilerinin katıldığı toplantıda sanayi odalarının hudutlarının daraltılması konusu tartışıldı. Sanayi Odası temsilcileri, bölge esasının sanayiciye ve memleket ekonomisine daha fazla yarar getirdiğini, bağımsız sanayi odalarının kurulmasının sanayi kesiminin problemlerinin ticaret kesiminden farklı olması nedeniyle zorunlu olduğunu ifade ettiler.

29.09.1961 tarihli Meclis toplantısında, Oda tarafından inşa edilmiş olan Tekstil

Okulu teknik okul olarak kullanılmak şartıyla Hazine'ye devredildi.

09.11.1961 tarihli Meclis toplantısında, yeni yönetim kurulu oluşturuldu. Yönetim Kurulu üyeleri; Raşit Özsaruhan, Süreyya Çolak, Yusuf Tanık, Celal Olcay, Melek Leskay, Orhan Baykent, Şevket Filibeli, Seyit Şanlı, Halit Çayırılı'dır.

1962: İzmir'de bir sanayi bölgesinin kurulması için Oda'nın çalışmalar yapması görüşü yönetim kurulunda dile getirildi (12.06.1962).

08.10.1962'de Oda bülteninin gazete şeklinde yayına devam edilmesine, yayım işleriyle ilgilenmek üzere bir komitenin kurulmasına, komitenin gazeteci üyelerden biri ile Meclis üyelerinden oluşmasına karar verildi.

1963: 7 Ocak tarihinin, Oda kuruluş günü olarak kutlanmasına 3.1.1963 tarihli yönetim kurulunda karar verildi.

4.02.1963 tarihli yönetim kurulu toplantısında, İzmir'deki Odaların yönetim kurullarının seçecekleri birer üye ile üç odanın genel sekreterlerinden oluşan bir komitenin kurularak bölge laboratuvarlarının oluşturulması konusunda çalışmalar yapılması kararı verildi.

01.04.1963 tarihli EBSO Yönetim Kurulu Karar Defteri'nde ifade edildiğine göre, Manisa Sanayi Bölgesi'nin kurulması konusunda Oda, Ankara'da ilgili kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmuştur. 1963 yılı bütçesinde bu konuya bir tahsisat ayrılmış,

Manisa Şubesine her türlü hizmet ve mali yardımın yapılmasına karar verildi.

09.08.1963 tarihinde Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in katılımıyla Oda'da yapılacak toplantıya Meclis üyeleri ile büyük sanayi kuruluşlarının temsilcileri de davet edildi.

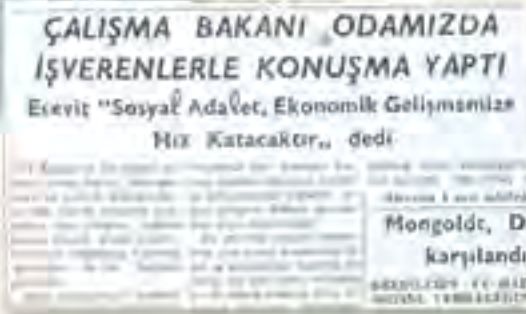
28.11.1963 tarihli Meclis Toplantısı'nda yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığı'na Reşat Leblebicioğlu, Başkan Vekilliklerine Raik Toner ve Mustafa Haydar Nazlı seçilmiştir. Yönetim Kurulu üyeliklerine ise; Raşit Özsaruhan, Süreyya Çolak, Yusuf Tanık, Celal Olcay, Melek Leskay, Orhan Baykent, Halit Çayırılı, Sırrı Gürsel, Arif Canbolat, Kemal İve, Selçuk Yaşar seçildi.

1964: 31 Ocak-1 Şubat 1964 tarihinde ISO'da, ISO, EBSO ve ASO'nun aralarındaki işbirliğini arttırmak, sanayinin sorunlarına çözüm aramak amacıyla müşterek toplantı yapıldı. Sanayi sergileriyle ilgili olarak

DPT'nin düzenlediği toplantıya Sanayi Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı yetkilileri, Odalar Birliği ve İzmir Belediyesi temsilcileri,

EBSO'dan Muhittin Alam katıldı. Toplantıda ülkenin çeşitli yerlerinde daimi sergilerin açılması, İzmir'de açılacak sergiler için İEF sahasının uygun olduğu, İzmir sergileri için; İzmir Belediyesi Fuar Müdürlüğü, EBSO, Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları ile DPT temsilcilerinden oluşan bir komitenin serginin açılış zamanı, süresi, teşhir edilecek malların cinsi konularında hazırlıkları yapmasına 17.03.1964 tarihli yönetim kurulu toplantısında karar verildi.

20.03.1964 tarihli Meclis toplantısında, üç sanayi odasının yaptıkları ortak toplantı ne-

1963 sonunda yönetim kurulu başkanlığına seçilen Raşit Özsaruhan (ortuda) yönetim kurulu üyeleri Yusuf Tanuk, Orhan Baykent, Halit Çayırılı ile birlikte.

ticesinde; sanayinin sorunlarını yetkili merciler nezdinde anlatmak üzere Ankara'da bir büro kurulmasına, ASO'ya bağlı olarak vazife görecektir bu büronun giderlerinin üç Oda tarafından karşılanmasına karar verildi.

03.04.1964 tarihli yönetim kurulunda, özel sektörün değer ve önemini halka anlatılması, özel sektöre ait çeşitli kuruluşlar arasında işbirliğinin kurulması, aleyhteki durumlar sözkonusu olduğunda ortak hareket edilmesinin sağlanması amacıyla oluşturulan Özel Sektör Enformasyon Komitesi toplantısının İstanbul'da yapılmasına karar verildi. Komite; İzmir, İstanbul, Ankara Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları Başkanları ile İktisadi ve Sosyal Konferanslar Yönetim Kurulu Başkanı ve İAT Genel Sekreteri'nden oluştu. 11-12 Eylül 1964 tarihlerinde İzmir'de Sanayi Bakanı'nın da katılımıyla Sanayi Odaları Yönetim Kurulları ortak toplantısı yapıldı. Toplantıda sanayicilerin teşkilatlanması, piyasa durumu, vergi mevzuatı, sınai mülkiyet ve kalite kontrolü, sınai kredi konusu, sınai mamulleri ihracı, plan tatbikatı, müşterek pazara hazırlık, Sosyal Sigortalar Kanunu karşısında Odalarımızın durumu, sanayii ilgilendiren sosyal mevzu-

at ve yükler, sanayi sektörüne ait dış ticaret rejimi ve kotalar konuşuldu.

25.09.1964 tarihli Meclis oturumunda sanayicinin teşkilatlanması konusunda 5590 sayılı kanunun yetersizliği, odaların muhtar birer mesleki teşekkül olma hüviyetini engelleyici oluşu belirtilerek günün şartlarına uygun bir teşekkül kurulması gereği üzerinde önemle duruldu. Yeni teşekkülün hazırlıkları için bir komisyon oluşturuldu.

Sanayicilerin teşkilatlanmasına ilişkin çalışmalarda bulunmak üzere üç sanayi odası ortak toplantısı yapıldı. Sanayi Odaları Yönetim Kurulları Ortak Toplantısı'nda alınan karar üzerine İstanbul'da Ortak Pazar'la ilgili bir tesisin kurulması, bir etüd merkezi olarak işlemesi kaydıyla onaylandı. Bu karar, EBSO Yönetim Kurulu Karar Defteri'nde 22.10.1964 tarihli toplantıda belgelendi.

26.11.1964 tarihinde yapılan Meclis Toplantısı'nda Meclis Başkanlığı'na Raşat Leblebicioğlu, Başkan Vekilliğine Raik Toner, Yönetim Kurulu asil üyeliklerine Raşit Özsaruhan, Süreyya Çolak, Yusuf Tanuk, Celal Olcay, Melek Leskay, Orhan Baykent, Halit Çayırılı, Sırrı Gürsel, Arif Canbolat, Kemal İve, Selçuk Yaşar seçildi.

Yusuf Tanık

Cenap Egeli

1966: 1966 yılında 15 günde bir gazete şeklinde çıkmakta olan Bülten tatminkar olmadığından dergiye dönüştürüldü... Ayrıca Oda adres kitabının Türkçe, Fransızca, Almanca ve İngilizce olarak bastırılmasına karar verildi.

Ortak pazarla ilgili sanayi çalışmalarının planlanması faaliyetleri çerçevesinde Türkiye ile AET arasındaki ortaklık anlaşması uyarınca geçiş döneminde yapılacak çalışmalar ve Ortak Pazar karşısında mu-

kayeseli maliyetler analizini içeren bir rapor hazırlandı.

25.08.1966 tarihli Yönetim Kurulu kararı ile, Oda Genel Sekreterliği'ne Dr. İlder Akat tayin edildi.

28.11.1966 tarihli Meclis Toplantısı'nda yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığı'na Reşat Leblebicioğlu, Başkan Vekilliğine Zeki Akpınar, Yönetim Kurulu asil üyeliklerine Can Kıraç, Raşit Özsaruhan, Enver Selay, Celal Olcay, İsmail Hepileri, Orhan Baykent, Yusuf Tanık, Kemal İve, Selçuk Yaşar, Semih Aktaş, Halit Çayırılı seçildi.

1965: Oda'nın Milli Eğitim Bakanlığı'na hibe ettiği Tekstil Okulu'nun 1965 Eylül'ünde eğitime başlayacağı, tekstil başta olmak üzere diğer teknik öğretim konularına da yer verileceği, kurulacak laboratuvarlardan Oda üyelerinin de yararlanacağı belirtilmiştir. Oda'yı ziyaret eden Sanayi Bakanı Ali Naili Erdem'e sanayicilerle yaptığı toplantıda rapor sunulmuştur.

Şinasi Ertan ve Yılmaz Adı-
güzel... EBSO'nun 1960-1975
dönemindeki iki çınarı.

1967: 1967 yılında ilk kez "Ege Bölgesi Sanayi Odası Ekonomik Raporu" yayınlandı. Oda tarafından "Ege Bölgesi'nin Elektrik Enerjisi Sorunu" ve "İktisadi Kıymetlerin Yeniden Değerlendirilmesi" hakkında yayınlar hazırlandı. "Sabun ve Sabun Sanayimiz" adlı bir rapor yayınlandı. Oda tarafından saha çalışması yapılarak "Deniz ve Sanayi ve Gelişme İmkanları" adlı bir rapor hazırlandı.

28.11.1967 tarihli Meclis Toplantısı'nda yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığı'na Reşat Leblebicioğlu, Başkan Vekilliği'ne Sıtkı Evin, Yönetim Kurulu asil üyeliklerine; Şinasi Ertan, Selçuk Yaşar, Cennap Egeli, Haluk Uluğ, Selahattin Karaoğlu, Ahmet Avşaroğlu, İsmet Erk, Feridun Boyar, İ. Vecdi Gökyayla, Erdoğan Aracı, Nevzat Ortabaş seçildi.

28.11.1967 tarihli Meclis oturumunda, Köy Kalkınması Projesi çerçevesinde Zeytinalan Köyü, 'kardeş köy' olarak seçildi. Oda tarafından 1967 yılı Ekonomik Raporu hazırlandı.

1968: Meclis Başkanı'nın istifası nedeniyle Halit Çayırılı, Meclis Başkanlığı'na 18.11.1968 tarihinde seçildi. 29.11.1968 tarihli Meclis Toplantısı'nda yapılan seçimler sonucunda Zeki Akpınar Meclis Başkanlığı'na, Fuat Coşkun Başkan Vekilliği'ne, Şinasi Ertan, Selçuk Yaşar, Cennap Egeli, Haluk Uluğ, Selahattin Karaoğlu, Ahmet Avşaroğlu, İsmet Erk, Feridun Boyar, İ. Vecdi Gökyayla, Erdoğan Aracı, Nevzat Ortabaş Yönetim Kurulu asil üyeliklerine seçildi.

Oda tarafından 1968 yılı Ekonomik raporu hazırlandı.

1969: 27.11.1969 tarihli Meclis Toplantısı'nda yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığı'na Yılmaz Adıgüzel, Başkan Vekilliği'ne Ahmet Taner; Yönetim Kurulu asil üyeliklerine; Raşit Özsaruhan, Şinasi Ertan, Ömer Beşe, Orhan Baykent, Celal Olcay, Melih Özakat, Selahattin Karaoğlu, Ersin Faralyalı, Orhan Menteşe, Bekir Karakurt, Süleyman Şahin seçildi.

Şinasi Ertan ve Nahit Menteşe EBSO binasında bir toplantıya girerken.

Nadir Sebük, Arif Onat, Şinasi Ertan, Melih Özakat, Süreyya Çolak

1970: 15.1.1970 yılının ilk yönetim kurulu toplantısında, Ankara'da Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu Karma Parlamento Komisyonu üyeleriyle yapılacak toplantıya Şinasi Ertan, Melih Özakat, Ersin Faralyalı, Raşit Özsaruhan, Süleyman Şahin, Süreyya Çolak, Selçuk Yaşar, Hüseyin Kunter ve Şakir Tözge'nin katılmasına karar verildi.

29.1.1970 tarihinde Yapı Kredi Bankası'nın Kordon'daki binası satın alındı.

5.3.1970 tarihinde Yugoslavya'ya gidecek Türk ticaret heyetine Oda'yı temsilen İsmail Hakkı Ulukartal'ın katılmasına karar verildi.

30.3.1970 tarihinde Oda'nın teşkilat ve personel yönetmeliği yeniden hazırlandı.

24.4.1970 tarihli Meclis oturumunda, Oda binasının yıktırılarak yeniden yapılması kabul edildi ve çalışmalarını yürütmek üzere bir komisyon kuruldu. Tesis üye ve teşekkül aidatlarının yüzde 1.5 oranında artırılmasına karar verildi.

25.5.1970 tarihinde Sanayi Odaları İşbirliği Teşkilatı ile Türkiye İşverenleri Sendikaları Konfederasyonu arasında düzenlenen İşbirliği Protokolü gereğince kurulan Koordinasyon Heyetine Oda'yı temsilen Nurettin Yazgan seçildi.

11.6.1970 Oda bülteninin iki ayda bir çıkarılmasına karar verildi.

15.6.1970, İKV'nin Odalararası Ortak Pazar Çalışma Grubu'nun ilk toplantısına Şakir Tözge'nin katılmasına karar verildi.

16.7.1970, Oda binasının 2.7.1970/30 sayılı Y.K. toplantısında tespit edilen tesellüm heyeti tarafından satış mukavelenamesine uygun olarak teslim alınmasına karar verildi.

23.7.1970, Meclis toplantılarına daire müdürlerinin veya yetkili bir personelin de katılmasına karar verildi.

31.7.1970, Oda tarafından hazırlanan 1969 yılı Ekonomik raporu Meclis'e sunuldu. Bina komisyonu üyesi Orhan Menteşe tarafından avan proje hazırlandı.

15.8.1970 tarihinde Oda'da Sanayi, Maliye, Ulaştırma Bakanları'nın iştirakiyle yapılan Sanayi Odaları Yönetim Kurulları ortak

toplantısı yapıldı.

17.9.1970, Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı genel kurul toplantısına Hilmi Karan'ın katılmasına karar verildi.

8.10.1970, İzmir Ticaret Odası, İzmir Ticaret Borsası, EBSO, İhracatçı Birlikleri'nin son para ayarlamalarıyla ilgili olarak hazırladıkları ortak raporun kitap haline getirilerek Başbakan'ın İzmir'i ziyareti sırasında kendisine takdim edilmesine karar verildi.

22.10.1970, Özel sektörün ekonomik ve politik bir baskı grubu olarak sesini daha iyi duyurabilmesi ve işbirliğinin gerçek anlamda sağlanabilmesi için ne gibi tedbirlerin alınacağını tespiti konusunda İzmir Ticaret Odası ile ortak çalışma yapılmasına karar verildi.

27.10.1970 tarih ve 70 sayılı Yönetim Kurulu toplantısında; yapılan incelemeler sonunda yüzde 2.59 tenzilatla inşaatı yapmaya taahhüt eden Deren Koll, Şti Önder Dağıstan-Ömür Önder firmasının kabulüne karar verildi.

23.11.1970, Meslek Komiteleri itibarıyla Meclis üyelerinin resimleri ve biyografilerinin yer alacağı bir albüm bastırılmasına karar verildi.

27.11.1970, yapılan seçimler sonucunda Meclis Başkanlığına Yılmaz Adıgüzel, Meclis Başkan Vekilliğine Celal Olcay, Yönetim Kurulu asil üyeliklerine; Raşit Özsaruhan, Şinasi Ertan, Ömer Beşe, Melih Özakat, Selahattin Karaoğlu, Ersin Faralyalı, Orhan Menteşe, Bekir Karakurt, Süleyman Şahin, Süreyya Çolak, Nurtekin Yazgan seçildi.

4.12.1970, Devalüasyon ve Finansman Kanunu uygulamasının bölge sanayi üzerindeki etkileri ile ilgili yapılacak toplantıya davet edilecek sanayi kolları ve sanayi kuruluşlarına ilişkin rapor hazırlandı.

10.12.1970 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında tespit edilen komisyonlar; kota, Tevzi ve Tahsis Komisyonu, Sicil Komisyonu, Satın Alma Komisyonu, Yardım Komisyonu, Ağırlama Üst Komisyonu, İhracat Danuşma Kurulu, Bina Komisyonu'dur.

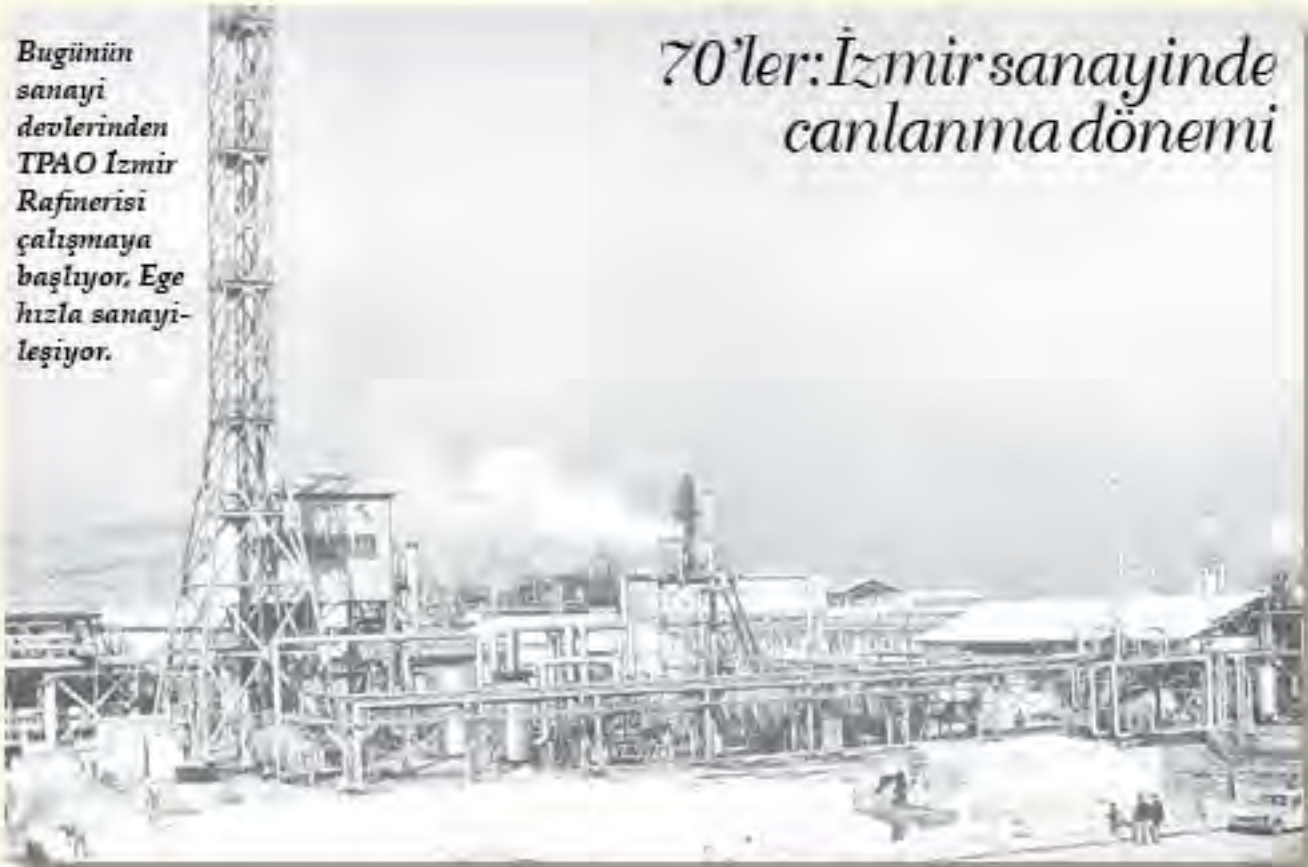
30.12.1970, Oda dergisinin adı "Sanayi Haberleri" olarak tescil edildi.

Bugünün
sanayi
devlerinden
TPAO İzmir
Rafinerisi
çalışmaya
başlıyor, Ege
hızla sanayi-
leşiyor.

70'ler: İzmir sanayinde canlanma dönemi

1970'lere girilirken İzmir metal, kimya, motor, makine, madeni eşya, taşıt, ziraat aletleri, elektrik makine ve onarımı ile oto yan sanayilerinde önemli atılımlar kaydetmişti. Aliğa Rafinerisi ve Petro-kimya tesisleri, Elba Alüminyum Radyatör Fabrikası, oto yan sanayi dalında faaliyet gösteren Dizel-San ve Om-Sa akla gelen ilk örnek tesislerdir.

1971 yılında sanayi alanında faaliyet gösteren firma sayısındaki artış, 1969 yılına oranla yüzde 14,6 artış göstermişti. Şirket sayısındaki bu oransal artışa rağmen, mevcut şirketlerin büyük çoğunluğunun küçük ölçekli işletme olmak özelliği devam ediyordu. İzmir ili sınırları dâhilinde bulunan toplam 1402 sanayi işletmesinin yüzde 51,9'u 5 ila 9 işçi çalıştıran kapasiteye sahipti. Yüzde 17,2'si 10 ila 19, yüzde 17,6'sı 20 ila 49, yüzde 0,8'i 500 - 999 ve sadece yüzde 0,5'i 1000 üzerinde işçi çalıştırıyordu. Sermayesi 25 milyon lirayı geçen işletme sayısının oranı da yüzde 1,9'la sınırlıydı. İşletmelerin çoğu

(yüzde 41,8'i) 100 bin - 500 bin lira sermayeye sahipti. Tüm bu veriler Türkiye'nin ikinci büyük sanayi merkezi konumunda bulunan İzmir'de bile işletmelerin genellikle küçük ve orta büyüklükte firmalardan oluştuğunu açıkça göstermektedir.

İzmir ili sınırları içinde kurulu sanayi işletmelerinde istihdam edilen personel sayısı 1971 yılı sonu itibarıyla 54 bin 691 idi. İstihdamın büyük çoğunluğu (49 bin 447) imalat sanayiinde, diğer kısmı (5 bin 244) ise imalat dışı sanayi ile maden istihraç sanayiinde yaratılmıştı. İzmir imalat sanayiinde en büyük istihdam genellikle tüketim malı üreten gıda ve dokuma sanayiinde bulunuyordu. 1970'lerin başlarında İzmir ili imalat sanayiinin toplam çevirici güç kapasitesi 169 bin 601 BG'ne ulaşmıştı.

İzmir'in Türkiye imalat sanayi içindeki payı yüzde 6,4 civarındaydı. Bu oran tüketim malı üreten sanayilerde yüzde 9,1'e ulaşmakta, ara malı ve yatırım malı üreten sanayilerde ise ancak yüzde 3,7'yi bulabil-

*İsimleri İzmirle özdeşleşen
sanayiciler EBSO Yönetim
Kurulu'nda...*

mekteydi. Sektörler açısından ağırlık yüzde 32,6 ile tütün sanayiinde görülmekteydi. Bunu sırasıyla içki (yüzde 10,7), basım (yüzde 8,9), dokuma ve giyim (yüzde 7,8) ve kimya (yüzde 6,8) sanayileri takip etmekteydi.

1970 yılında yapılan Türk lirasının Dolar karşısında kur ayarlaması ve mamul mallara uygulanan vergi iadesi sisteminin etkisiyle sanayi ürünleri ihracatında İzmir sanayi gözle görülür bir canlanma yaşadı ve İzmir ihracatının Türkiye genelindeki payı 1971'de yüzde 8,2'den 1972'de yüzde 10,5'e yükseldi. Ancak 1970'li yılların başlarında görülen bu canlanma devam ettirilemedi. Önce tüm Dünya'da yaşanan petrol krizi, ardından toplumsal -siyasi hareketlilik üretim üzerinde olumsuz etkilerini göstermekte gecikmedi. 1970'li yılların ikinci yarısına gelindiğinde temel tüketim maddelerinin büyük kısmı karaborsaya düşmüş, sanayi tesislerinde büyük kısmı kapanmış enflasyon en sağlam firmaları bile vurmaya başlamıştı.

1971: 23.06.1971: Oda dergisinin 3 ayda bir çıkarılmasına karar verildi.

01.05.1971: itibaren Oda Genel Sekreterliği'ne Naim Karaosman atandı. (30.04.1971)

25.05.1971: Oda bina yapımı tamamlanuncaya kadar Oda Meclis Toplantılarının İZTO'da yapılmasına karar verildi.

26.11.1971 tarihinde Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Şinasi Ertan seçildi.

1972: Denizli Sanayi Odası'nın 1973 başı itibari ile faaliyete geçecek olması, 1972 yılsonu itibari ile Bakanlık tarafından EBSO'ya bildirildi.

15.09.1972: İzmir Birinci Kordon No:72'deki EBSO Binasının zemin, birinci, ikinci ve üçüncü katlarının ayrı ayrı kiraya verilmesine karar verildi.

1973: 27.07.1973: Milas şubesi için hizmet binasını yapmak üzere Milas belediyesinden 32 bin 170 TL'ye arsa satın alındı.

27.11.1973: 1972 yılı bölge sanayi raporu hazırlandı.

22.03.1973: Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nin kuruluş çalışmalarının hızlanması adına yardıma bulunuldu.

02.08.1973: İmar ve İskan Bakanlığı tarafından kamulaştırma kararı alınmış bulunan İzmir O.S.B. arazisinin kamulaştırma bedelinin arsa ofisine en kısa zamanda sağlanması adına Maliye Bakanı ile görüşmelerde bulunulmasına karar verildi.

17.08.1973: İzmir'de sanayi kaynaklı çevre kirliliğinin önlenmesi için araştırma yapılmasına karar verildi.

27.11.1973 tarihinde yapılan meclis toplantısında Meclis Başkanlığı'na Yılmaz Adıgüzel tekrar seçildi.

1974: 23.05.1974 Kalifiye eleman ihtiyacının giderilmesi için Oda'nın sanayicilerle işbirliği yapmak suretiyle, usta ve çırak okulları ve benzeri eğitim kuruluşları ile sanat okullarında gece kursu düzenlenmesi konusunda girişimlere başlandı.

22.07.1974 Yeni EBSO Binası hizmete açıldı. (meclis salonu dışında) Meclis toplantılarının her ayın son Perşembe'sinde yapılmasına karar verildi.

29.08.1974 Sermaye Piyasası Kanunu'nun çıkarılması için Maliye Bakanı nezdinde girişimlerde bulunuldu.

26.09.1974 Oda binasının 8. Katının "Sanayiciler Kulübü" olarak düzenlenmesi ile ilgili alternatiflerin araştırılmasına karar verildi.

28.11.1974 Meclis Başkanlığı'na Yılmaz Adıgüzel tekrar seçildi.

1975: 06.03.1975 "Demokratik sistemlerde teşebbüs hürriyetinden vazgeçilemez ve teşebbüs hürriyeti politik

amaçlarla sınırlandırılmaz" konulu rapor kamuoyu ile paylaşıldı.

20.03.1975 Fabrika artık sularının arıtılması zorunluluğu getiren 1380 sayılı su ürünleri kanunu istinaden 07.04.1975'te tam yetkili bir kuruluşun ülkemizde kurulması gereği ile ilgili kamuoyu açıklaması yapılmasına karar verildi.

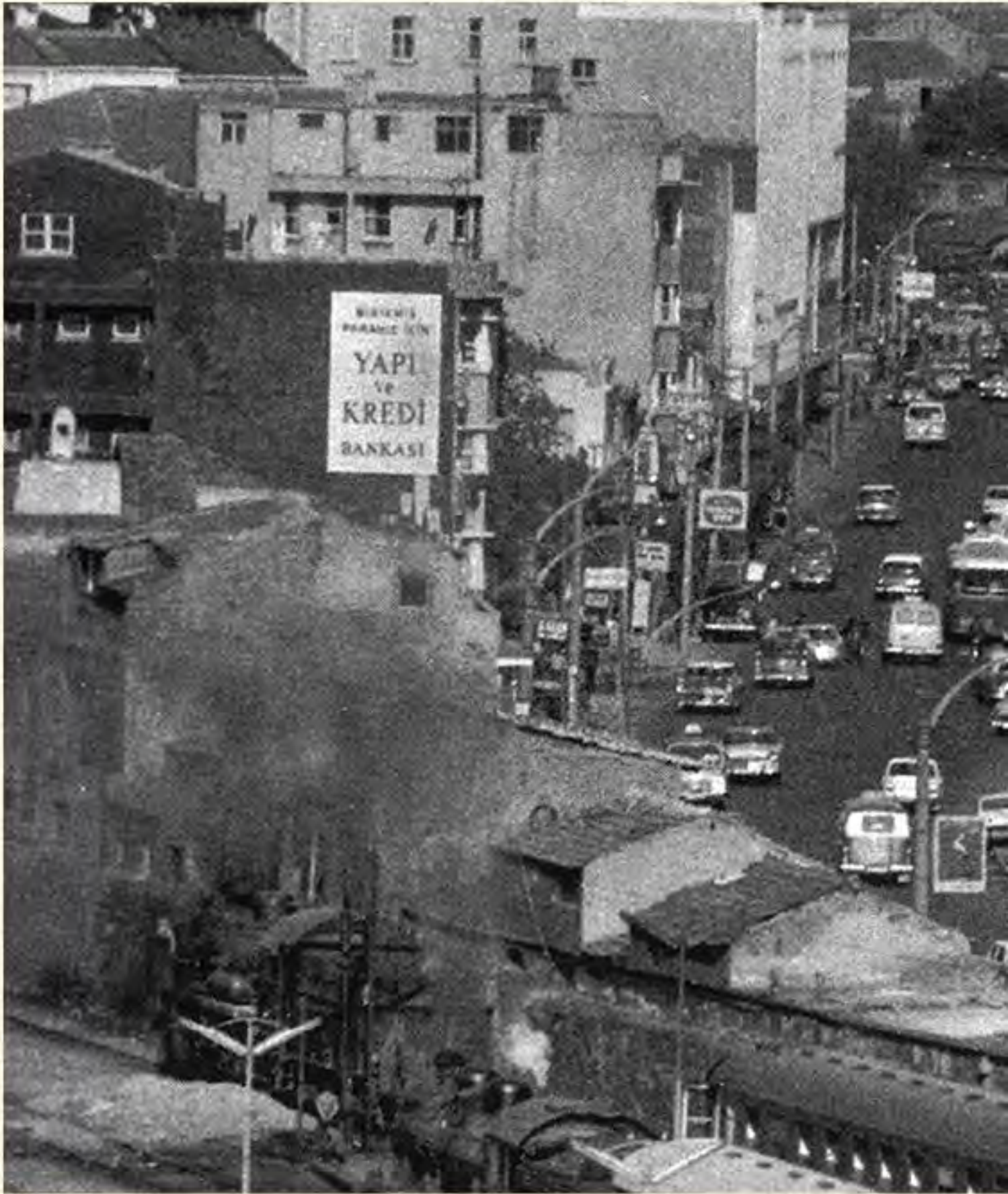
27.03.1975 EBSO, İTO, BORSA, İzmir Ziraat Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Dernekleri Birliği ve Ege Çiftçiler Derneği ortak bir bildiri ile; son yıllarda hür teşebbüs kesimine yöneltilen ideolojik temele dayalı bir cevap oluşturmak üzere bölgedeki mesleki kuruluşların özgürlükçü, demokrasi, çalışma, sözleşme, teşebbüs hürriyetleri ve sosyal denge anlayışını kamuoyuna açıkladı.

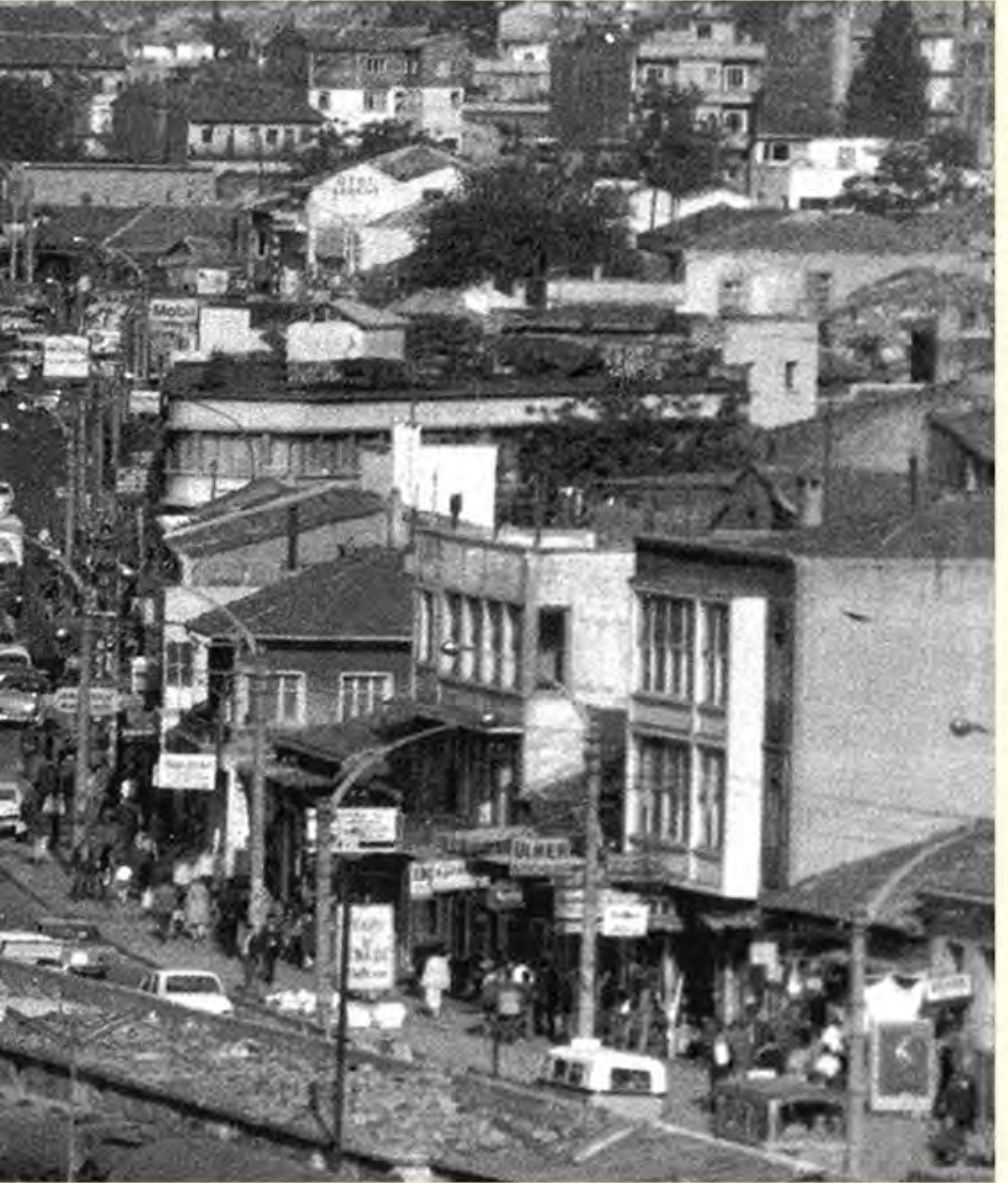
12.06.1975 Aydın il ekonomik raporu hazırlandı.

18.06.1975 Türk-İş'in İzmir'de uyguladığı kanunsuz genel grev kınandı.

26.06.1975 Çimento sanayinde ihracat ile ilgili sorunları içeren bir rapor İzmir Ticaret Odası ile ortak hazırlandı.

Sanayinin acil çözüm bekleyen konuları Başbakan Süleyman Demirel'e sunuldu.

24.10.1975 Yeni Hizmet binasının açılış törenine Ticaret Bakanı, Halil Başol, Sosyal Güvenlik Bakanı Mahir Ablum katıldılar.

28.11.1975 Meclis Başkanlığı'na Şinasi Ertan seçildi.

1976: 02.01.1976 1974 yılı Bölge Sanayi Raporu hazırlandı

29.01.1976 EBSO, İTO VE Borsa'nın ortak toplantılarının ayda bir yapılması, görüşlerin kamuoyuna duyurulması kabul edildi.

10.02.1976 "Ege Bölgesi için sanayileşme projesi" taslağı hazırlanmış ve projeyi incelemek üzere bir komisyon kuruldu.

04.03.1976 Ege Bölgesi Sanayi Odasında 09.03.1976 tarihinde savunma sanayii için gerekli imalatın hür teşebbüs tarafından kısmen karşılanması konusunda bir toplantı yapılmasına karar verildi.

18.03.1976 Çiğli'de kurulacak O.S.B.'nin birinci kademe inşaatı için gerekli su Mene-men ovası Sözbeyli kaynağından sağlanacağından yönetmelik gereği bir müteşebbis heyet tarafından hazırlıkların yapılmasına

karar verildi.

29.04.1976 İzmir OSB'nin kuruluşunu Oda'nın tek başına gerçekleştirmesine karar verilerek, kuruluşla ilgili kararnamelerin ivedilikle çıkarılması için hükümet nezdinde girişimlerde bulunuldu.

20.05.1976 İzmir O.S.B.'nin merkez bürosunun 2500 TL'lik kira ile meslek komiteleri toplantı odasında kurulmasına, bir mühendis ve bir sekreterin istihdam edilmesine, kuruluş işlemlerini yürütmek üzere 5-7 kişiden oluşan bir idare komitesinin teşkiline karar verildi.

26.08.1976 24.08.1976 tarihli meclis toplantısında Türkiye işverenleri sendikal kuruluşların güçlendirilmesi ve reorganizasyonu ile işçi-işveren yaklaşması konusunda bir çalışma yapılmasına karar verilmiş ve yönetim kurulu bünyesinde bir komisyon oluşturuldu.

02.09.1976 Oda'nın çabaları ile İzmir Çınarlı Endüstri Meslek Lisesi bünyesinde matbaacılık bölümünün açılması sağlanmıştır.

09.12.1976 Meclis Başkanlığı'na Şinasi Ertan tekrar seçildi.

1977: 13.21.1977 Ege Bölgesi Oda ve Borsaları Araştırma, Yatırım, Proje Değerlendirme Vakfı'nın kuruluş masraflarına yüzde 40 ile EBSO'nun katkı koyması Yönetim Kurulları ortak toplantısına arz edildi.

18.01.1977 oda meclis salonunda "kıdem tazminatı fonuna ilişkin sorular" konulu bir seminer düzenlenmesine 19.01.1977 tarihli yönetim kurulunda karar verildi.

18.04.1977 Çınarlı ve Mithatpaşa Endüstri Meslek Liseleri'nde; torna, tesviye, kalıpcılık, teknik resim, elektrik tesisat, bobinaj, kaynakçılık ve inşaat kalfalığı dallarında geçe kurslarının yürütülmesine yönelik İzmir Milli Eğitim İl Müdürlüğü ile protokol imzalandı..

Oda Yönetim Kurulu'nun Kıbrıs'ı ziyareti vesilesi ile Kıbrıs Türk Sanayi Odası ve Ticaret Odası ile ortak toplantılar yapılarak, periyodik olarak toplanma kararı alındı

07.07.1977 Balıkesir'de bir OSB kurulmasına yönelik çalışmalar için Şube Yürütme Kurulu görevlendirildi.

28.07.1977 Türk sanayinin acil çözüm

bekleyen güncel sorunlarına ilişkin bir rapor hazırlandı.

29.11.1977 Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Yılmaz Adıgüzel getirildi.

1978: 26.01.1978 Aydın'da OSB kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere Şube Yürütme Kurulu'nun yetkili kılınmasına karar verildi..

26.01.1978 Sanayi ve Teknoloji Bakanı'nun daveti üzerine Yönetim Kurulu Başkanı Yılmaz Adıgüzel sanayinin sorunlarını içeren raporu Bakana takdim etti. .

23.02.1978 Sınai Kalkınma Bankası Genel Kurulu'na Ege Bölgesi Sanayi Odası'nu temsilen Yılmaz Adıgüzel'in katılmasına karar verildi.

27.04.1978 Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın hissedarı olduğu Ege Elektrik T.A.O'nun genel kuruluna İhsan Balioğlu'nun katılmasına karar verildi.

09.05.1978 EBSO-İzmir Ticaret Odası, İzmir Ticaret Borsası yönetim kurullarının ortak toplantısında İzmir'de II. Türkiye İktisat Kongresi'nin ön hazırlıklarını yapmak üzere Odalar Birliği ve üç kuruluş bünyesinde

Şinasi Ertan ve Nahit Menteşe EBSO binasında bir toplantıya girerken.

Nadir Sebük, Arif Onat, Şinasi Ertan, Melih Özakat, Süreyya Çolak

de kurulan komisyonun çalışmalarına Mayıs 1978 sonuna kadar tamamlamalarına karar verildi.

20.09.1978 Maliye Bakanlığı'nda Sanayi Odaları Başkanları, Sanayi ve Teknoloji Bakanı, Ticaret Bakanı, DPT, Merkez Bankası üst düzey yöneticilerinin katılımı ile sanayinin sorunları görüşüldü.

16.11.1978 Meclis Başkanlığı'na Şinasi Ertan tekrar seçilmiştir.

1979: 15.02.1979 OSB için gerekli ön projenin Odalar Birliği tarafından yapılması Meclis'te kabul edildi.

26.06.1979 Oda'da Maliye Bakanı ile bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Sanayicinin konuları ve OSB ile ilgili öneriler iletildi.

28.06.1979 O.S.B. idare komitesine Kemal Baysak, Ömer Beşe, Halit Sevgin, Hüseyin Pekcan'ın da katılmasına karar verildi.

1980: 03.01.1980 yönetim kurulu toplantısında enerji ve akaryakıt konusunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda yapılacak olan toplantıya Oda'yı temsilen Yılmaz Adıgüzel'in katılmasına, hükümete sunulacak genel ekonomik sorunların tespiti amacıyla 15.01.1980 tarihinde bir toplantı yapılmasına karar verildi.

15.01.1980 tarihinde hazırlanan 24 Ocak Kararları öncesinde genel ekonomik sorunlara ilişkin rapor Hükümete sunuldu.

24.01.1980 Aydın OSB'nin ilk kuruluş masrafları karşılandı.

31.01.1980 "Üye Kayıt Yönetmeliği" mecliste kabul edildi.

15.02.1980 Bölgede yoğunlaşmaya başlayan anarşik eylemlere ilişkin EBSO, İZTO, Borsa, Ziraat Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Dernekleri Birliği Başkanları ile bir toplantı gerçekleştirildi.

15.02.1980 Anarşinin önlenmesine yö-

nelik siyasi partilere bir çağrı yapmak adına basın toplantısı düzenlendi.

20.03.1980 Başbakanlık müsteşarı Turgut Özal ve yabancı sermaye dairesi başkanının Oda'ya davet edilerek bir toplantı yapılmasına karar verildi.

09.04.1980 Odalar Birliği'nde "topluluk konut yapımı ve sorunları"nı görüşmek amacıyla toplantıya iştirak edilmesine karar verildi.

17.07.1980 Sanayi kesiminde işletme sermayesi darlığı ve giderme çareleri konusunda hazırlanan raporun Başbakan'a, Sanayi ve Teknoloji Bakanı'na, Devlet Bakanı Ekrem Ceyhan'a ve Turgut Özal'a gönderilmesine karar verildi.

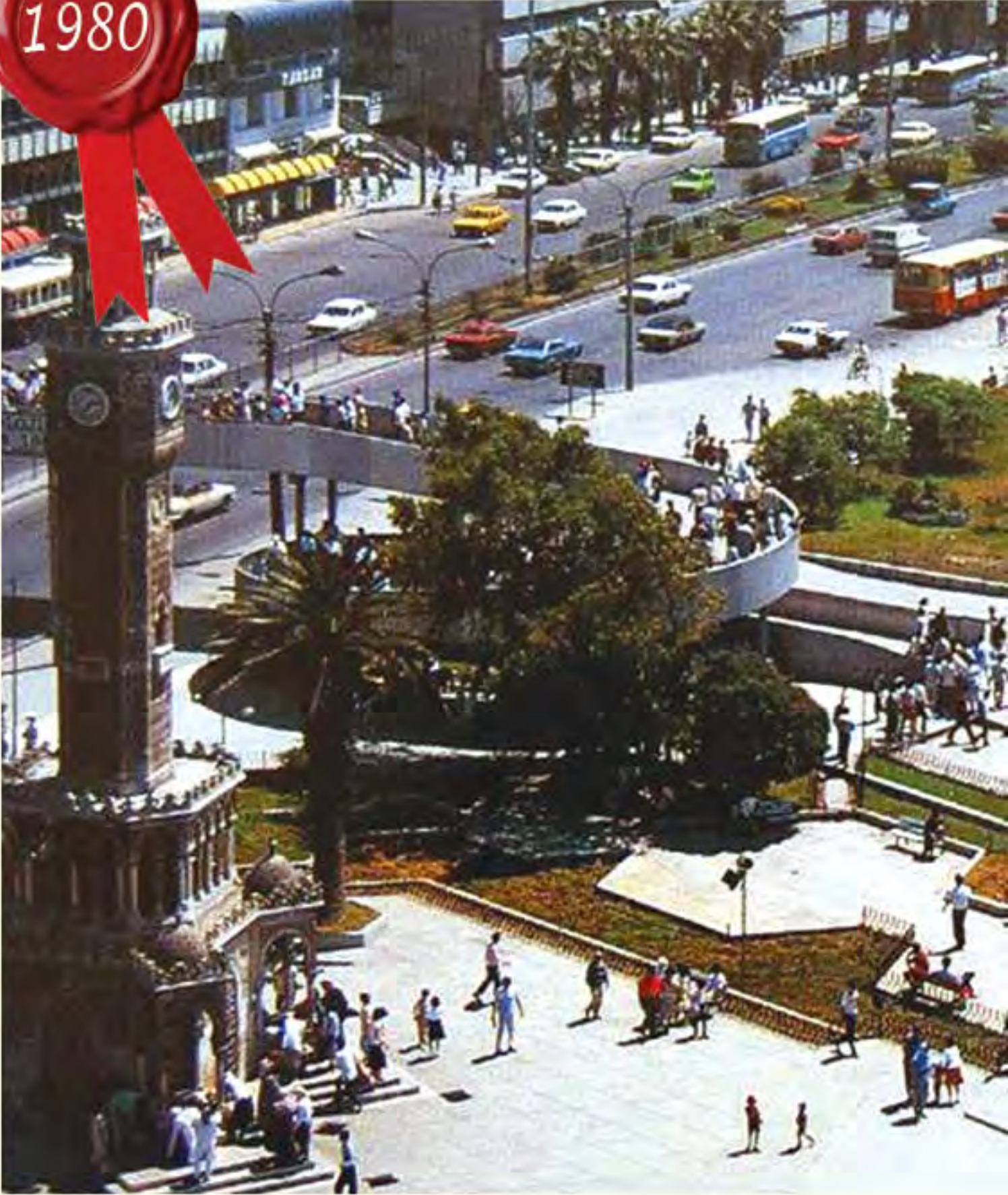
24.07.1980 anarşinin önlenmesi için güvenlikle ilgili yasaların kısa sürede çıkarılmasına ilişkin basın siyasi partilere çağrı nitelikli bir basın toplantısı düzenlenmesine karar verildi.

24.07.1980 Belgesiz ihracatta yüzde 20 oranında özkaynak kullanma mecburiyetinin ve yüzde 15 oranındaki teminat oranının makul bir düzeye indirilmesine ilişkin Oda görüşünün Ticaret Bakanı'na iletilmesine karar verildi.

06.11.1980 Oda'da 11.11.1980 tarihinde döviz kredileri konusunda ilgili sanayicilerle Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Genel Müdürü'nün katılacağı bir toplantı düzenlenmesine, müteakiben, Odalar Birliği'ne sanayiciler, Maliye, Ticaret ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlıkları ile İş Bankası, Sınai Kalkınma Bankası genel müdürleri ile DTP yetkililerinin katılacağı bir toplantı düzenlenmesine karar verildi.

25.12.1980 O.S.B. Temsilciler heyetine Nurettin Yazgan seçildi.

25.12.1980 İzmir OSB'ye Atatürk'ün 100. Doğum yılı nedeniyle "İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi" isminin verilmesi için bir sonraki Meclis Toplantısı onayına sunulması kararı alındı.

EBSO'da 80'ler

Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda gelişen sanayiye paralel olarak ürünlerin sergilendiği daimi sergi alanı oluşturuldu.

1981: Odanın 2 ve 3. Katlarının sanayicinin ürünlerini sergileyebileceği 'Sanayi Sergisi'ne dönüştürülerek kiraya verilmesi kararlaştırıldı. İlk İngilizce EBSO Tanıtım Broşürü hazırlandı. İAOSB'nin maketi oluşturuldu

23.04.1981'de Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Turgut Özal, Maliye Bakanı Kaya Erdem, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu'nun katılımıyla İzmir Ticaret Odası, İzmir Ticaret Borsası İhracatçılar Birlikleri ve EBSO Meclis Üyelerinin katıldığı Merkez Bankası'nın aldığı kararları konu alan toplantı yapıldı.

18.05.1981'de Ziraat Bankası Genel Müdürü Ali Doğan Ünulu ve işadamlarının katıldığı toplantıda banka ve sanayici ilişkileri görüşüldü

2- 7 .11.1981'de 2. İktisat Kongresi İzmir'de düzenlendi.

24- 30.6.1981 tarihleri arasında Bulgaristan Seyahati düzenlendi

25.11.1981'de İ.A.O.S.B Binasının ihalesi yapıldı

24.12.1981'de İ.A.O.S.B idare heyetinin seçimi yapıldı.

Ersin
Faralyalı
dönemi.

1982: EBSO binasının 2'nci katında oluşturulan daimi Sanayi Sergisi açılışı yapıldı.

26.04.1982'de DPT Müsteşar Yardımcısı Ekrem Pakdemirli'nin katıldığı İhracatı teşvik tedbirleri ve karşılaşılan sorunlar konulu toplantı düzenlendi

9.9.1982'de İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi temel atma töreni gerçekleştirildi

21.12.1982'de 12 Eylül ihtilali ile kapanan Sanayiciler Kulübü tekrar açıldı

1983: 15.03.1983'de İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'ndeki hizmet binalarının ruhsatı alındı

1984: Tekstilden Konfeksiyon Meslek Komitesi'nin talebi üzerine Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi ile ortaklaşa düzenlenen konfeksiyonda kalıpcılık tekniği konulu kursu bitiren 17 kursiyere sertifika verildi.

Tüketicinin korunması kanun tasarısı

hakkında Oda görüşü hazırlanarak ilgili mercilere iletili.

05.01.1984'de Özal hükümetinin göreve başlamasından bu yana ekonomik hayatla ilgili alınan kararlar ve muhtemel etkileri konulu rapor Yönetim Kurulu'na sunuldu

22.03.1984'de İAOSB İdare Komitesi Üyeliklerine A. Kemal Baysak, Murat Demirel, Ünal Atalay ve Mustafa Dirin seçildi

05.04.1984'de tarihinde Sanayi Dergisi yerine EBSO Haber adında aylık bir gazete yayınlanması uygun bulundu.

26-27 Mayıs 1984 tarihinde TOBB'da yapılan Genel Kurul seçimlerinde Ersin Faralyalı Birlik Yönetim Kurulu Başkan Vekilliğine seçildi

5-7- 1984 tarihli Yönetim Kurulu Toplantısında Katma Değer Vergisi Kanun Tasarısı ile ilgili Oda görüşünün oluşturulması için Ali Nail Kubalı, Teoman Baygan, Uğur Canbolat, Enis Özsaruhan'dan oluşan bir komisyon kurulmasına ve büyük sanayi kuruluşlarından gelecek görüşlerle birlikte bir rapor hazırlanmasına karar verildi.

1985: Başbakan ile 15.01.1985 günü yapılacak toplantıya götürülmek üzere genel ekonomik durum ile ilgili bir rapor hazırlandı

Ersin Faralyalı İKV Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi

Ali Nail Kubalı TUSİAD Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi

12.04.1985'de Tekstilden Konfeksiyon Meslek Komitesinin talebi üzerine Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi ile ortaklaşa düzenlenen konfeksiyonda kalıpcılık tekniği konulu kursu bitiren 17 kursiyere sertifika verildi.

18.05.1985'de Ersin Faralyalı Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı'na seçildi

1986: Şinasi Ertan TUSİAD Yönetim Kurulu Başkan Vekili seçildi

Çevre Genel Müdürü Muzaffer Evirgen tarafından çevre kirliliğinin önlenmesi ilgili olarak su kirliliği standartlarının hazırlanmasındaki temel prensipler konulu konferans düzenlendi.

Oda Daimi Sanayi Ürünleri Sergisini tanıtan bir film hazırlanarak yurtdışındaki elçiliklere gönderildi

02.01.1986'da Odada bilgisayar sistemi kurulması için çalışmalar başladı

28-30.05.1986 tarihleri arasında E.Ü Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü ile ortaklaşa Gıda Maddeleri Ambalaj Sanayi konulu sempozyum düzenlendi

27.02.1986'da Meclis Başkanlığına Nezih Okuş Meclis Başkan Vekilliğine İhsan Balıoğlu Yönetim Kurulu Başkanlığına Ersin Faralyalı, Başkan vekilliklerine A. Kemal Baysak, Ali Nail Kubalı, üyeliklere Enis Özsaruhan, Murat Demirel, Ünal Atalay, Yılmaz Temizocak, Erdoğan Atay, Uğur Canbolat, Abdurrahman Özöner ve Yusuf Uz seçildi

20.03.1986 tarihli yönetim kurulu toplantısında İAOSB'nin içme suyu, kanalizasyon drenaj şebekeleri ile yol üst yapısı inşaatla-

1984-1987 döneminde Meclis Başkanlığı yapan Nezh Okuş, Yönetim Kurulu ile bir toplantıda...

rından oluşan altyapı inşaatı hizmet binaları ikmal inşaatı, trafo binaları inşaatı, Balatçık deresi islahı arıtma tesisleri avan projeleri hazırlanması için uygulanması sırasında kontrollük hizmetlerinin ve tesis hizmete girdikten 3 yıl süreyle danışmanlığının yapılması ihalesinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ihale Komisyonu'nda Odayı Kemal Bayrak, Murat Demirel ve Bölge Müdürü Şevki Şener'in temsil etmesine karar verildi. Alsancak Limanı ve çevresinin 'serbest liman' haline getirilmesi konusunda girişimlerde bulunulması çalışmaları hızlandırıldı.

26.06.1986 tarihli Meclis Toplantısında İhsan Balıoğlu Odalar Birliği Yönetim Kurulu'na, Ersin Faralyalı Sanayi Odaları Konseyi Başkan Vekilliğine, Tekin Çullu Ticaret Odaları Konsey Başkanlığı'na seçildiler.

31.07.1986 tarihli Meclis Toplantısına Belediye Başkanı Burhan Özfatura katılarak İzmir'in önemli meseleleri olan altyapı kanal, yol ve su problemleri hakkında bilgi verdi. Aynı toplantıda İKV'ye asil üye olunması oylanarak kabul edildi.

28.08.1986 tarihli Meclis Toplantısında, Uğur Yüce ÜSİGEM olarak adlandırılan Ege Üniversitesi ve Oda arasında üniversite-sanayi işbirliğinin protokole bağlandığını

açıkladı.

4-6.11.1986'da Ege Üniversitesi Büyükşehir Belediyesi ve Oda olarak ortaklaşa Gıda Sanayii Araştırma Geliştirme '86 Sempozyumu düzenlendi.

5.11.1986'da Endüstriyel Atık Su Arıtma-da Ekonomi konulu konferans Odada düzenlendi.

19.11.1986'da Ekonomi-Demokrasi İlişkileri konulu seri konferans düzenlendi.

1987: 29.01.1987 tarihli Meclis Toplantısında TÜ-SİAD Yönetim Kurulu Üyeliği'ne Haluk Özsaruhan ile Selçuk Yaşar seçildi.

11.02.1987'de Sermaye Piyasamızda son durum ve Muhtemel Gelişmeler konulu konferans düzenlendi.

13.02.1987'de ÜSİGEM tarafından düzenlenen Yeni Teknolojiler Merkezi ve Dünya Bilgi İletişim Ağları ile Türkiye Bağlantıları konulu seminere Devlet Bakanı M. Tınaz Titiz katıldı.

22.04.1987'deki Meclis Toplantısında Ersin Faralyalı Hükümetin özel sektörün 20 yıldır beklediği kararı vererek Topluluğa tam üyelik için başvuru yaptığını özel sektör olarak görevlerinin ekonomik uyum

İzmir Ticaret Odası Meclis Başkanı Dünder Soyer, İzmir Valisi Vecdi Gönül, Sanayi ve Ticaret Bakanı Tayir Köse ve EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ersin Faralyalı İzmir Fuarında bir açılış töreninde...

EBSO'nun büyük isimleri Murat Demirer, Uğur Yüce, Ömer Beşe, Ersin Faralyalı ve Şinasi Ertan Konak Belediye Başkanı Alınmet Sarışın ile birlikte...

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Faralyalı: İzmir protokolü ile sanayicileri bir araya getirdi.

sağlamak sanayimizi daha selektif bazda güçlendirmek mukayeseli avantajlarımızı iyi kullanarak toplulukta daha güçlü olmak için hazırlanmak olduğunu ifade etti.

25.04.1987'de Kaya Erdem'in mesleki kuruluşların Yönetim Kurulları ve diğer üyeleri ile toplantısı düzenlendi.

25-27.04.1987'de Somali Heyetinin İzmir'e gelişi ve ikili görüşmeler düzenlendi.

25.06.1987'deki Meclis Toplantısında Ersin Faralyalı güneydoğuda yaşanan olayların kendilerini çok üzdüğünü bu olayların altında ekonomik nedenler yattığını söyledi.

30.07.1987'deki Meclis Toplantısına Belediye Başkanı Burhan Özfatura katıldı. Çevre Kanununun çıktığını İZ-SU İdaresinin tamamen kurulduğunu arıtma kriterlerini İZ-SU olarak Odanın belirleyeceği üyelerle fikir alışveriş kurarak belirleyeceklerini söyledi. Menemen OSB'deki deri firmalarına arıtma tesisi konusunda süre vereceklerini Melez'in

ağzında bir arıtma tesisi yapılması için proje hazırlandığını ancak çok pahalı olduğunu Çimenter ve Batı Anadolu'nun bu konudaki çalışmalarını bitirdiğini İzmir'de hava kirliliği konusunda ciddi adımlar atıldığını anlattı. Havagazı fabrikasında ve sanayide kullanılmak üzere Rusya'dan gelecek tabii gaz projesi hakkında bilgi verdi.

27.08.1987'deki Meclis Başkanı Nezih Okuş Devlet Bakanı Tınaz Titiz'in teşvikleri ile Büyükşehir Belediyesi, EBSO; Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi ortak çalışmaları sonucu Teknopark kurulması ile ilgili son aşamaya geldiğini açıkladı.

05.11.1987'deki Yönetim Kurulu'nda İzmir Teknopark A.Ş (İTAŞ)'ne Odanın kurucu ortak olarak katılması uygun bulundu.

25.11.1987'deki seçimlerde Meclis Başkanlığı'na Şinasi Ertan Başkan Vekilliklerine Ömer Beşe ve İhsan Balioğlu seçildi.

İzmir ekonomisinin canı damarlarından İAOSB'de fabrikaların temelleri atılıyor.

1988: Türkiye Yunanistan ilişkileri doğrultusunda yapılabilecek işbirliği imkanları hakkında Oda görüşü oluşturularak Birliğe gönderildi.

Şinasi Ertan, TOBB Sanayi Odaları Konsey Başkanlığına seçildi.

Oda Lokali açıldı.

İzmir Gaziemir Serbest Bölgesini işletecek Anonim Şirket in sadece yabancı bir ortak tarafından işletilmesinin mahsurları olacağı düşüncesiyle kuruluşta EBSO, İzmir Ticaret Odası, İzmir Özel İdaresi ve Anakent Belediyesinin de iştiraki uygun görülmüş ve şirket yetkilileri de bu kararı kabul ettiler. Kuruluşun sermayesinin 6 milyar TL olduğu, EBSO olarak yönetim kurulunda temsil edilmesi ve 1989 yılında ödenmesi kaydıyla 10 milyon TL ile iştirak edilmesine karar verildi.

01.02.1988'de; Alman Phoebus Konsorsiyumundan bir heyetin 30 MW gücünde güneş enerjisi tesisinin yapılabilirliğini

görüşmek üzere odayı ziyaret etti. EUREKA kapsamında faaliyet gösteren proje için 58 ülkede araştırma yapılarak Türkiye'nin seçildiği belirtildi.

4-6.02.1988'de; Türk Dostu Amerikalılar Derneği'nin Washington'da düzenleyeceği sergiye 7 Türk firması kendi imkanları ile katıldı.

21-22.02.1988'de EBSO, İzmir Ticaret Odası İhracatçılar Birliği ile Ege Tütün İhracatçıları Birliği tarafından Ekonomik Forum düzenlendi. Başbakan Tansu Çiller, Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin ile Tarım ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan Forumu katılmışlardır. İlk kez 1988 ve ileriye dönük olarak hükümetin ekonomik ve sosyal politikaları İzmir'de açıklandı.

25.03.1988'de; İzmir Teknopark A.Ş ilk Yönetim Kurulu toplantısını Kültür ve Turizm Bakanı Tınaz Titiz ve İzmir Valisi Nevzat Ayaz'ın katılımıyla Oda'da yaptı.

31.03.1988'de; Meclis Toplantısında KİT

Turgut Özal, Ersin Faralyalı, Feyyaz Tokar

sorununun önemli bir aşamadan sonra tekrar gündeme geldiği belirtildi.

02.05.1988'de; İspanya'da pamuk tohumundan yağ çıkartma pamuğu çekirdeğinden ayırma kooperatiflerine ait birlikten bir heyet Odayı ziyaret etti

03-05.05.1988 tarihleri arasında MPM tarafından Kalite Kontrol Çemberleri konusunda seminer düzenlendi.

04-05.05.1988 tarihleri arasında Manisa ve Aydın'da İş Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası etkinlikleri çerçevesinde panel düzenlendi.

07.07.1988'de; Yönetim Kurulu Başkan Vekili Ali Nail Kubalı'nın istifası nedeniyle yerine Uğur Yüce seçildi. MPM'nin faaliyetlerinden sanayicilerimizi haberdar etmek ve bu konudaki yayınları takip etmek için Genel Sekreter Teknik Yardımcısı Mehmet Kartaloğlu fahri temsilci olarak bildirildi.

29.09.1988'deki Meclis Toplantısı'nda, Menemen Deri OSB için kurulan müteşebbis heyete 1 milyon TL ile iştirak edilmesine karar verildi

1989: TUSİAD Yönetim Kurulu Üyeliğine Ersin Faralyalı seçildi. Şinasi Ertan'a DEÜ tarafından Fahri Doktora unvanı verildi.

Fuar Müdürlüğü ve Oda Meclis Üyeleri ile 2 yıldan bu yana yapılan toplantılar doğrultusunda 9 ihtisas fuarı açılmasına karar verildi.

Fuarcılık hizmetlerinin şirketleşmesi ile ilgili olarak oluşturulan İZFAŞ A.Ş.'ne Odamız yüzde 1 hisse karşılığı olan 10 milyon TL ile ortak oldu, yapılacak ilk genel kurulda Odayı Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Yüce temsil etmesine karar verildi. İzmir Serbest Bölgesi'ne çoğu yabancı 400'e yakın firma başvurdu.

TBMM Başkanı ve İzmir Milletvekili Kaya Erdem, Odayı ziyaret etti.

17.02.1989'da Genişletilmiş Ege Bölge Toplantısı'nda Oda tarafından hazırlanan bölge raporu sunuldu.

19-25.01.1989 tarihleri arasında İzmir Fuarı Odalar Birliği Pavyonunda İzmir Ticaret Odası, EBSO, Dokuz Eylül Üniversitesi

Ersin Faralyalı oda personeli ile iyi ilişkiler kuran bir başkandı.

Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mimarlar Odası İzmir Şubesi İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesinin katkılarıyla İzmir Yapıtek İnşaat Teknolojisi Makine ve Malzemeleri Fuarı düzenlendi.

24.01.1989'da YÖK ve Dünya Bankası Yetkilileriyle EBSO'da üniversite-sanayi işbirliği konusunda toplantı düzenlendi.

26.03.1989'da yerel seçimlerinde İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı olan Yüksel Çakmur Oda'yı ziyaret etti.

09.06.1989'da; Bodrum'da şube kurulları ile bölge toplantısı yapıldı.

29.06.1989'da; Meclis Toplantısına katılan İzmir Valisi Nevzat Ayaz Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşların Türkiye'ye geldiğini İzmir'e gelecek soydaşlar için hazırlıklara başladığını iş verme olanağına sahip tüm kişi ve kuruluşların yardımını istedi.

06.06.1989'da; TUBİTAK-EBSO Yönetim Kurulları toplantısı yapıldı. Bu toplantı doğrultusunda işbirliği belgesinde yer alacak hususları belirlemek üzere bir komisyon kuruldu.

29.08.1989'da; Sanayi ve Ticaret Bakanı Şükrü Yürür EBSO'yu ziyaret etti.

4.10.1989'da; TUBİTAK ile işbirliği anlaşması imzalandı.

5.10.1989'da; Odanın kuruluş yıldönümü

kutlamaları çerçevesinde Klasik Türk Müzikisi Konseri verildi.

19.10.1989'da; Oda ve Türk Alman Ekonomik İşbirliği Kurumu ile ortak düzenlenen tesviyecilik meslek dalı çıraklık eğitimi okulundan mezun olanlara sertifika töreni düzenlendi.

25.10.1989'da; USİGEM faaliyetleri çerçevesinde Üniversite-Sanayi Günü düzenlendi.

09.11.1989'daki seçimlerde; Meclis Başkanlığına Şinasi Ertan, Başkan Vekilliklerine İhsan Balıoğlu ve Ömer Beşe, Yönetim Kurulu Başkanlığına Uğur Yüce, Başkan Vekilliklerine Murat Demirel ve Mustafa Özman seçildiler. Yönetim Kurulu üyeleri; Uğur Yüce, Murat Demirel, Kemal Çolakoğlu, İsmail Karagözlü, Atakan Karakaplan, M. Refik Soyer, Nurtekin Yazgan, Necdet İtmeç, Avni Ersoy, Mustafa İnal oldu.

1990: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca hazırlanan Rekabeti Sınırlayan Anlaşmalar ve Uygulamalar Hakkında Kanun tasarısı hakkında rapor hazırlandı ve 16.01.1990 tarihindeki toplantıya odayı temsilen Mustafa Özman katıldı.

Plastik ambalaj maddelerinin çevreye etkisi konulu rapor TOBB'a gönderildi.

Genel Sekreter
Prof. Dr. Yusuf
Vardar (sağ
başta) sanayi-
cilerle

IAOSB ambleminin belirlenmesi için Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencileri arasında açılan yarışma sonucunda dereceye girenler belirlendi.

Osmanlı'dan Günümüze Ege adlı kitap Odamız tarafından hazırlanarak kamuoyuna sunuldu.

30.01.1990 İZFAŞ'ın kurulması ile ilgili imza töreni düzenlendi

44. Kuruluş Yıldönümü Kutlamaları çerçevesinde Türk Müziği Beste Yarışması düzenlendi. 10.02.1990 tarihinde toplanan jüri Teoman Onaldı, Yusuf Nalkesen, Selami Bertuğ Nurtekin Yazgan ve Avni Ersoy'dan oluşuyordu. Birinciliğe layık eser bulunamadı, ikinci Selahattin İçli'ye ait İzmir'de Aşka Davet isimli eser oldu.

1990'ların en tehlikeli gelişmesi olarak döviz kurları politikasına dikkat çekildi.

1990'lı yıllarda "Ülkemizin Sanayi Politikası Ne Olmalıdır?" konulu rapor hazırlandı.

07.03.1990 tarihinde DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel Oda'yı ziyaret etti. Demirel, 'Ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik koşullar' konulu toplantıda üyeler ile bir araya geldi.

12.04.1990 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında, Oda kurucularından Osman Kibar'ın isminin İAOSB'de bulunan toplantı salonuna verilmesine karar verildi.

Nisan ayında 'Thracata İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri' konulu bir rapor hazırlandı.

10.05.1990'da; Oda'da DEÜ Avrupa Topluluğu Araştırma Merkezi ve EBSO ortaklaşa '1990'lı yıllarda Türk Çalışma Mevzuatının AT Çalışma Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi' konulu toplantı yapıldı.

20.05.1990'da; İAOSB Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın katıldığı törenle açıldı. Emeli geçenlere hizmet plaketi verildi.

28.08.1990'da; Sanayi ve Ticaret Bakanı Şükrü Yürür İAOSB'yi ziyaret etti.

23.08.1990'da; Odada 3624 Sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Geliştirilmesine İlişkin Yasa ile ilgili toplantı yapıldı.

23.08.1990'da; Devlet Bakanı Işın Çelebi ve üyelerle toplantıda slayt gösterisi ile birlikte 'İzmir'in Türkiye Genelindeki Yeri' konulu mukayeseli çalışma sunuldu.

Eylül'de Türkiye'nin sanayileşme hedefi çerçevesinde yerli yabancı sermaye işbirliği ile İzmir Ege Bölgesinin ekonomisini canlandırmak üzere yürütülecek etkinlikler konulu rapor hazırlandı.

28.09.1990'da; EBSO, İZTO, İTB tarafından ortaklaşa "2000 Yılına girerken Türk Tekstili" konulu sempozyum yapıldı.

21.11.1990'da; ÜSİGEM faaliyetleri çerçevesinde 3. Üniversite Sanayici Günü gerçekleştirildi.

21. Yüzyıla doğru İzmir'de sanayi

Uğur Yüce başkanlığındaki 1989 - 1992 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu

1990: 10.02.1990 yılında Oda'nın 44. Kuruluş Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde "Türk Müziği Beste Yarışması" düzenlendi. Teoman Önlü, Yusuf Nalkesen, Selami Bertuğ, Nurtekin Yazgan ve Avni Ersoy'dan oluşan jüri birinciliğe layık eser bulamazken, Selahattin İçli'nin "İzmir'de Aşka Davet" isimli eseri ikinciliğe layık görüldü.

07.03.1990 tarihinde, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Oda'yı ziyaret ederek üyelerle ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik koşullar çerçevesi bir toplantı gerçekleştirdi.

20.05.1990 tarihinde, İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesinin açılışı gerçekleştirildi.

25.08.1990 tarihinde, Sanayi ve Ticaret Bakanı Şükrü Yürür İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'ni ziyaret etti.

28.09.1990 tarihinde, EBSO, İzmir Ticaret odası, İzmir Ticaret Borsası ve Ege İhracatçı Birlikleri ortaklaşa "2000 yılına girerken

Türk Tekstili" konulu bir sempozyum düzenledi.

01.10.1990 günü, EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Yüce'ye üniversite-sanayi işbirliğinin kurulması ve gelişmesi yönünde yaptığı katkılardan dolayı Ege Üniversitesi Senatosu'na Fahri Doktorluk ünvanı verildi.

1991: 21.02.1991 tarihinde, TOBB Başkanı Yalın Erez ve Yönetim Kurulu üyeleri Oda'yı ziyaret ettiler.

25.02.1991 tarihinde, Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı (EGEV) Oda'da yapılan imza töreni ile resmen kurulmuş oldu.

28.03.1991 tarihinde, Şinasi Ertan Meclis Başkanlığı'na seçildi.

1992: 27.01.1992'de, Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Tansu Çiller İzmir'i ziyaret ederek UDİDEM programı

EBSO'da Teknopark toplantıları... Yönetim Kurulu Başkanı Uğur Yüce, Devlet Bakanı Tınaz Tütüz, Nevzat Ayaz, Büyükşehir Belediye Başkanı Burhan Özfatura, İYTE Kurucu Rektörü Prof. Dr. Erdal Saygın.

rı İzmirli işadamları ve sanayicilere sundu. Uğur Yüce, PETKİM Yönetim Kurulu Başkanlığı'na atandı.

25.04.1992 tarihinde, Odalar Birliği'nde Başbakan ve pek çok Bakan ve Türkiye'deki 305 Oda ve Borsa başkanlarının katıldığı, Şinasi Ertan'ın başkanlık ettiği bir toplantı gerçekleştirildi.

30.04.1992 tarihli meclis toplantısına Maliye ve Gümrük Bakanı Sümer Oral, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Ersin Faralyalı, İzmir Valisi Kutlu Aktaş ve İzmir'deki mesleki kuruluşların Meclis ve Yönetim Kurulu Başkanları katıldı. Toplantıda Maliye ve Gümrük Bakanı Sümer Oral, sanayinin kalkınmanın önde gelen unsuru, ekonominin itici gücü olduğunu TÖYÖK'ün iyi işlememesi için bir sebep bulunmadığını ifade etti.

21.05.1992 tarihinde, 04-07.06.1992 tarihleri arasında 3. İzmir İktisat Kongresi yapılabacağından kongrede ele alınacak konuların daha güncel konular olması için Oda bünyesinde bir komisyon kuruldu.

1993: 12.01.1993 tarihinde, Bosna-Hersek Sancak Bölgesi Milli Eğitim Bakanı Oda'yı ziyaret etti.

18.03.1993 tarihinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Ersin Faralyalı Meclis Toplantısı'na katılarak hükümetin faaliyetleri ile ilgili bilgi verdi.

01.04.1993 tarihinde, Oda Genel Sekreterliği'ne Güman Kızıltan'ın atanmasına karar verildi.

29.04.1993 tarihinde, Akdeniz Sanayi ve Ticaret Odaları Birliği'ne (ASCAME) Oda'nın üye olması kabul edildi.

23.09.1993 tarihinde, Oda yönetimi iki önemli konuda karar aldı:

1- İthal tütüne uygulanmakta olan konut fonunun kaldırılması ile ek vergi oranının düşürülmesine ilişkin Oda görüşünün ilgili mercilere iletilmesi,

2- Oda tarafından hazırlanan yatırım ve ihracatı teşvik mevzuatına ilişkin Oda görüşünün Odalar Birliği'ne iletilmesi.

23.09.1993 tarihinde, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit Oda'yı ziyaret etti.

İzmir sanayisinin dev kuruluşları Piyale ve Turyağ bugün artık yok.

Başarılı sanayicilerin Maliye ve Gümrük Bakanı Adnan Kahveci ile ödül mutluluğu.

1994: 24.02.1994 tarihli Meclis Toplantısında 06.03.1994 günü İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde Ağaç Bayramı yapılmasına karar verildi.

28.04.1994 tarihli Meclis toplantısına katılan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Burhan Özfatura, Türkiye'de bir Ege ve İzmir lobisinin kurulması için her türlü işbirliğine hazır olduklarını söyledi.

05.07.1994 tarihinde, Oda'da Küba Ticaret ve Sanayi Odası Heyeti ile bir toplantı yapılmasına karar verildi.

29.09.1994 tarihinde, Oda'nın zemin katında Sanayi Enformasyon Merkezi'nin açılışı gerçekleştirildi.

18.11.1994 günü, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in katılımıyla Oda'nın ödül töreni ve "49. Kuruluş Yıldönümü" törenleri gerçekleştirildi.

22.12.1994 tarihli Oda Meclis toplantısına katılan Sakıp Sabancı, bugüne kadar yapılan yatırımlardan ve sonuçlarından söz ederek, Türkiye'nin gündeminde olan Avrupa Birliği konusunda hazırlanan mevzuatın tercümesi

ile bu birliğe girmenin mümkün olamayacağını, mevzuatı iyi anlayan ve ülkeyi Avrupa'ya olumlu anlatacak kişilere danışmanlık yaptırmak gerekeceğini ifade etti.

*Uğur Yüce ve Murat Demirel.
Halef - Selef başkanlar...*

İzmir, Murat Demirel'in başkanlığı döneminde Süleyman Demirel'in katılımıyla Ekonomik Zirveye ev sahipliği yaptı

Murat Demirel, organize sanayi bölgeleri temeline dayalı planlı kalkınma modeliyle bugünlere ışık tuttu.

Selim Yaşar başkanlığındaki 1993-1995 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu.

*Selim Yaşar EBSO
Yönetim Kurulu
Başkanlığı döneminde
Egeli sanayicilerin
ekonomi olduğu kadar
sosyal alanda da söz
sahibi olması için bü-
yük gayret sarf etti.*

Atıl Akkan başkanlığındaki 1995-1997 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Atıl Akkan, 1995-1997 yılları arasındaki dönemde özellikle KOBİ'lerin güçlenmesi için yoğun çalışmalar yürüttü. Bakanları İzmir'e davet ederek sanayicilerle bir araya getirdi, sanayi fuarı düzenledi.

Kani Aydoğdu Başkanlığındaki 1997-1999 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu

1995: 26.01.1995 tarihinde, Hürriyet Gazetesi geleneksel "Yılın İş Adamı Ödülü"nü 1994 yılının sıkıntılı bir yıl olması nedeniyle tüm sanayicilerin temsilcisi olarak EBSO'ya verdi.

16.09.1995 tarihinde, Başbakan Tansu Çiller'in katıldığı "Geleneksel Başarılı Sanayi Kuruluşları Ödül Töreni" ile kutlamalarını başlatan EBSO, gerçekleştirdiği kokteyl ve Sezen Aksu konseri ile 50. Yıl coşkusu yaşadı. Oda'nın bu yıl ilk kez düzenlediği ve geleneksel hale getireceği "EBSO 50. Yıl Gazetecilik yarışması" ödülleri ise Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in katıldığı törenle verildi.

1996: 25-29 Ekim 1996 tarihinde İzmir Kültürpark'ta düzenlenen EBSO Sanayi Fuarı, EBSO'nun düzenlediği ilk fuar organizasyonudur. 250 firmanın yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşun iştirak ettiği EBSO Sanayi Fuarı'nı 8 bini kayıtlı 10 bin kişi ziyaret etti. EBSO ayrıca, 25 Ekim 1996 tarihinde gerçekleşen TOBB Sanayi Konseyi toplantısına da ev sahipliği yaptı.

Yine Ekim ayı içinde Cumhurbaşkanı'nın İsrail gezisine iştirak edildi.

İzmir Ticaret Odası ile birlikte Bosna-Hersek Büyükelçisi'nin katıldığı toplantılar yapıldı ve 25 kişilik bir Bosna-Hersek pilot

gezisi düzenlenip, iş anlaşmaları zemini hazırlandı.

Moldova Büyükelçisi ile yapılan toplantılar sonucunda gerçekleştirilen girişimlerle 35 milyon dolar limitli bir Eximbank kredisi imkara sağlandı.

Cumhurbaşkanı'nın Romanya gezisinde, Türk-Romanya Ticaret Derneğinin Türkiye'ye yönelik iş talepleri değerlendirildi, bu arada Romanya Sanayi Odası'nın düzenlediği fuara EBSO davet edildi.

İngiltere Konsolosluğu'nun ekonomi yetkilileri ile Odamızda toplantılar yapıldı, Almanya'nın Bremen heyeti ile ortak iş imkanları görüşüldü.

04.11.1996 tarihinde, Cumhurbaşkanı'nın Almanya'ya gerçekleştirdiği resmi ziyarete iştirak edilerek, Türkiye ile Almanya arasında ortak işbirliği imkanları ele alındı.

Bakanlardan Ufuk Söylemez, Ayfer Yılmaz, Işıl Saygın ve İKV Başkanı Meral Gezgin Eriş EBSO Meclis toplantısına katıldılar.

1997: 6-9 Kasım 1997 tarihleri arasında EBSO Sanayi Fuarı kapılarını ikinci kez açtı.

EBSO, 1995 yılında TSE'den belgelendirildiği ISO 9002 Kalite Güvence Sistemi'ni 1997 yılında geliştirdi.

İAOSB'deki ATAER enerji santrali, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından sanayicilerin hizmetine açıldı.

Cumhurbaşkanı Demirel Tire OSB'yi de açtı.

Kani Aydoğdu döneminin başkanları Mesut Yılmaz ve Tanrısu Çiller, EBSO'da sık sık sanayicilerle bir araya geldi. EBSO 8 yıllık zorunlu eğitime destek amacıyla İzmir'in en uzak ve fakir yöresi Cevizli'ye okul yaptırdı.

Egeli Sanayiciler ekonomideki sorunlara çözüm için Atıl Akkan liderliğinde trenle Ankara çıkarması yaptı.

Akkan, 2. başkanlık döneminde yine aktif bir politika izledi, sanayicilerin sorunları çözümü için eylemci bir yapı ortaya koydu. Başbakan Ecevit ve Bakanlarada sorunları açıkça aktardı.

Atıl Akkan
başkanlığın-
daki 1999-
2001 dönemi
EBSO Yöne-
tim Kurulu.

1998: 19-21 Mayıs 1998 tarihinde, Bulgaristan'ın Sofya ve Filibe kentlerini kapsayan bir iş gezisi düzenlenerek Bulgar Sanayi ve Ticaret Odası ile işbirliği protokolü imzalandı.

Johannesburg Sanayi ve Ticaret Odası başkanlığında Güney Afrika işadamları Heyeti EBSO'yu ziyaret etti. 8 Haziran'da Hollanda, 1 Temmuz'da Çek, 28 Ağustos'ta Bulgar, 1 Eylül'de Hindistan ve 3 Eylül'de de Rus heyetleri Odayı ziyaret ederek bölge-
miz sanayine ilişkin konularda görüşmelerde bulundular.

24-30 Ekim 1998 tarihinde EBSO, GAP Bölge Fuarı'na katıldı.

Ayrıca 1998 yılı içerisinde:

Odamız'ın 8 yıla çıkarılan zorunlu eğitime desteği kapsamında İzmir'in gelir durumu düşük ve uzak yörelerinden Kiraz ilçesi Cevizli Köyünde yaptırdığı "Ege Bölgesi Sanayi Odası İlköğretim Okulu"nun inşaatı tamamlandı.

Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde GTZ'nin katkılarıyla EBSO tarafından yapılan Kalıpcılık Eğitim Merkezi, 2 ay gibi kısa bir sürede tamamlanarak eğitim hizmeti vermeye başladı.

Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde zi-

hinsel özürlü çocuklar için ilköğretim okulu inşa edildi.

İzmir ve çevresindeki muhtaç ilkokul öğrencilerine ve ailelerine aynı ve nakdi yardım kampanyası düzenlenip, toplanan yardımlar öğrencilere ve ailelerine ulaştırıldı.

Orman Bölge Müdürlüğü'nün araç ihtiyacı için üç adet motorsiklet alımı ve özür-lülere derneği gibi hayır kurumlarına çeşitli yardım ve bağışlar yapıldı.

1998 yılında yapılan ankette Odamızın verdiği çeşitli hizmetlerle ilgili olarak üye-
rimizin yüzde 83'ü olumlu görüş bildirdi.

1999: Şubat 1999, Sanayi ve Ticaret Bakanı Metin Şahin Odayı ziyaret etti.

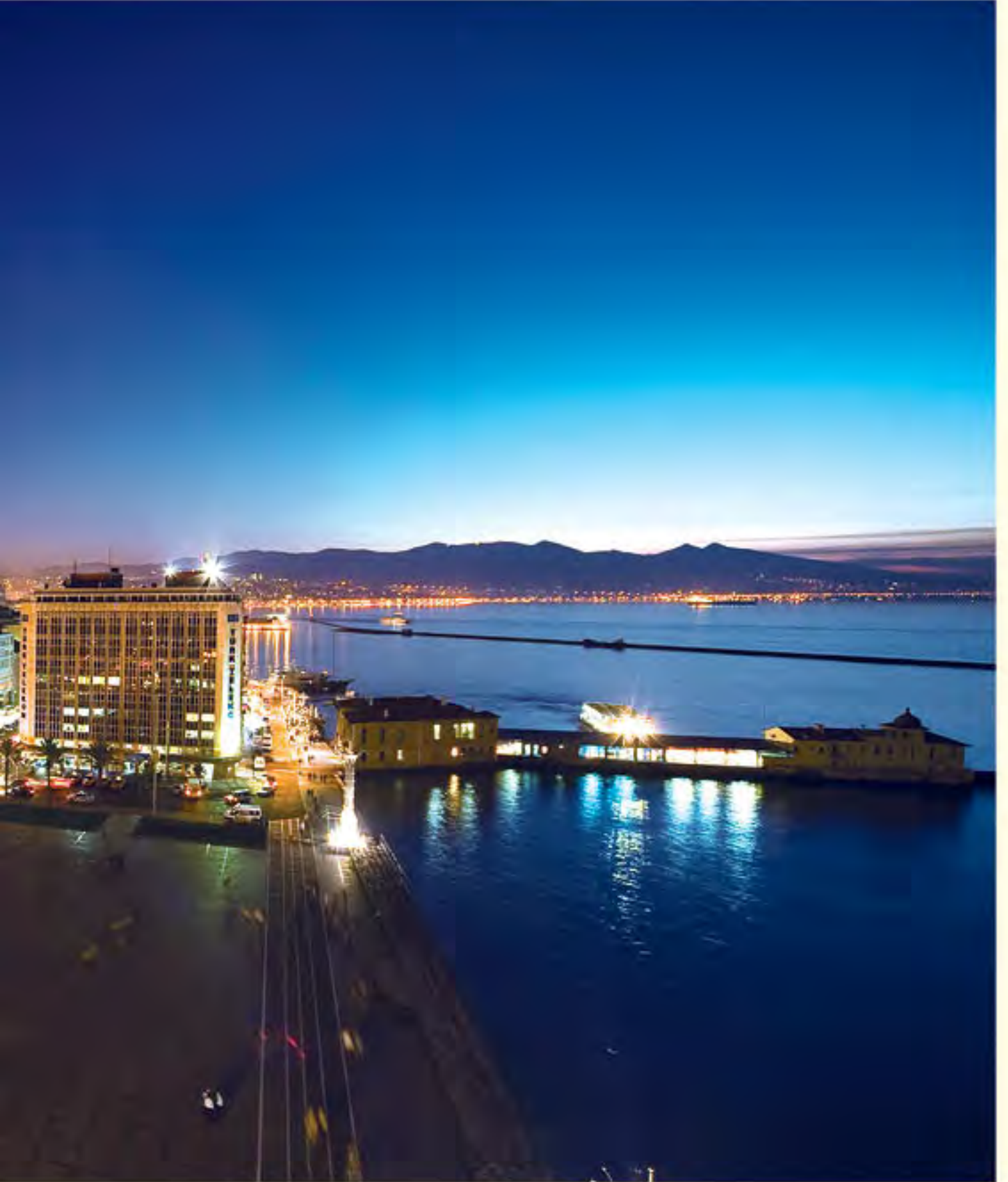
Nisan 1999, İspanyol heyeti EBSO'yu ziyaret etti.

Mayıs 1999, EBSO teşvikli yatırım araştırması sonuçları yayınlandı. İsviçre Büyükelçisi EBSO'yu ziyaret etti.

Haziran 1999'da, EBSO İsrail'e bir iş ve inceleme gezisi düzenledi. Hükümete Ege Raporu sunuldu.

17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen depremle ilgili afet bölgesine gıda ve tekstil yardımı yapıldı.

2000'li yıllarda EBSO...

Derviş Eroğlu, KKTC Başbakanlığı döneminde EBSO'yu ziyaret etti.

Mustafa Kalyoncu Oda personeli içinden seçilen ilk Genel Sekreter oldu.

2000: Başbakan Bülent Ecevit, Odamız'ı ziyaret ederek sanayicilerle bir araya geldi.

İlk defa EBSO personeli içerisinde Genel Sekreter atandı: Ege Bölgesi Sanayi Odası Genel Sekreterliğine bu görevi 2 yıldır vekaleten yürüten Mustafa Kalyoncu getirildi. Kalyoncu aynı zamanda EBSO'nun tarihinde Oda bünyesinden çıkan ilk Genel Sekreter oldu. EBSO Meclis toplantısında genel sekreterlik görevi onaylandıktan sonra Meclis üyelerinin alkışları arasında teşekkür konuşması yapan Kalyoncu, "25 yıldır çalıştığım EBSO'da en heyecanlı günüm. EBSO ilk defa kendi içinden bir genel sekreter çıkarıyor, bu açıdan da çok sevindirici ve mutlu bir olay" dedi.

Ege Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu olan Mustafa Kalyoncu, EBSO'ya 1975 yılında Sicil Servisi'nde Tahkik Memuru olarak adım attı. 1981 yılında İdari İşler Şefliği görevine gelen Kalyoncu 1993'te Ra-

portörlük Hizmetleri Müdürü oldu. Mustafa Kalyoncu, 1998'den bu yana Genel Sekreterliğe vekalet ediyordu.

EBSO, Asya Forum 2000'de: Ege Bölgesi Sanayi Odası, Yunanistan'ın Selanik kentinde gerçekleştirilen İşbirliği ve Kalkınma Programı Asya Forum 2000'de Türkiye'yi temsil eden tek Oda oldu.

EBSO İzmir'in gururu: Düzce'de depremzedeler için prefabrik konut yaptıran İzmirli listesinde ilk sırasında 56 konutla EBSO yer aldı. Konutlar Cumhurbaşkanı Demirel'in de katıldığı törenle sahiplerine teslim edildi.

EBSO'nun Yunanistan gezisi amacına ulaştı: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın Türk dış politikasını desteklemek, Ege Bölgesi'nin ticaret hacmini arttırmak, EBSO üyelerine kıyı ticareti, turizm ve diğer alanlarda Yunanlı işadamlarıyla işbirliği olanağı sunmak amacıyla 21-24 Mart tarihleri arasında Yunanistan'a başarılı bir iş seyahati gerçekleştirdi.

EBSO'nun başarılı Yunanistan iş gezisi... Selanik Ticaret ve Sanayi Odasıyla işbirliği anlaşması imzalandı.

Egeliler TOBB'dan zaferle döndü: Çolakoğlu Sanayi Konseyi Başkanı, Akkan TOBB Yönetim Kurulu'nda Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) 55. Genel Kurulu İzmirliilerin zaferiyle sonuçlandı. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Atıl Akkan, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi olurken, Meclis Başkanı Kemal Çolakoğlu, Sanayi Konseyi Başkanı seçildi.

Belgelendirmede yabancılara bağımlı olmayacağız: Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) çalışmalarına başlıyor. Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Üyesi Enver Olgunsoy, TÜRKAK Yönetim Kurulu'nda yer aldı.

Sefiloğlu'nun adı yaşayacak: 17 Nisan 2000'de vefat eden Basın Müşavirimiz Aytac Sefiloğlu'nun adı, Odamızın ekonomi gazeteciliğini desteklemek amacıyla düzenlediği gazetecilik yarışmasına verildi.

İzmirli sanayicilerin Ankara çıkarması: EBSO'nun düzenlediği organizasyonla İzmirli sanayiciler yaşadıkları sıkıntılara dikkat çekmek üzere trenle Ankara'ya gidip

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i ziyaret etti.

Teknoloji merkezine ilk imza: KOSGEB, Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) ve Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) arasında Teknoloji Merkezi (Tekmer) işbirliği protokolü, Sanayi ve Ticaret Bakanı Ahmet Kenan Tanrıku-lu, DEÜ Rektörü Prof. Dr. Fethi İdman ve EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Atıl Akkan tarafından imzalandı.

Ulaş İlköğretim Okulu'na 6 ek derslik: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın (EBSO), İzmir'in Seferihisar ilçesi Ulaş köyü ilköğretim okulunda yaptıracak 6 ek derslik inşaatı için İzmir Valiliği'nde protokol imzalandı.

2001: Eroğlu EBSO'da: KKTC Başbakanı Der-viş Eroğlu Odamız'ı ziyaret etti

Sudan'a EBSO damgası: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 137 kişilik heyetle Sudan'a

Salih Esen başkanlığındaki 2001-2005 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu.

yaptığı iş gezisinde Egeli sanayiciler olağanüstü ilgi görürken uzun vadeli ilişkilerin temelleri atıldı. EBSO Meclis üyelerinin yarıya geziye katılan sanayiciler ortak yatırım bağlantılarıyla döndü. Sudanlı bakanlar EBSO heyetini "İkinci evinize hoşgeldiniz" diye karşılarken, yatırımları destekleyecek yasal düzenlemelerin gerçekleştirildiğini, Sudan'a Türk sermayesinin girmesi için ellerinden gelen çabayı göstereceklerini bildirdi.

Ege'nin yeni ihracat tıstı: Mısır: Ege Bölgesi Sanayi Odası, krizden ihracat seferberliği başlatarak sıyrılmaya çalışıyor. Ege Bölgesi ihracatını artırmak için yeni pazarlar arayan, 130 Egeli sanayici, Mısır'da 4 gün Mısırlı işadamları ile görüştü. Kahire ve Iskenderiye'de Mısırlı sanayicilerle ikili görüşmelerde bulunan Egeli sanayiciler, ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için ilk adımları attı.

EBSO'nun Denizli çıkarması: Ege Böl-

gesi Sanayi Odası, reel sektörün içinde bulunduğu durumu gözler önüne sermek, sorunlara çözüm önerilerini hızlandırmak amacıyla TOBB Sanayi Odaları Konsey Toplantısı'nın gerçekleştirildiği Denizli'ye 15 otobüsten oluşan sanayici heyetiyle çıkarma yaptı.

Bankalarımız Fon'da: Yaşarbank, Egebank, Tarışbank ve Egsbank, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredildi. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Başkanı Engin Akçakoca, Ege'nin Türkiye'ye örnek teşkil eden çok ortaklı bankaları Tarışbank ve EGS Bank'ın yarıya Kentbank, Bayındırbank, Sitebank'ın Fon'a devredilmesi operasyonunun IMF'nin ısrarı üzerine yapıldığını açıkladı.

EBSO'dan btiytk kampanya: EBSO, Siyasi Partiler Kanunu ile Seçim Kanunu'nun değişmesi için imza kampanyası başlattı.

Hisarcıklıoğlu EBSO'da: TOBB Başkanı

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu genel kuruldan sonraki ziyaretini EBSO'ya yaptı.

Rifat Hisarcıklıoğlu, ilk ziyaretini EBSO'ya yaptı

Çolakoglu-Esen dönemi: Meclis Başkanlığı'nın tek adayı Kemal Çolakoglu, üçüncü dönem için güven tazeledi. Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen oldu. Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın Meclis Başkanlık Divanı ve Yönetim Kurulu seçimleri değişimi de beraberinde getirdi. Büyük bir heyecan ve olgunluk içinde tamamlanan seçimlerde Meclis Başkanlığı'nın tek adayı Kemal Çolakoglu, 89 oy alarak üçüncü kez bu makama seçilirken, Ertuğrul Doğu ile Ramazan Abay Meclis Başkanvekili oldu. Atıl Akkan ve Salih Esen başkanlığında iki liste ile gidilen Yönetim Kurulu seçimlerinde ise yarışı Salih Esen'in listesi kazandı. Atıl Akkan, kura ile yönetime girebildi. EBSO Yönetim Kurulu; Nezih Öztüre, Ufuk Akgün, Haluk Tezcan, Ertaç Karagözlü, Hüseyin Şairoğlu, Hakkı Attaroğlu, Metin Deyirmenci, Kadri Şeker, Tahir Işıklıoğlu ile Atıl Akkan'dan oluştu. İlerleyen süreçte Akkan'ın istifasıyla yedek üye Cengiz Ünerdem Yönetim Kurulu'na girdi.

Sel, sanayiye de vurdu: İzmir'de Ramazan Bayramı'nın birinci günü gecesi yağın şiddetli yağış, şehir içindeki derelerin

zamanında temizlenmemesi nedeniyle yerleşim birimlerinin yanı sıra Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'ndeki 75 fabrikayı da sular altında bıraktı. Karşıyaka ve Çiğli'de metre-kareye düşen ortalama 94 kilogram yağmurla oluşan sel nedeniyle Balatçık Deresi'nin taşması sonucu Ege'de sanayinin can damarı Atatürk Organize Sanayi Bölgesi büyük yara aldı.

İş Bankası ile kredi protokoli imzalandı.

2002: Yatırım komutanları çıkartma yapsın: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın yavru vatan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde gerçekleştirdiği meclis toplantısında konuşan KKTC Başbakanı Eroğlu, Egeli sanayicileri "ekonominin komutanları" olarak nitelendirdi ve "Bu coğrafya üzerinde varlığımızı devam ettirebilmek için ekonominin güçlendirilmesi gerekir. 1974'teki Barış Harekatı gibi şimdi de ekonomik çıkarma bekliyoruz" dedi.

Doğalgaz artık rüya değil: Egeli sanayicilerin yıllardır gördükleri doğalgaz rüyası nihayet gerçekleşti. Ege Bölgesi'nin giderek artan doğalgaz talebinin karşılanması amacıyla inşa edilen ve işletmeye alınan yaklaşık 241 kilometre uzunluğundaki Karacabey-İzmir doğalgaz hattı projesi kapsamında İzmir'de iki sevindirici olay arka arkaya yaşandı. Türkiye'nin 11 ilinde yapılan doğalgaz hatları temel atma törenlerinde doğalgazı Aliaga'ya kadar ulaştıracak boru hattına ilk kaynak yapıldı. Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Ege Seramik'e doğalgazı taşıyan hattın vanası açıldı. KOSBİ, İzmir'de doğalgazın kullanıldığı ilk organize sanayi bölgesi, Ege Seramik ilk kuruluş oldu.

En güzel yatırım: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 8 yıllık zorunlu eğitime destek vermek amacıyla Bergama'ya bağlı Dereköy'de yaptırdığı EBSO Dereköy İlköğretim Okulu, Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu tarafından törenle öğretime açıldı.

Siyasi istikrarsızlığa karşı en somut öneri EBSO'dan: Seçimlerden sonra parçalanmış siyasi yapıya son verilmesi, istikrarlı hükümetlerin iş başına gelebilmesi ve güçlü muhalefetlerin oluşması için Seçim Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu'nun değiştirilmesinde toplumun tüm kesimleri fikir birliği yaparken en somut öneriyi Ege Bölgesi Sanayi Odası ortaya koydu. Türkiye'de henüz seçim atmosferi ortada yokken imza kampanyası düzenleyerek Seçim Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu'nda değişiklik yapılması isteklerini Türkiye gündemüne taşıyan

EBSO, Türkiye şartlarına en uygun model olarak Daraltılmış Tek Bölge Tek Turlu Nisbi Temsil Sistemi'ni önerdi.

Faralyalı, Beşe ve Esen'e TOBB plaketi: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde Yönetim Kurulu Başkanlığı yapan EBSO Yönetim Kurulu eski Başkanı Ersin Faralyalı ile Genel Kurul Başkanlığı yapan EBSO eski Meclis Başkanvekili Ömer Beşe'ye ve TOBB delegesi EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen'e Şükran Plaketi verildi.

EBSO AB'ye akredite oldu: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın (EBSO), Avrupa Birliği'ne uyum belgesi olan Akreditasyon Belgesi'ni almaya hak kazandı. TOBB ve İngiltere Odalar Birliği tarafından yürütülen "Odalar İçin Akreditasyon Projesi" kapsamında EBSO'da yapılan incelemeler sonucu 68 taban puan üzerinden 57 puanla, akreditasyon belgesi alındı. EBSO'nun yanı sıra Kocaeli, Ankara, İstanbul, Gaziantep, Denizli Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odası ve Adapazarı Ticaret ve Sanayi Odası'nın da değerlendirmeye tabi tutulduğu projede EBSO yüksek bir puan alarak Avrupa Birliği'ne uyumlu bir Oda olduğunu kanıtladı.

KOBİ'lere AB desteği ABİGEM: AB Komisyonu ve TOBB, Türk KOBİ'lerinin geliştirilmesi ve uluslararası pazarlarda yer alabilmelerinin sağlanması amacıyla AB'nin MEDA programı kapsamında Kocaeli, Gaziantep'te açılan İş Geliştirme Merkezi'ne üçüncü halkayı Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın desteğiyle İzmir'de ekledi. Kasım ayı ortasında Kadın Girişimcilik semineriyle çalışmalarına başlayan AB Türkiye İş Geliştirme Merkezi (ABİGEM) Aralık ayında resmen açıldı.

Sanayiciler Kültürü açıldı: Ege Bölgesi Sanayi Odası Lokali'nin yeniden düzenlenmesiyle oluşturulan Sanayiciler Kulübü açıldı. İzmir'in sosyal mekanlarına yeni bir soluk getirecek Sanayiciler Kulübü'nün açılışına EBSO Meclis Başkanı Kemal Çolakoğlu, Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen ve çok sayıda sanayici katıldı.

Egeli Sanayiciler çeşitli sosyal aktivitelerle moral depoladı.

2003: Esen, "Bölgesel tarife şart": Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın katıldığı "Ege Bölgesi Ekonomi Zirvesi"nde yaptığı konuşmada elektrikte bölgesel tarifeye geçmenin gerekliliğini savunarak bu konuda Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunca başlatılan çalışmaların biran önce sonuçlandırılması gerektiğini ifade etti.

Egeli sanayiciye yakıştı: Ege Bölgesi Sanayi Odası, yenilenen yüzü ve çalışma ortamlarıyla kazandığı fonksiyonellikte sanayiciye verilen değer bir göstergesi oldu. Türkiye'nin tek bölge sanayi odası olan ve

Egeli sanayiciyi bir çatı altında toplayan Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir'deki ana hizmet binasını aşama aşama modernize edip fonksiyonelliğini artırarak sanayiciye yaraşır hale getiriyor. EBSO'nun yenilenmiş binası, Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu ile Türkiye'deki diğer sanayi odası başkanlarının katıldığı törenle açıldı. Yönetim Kurulu Başkanı Esen, "Üyelerimize müşteri memnuniyetini en üst seviyede sağlama görevimiz olduğunu unutmayacağız" dedi.

Duayenlerden "dikkatli olun" uyarısı: İzmir'in önde gelen sanayici ve işadamları, Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Yönetim Kurulu üyeleri ile biraraya geldikleri toplan-

10. Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, EBSO Meclis Başkanı Kemal Çolakoğlu, Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen ve EBSO Yönetimini Çankaya Köşkü'nde kabul etti.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Salih Esen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile bir araya geldi.

tıda ekonomiyi değerlendirirken "dikkatli olun" uyarısında bulundu.

Biz birlikte gtttlttüttt: Türkiye'nin tek bölge odası olan Ege Bölgesi Sanayi Odası, Milas Şubesi'ne kazandırdığı yeni hizmet binasını görkemli bir törenle açtı. EBSO'nun kurumsal kimliğine yakışır şekilde sanayiye yönelik çalışmaların gerçekleştirileceği bina, fonksiyonelliği ile de dikkat çekti. Başkanlar yaptıkları konuşmalarda birlik mesajı verdi.

Birinci Robot Yarışması düzenlendi: Ege Bölgesi Sanayi Odası, İZFAŞ ile birlikte hayallerin teknolojiye dönüşeceği bir organizasyona imza attı. Kategori ve yaş sınırlaması olmayan 1. Ege Bölgesi Robot Tasarım Yarışması'nın daha sonra ulusal bazda düzenlenmesi ve gelişmiş ülkelerdeki gibi festival havasında geçmesi planlanıyor. 72. İEF'de gerçekleştirilecek ilk yarışmanın birincilik ödülü ise 1 milyar lira olarak belirlendi.

EBSO kalite belgesini yeniledi: EBSO, TSE ISO 9000:2002 versiyonunu alan ilk Oda oldu

2004: EBSO'nun vefa örneği: EBSO binasının 5. katında bulunan toplantı salonlarına Oda'mızın kuruluşunda ve bugünlere gelmesinde emeği geçen Talat Muşkara, Osman Kibar, Şinasi Ertan, Ersin Faralyalı, Burhan Maner, Muhtittin Alam ve Dr. Aydemir Aşkın'ın isimleri verildi.

İzmir 4. İktisat Kongresi toplandı: Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, halkın geleceğinin, ekonominin iç ve dış dengelerinin istikrara kavuşturularak güçlendirilmesiyle yakından ilişkili olduğunu bildirdi. Son dönemdeki makro ekonomik göstergelerin olumlu gelişmelere işaret ettiğini

kaydeden Cumhurbaşkanı Sezer, ancak ekonominin yapısal sorunlarının tümüyle çözümlenmemiş olduğunun hatırdan çıkarılmaması gerektiğini söyledi.

İş dünyasında Zorlu acı: İzmir'in sembol isimlerinden, Mazhar Zorlu Holding Onursal Başkanı Mazhar Zorlu, 81 yaşında hayata gözlerini yumdu. İzmir'in sanayileşmesinde büyük katkıları olan ve iş dünyasının duayeni kabul edilen Mazhar Zorlu'nun vefatı, iş dünyası olduğu kadar spor ve eğitim dünyasında da büyük üzüntü yarattı.

Ahmet Pıştınayı kaybettik: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda Meclis Başkanvekilliği görevinde bulunan, politikaya atıldıktan sonra İzmir Milletvekilliği yapan Ahmet Pıştına, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığına ikinci kez seçilmesinden bir yıl sonra geçirdiği kalp krizi sonucu hayata veda etti. Sanayicilerin "İçimizden biri" dediği Pıştına, politikaya atılmadan önce 12 yıl süreyle Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda Meclis Üyeliği ve bir dönem de Meclis Başkan Vekilliği yapmış, ülke gündemine damgasını vuran konuşmalarıyla dikkat çekmişti.

EBSO Sanayiciler Kültübtü açıldı: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın (EBSO) 8. katında bulunan lokali, yeniden düzenlenerek "Sanayiciler Kulübü" adıyla İzmir için bir prestij mekanı haline getirildi.

Tamer Taşkın başkanlığındaki 2005-2009 Dönemi ilk Yönetim Kurulu.

2005: EBSO'da Yorgancılar-Taşkın dönemi: Ege Bölgesi Sanayi Odası seçimlerinde Meclis Başkanlığı'na Ender Yorgancılar, Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Tamer Taşkın seçildi. Meclis Başkan Vekilliklerine Mehmet D. Atay ile Hilmi Uğurtaş'ın getirildiği seçimde, Nedim Kalpaklıoğlu, Haluk Tezcan, Hüseyin Şairoğlu, Levent Candal, Atilla Özbek, Naci Ulusoy, Fahrettin Göksel, Cengiz Kocagil, Ufuk Akgün ve Yavuz Kaptanoğlu da Yönetim Kurulu Üyesi oldu.

EBSO Genç Sanayiciler Birliği
Türkiye'ye örnek: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetimi, işletmelerde ikinci veya üçüncü kuşak olarak iş başında bulunan genç sanayicileri biraraya getirdi. Ege Bölgesi Sanayi Odası bünyesinde kurulan Genç Sanayiciler Birliği Türkiye'ye de örnek oldu. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, hem kendi bünyesi hem de diğer sanayi odalarında EBSO'daki yapılanmaya benzer bir oluşumun gerçekleştirilmesi için harekete geçerken, Genç Sanayiciler Birliği'ne ilişkin tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanması için de EBSO Genç Sanayiciler Birliği görevlendirildi.

TOBB'da İzmir'in temsilcisi Taşkın:
EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taş-

kın, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Genel Kurulu'nda İzmir'den yönetim kuruluna giren tek isim oldu.

Egeli sanayicinin Suriye çıkartması: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın ve çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 15 sanayici, işbirliği ve ihracat imkanlarını arttırmak üzere Suriye'ye gitti.

EBSO'da Sinerji Odağı: Ege Bölgesi Sanayi Odası ile KOSGEB arasında, bir Sinerji Odağı kurulması için işbirliği protokolü imzalanarak Sinerji Odağı, EBSO'da faaliyete geçti.

Tanıtımda bir ilk: EBSO pulları: Mektup ve kartpostal gönderilirken yapıştırılan posta pulları Ege Bölgesi Sanayi Odası sayesinde artık hem İzmir'i tanıtacak hem de yatırımcılara "İzmir'e yatırım zamanı" mesajı verecek. İzmir ve Ege'yi her platformda tanıtmak için olağanüstü bir çaba sarfeden Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, ilginç bir yöntem seçti ve tanıtımda bir ilke imza atarak PTT ile anlaşıp özel pul bastırdı. PTT ile yapılacak her türlü gönderide kullanılan pulların üzerinde organize sanayi bölgesi fotoğrafı ile İngilizce olarak Time To Invest in Izmir Turkey "İzmir'e yatırım zamanı" ifadesi yer alıyor.

Tamer Taşkın EBSO Yönetim Kurulu Başkanlığı'nın ardından TOBB Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Taşkın ve Yönetim Kurulu Üyeleri, 11. Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül tarafından kabul edildi. (üstte)
Taşkın ayrıca EXPO 2015 çalışmaları kapsamında da Cumhurbaşkanımız Gül ile biraraya geldi. (yanda)

Sanayinin duayenleri ve eski başkanlar EBSO'da bir araya geldi.

2006: Naci Ulusoglu'nun kaybettiğimiz: Tire'de 5 Ocak Perşembe akşamı geçirdiği kalp krizi sonucu vefat eden Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Yönetim Kurulu Üyesi ve Bozetto Kimya Türkiye Yönetim Kurulu Başkanı Naci Ulusoglu, son yolculuğuna gözyaşlarıyla uğurlandı. Geçtiğimiz yıl Mart ayındaki seçimlerde Kimya Sanayii Meslek Komitesi'nden EBSO Meclisi'ne giren ve Yönetim Kurulu'na seçilen evli ve iki çocuk babası 50 yaşındaki Ulusoglu için ilk tören EBSO'da düzenlendi.

EBSO'nun gurur günü: Ege Bölgesi Sanayi Odası Başarılı Sanayiciler Ödül Töreni, TBMM Başkanı Bülent Arınç ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

KKTC Cumhurbaşkanı Talat EBSO'da: Ege Bölgesi Sanayi Odası, KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ın katılımıyla "Avrupa Birliği perspektifinde KKTC ekonomisinin geleceği" paneli düzenledi. Türkiye'nin Kıbrıs sorununun çözümü için gösterdiği çaba ortaya konulurken, KKTC ekonomisinin doğru zeminde oluşması için siyasetin geliştirilmesi gerektiği vurgulandı.

Filibeli'yi kaybettik: İzmir'in önde gelen işadamlarından ve EBSO kurucularından

Süleyman Şevket Filibeli, 85 yaşında hayata veda etti. Filibeli, 8 Mayıs pazartesi günü Alsancak Hocaazade Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Kokluca'daki aile mezarlığında toprağa verildi.

EBSO, Çek Cumhurbaşkanı Klaus'u konuk etti: Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Çek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Vaclav Klaus, İzmir'de sadece Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın konuğu oldu. Klaus, EBSO'daki iş forumunda Ege iş dünyası ile biraraya geldi.

Dünyanın ilk internet akademisi EBSO'da: Ege Bölgesi Sanayi Odası, dünyada eğitimde bir ilke imza attı. Ege Bölgesi Sanayi Odası, 'EBSO Akademi' adı ile internet yoluyla sanayicilere yöneticilik eğitime başladı. Kavrakoglu Management Institute (KMI) tarafından Türkiye ve dünyada birçok şirket ve üniversiteye verilen internet üzerinden yöneticilik eğitimleri, dünyada ilk kez bir sanayi odası tarafından veriliyor.

Taşkın'a kalkınmada çifte görev: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, İzmir ve Ege'nin kalkınması yolunda önemli görev üstlenen iki kurumda yönetim kurulunda görev aldı. Taşkın hem Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı (EGEV) hem de İzmir Kalkınma Ajansı Yö-

EBSO İzmir'in tanıtımına katkıda bulunmak amacıyla yabancı ülkelerin Türkiye Büyükelçilerini ağırladı.

EBSO Genç Sanayiciler Birliği Türkiye'ye örnek oldu (üstte) EBSO Geleceksel Başarılı Sanayiciler Ödül Töreni TBMM Başkanı Bülent Arınç ve Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla yapıldı (yanda)

*İzmir'in EXPO 2015
anayılığine en büyük
desteği EBSO verdi.*

netim Kurulu'na girdi.

EBSO ile Köstence arasında işbirliği: Ege Bölgesi ile Romanya'nın Köstence kendi arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilmesini öngören protokol, EBSO ve Köstence Ticaret Sanayi Tarım ve Deniz Ticaret Odası tarafından imzalandı.

Ege'ye diplomatik tanıtım atağı: Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO), bölgenin tanıtımı ve yeni yatırımcılar çekmek amacıyla başlattığı "Ege'yi Dünya ile Buluşturmak" projesi kapsamında Türkiye'de temsil edilen 25 ülkenin büyükelçi ve diplomatik temsilcilerini İzmir'de ağırladı. İzmir'e gelen diplomatlara yatırıma hazır organize sanayi bölgeleri ile kentin ilk çağlardan bu yana üretimin sembolü tarihi yerleri tanıtıldı.

EBSO hizmet kalitesini Akreditasyon Belgesi ile taçlandırdı: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından Oda ile Borsaların hizmet kalitelerinin artırılması ve kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen "Oda Akreditasyon Projesi" kapsamında, aralarında Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın da bulunduğu 38 Oda'ya akreditasyon sertifikaları törenle verildi. EBSO'nun belgesini Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın aldı.

EBSO'dan yeşil katkı: Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO), İzmir Valiliği ile Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'nün, Ege Orman Vakfı işbirliği ile Urla'da sürdürdüğü ağaçlandırma çalışmaları kapsamında, "EBSO 2006 Ormanı" oluşturuyor. EBSO'nun başlattığı kampanya ile Urla ağaçlandırma sahası içinde oluşturan EBSO 2006 Ormanı'na 57 bin fidanın dikimi başladı.

2007: Ağır sanayinin öncüsü Ozsaruhan kalbine yenildi: İzmir iş dünyası, duayenlerinden birini daha kaybetti. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu eski Başkanı, 'İzmir'e ağır sanayiye getiren adam' olarak bilinen, Çimentaş, Betontaş ve Metaş'ın kurucularından, TUSİAD'ı 1971 yılında kuran 14 işadamı arasında yer alan Raşit Ozsaruhan, hayata gözlerini yum-

du. 94 yaşında Karşıyaka'daki evinde kalp durması sonucu vefat eden Ozsaruhan, 22 Ocak pazartesi günü Bostanlı Beşikçioğlu Camii'nde öğleyin kılınan cenaze namazının ardından Soğukkuyu Mezarlığı'ndaki aile kabristanında toprağa verildi.

Göñüllerdeki Bakan: Coşkun: 22 Temmuz'daki seçimlerde milletvekilliğine yeniden aday olmayan Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun'u Ege'i sanayiciler unutmadı. EBSO Haziran ayı Meclis Toplantısı'na katılan Coşkun'a hizmetlerinden dolayı teşekkür plaketi verildi. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koltuğunda 4.5 yıldır oturan ve TOBB'un eski başkanı olduğu için sanayicilerin sorunlarını yakından bilen Coşkun, sanayicilerin sıkıntılarının çözümü için çalışıyordu. İzmir'e de sık sık gelen ve başta sanayiciler olmak üzere İzmir'deki bütün kurumların ve organize sanayi bölgelerinin sorunları ile yakından ilgilenen Ali Coşkun, İzmir iş dünyasının da büyük beğenisini kazanmıştı. EBSO hizmet birası yenilendikten sonra açılışını yapan, meclis toplantılarında sanayicinin sorunlarını onların içinden çıkan biri olarak paylaşan ve moral veren, EBSO'nun eski ve şimdiki meclis üyesi sanayicilerin pek çoğunu isimleriyle hitap edecek kadar yakından tanıyan Ali Coşkun, EBSO'nun Ankara'da yaptığı her aktivitede de yanında olmuştu.

EBSO'lu fahri konsoloslar: Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkanı Ender Yorgancılar'ın Filipinler İzmir Fahri Konsolosu olması, dikkatleri EBSO Meclisi'ne çevirdi. Türkiye ve özellikle İzmir ile sıkı işbirliği içinde bulunan ülkelerin kendilerini temsil etmek üzere EBSO Meclis ve Yönetim Kurulu Başkanlarını, Meclis Üyelerini tercih etmesinin bir tesadüf olmadığı da ortaya çıktı.

EBSO Kalite Belgesi'ni yeniledi: Ege Bölgesi Sanayi Odası, TSE ISO EN 9000 Kalite Sistem Belgesi'ni yeniledi. EBSO Meclis Başkanı Ender Yorgancılar ile Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın'a kalite belgesini TSE Başkanı Kenan Malatyalı verdi.

İZKA'yı Şener açtı: Devlet Bakanı Abdül-

KKTC Cumhurbaşkanı
Mehmet Ali Talat

Çek Cumhurbaşkanı
Vaclav Klaus

latif Şener, yönetiminde Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın da yer aldığı İzmir Kalkınma Ajansı'nın açılışını yaptı. Kalkınma ajanslarının ana felsefesinin 'sev ve kazandır' olduğuna dikkat çeken Şener, İzmir sevgisini gösterenlerin bundan sonra karşılığını alacağını söyledi. Şener, sevginin emek ve fedakarlık istediğini belirtirken, "İzmir'i seviyorum demek yetmez. İzmir'i sevenler kalkınma ajansı'na proje getirecekler, projelerinin de karşılığını alacaklar. Formül bu. Ajans ile bölge insanının girişimcilik ruhu genişlemiş olacak. İzmir'i ajans yönlendirecek ve ayağa kaldıracak" dedi.

EBSO'nun vefa örneği: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın (EBSO) yenilenen 3. katında Cemal Dirin'in isminin verildiği kütüphane, Naci Ulusöğlü Ar-Ge Merkezi ve Aytac Sefiloğlu Basın Merkezi törenle hizmete girdi. Türkiye'nin ilk ve tek bölge odası olan Ege Bölgesi Sanayi Odası, bu konumuna uygun olarak sosyal sorumluluğunu da yerine getirirken, daha önce yenilenen katlarında oluşturulan birimlere Oda'nın kuruluşunda görev alan ve bugünlere gelmesinde büyük çaba gösteren Talat Muşkara, Osman Kibar, Şinasi Ertan, Ersin Faralyalı, Prof. Dr. Muhtetin Alam ile Aydemir Aşkın'ın isimlerini vermişti.

İzmir'in lider kadınları: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın öncülüğünde İzmir Valiliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Yerel

BİE Genel Sekreteri
Vicente Gonzales Loscarteles

Sanayi ve Ticaret Bakanı
Zafer Çağlayan

Petkim'in 5 milyar dolarlık yatırımıyla kuracağı rafinerisinin müjdesini SOCAR Başkanı Rövnag Abdullayev EBSO ziyaretinde verdi.

Gündem 21 tarafından oluşturulan projeye İzmir'de lider kadın yetiştirmek için ilk adımlar atıldı. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı çerçevesinde 'Bin yıl kalkınma hedefleri en iyi uygulamalar fonu' kapsamında üretilen "İzmir'in lider kadınları" projesi, 8 ayda 60 kadın lider kazandıracak.

Cumhurbaşkanı Gül'den İzmir'e özel önem: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, Meclis Başkanlık Divanı ve Yönetim Kurulu Üyelerini Çankaya Köşkü'nde kabul eden Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, EXPO 2015'e desteğini bir kez daha vurgularken, yatırımların teşvikine de değindi ve "Devletin görevi sizin en iyi çalışacağınız iklimi oluşturmaktır" dedi.

Üniversiteden sanayinin ihtiyacına göre nitelikli eleman: Ege'deki üniversiteler meslek yüksek okullarında sanayinin ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitime ağırlık verip yeni eğitim programları açarak nitelikli eleman yetiştirecek. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) ile Ege Üniversitesi (EÜ), Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ), Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ), Celal Bayar Üniversitesi (CBÜ), Muğla Üniversitesi (MU) ve Yaşar Üniversitesi (YÜ) arasında sanayi üretimin global pazardaki hedeflerine göre ihtiyacı olan nitelikli eleman yetiştirilmesi amacıyla "Üniversite-Sanayi İşbirliği Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulu"

(ÜSİ-MEYOK) kuruldu.

'Teröre lanet' yitirtti: Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) üyesi sanayiciler, hain terör saldırılarını kınamak ve İzmir ekonomi camiasının teröre karşı yapılacak her türlü müdahaleye destek vereceklerini açıklamak amacıyla yürüyüş yaptılar. EBSO Meclis Başkanı Ender Yorgancılar, Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, geçmiş dönem meclis ve yönetim kurulu başkanları, meclis başkanlık divanı ve yönetim kurulu üyeleri, meclis ve meslek komitesi üyesi sanayiciler, EBSO çalışanları, meslek komitesi üyeleri, meclis ve yönetim kurulu üyelerinden oluşan 200'ü aşkın kişinin katıldığı yürüyüş saat 16.00'da EBSO önünden başladı. Buradan Cumhuriyet Meydanı'na kadar ellerinde Türk bayraklarıyla sessizce yürüyen sanayiciler adına Meclis Başkanı Ender Yorgancılar ve Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın Atatürk Anıtı'na çelenk koydular.

Milas için gttçbirliği: Ege Bölgesi Sanayi Odası Milas Şubesi, 1954 yılından bu yana bağlı olduğu Türkiye'nin ilk ve tek bölge Odası EBSO'dan ayrılarak Milas Ticaret Odası ile birleşti. Milas iş dünyasının iki çatı kuruluşu, bundan sonra yola Milas Ticaret ve Sanayi Odası olarak devam edecek. EBSO Milas Şubesi'nin Milas Ticaret Odası ile Milas Ticaret ve Sanayi Odası çatısı altında birleşmesine ilişkin devir teslim, 2007 yılının son Meclis Toplantısı'nda gerçekleştirildi. Milas hey-

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, İzmir'in uluslararası alanda tanınması için bastırıldığı EBSO pullarını yurtdışı yazışmalarında kullanarak kenti desteklemesi temennisiyle Başbakan Erdoğan'a verdi.

Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclisi "teröre lanet" yürüyüşü gerçekleştirdi.

tinde Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Nazmi Doğru, EBSO eski Milas Şube Yürütme Kurulu Başkanı Seyfi Sağlıcak, Yürütme Kurulu Başkan Yardımcısı Mustafa Öner, Milas Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Üyesi Sami Sarıca Katıldı. Devir teslim protokolüne EBSO adına Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, Milas Ticaret ve Sanayi Odası adına Yönetim Kurulu Başkanı Nazmi Doğru imza koydu.

2008: Ersin Faralyalı'yı kaybettik: Türk iş dünyasının yetiştirdiği duayen isimlerden, Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği eski başkanlarından, 49. Hükümette Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olarak görev yapan Ersin Faralyalı, İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede vefat etti. 69 yaşında hayata veda eden "en yakışıklı başkan" Faralyalı'yı son yolculuğuna İzmir iş, siyaset ve spor dünyası uğurladı.

Süreyya Çolak'ı kaybettik: İzmir iş dünyasının simge isimlerinden biri olan, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın Yönetim Kurulu eski başkanlarından Süreyya Çolak, 83 yaşında hayata gözlerini yumdu. 1925 yılında Kula'da doğan Çolak, İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdikten sonra iş hayatına aile şirketi olan Kula Mensucat'ta başladı ve yönetiminde bulundu. Süreyya Çolak, İsveç'in İzmir Fahri Konsolosu olarak da görev yaptı. Güzel sanatlara düşkünlüğü nedeniyle aktif sanayicilik yaşamını noktaldıktan sonra eski eserlerin ticaretiyle uğraştı.

Egeli sanayicinin gurur günü: Ege Bölgesi Sanayi Odası, üretim, yatırım, ihracat, vergi ve istihdamda en yüksek rakamlara ulaşan üyelerini ödüllendirdiği geleneksel Başarılı Sanayi Kuruluşları Ödül Töreni, 17 Aralık 2008 çarşamba günü Sanayi ve Ticaret Bakanı Zafer Çağlayan'ın katılımıyla Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi. Törende toplam 87 firmaya altın plaket, 624 firmaya da başarı belgesi verildi. EBSO Geleneksel Başarılı Sanayiciler Ödül Töreni, tasarruf uygulamasında

da örnek oldu. Birden fazla dalda ödül alan firmaların tüm başarıları tek bir plakette ifade edildi.

Akpınar'ı kaybettik: Ege Bölgesi Sanayi Odası, Kasım ayında Meclis Eski Başkanlarından Zeki Dündar Akpınar'ı kaybetti. Akpınar, 1960-1969, 1972-1975 yılları arasında Meclis Üyeliği, 1968-1969 döneminde Meclis Başkanlığı yapmıştı.

Aydın EBSO'dan ayrılıyor: Ege Bölgesi Sanayi Odası Aydın Şubesi, Aydın'da bağımsız sanayi odası olma çalışmaları sonucu EBSO'dan ayrıldı. Firmasının yönetim merkezi Aydın'da bulunan EBSO Yönetim Kurulu Üyesi Levent Candal, EBSO'ya veda etti. Candal'ın yerine EBSO Yönetim Kurulu Üyeliğine Müjdat Şahan getirildi.

EBSO logosuna tescil: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın logosu, Türk Patent Enstitüsü tarafından 2008 Temmuz ayından itibaren Markaların Korunması Hakkında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre 10 yıl süreyle tescil edildi.

İzmir Kalkınma Ajansı yeniden faaliyette: İzmir Kalkınma Ajansı, Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'ya aykırı olmadığı gerekçesiyle Danıştay'ın yürütmenin durdurulması kararını reddetmesi üzerine 1 yıl aradan sonra çalışmalarına kaldığı yerden devam edecek. İzmir Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı ve İzmir Valisi Cahit Kırac, "Anayasa Mahkemesi'nin 30 Kasım 2007 tarihinde verdiği karar doğrultusunda yeniden kaldığımız noktadan başlamak üzere çalışmalarımıza start verdik" dedi.

İzmir Kalkınma Ajansı bürosunda 2008 yılı faaliyetlerini düzenleyecek gündemi görüşmek üzere gerçekleştirilen yönetim kurulu toplantısı, İzmir Valisi Cahit Kırac, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu, İl Genel Meclisi Başkanı İsmail Yılmaz, Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, Ege Ekonomisi Geliştirme Vakfı Başkanı Yılmaz Temizocak, İzmir Ticaret Odası Başkanı Ekrem Demirtaş, Ödemiş Ticaret Odası Başkanı Mehmet Erdem, Torbalı Ticaret Odası Başkanı Muzaffer Sekban'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

Ender Yorgancılar başkanlığında 2009-2012 Dönemi EBSO Yönetim Kurulu.

2009: Bir çınar son yolculuğuna uğurlandı: Ege Üniversitesi'nin 5'nci Rektörü, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda 1980-1989 yılları arasında Genel Sekreterlik görevinde bulunan Prof. Dr. Yusuf Vardar, EÜ Kampus Kültür Merkezi'nde düzenlenen bir törenle son yolculuğuna uğurlandı.

Tiryaki-Yorgancılar dönemi: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın seçimlerinde Meclis Başkanlığı'na Mehmet Tiryaki, Yönetim Kurulu Başkanlığı'na Ender Yorgancılar seçildi. Meclis Başkan Yardımcıları Hüseyin Şairoğlu ile Sayıl Dinçsoy olurken, Yönetim Kurulu da İbrahim Gökçuoğlu, Erdoğan Çiçekçi, Hüseyin Vatansever, Muhsin Dönmez, Berkay Eskinazi, Kamil Porsuk, Eyüp Sevimli, Bayram Talay, Haluk Tezcan ve Kenan Yavuz'dan oluştu.

Yorgancılar TOBB Yönetimi'nde: EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar,

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu'na İzmir'den giren tek üye oldu.

EBSO, e-oda: İzmir'deki kurumlar içinde 1995 yılında ilk internet sitesini kuran Ege Bölgesi Sanayi Odası, e-oda projesi ile tüm üyelerinin ilgili meslek komiteleri ve yönetime aktif katılımını sağlıyor. EBSO'nun internet sitesinde her meslek komitesi için ayrı birer mail adresi oluşturuldu. Grup üyeleri kendi komitelerine kendi elektronik posta adreslerinden bir doküman gönderdiklerinde sistem otomatik olarak bunu komite başkanı ve üyelerine yönlendiriyor. Böylelikle üyelerin her türlü öneri ve sorunlarından EBSO'daki ilgili tüm kademeler anında bilgi sahibi oluyor.

Güçlü ordu güçlü ülke: Türk Silahlı Kuvvetleri 1. Müsterek Malzeme Sergisi, Ege Bölgesi Sanayi Odası tarafından Türkiye'de bir ilk olarak tüm kuvvet komutanlıklarının katılımı ile 6-17 Ekim 2009 tarihleri arasında İzmir Fuarı'nda gerçekleştirildi.

Ender Yorgancılar EBSO'daki seçimlerin ardından TOBB Genel Kurulu'nda Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi

EBSO, bütün kuvvet komutanlıklarının katılımıyla 1. TSK müşterek malzeme sergisini açıp İzmirli sanayicileri silahlı kuvvetlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönlendirdi. (üstte)
Cumhurbaşkanı Abdullah Gül Türkiye'ye mesajlarını EBSO'dan verdi. (yanda)

Cumhurbaşkanı Gül EBSO Yönetimini Çankaya köşkünde kabul ederek sanayiciye moral verdi.

2010: Gül, EBSO'dan seslendi: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nu ziyaret etti. Gül, özel gündemle gerçekleştirilen toplantıda Türkiye'ye mesajlarını EBSO Meclisi'nden verdi.

Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkanlık Divanı ve Yönetim Kurulu'nun Ocak ayında Çankaya Köşkü'ndeki ziyarette kendisini İzmir'e davet etmelerine olumlu yanıt veren Cumhurbaşkanı Gül, İzmir'deki programı kapsamında sadece EBSO'yu ziyaret ederken, hem özel meclis toplantısı hem de onuruna düzenlenen akşam yemeğinde sanayicilere hitap etti. EBSO Şeref Defteri'ni de imzalayan Abdullah Gül, aynı zamanda EBSO'nun kurulduğu 1954 yılından bu yana Oda binasına gelen ilk cumhurbaşkanı oldu.

EBSO'da gün çocukların: Ege Bölgesi Sanayi Odası, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla ilk kez 'Çocuk Meclisi' gerçekleştirdi. Ege Bölgesi Sanayi Odası, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda başkanlık ve meclis üyeleri koltuklarını yarınlarmızın güvencesi çocuklara bıraktı. İzmirli sanayicilerin ayda bir kez toplanarak ekonomiyi ve sektörel sorunları gündeme getirdiği, ülkenin geleceği ile ilgili beklentilerini paylaştığı EBSO Meclisi'nde bu kez çocuklar vardı. Kiraz'ın Cevizli Köyü

Başbakan Erdoğan İzmir'de EBSO'nun iş dünyasını buluşturan organizasyonuna konuk oldu.

ve Bergama Dereköy'de EBSO tarafından yaptırılan ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler, bir saatliğine de olsa sanayicilerin oturduğu koltuklara oturdular, meclisi yönettiler ve dillerinin döndüğü kadar ülkenin ekonomisini anlatmaya çalıştılar.

Başbakan Erdoğan EBSO'nun konugu: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İzmir'de Ege Bölgesi Sanayi Odası'nun iş dünyasını buluşturan organizasyonuna konuk oldu.

Müşteri Memnuniyeti Belgesi: Ege Bölgesi Sanayi Odası TSE 10002 Müşteri Mem-

Ege Bölgesi Sanayi Odası Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 72. yıldönümünde İzmir'e balmumundan heykelini armağan etti.

EBSO Meclisi 23 Nisan'da ilk kez ilköğretim okulu öğrencilerine açıldı. Başkanlar ve Meclis Üyesi sanayicilerin yerlerini alan çocuklar, geleceğe dair umutları yeşertti.

EBSO, TSE 10002 Müşteri Memnuniyeti Yönetim Belgesi aldı.

nuniyeti Yönetim Belgesi aldı.

Cama hayat verecek eğitim projesi: EBSO Cam ve Seramik Ürünleri Sanayi Meslek Komitesi ile Cam Merkezi'nin girişimleri sonuç verdi. Bayraklı EML'de 2010-2011 öğretim yılında Endüstriyel Cam bölümü öğrenci olarak eğitime başlayacak.

Izmirli sanayiciler, üreten sektörlerin ihtiyacı olan nitelikli eleman yetiştirilmesi konusunda yine örnek bir eğitim projesine imza attı. Ege Bölgesi Sanayi Odası Cam ve Seramik Ürünleri Sanayi Meslek Komitesi ile Cam Merkezi firması, Bayraklı Endüstri Meslek Lisesi'nde Endüstriyel Cam bölümü açılmasını sağladı. 2010-2011 öğretim yılında 30 öğrencinin alınarak eğitime başlayacak bölüme cam sanayicileri makine ve malzeme desteği ile staj imkanının yanı sıra öğretmenlerin yetiştirilmesine de katkıda bulunacak.

EBSO'V kamu yararına çalışan vakıf statüsü kazandı, bağışlar vergiden muaf oldu: Ege Bölgesi Sanayi Odası, eğitime destek vermek amacıyla kurduğu, öğrencilere burs verdiği, okulların ihtiyaçlarını karşıladığı

EBSO Vakfı'na kamu yararına çalışan vakıf statüsü kazandırarak yapılan bağışların vergiden muaf olması için verdiği 10 yıllık mücadelede mutlu sona ulaştı. Bakanlar Kurulu Kararı, Ege Bölgesi Sanayi Odası Vakfı'na iletildi.

Kadın duyarlılığı ile başardılar: EBSO Meclisi'ndeki 4 kadın üye, yürüttükleri eğitim projesi ile kadın işçilerin hayata bakışını değiştirdi.

Ege Bölgesi Sanayi Odası'ndaki kadın meclis üyelerinin önderliğinde yürütülen eğitim projesi ile 450 kadın işçi, kadın sağlığından kişisel gelişime hatta zaman yönetimine kadar birçok konuda eğitim aldı. Kadın patronlar, verdikleri eğitimlerle kadın işçilerin psikolojisini değiştirirken, hayata daha farklı açıdan bakmalarını sağladılar.

EBSO Yönetim Kurulu Üyesi Berkay Eskinazi ile Meclis Üyeleri Gülfem Yorgancılar Perçin, Arzu Amırac ve Işın Yılmaz tarafından "Kadın Üyelerden Kadın İşçilere" sloganıyla hayata geçirilen ve EBSO, Milli Prodüktivite Merkezi, AÇEV, EGİKAD,

EBSO, Meslek Komiteleri Ortak Toplantısını Başkan Yardımcısı Ali Babacan'ın katılımıyla gerçekleştirdi. (üstte) EBSO KalDer ile Ulusal Kalite Hareketi İyi Niyet Bildirgesi'ni imzaladı. (yanda)

Izmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ile Meme Hastalıkları Koalisyonu Derneği'nin desteğini alan "Ege Bölgesi Organize Sanayi Bölgelerindeki Kadın Çalışanların Ekonomik ve Sosyal Verimliliklerini Destekleme Eğitimleri" projesi başarı ile sonuçlandı.

EBSO'dan 10 Kasım'da İzmir'e anlamlı armağan: Ege Bölgesi Sanayi Odası yönetimi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün aramızdan ayrılışının 72'nci yıldönümünde İzmir'e anlamlı ve ölümsüz bir armağan kazandırdı. Atatürk'ün 1930'lu yılların başlarındaki görüntüsü örnek alınıp, özel malzeme kullanılarak bire bir boyutlarda Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Yıl-

maz Büyükerşen'e yaptırılan balmumundan Atatürk Heykeli, EBSO Sergi Salonu'nda İzmirli'lerin ziyaretine açıldı. Ege Bölgesi Sanayi Odası, TOBB çatısı altındaki Oda ve Borsalar içinde Atatürk'ün balmumu heykeline sahip ilk Oda olurken, Ulu Önder'in frak kıyafetli heykeli de Arutkabir'den sonra ilk kez EBSO'da yer aldı.

Sanayicilere online ödeme kolaylığı: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın üyelerine Oda aidatları konusunda getirdiği online borç sorgulama ve ödeme kolaylığı, hem sanayicilere hem de Oda'ya kazandırdı. Sanayiciler ilave iş yükü ile zaman kayıplarından kurtulurken EBSO da bilişim teknolojisinin sunduğu imkanlarla kayıtlara anında ulaşabiliyor. Online ödeme kolaylığından yararlanan sanayicilerin oranı her geçen gün artıyor.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar, Kemalpaşa OSB'nin tüzel kişilik sorununu çözmek için Başkan Erdoğan ile Sanayi ve Ticaret Bakanı Nihat Ergün başta olmak üzere hükümetle yakın diyalog kurdu.

EBSO Başkanı Yorgancılar İzmir'in EXPO 2020 adaylığı için oluşturulan Yürütme Komitesinde Başkan Yardımcısı oldu.

2011 • Yatırımın yıldızı: STAR: Petkim-Socar, Aliğa'da 5 milyar dolara malolacak rafineri yatırımına başladı. STAR rafinerisinin temeli Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından atıldı. Türkiye ile Azerbaycan'ı nitelendiren "Bir millet iki devlet" sözünün hayata geçtiği en önemli proje, aynı zamanda Türkiye'de tek noktaya yapılan en büyük yatırım özelliği de taşıyor. 2015 yılında tamamlanması planlanan rafineri, Türkiye'nin cari açığını da 2 milyar dolar azaltacak.

NACE kodlamasına geçildi: Ege Bölgesi Sanayi Odası bünyesindeki meslek grupları, AB'ye uygun olarak yeniden sınıflandırıldı. EBSO üyesi sanayiciler faaliyet konularına uygun gruplara ayrıldı.

EBSO kalite yolculuğuna çıktı: Ege Bölgesi Sanayi Odası, "Avrupa Kalite Yönetim Vakfı (EFQM) Avrupa Kalite Ödülü"nü almak üzere Türkiye Kalite Derneği ile birlikte kalite yolculuğuna çıktı. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ve KalDer İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Osman Ünal, Ulusal Kalite Hareketi İyi Niyet Bildirgesi'ni imzaladı.

Kısıkköy Metal İşleri'ne farkındalık projesi: Ege Bölgesi Sanayi Odası, Kısıkköy Metal İşleri Sanayi Sitesi'nde Türkiye'ye örnek olacak bir farkındalık projesi başlattı. Sitede faaliyet gösteren 450 KOBİ'nin ihtiyaçlarını belirleyecek, çevre, iş güvenliği ile enerji verimliliği konularında da eğitim ve danışmanlık hizmetini kapsayan projeye KOSGEB de Meslek Kuruluşu Tematik Proje Destek Programı kapsamında destek veriyor.

Azerbaycan çıkarması: Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege ile Hazar Denizi arasındaki kardeşlik köprüsünü ekonomik ilişkilerle taçlandırdı. Azerbaycan'a yapılan iş ve inceleme gezisi aynı zamanda Petkim Yarımadası'nda inşaatı başlayan 5 milyar dolarlık Star rafinerisi yatırımı için teşekkür anlamı da taşıırken, 1985'ten bu yana kardeş şehir olan İzmir ile Bakü arasında yeni eko-

nomik işbirliklerinin kapısını da açacak.

Yorgancılar EXPO 2020 Yürütme Komitesi Üyesi: İzmir'in aday olduğu EXPO 2020 organizasyonu için Eski Futbol Federasyonu Başkanı, işadamı Mahmut Özgener'in başkanlığında 7 üyeli EXPO 2020 Yürütme Komitesi belirlendi. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar da yürütme kurulu üyesi oldu.

EBSO'ya ISO 27001 Bilgi Güvenliği Belgesi: Ege Bölgesi Sanayi Odası, bilişimdeki öncülüğünü ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Sertifikası ile perçinledi. EBSO; ticaret ve sanayi odaları arasında bu belgeyi alan ilk, TSE verilerine göre de bölgedeki tek kamu kuruluşu oldu.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği çatısı altındaki Oda ve Borsalar içinde internet sitesini ilk kuran Odalardan biri olan, üyelerinin sicilden kapasite raporuna, dış ticaret ve fuarlara kadar her türlü işleminin yanısıra aidat tahsilatını da güvenli bir şekilde internet sitesinden gerçekleştiren, sistem güvenliği için örnek yatırımlara imza atan EBSO, bu başarısını belgelendirdi.

EBSO'nun bayrağı Ağrı Dağı'nın zirvesinde.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar, hem İzmir'e Yön Verenler hem de Yılın İş Dünyası Başkanı ödülleri aldı.

2012: EBSO'dan savunma sanayi projesi: İzmirli sanayicileri savunma sanayine yönlendirerek üretim kalite ve standartlarını daha üst noktalara çıkarmak, askeri alanda da bütün NATO ülkelerinin tedarikçisi haline gelmelerini sağlamak amacıyla Savunma Sanayi Fuarı ve TSK Müşterek Malzeme Sergisi gerçekleştiren Ege Bölgesi Sanayi Odası, bu çabasını şimdi de 275 firmaya yönelik sektör analizi projesiyle perçinledi. EBSO'nun İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) Doğrudan Faaliyet Desteği Programı çerçevesinde fonlanan "Savunma Sanayine Tedarikçi Olabilecek İzmir Firmalarını İçeren Sektör Analizi Projesi" ile kent genelinde savunma sanayinde ana ve alt yüklenici olarak çalışabilecek firmaları belirleyecek. Yeni ana ve alt yüklenici firmaların ortaya çıkması sağlanarak sektörün büyümesine katkı konulup alınan pay da artırılabilecek. Proje ile oluşturulacak veri tabanı aynı zamanda şirketlere küresel boyutta tanıtım için giriş kapısı olarak kullanılacak.

Beceri 10 desteğine pastalı teşekkür: Türkiye'de işsizlik sorununu çözmek, insanlara meslek kazandırarak vasıflı işgücünü artırmak üzere iş dünyasının en büyük temsilcisi TOBB ile Hükümetin ortaklaşa başlattığı Beceri '10 Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi, İzmir'de Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın da katkılarıyla hızlanarak sürüyor.

Bornova Mesleki Eğitim Merkezi bünyesinde EBSO ile Şekerciler ve Pastacılar Odası'nın katkılarıyla yeni pasta-börek atölyesi kuruldu. Türkiye'de fırıncılık ve pastacılık adına açılan en büyük kursta, 5 farklı meslek dalında 110 kişi eğitime devam ediyor. Eğitim sonrasında hepsi işe girecek olan kursiyerler, projeye verdiği destekten dolayı Ege Bölgesi Sanayi Odası'na kendi yaptıkları pasta ile teşekkür etti.

Sanayicinin ödüllü günü: Ege Bölgesi Sanayi Odası "Geleneksel Başarılı Sanayi Kuruluşları Ödül Töreni" Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın katılımıyla gerçekleştirildi. 2010 takvim yılı esas alınarak yapılan

Akdeniz Üniversitesi'nin Türkiye çapındaki çevre ödülünü Ege Bölgesi Sanayi Odası aldı.

İzmir'in kalkınması ve üretimin desteklenmesi amacıyla organize sanayi bölgeleri ve serbest bölgelerle platform oluşturdu. (üstte)
EBSO Bilgi güvenliği alanında bir ilke imza atarak ISO 27001 Bilgi Güvenliği Belgesi aldı. (yanda)

Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı, yeni Türk Ticaret Kanunu'nda iş dünyasını tedirgin eden maddelerin değişim müjdesini Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda verdi.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar'ın İzmir'i Almanya'da tanıtım çalışmaları hem Almanlara örnek oldu hem de Almanya ile İzmir arasındaki ilişkileri karşılıklı heyet ziyaretleri ile güçlendirdi.

değerlendirme sonucu, En fazla Üretim-Yatırım-İstihdam-İhracat yapan ve Vergi ödemede ilk 5 sıraya yerleşen büyük firma ve KOBİ'ler olmak üzere toplam 50, başarılı Ar-Ge ve marka çalışmalarından dolayı 10 firma plakette ödüllendirildi. Kuruluşundan bu yana yarım yüzyılı geride bırakan iki sanayi kuruluşuna da plaket verildi. Ege Bölgesi Sanayi Odası'na üyelikte 25 yılı dolduran 37 firma ise başarı belgesi aldı. Ekonomi Bakanı Çağlayan, "Bilhassa ithalatı, cari açığı dikkate alan yeni bir teşvik sistemini ilk defa Türkiye'nin gündemine getireceğiz" dedi. EBSO Meclis Başkanı Mehmet Tiryaki ile Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar da yaptıkları konuşmalarda üretimin önemine dikkat çekti.

İzmirli sanayiciye Cumhurbaşkanı morali: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ve Yönetim Kurulu üyelerini Çankaya Köşkü'nde kabul etti. Cumhurbaşkanı Gül, EBSO yönetimini kabulünde İzmir'in çok büyük bir patlama yaşayacağı döneme yaklaşıldığını belirtirken, "Ekonominin, kalkınmanın, zenginleşmenin motoru sizsiniz" dedi. EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar da, "2023'te 500 milyar dolarlık ihracatı yapabilecek güçteyiz. Önümüzdeki engeller kaldırılıp dünyadaki rakiplerimizle eşit şartlarda mücadele etmeliyiz" diye konuştu.

Bakanlardan söz: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetiminin Ankara'da ziyaret ettiği Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Faruk Çelik, Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarısı yasalaştığında işçi ile işveren arasındaki çalışma barışının bozulmayacağı güvencesi verdi. Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar, "kentsel dönüşüm" olarak adlandırılan afet riski altındaki alanların dönüşümünde iddialı olduklarını hatırlatırken, çalışmalara İzmir başta olmak üzere öncelikle ekonominin ve nüfusun yoğun olduğu illerden başlanacağını bildirdi. EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar da, "Çevre kontrolleri konusunda İzmir'e diğer illerle eşit uygulama istiyoruz. Kentsel dönüşüm

de hız verilmeli" dedi.

İzmir'e yön verenler: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, yönettiği ciro, çalışan sayısı, ihracat miktarı, büyüme hızı, sivil toplum örgütlerinde görev alması ve bölgede etkinlik kriterlerinin esas alındığı değerlendirmede, İzmir'e Yön Verenler ödülüne layık görüldü. Capital ve Ekonomist dergileri öncülüğünde, Vodafone Türkiye ana sponsorluğunda düzenlenen "İzmir'e Yön Verenler" ödül töreni, Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

Yorgancılar Almanya'da İzmir'i tanıttı: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, Baden Württemberg Eyaleti Ekonomi Bakanlığı'nın davetlisi olarak gittiği Almanya'da İzmir'i tanıtarak yatırım çağrısı yaptı, ikili ekonomik ilişkilerin daha da gelişmesi için başta vize olmak üzere engellerin kaldırılması gerektiğini savundu.

Yaklaşık 3 saat süren toplantıda Yorgancılar'ın sunumundan oldukça etkilenen ve "Bir kentin nasıl etkin anlatılabileceğinin örneğini görüyoruz" diyen Alman yetkililer, bölgelerin birbirine sektörel olarak yakınlığına dikkat çekerek karşılıklı iş yapabilme potansiyelinin yüksek olduğunu ifade etti. Alman yetkililer ayrıca, en kısa zamanda İzmir'e gelerek sanayi ve teşvikleri yerinde inceleyecekleri sözünü de verdi.

Tekinalp TTK'yı EBSO'da anlattı: Ege Bölgesi Sanayi Odası, yeni Türk Ticaret Kanunu'nu hazırlayan bilim komisyonu başkanı Prof. Dr. Ünal Tekinalp'i Meclis toplantısına konuk etti. EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, yasa hazırlanırken uygulamayı yapacak olan iş dünyasının da görüşlerinin alınması gerektiğini belirterek "Ben yaptım oldu" zihniyetiyle hareket edilmemesi gerektiğini savundu. Türk Ticaret Kanunu (TTK) Tasarısı Bilim Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Ünal Tekinalp, de Yeni TTK'nın önemine işaret ederek, "Yasa, bir zihniyet değişikliğiyle beraber, şeffaflık, hesap verilebilirlik, uluslararası kalitede denetim ve finansal raporlama getiriyor" dedi.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, Azerbaycan'a yapılan iş seyahatinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından kabul edildi.

Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ve beraberindeki 120 kişilik heyet, 1 Temmuz'da AB Dönem Başkanlığını devralacak Kıbrıs Rum Yönetimi'ne karşı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne destek olmak üzere adeta ekonomi çıkartması yaptı.

Yazıcı'dan yeni TTK'da değişim mesajı: Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda sanayicilerle bir araya gelerek, yeni Türk Ticaret Kanunu'nda yürürlüğe girdikten sonra yapılacak düzenlemeler için Adalet Bakanlığı ile birlikte çalışmalar yapıldığını, tasarıyı hazırlayanlarla birlikte müzakere edileceğini ve uzlaşmayla Meclis'ten geçirileceğini bildirdi. Yazıcı, kanunun uygulamasıyla alakalı 20 civarında ikincil düzenleme yapıldığını, 3 tüzük, 6 yönetmelik ve 11 genelge üzerinde çalışmaların devam ettiğini anlattı.

Yorgancılar'a "Yılın İş Dünyası Başkanı" ödüllü: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, Petkim tarafından Yılın İş Dünyası Başkanı ödülüne layık görüldü. Kuruluşunun 47. yılını kutlayan Petkim, başta STAR rafinerisi olmak üzere İzmir ve Ege sanayisine verdiği büyük destek, iş dünyası lideri olarak ülkenin kalkınmasına ve halkın refahına yaptığı katkılar nedeniyle EBSO Yönetim Kurulu Başkanı ve TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Ender Yorgancılar'a Yılın İş Dünyası Başkanı Ödülü'nü verdi. Yorgancılar'ın plaketi Petkim Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen törende Petkim Yönetim Kurulu Başkanı Vagif Aliyev ile SOCAR Türkiye Başkanı Kenan Yavuz tarafından takdim edildi.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar, Petkim'in Türkiye ekonomisi için vazgeçilmezliğine işaret ederken, "Türkiye ve Azerbaycan için temeli yıllar önce atılan 'iki devlet, bir millet, tek yürek' bugün meyvelerini veriyor. Aliğa'da 5 milyar dolarlık projeye Türkiye'nin bir noktasına en büyük yatırım niteliği taşıyan Star rafinerisinin bir benzeri de Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de kuruluyor. Azerbaycan gazını Avrupa'ya ulaştıracak yeni doğalgaz projesinde yıllık 17 milyar metreküplük doğalgazın 6-7 milyar metreküpü Türkiye'de kalacak. Bu yatırımlardan iki ülke yararlanacak. El birliğiyle çalışmak için hazırız" dedi.

Öğretmenler yeni teknolojileri fabrikalarda tanıyacak: Ege Bölgesi Sanayi Odası, mesleki eğitimde kalitenin artması, sanayi

ve hizmetler sektöründe kalifiye elemanların istihdam edilmesini sağlamak amacıyla yine örnek bir projeyi hayata geçirerek meslek liselerindeki öğretmenlere de fabrikaların kapılarını açtı. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ile İzmir Milli Eğitim Müdürü Vefa Bardakçı'nın imza attığı İzmir Mesleki Eğitim Projesi (IZMEP) sayesinde, meslek liselerindeki öğretmenler yeni teknolojileri fabrikalarda tanıma ve öğrencilere anlatma imkanı bulacak. Mesleki ve teknik eğitimin iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda verilmesi, eğitim ile istihdam ilişkisinin geliştirilmesi, yaşam boyu öğrenme anlayışı içinde aktif iş gücü piyasası politikalarının etkin olarak uygulanabilmesi sağlanacak.

Torbalı ile Ödemiş EML'ye UMEM'den 800 bin lira: Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, Torbalı Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi ile Ödemiş Endüstri Meslek Lisesi'nin UMEM kapsamına alınarak makine ve teçhizat eksikliğinin giderilmesi için iki okula 400'er bin lira olmak üzere toplam 800 bin lira kaynak ayrılmasını sağladı.

EBSO'nun kalitesi ödülle taçlandı: Ege Bölgesi Sanayi Odası, hizmet kalitesini Türkiye Kalite Derneği İzmir Şubesi'nin Ege Bölgesi Kalite Başarı Ödülü ile taçlandırdı. Avrupa'daki Oda ve Borsalar içinde ilk ISO 9000 Kalite Sistem Belgesi'ni alan, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin Oda ve Borsaların hizmet kalitelerini artırmak için İngiliz Odalar Birliği ile gerçekleştirdiği Akredite Oda projesinde ilk akredite edilen Odalardan biri olan EBSO, Türkiye Kalite Derneği'nin (KalDer) Ege Bölgesi Kalite Ödülü'ne başvurduğu yıl yine büyük bir başarıya imza attı ve 2012 Ege Bölgesi Kalite Başarı Ödülü'nü aldı. Grand Efes Swisshotel'de gerçekleştirilen ödül töreninde EBSO Yönetimi ile personeli gurur ve mutluluğu birlikte yaşadı. Motivasyon ve coşkuyla tören salonunu hareketlendiren EBSO, diğer kuruluşlara da örnek oldu.

EBSO'dan KKTC'ye ekonomi çıkartması: Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Yöne-

*EBSO ile
GSO ortak
Meclis
Toplantı-
sında "Biz
biriz ve
birlikte-
yiz" mesa-
jı verdi.*

tim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar ve beraberindeki 120 kişilik heyet, 1 Temmuz'da AB Dönem Başkanlığını devralacak Kıbrıs Rum Yönetimi'ne karşı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne destek olmak üzere adeta ekonomi çıkartması yaptı. KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu tarafından kabul edilen, KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın kabrini ziyaret eden EBSO heyeti, Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüseyin Özgürgün, Ekonomi ve Enerji Bakanı Sunat Atun, Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçisi Halil İbrahim Akça ile bir araya geldi. EBSO heyeti, Kıbrıs Türk Ticaret Odası ve Kıbrıs Türk Sanayi Odası'na yaptığı ziyaretlerin yanı sıra Kıbrıslı iş dünyası temsilcileriyle gerçekleştirdiği ortak toplantıda da İzmir ile KKTC arasında güçlü ekonomik ilişkilerin kurulması mesajını verdi. EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Yorgancılar, "KKTC bizim ayrılmaz bir parçamız" dedi.

İzmir ekonomisine "organize" güttübirliği: İzmir ve Ege'de sanayi temeline dayalı planlı kalkınmanın öncüsü Ege Bölgesi Sanayi Odası, şimdi bunu bir adım daha

ileriye taşıyacak girişime imza attı. EBSO, İzmir'deki organize sanayi bölgeleri ve serbest bölgelerle birlikte platform oluşturdu. İzmir Organize Sanayi Bölgeleri ve Serbest Bölgeler Platformu, kentte kurulu ve kurulacak organize sanayi bölgeleriyle serbest bölgelerin ortak amaçları doğrultusunda konularına birlikte çözüm aramak, kümelenme yaklaşımıyla bölgelerin ve katılımcılarının yararına ortak projeler üretip hayata geçirecek, ortak tesis, işletme ve elemanlarıyla giderlerini azaltarak bölgelerin ihtiyaçlarını giderecek.

Almanya ile krize rağmen stratejik ortaklık: Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın İzmirli sanayicilere uluslararası alanda yeni işbirlikleri kazandırmak, İzmir'e yeni yatırımlar çekmek amacıyla geçtiğimiz Mart ayında Stuttgart, Eylül ayında da Münih'te gerçekleştirdiği tanıtım ziyaretleri, EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar'ın yaptığı sunumun Almanlar tarafından bile örnek alınması, meyvelerini vermeye başladı. Stuttgart Belediye Başkanı Dr. Wolfgang Schuster, beraberindeki 17

kişilik heyetle İzmir'deki yatırım ve işbirliği imkanlarını yerinde görmek üzere Ege Bölgesi Sanayi Odası'nı ziyaret etti. EBSO Meclis Salonu'nda düzenlenen Türkiye-Almanya İşbirliği toplantısına Almanya'nın İzmir Başkonsolosu Margit Haerberle, İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Vekili Sırrı Aydoğan, Kentsel Dönüşüm Projeleri Koordinatörü Muhittin Selvitopu, sanayiciler, Türk ve Alman hukukçularla İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üst düzey bürokratları katıldı. Kentin geleceğine yönelik projeksiyonların ve kentsel dönüşüm projelerinin de ele alındığı toplantıda, inşaatçılarla hukukçular arasında da eş zamanlı sektörel görüşmeler de yapıldı. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, Türkiye'nin dünyada yıldızı parlayan ülke, İzmir'in de Türkiye'nin yıldızı olduğunu vurgulayarak, Almanya ile her iki tarafın da kazançlı çıkacağı ekonomik ilişkilerin dostlukla da pekiştirilmesine devam ettiklerini bildirdi.

İzmir'in savunma sanayisine tam not: Ege Bölgesi Sanayi Odası tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernizasyonu çerçevesinde ihtiyaçlarının yurt içindeki kaynaklardan sağlanarak dışa bağımlılığın ve döviz kaybının azaltılması, Türk sanayisinin katma değeri ve kalitesi yüksek ürünlere yönelmesi amacıyla Savunma ve Havacılık Sanayi İmalatçılar Derneği işbirliğiyle gerçekleştirdiği "Savunma Sanayi Günü", tam not aldı. Savunma Sanayi Müsteşarı Murad Bayar ile Milli Savunma Bakanlığı Sanayileşme Daire Başkanı Bilal Aktaş, etkinlik çerçevesinde İAOSB, Kemalpaşa ve Menemen'de pek çok firmayı ziyaret ederken, İzmirli sanayicilerin üretimlerinden etkilendiklerini belli etti.

Savunma Sanayi Müsteşarı Bayar, İzmir'in savunma sanayinde yerli üretim çalışmalarına sistematik, bilimsel ve organize bir şekilde yaklaştığını söylerken, MSB Sanayileşme Daire Başkanı Aktaş da, girdi tedarik sistemini oluşturdıklarını, yerli ürün konusunda Odaların verdiği belgeleri kabul ettiklerini belirtti.

Kalder'den EBSO'ya 4 yıldız: Ege Bölgesi Sanayi Odası, KalDer'den EFQM Mükemmellik Modeli kapsamında Mükemmellikte Yetkinlik 4 yıldız belgesi aldı.

Kalite Derneği (KalDer) ile Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TUSİAD) tarafından "Yaşanabilir Gelecek" temasıyla düzenlenen 21. Kalite Kongresi Belge ve Ödül töreni, İstanbul Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleştirildi. Kongre, 1995 yılında Avrupa'nın ilk ISO 9002 Kalite Yönetim Sistem Belgesi'ni alarak kalite yolculuğunu başlatan Ege Bölgesi Sanayi Odası için adeta gurur gecesi oldu. EBSO, KalDer tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 4 yıldızlı "Mükemmellikte Yetkinlik Belgesi"ne layık görüldü. EBSO'nun belgesini Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı İbrahim Gökçuoğlu aldı. EBSO Genel Sekreteri Mustafa Kalyoncu ile Oda'da kalite çalışmalarını yürüten ekip de ödül mutluluğunu paylaştı.

EBSO'dan Gaziantep'e "birlik ve dayanışma" çıkarması: Ege Bölgesi Sanayi Odası, terör olaylarına karşı Türkiye'nin Batısıyla Doğusunun birlik ve beraberlik içinde olduğunu göstermek amacıyla Gaziantep Sanayi Odası ile ortak meclis toplantısı gerçekleştirdi. İzmir'in Foça ilçesinde askeri aracın geçişi sırasında yapılan bombalı suikastla askerlerin şehit edilmesinin ardından İzmirlilerin Türkiye'ye örnek dayanışması, Gaziantep'te de yolcu otobüsüne bombalı saldırı sonucu sivillerin öldürülmesiyle kent halkının birlikteliği, Batı ile Doğuyu ortak duygular etrafında birleştirdi. Ege Bölgesi Sanayi Odası ile Gaziantep Sanayi Odası'nın ortak meclis toplantısında konuşan EBSO Meclis Başkanı Mehmet Tiryaki, saldırılar karşısında Türk Silahlı Kuvvetleri ile halkın dayanışmasının önce İzmir ardından Gaziantep'te Türkiye'ye örnek olduğunu söyledi. EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar da, "Türkiye'nin doğusu da bir, batısı da. Terör ülkenin neresinde olursa olsun hepsinin karşısında olduğumuzu belirtmek üzere geldik" dedi.

4. Bölüm

EBSO'nun geleceği misyonu ve vizyonu

Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu, personeli ve üyeleri ile birlikte büyük bir aile olarak; üyelerinin Oda faaliyetlerinden en yüksek oranda faydalanmasını sağlamak amacı ile yola çıkmıştır.

EBSO'nun faaliyet alanındaki gelişme ve yönelimler, EBSO'nun yürüttüğü faaliyetlere ayırabileceği kaynaklar, paydaşların öneri ve beklentileri, kurumsal kimliğin nasıl tanımlanması gerektiği konularına ışık tutacak konular olarak kabul edilmiş ve değerlendirilmiştir. Cumhuriyetin kuruluşunun 100. Yılı için hazırlanan Vizyon 2023 belgesi de göz önüne alınarak, EBSO'nun 2023 vizyonu, misyonu ve değerleri belirlenmiştir. Vizyona ulaşılması ve misyonun gerçekleştirilebilmesi için ortaya konacak Stratejik Amaçların belirlenmesinde de hem EBSO'nun üstlenmesi gereken roller hem de TOBB'un işaret ettiği yönelimler göz önünde bulundurulmuştur.

Stratejik planlar; kurumun orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikaları-

nı, hedef ve önceliklerini ve bunlara ulaşmak için izlenecek yol ve yöntemler ile kaynak dağılımını içeren planlardır. Bu planlarla; kurumlar nerede olduklarını, nereye ulaşmak istediklerini, gitmek istedikleri yere nasıl ulaşacaklarını ve sonucu nasıl ölçüp değerlendirebileceklerini her aşamada yanıtlayabilmektedirler.

Bu çerçevede stratejik plan hazırlıkları titizlikle sürdürülmüş, Odamız'ın üyeleri, dış paydaşları ve personeli katılımcı bir yaklaşımla bu plan çalışmaları içerisinde yerlerini almışlar ve çalışmaları başarı ile yürütmüşlerdir.

Odamız Stratejik plan çalışmasında; "Üyelerimizin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünü artıracak çözümler üretmek ve hizmetler sunmak." misyonu, "Dünyadaki değişim ve gelişimi izleyerek özel sektörün global ölçekte üretim ve markalaşmasında ilk çözüm ortağı olmak" vizyonu çerçevesinde beş stratejik amaç belirlenmiştir.

Bu amaçlar;

■ Üyelerin verimliliğini, kurumsal kapasitesini ve rekabet edebilirliğini artırmak.

■ İzmir'in ekonomik büyümesine katkı sağlamak; İzmir yatırım ortamını iyileştirmek ve sanayinin planlı gelişimine destek olmak.

■ EBSO Teknik Üniversitesi'ni kurmak; Üniversite sanayi işbirliğini teşvik etmek ve üniversitelerdeki bilgi birikiminin sanayiciye transferini sağlamak.

■ Üyelerin yeni pazarlara ulaşmasına ve katma değer sağlayacak ilişkiler geliştirmesine katkıda bulunmak.

■ EBSO'nun örgütsel ve yönetsel kapasitesini artırmak, personel niteliğini güçlendirmek.

Bu amaçlarımız çerçevesinde EBSO'nun değerleri; üye odaklılık, şeffaflık, hesap verebilirlik, değişime ve gelişime açıklık, güvenirlilik, işbirliğine açıklık, ekip çalışması, liderlik ve öncülük, evrensellik, insana saygı ve çevreye duyarlılık, çözüm odaklılık, çalışanların yaratıcılığına fırsat tanıma, sosyal sorumluluk olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, stratejik yönetim anlayışı ile ve geniş katılımlı bir çalışmayla planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme esaslarına dayalı olarak gerçekçi ve uygulanabilir bir program hazırlama yaklaşımı benimsenmiştir.

KALİTE YOLCULUGU

Ege Bölgesi Sanayi Odası; gerek iç, gerekse de dış müşterilerine daha geniş ve kaliteli hizmet sunmak, mükemmellik hedefine bir adım daha yaklaşabilmek amacıyla 2010 yılında çıktığı kalite yolculuğunda bugün önemli bir noktada durmaktadır.

Odamuz, kurumun ve üyelerinin standartlarını yükseltmeyi, üyelerine verdiği hizmetin niteliğini arttırmayı ve bunun sürdürülebilirliğini sağlamayı hedeflemiş ve bu yönde sistemin sağlanması hususunda ciddi mesai harcamıştır.

Bu kapsamda, Avrupa'daki Odaların verdiği 5 yıldızlı hizmeti sağlıyor anlamına gelen Akredite Odalar arasında yer alan Odamuz, Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi'ni, Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi'ni, Öneri Sistemi'ni ve Süreç Yönetim Sistemi'ni son 2 yılda kurarak büyük bir başarıya imza atmıştır.

Hizmetlerini sürekli iyileştirme anlayışı, Odamıza KalDer tarafından verilen, Ege Bölgesi Kalite Başarı Ödülü'nü kazandırmıştır.

Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak; hedeflerimizin odak noktasını, kaliteli hizmet anlayışı ve üyelerimizin, personelimizin standartlarını hep bir adım daha yükseltmenin oluşturduğunun altını çizmiştik. Bu anlayışımızın başarı ödülü ile taçlandırılmasından dolayı mutlu ve gururluyuz.

Odamızda gerçekleştirilen yenilikler

■ Alsancak Ofisi

Odamız Sanayi Müdürlüğü Dış Ticaret Şefliği tarafından yürütülmekte olan; ATR-Menşe Şahadetnamesi, Form A, Eur.1, Eur-Med Satış ve Onay işlemleri için gerek üyelerimize, gerekse üyemiz olmayan firmalara daha hızlı hizmet verebilmek amacıyla, Alsancak Ofisimiz 16 Kasım 2009 tarihinde açılmıştır.

■ Savunma Sanayi Sergisi

Türk Silahlı Kuvvetleri "1.Müşterek Malzeme Sergisi" Türkiye'de bir ilk olarak tüm kuvvet komutanlıklarının katılımıyla 6-17 Ekim 2009 tarihleri arasında Odamız koordinatörlüğünde, İzmir Fuarı'nda gerçekleştirilmiştir. 7 bin 66 malzemenin sergilendiği sergiyi; 1076 firma, ziyaret etmiştir.

■ Sektörel Meslek Komiteleri Toplantıları

Yönetim Kurulu Başkanının katılımıyla, ortak sektörlerdeki meslek komitesi üyelerinin sorunlarını bire bir konu ve çözüm önerilerinin tespit edilerek, gerekli girişimlerin yapıldığı toplantılar gerçekleştirilmiştir.

■ TÜBİTAK-MAM İnceleme Gezisi

Oda Yönetim Kurulu'muz Türkiye'de bir ilki gerçekleştirerek, 16 Kasım 2009 tarihinde, Gebze TÜBİTAK MAM'da Yönetim Kurulu toplantısını yapmış, ülkenin ar-ge merkezinde yapılan çalışmaları yerinde incelemiş ve TÜBİTAK-MAM yetkilileri ile yakın geleceğe dair işbirliği imkanları görüşmüştür.

■ e-Oda Adımları

e-Oda olma yolunda ilerleyen Odamız, üyelerimizin sektörleriyle ilgili her türlü sorun ve konuya yönelik önerileri iletebilmeleri için meslek grupları adına bir e-posta adresi oluşturulmuştur. Üyelerimizle birlikte, talebi olan kişi, kurum ve kuruluşların söz konusu e-posta adresine göndereceği

her türlü iletinin, sektörü temsil eden meclis, meslek komitesi üyelerine ve Odamıza ulaştırılması sağlanmıştır.

■ Kurum İçi İyileştirme Ekipleri oluşturma çalışmalarına başlandı. (Ocak 2010)

■ Online üye aidat ekranı geliştirilerek ilk online ödeme gerçekleştirildi. (Mayıs 2010)

■ Odamız toplantı salonlarında gerçekleşecek olan etkinlik bilgileri EBSO Ajanda aracılığıyla web sayfamız üzerinden yayınlanmaya başlandı. (Mayıs 2010)

■ TSE EN ISO 9001:2008 KYS Belgesi alındı. (Haziran 2010)

■ Müşteri Memnuniyet Formu Otomasyonu oluşturuldu. (Mart 2011)

■ 10002 Müşteri Memnuniyeti Yönetim Sistemi Belgesi alındı (Mart 2011)

■ Odamız 100 Büyük Anketi online olarak düzenlendi. (Mart 2011)

■ Odalar arası Personel Değişimi uygulandı. (Nisan 2011)

■ Etkinlik Otomasyonu ile online talep süreçleri elektronik ortamda gerçekleştirilmeye başlandı. (Mayıs 2011)

■ ISO 27001 çalışmaları kapsamında Odamız Bilgi İşlem Birimi Sistem Odası yenilendi. (Temmuz 2011)

■ Etkinliklerimizde Buca F Tipi Cezaevi hükümlülerince yapılan el işi çini plaketter takdim edilmeye başlandı. (Ağustos 2011)

■ Ödül, Takdir ve Tebrik Sistemi Prosedürü uygulamasına başlandı. (Ekim 2011)

■ Odamız Kurumsal Kimlik Kataloğu hazırlandı. (Kasım 2011)

■ ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Belgesi alındı. (Aralık 2011)

■ Personel giriş çıkışlarında, Yüz Tanıma PKDS uygulaması kullanılmaya başlandı.

■ Personel El Kitabı hazırlandı. (Aralık 2011)

■ Performans Yönetim Sistemi çalışmaları tamamlanarak uygulanmaya başlandı. (Aralık 2011)

EBSO'nun tarihine yolculuk...

Eski
Başkanlardan
anılar

İlk Başkan Osman Kibar ile 1970'de yapılmış bir söyleşiden...

“Oda, sanayiciye hep öncü olmuştur”

Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın örgütlenmesinde ve yükselmesinde büyük emekleri olan ilk başkanı Osman Kibar'dır. EBSO'nun 1951-60 döneminde Başbakanlık yapan ve kentteki bölgedeki birçok sanayi kuruluşunun oluşturulmasında o dönemde büyük itici gücü yaratan Osman Kibar, 1963-73 yıllarında da İzmir Belediye Başkanlığı görevini üstlenmişti. Sanayi şirketlerinin kuruluşunda EBSO Başkanı olarak büyük destek veren, hatta bazı kuruluşların ilk kurucu toplantılarının EBSO çatısı altında yapılmasını sağlayan, örgütleyici mesaisini sanayi kuruluşuna harcamaktan zevk duyan bu sanayici önderi burada rahmetle anıyor ve merhumla “İzmir Sanayi” üzerine 1970 yılında yapılmış bir röportajı naklediyoruz.

■ İzmir sanayinin örgütlenmesinde etkin bir isim olarak tanınıyorsunuz. Görev ve sorumluluklarınız ne oldu?

Örgütsüz sanayinin ölü bir sanayi olacağı şuuruyla, başlangıcından bu yana, İzmir sanayinin tüm örgütlenme çalışmalarında aktif olarak yer aldım. İlk olarak 21 Aralık 1945'de kurulan İzmir Sanayi Birliği'nde yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptım. Bu birlikte halen rahmetli olan Talat Muşkara (kereste sanayicisi) başkan, Mustafa Buldanlı başkan vekili olarak görev almıştı. Daha sonra sanayi odalarının bir kanunu çerçevede kurulması istenince kurulan İzmir Sanayi Odası'nın başkanlık görevini 1 Aralık 1951'den 13 Haziran 1960'a değin yürüttüm.

■ İzmir Sanayi Birliği ne amaçla kurulmuştu? Amaçları ne oranda gerçekleşti?

Efendim, İzmir Cumhuriyet Dönemi'nde devir alınan bir tarımsal işleme sanayii ve Cumhuriyet dönemi sonrasında kurulan kamu tesisleriyle Türkiye içinde önemli bir yer işgal etmiştir. Ancak buna karşılık bu sanayi birikiminin kalitatif ve kantitatif

durumu hakkında elde hiçbir veri bulunmuyordu. Bu birlik, ilk elde sanayinin altyapısını tespit etmek, içinde bulunduğu sorunları yakalamak ve bu doğrultuda devlete temas etmek gibi çok önemli bir fonksiyonu ifa etmiştir.

■ Sanayinin 1950 başındaki durumu neydi?

1950 başında İzmir sanayii, ticaret ağırlıklı bir sanayi hüviyetini taşıyordu. Temel kuruluşlar; Turyağ, Şark Sanayi, Pamuk Mensucat ve İzmir Kula Mensucat gibi tekstil kuruluşlarıydı. 1950'den sonra Ege'de pamuk ekiminin hızlanması tekstil sanayiinde daha geniş çaplı yatırımların yapılmasına imkan tanımıştır. Özellikle kara yolu ve demir yoluyla İzmir'in gerek hinterlandına (art bölgesine), gerekse Anadolu'ya açılması sonrasında hammadde işleyen zirai ürünlere dayanan bir sanayi yapısına geçiş hızlanmıştır. Bir başka deyişle, sanayinin kuruluş yapısı, girdileri, ithal ürünleri olmaktan çok tarımsal ürünlere dayanan bir küçük sanayi örgütlenmesi şeklinde olmuştur. Bu meydana, 1950'lerden sonra çırcır, zeytinyağı ve nebati yağ fabrikalarının hızla kurulduğuna işaret etmek isterim. Bunda DP hareketinin Ege'de bir “sanayi patlaması” istemesi ve Ege Bölgesi'ni hep ön planda tutmasının da büyük etkisi olmuştur.

■ İzmir sanayiinden söz ederken, adı hep Ege ile özdeş tutulur. Nedenini açıklar mısınız?

Arz ettiğim gibi, bunda İzmir'in 19. yüzyıldan bu yana hinterlandı ile bütünleşmesinin büyük etkisi vardır. İzmir bir dağıtım ve işleme merkezi olarak önem kazanırken, bölge ve gerisi İzmir'i hammadde yönünden sürekli olarak beslemiştir. Aralarında adeta bir organik ilişki tesis edilemediğinden gerek sanayi odası gerek sanayi sürekli olarak Ege Bölgesi adı altında anılmıştır.

■ *Tekrar İzmir sanayinin örgütlenmesi gidersek 1950 yılı sonrası Oda'nın faaliyetleri ne olmuştur?*

Efendim oda kuruluşu özellikle küçük atölye sanayicisine gerek kredi, gerek organizasyon katkısıyla orta sanayici olma şuurunu vermiştir. Bu bakımdan büyük eri bulunan özel sektör kuruluşlarının adını da anmak gerekir. Bunlar dönemin yapısı içinde büyük hareketlerdir. Örneğin bir İzmir Çimento Sanayii (Çimentaş) yöre küçük sanayicisi ile tüccarının oda öncülüğünde bir araya geldiği önemli bir tesistir. Oda bu türden sanayi kuruluşları için hep öncülük etmiştir.

■ *İzmir sanayinin, sözünü ettiğiniz öncü vasfına karşılık istenen hamlesini gerçekleştirmemiş ve halen küçük sanayi yapısının korumuş olmasını ve sanayi organizasyonunun birkaç nesilde devamlılık sağlamamış olmasını neye bağlıyorsunuz?*

Efendim araya giren inkıtarlar sanayicilik şuurunu sekteye uğratmıştır. İktisadi kararlarda süreklilik olmaması nedeniyle kurucusunun oğlu durumunda olan ikinci nesiller ticaret yapmayı veya hizmet sektöründe çalışmayı yeğlemiştir. Unutmamak gerek ki,

bu sektördeki kar marjı sanayiye göre hep fazla olmuştur.

■ *1960 dönemi sonrası İzmir imalat sanayiinde gelişme ne doğrultuda olmuştur?*

Öncelikle 1945 ile 1960 arasında kurulmuş bulunan tarımsal sanayi kuruluşları çeşitli teşvik araçları ile entegre olmaya yönelmişlerdir. Bunun dışında makine sanayiinde kazandığı önem ve İzmir'in ithal karakteri ağır basan makineyi ithal etmesi nedeniyle usta ve mühendis sayısı yüksek olan İzmir'de makine sanayiine yöneliş başlamıştır. Çaplı yatırımların yapılmasına imkan tanımıştır. Özellikle karayolu ve demiryoluyla İzmir'in gerek hinterlandına gerekse Anadolu'ya açılması sonrasında hammadde işleyen, zirai ürünlere dayanan bir sanayi yapısına geçiş hızlanmıştır. Bir başka deyişle, sanayinin kuruluş yapısı girdileri ithal ürünleri olmaktan çok tarımsal ürünlere dayanan bir küçük sanayi örgütlenmesi şeklinde olmuştur. Bu meyanda 1950'lerden sonra çırcır, zeytinyağı ve nebati yağ fabrikalarının hızla kurulduğuna işaret etmek isterim. Bunda DP hareketinin Ege'de bir "sanayi patlaması" istemiş ve Ege Bölgesi'ni hep ön planda tutmasının da büyük etkisi olmuştur.

Şinasi Ertan: İAOSB'yi bir gecede kurduk

Eski Yönetim Kurulu ve Meclis Başkanlarından duayan sanayici Şinasi Ertan ile Basın Müşavirimiz Özlem Balcı, EBSO'da Ertan'ın adını taşıyan odada konuştu.

Adı Ege Bölgesi Sanayi Odası ile birlikte anılan başkanlardan Şinasi Ertan'ın meslek komitelerinde görev alma kararı 1950'li yıllara rastlıyor.

Babası ve ağabeyi ile birlikte zeytinyağ imalatı ile uğraşan Ertan, işlerinin yoğunluğu nedeniyle önceleri meslek komitelerinde çalışma fırsatı bulamaz. Fakat daha sonra "neden ben bir meslek komitesinde çalışmıyorum" diye düşünür ve İzmir Ticaret Odası'nda seçimlere girer. 1960'lı yılların başında da yönetim kuruluna seçilir. 5-6 yıl muhasip üyelik yapar ama aklı hep Ege Bölgesi Sanayi Odası'ndadır.

Dönemin Yönetim Kurulu başkanıyla konuşur "Ben Sanayi Odası üyesiyim fakat şu sıralar Ticaret Odası'nda yönetim kurulu

üyeliği yapmaktayım. Arzum, Sanayi Odasında görev yapmak" der. Fakat Yönetim Kurulu Başkanından umduğu karşılığı alamaz. Başkan "Ticaret Odası'ndan gelenleri pek almıyoruz" diyerek geri çevirir.

Ama, Ertan kararlıdır ve 1966 seçimlerinde EBSO Meclisi'ne girer. Aynı mecliste Selçuk Yaşar ve Ersin Faralyalı da vardır. Geçmişte Ticaret Odası'nda Yönetim Kurulu'nda olan Şinasi Ertan EBSO'da da yönetime girmek ister ama alınmaz. Bunun üzerine muhaliflerle bir araya gelerek Anba Otelde bir toplantı yaparak seçime girme kararı alırlar. Hatta başkanın kim olacağını bile konuşmazlar. Önemli olan seçimi kazanmaktır. Sonuçta seçim kazanılır da. Cenap Egeli Yönetim Kurulu Başkanı Selçuk Yaşar ile Şinasi Ertan'da başkan vekili olurlar.

Fakat daha aradan 2 ay geçmeden Yönetim Kurulu Başkanı Cenap Egeli'nin temsil ettiği Altınyaz Zeytinyağ fabrikası satılır. Bu satışla Egeli'nin Temsil ve İlzam yetkisi kalkar. Tabi bu nedenle Yönetim Kurulu Başkanlığı da düşünce yerine Şinasi Ertan Yönetim Kurulu Başkanı olur.

Ancak kendini başkanlığa hazır hissetmemektedir. Hemen Meclis Başkanı Reşat Leblebicioğlu'na gider ve durumu anlatır. "Ben başkanlığa hazır değilim. Hepimiz birlikte istifa edelim ve yeniden seçime gidelim" der ama kabul edilmez. Leblebicioğlu, "Sen farkında değilsin ama oyların çoğunluğu sana verilmişti. Kadroyu yaparken daha dikkatli olacaktın. Kargalar kargalarla, güvercinler güvercinlerle uçar" der. Bunun üzerine Yönetim Kurulu Başkanlığında kalır ama her meclis toplantısında büyük kavgalar çıkmaktadır. Öncesinde birlikte yola çıktığı yol arkadaşı Selçuk Yaşar da artık karşısındadır.

Sürekli "Bunlar küçük sanayici biz büyük sanayiciyiz" diyerek yönetimi tenkit eder. Şinasi Ertan 8 yıl Yönetim Kurulu Başkanlığı yapar. Fakat işleri giderek yoğunlaşmıştır. İşlerine de zaman ayırması gerekmektedir. Bu nedenle nispeten işlerine de zaman ayırmaya fırsat tanıyacak bir görev ister ve Meclis Başkanlığı'na talip olur. Meclis Başkanlığı görevini de 15 yıl sürdüren Ertan, 1995 senesinde kendi isteği ile ayrılır.

Ege Bölgesi Sanayi Odası ilk kurulduğunda Amerikan Konsolosluk'u'nun yanındaki binada hizmet vermektedir. EBSO'nun şu anda faaliyet gösterdiği bina ise Yapı Kredi Bankası'na aittir. Raşit Özsaruhan'ın Yönetim Kurulu Başkanı olduğu yıllarda dönemin parasıyla 1 milyon verilerek bina alınır ama kasada hiç para kalmaz. Şinasi Ertan Yönetim Kurulu Başkanlığı'na geldiğinde Oda'nın faaliyetini sürdürebilmesi için paraya ihtiyaç vardır. Bunun için çalışmalara başlanır.

Bakarlar ki tütüncüler, üzümçüler Oda'ya kayıtlı değil. "Biz sanayici değiliz" derler. Ama aslı öyle değildir ve hemen geriye dönük dava açılır. 5 sene geriye gidilerek cezalı

olarak aidatlar tahsil edilir. Bir de Elektrik diye bir şirket kurulmuş fakat başarısız olunmuştur. 500 bin lira orada kalmıştır. Ankara'ya gidilir, mücadele verilir ve para oradan tahsil edilir. Artık Oda'nın çok parası vardır. Hemen bina tadilatı girer ve Ege Bölgesi Sanayi Odası'na yakışır bir bina yapılır.

İlk organize sanayi bölgesi

İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin kuruluşunun da ilk adımları yine Şinasi Ertan'ın Meclis Başkanı olduğu dönemde atılır. Ertan o dönemi şöyle anlatıyor:

"Bir gün Yönetim Kurulu Başkanı ile Nazım Plan Kurulu beni davet etti. Gittim. Dediler ki 'Biz İzmir'e bir nazım plan yapmaya çalışıyoruz. Bu plan içinde bir bölgeyi Organize Sanayi Bölgesi olarak işaretledik. Ama bunu duyurmak istemiyoruz. Biranda burayı kamulaştırmak istiyoruz. Fakat Maliye Bakanlığı 50 milyon lirayı bize vermek istemiyor.' Ben gider hallederim dedim. Ancak kimsenin duymasını istemiyorlardı. Spekülasyon başlarsa orasının ziyan olmasından korkuyorlardı. Sonuçta Maliye Bakanı'na gittim. Bakan ikna ettim. 1 gecede 50 milyon lira para çıktı. Bütün tapulara satılamaz şerhi kondu. Garanti altına alındı. Zaman içinde de İzmir Organize Sanayi Bölgesi kuruldu.

Karşıyaka'nın dibinde böyle bir sanayi olması doğru muydu değil miydi o da tartışılır. Ama devlet orayı organize sanayi bölgesi olarak lekelemiş. Ama bugün Türkiye'nin en iyi yerlerinden biri oldu."

EBSO Yönetim Kurulu Başkanlığı sırasında Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde (TOBB) başkan vekili, Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği'nde (TUSİAD) başkan vekilliği görevlerinde de bulunan Ertan'a Odalar Birliğinde başkan olması konusunda teklif de gelir. Fakat uluslararası ilişkiler içinde bulunan bir birliğin başkanının mutlaka dil bilmesi gerektiğine inandığından kendisi ise dil bilmediğinden kabul etmez.

Yılmaz Adıgüzel: Osman Kibar'a rağmen gençler nasıl yönetime girdi?

On yıl Ticaret Odası Meclisi'nde ve Yönetim Kurulu'nda görev yapmışım. Ancak hep Sanayi Odası'nı gözlemiş ve özlemiştim.

Bu Oda'ya ise Rahmetli Osman Kibar hakimdi ve biz gençlerin Oda Meclisi'ne girmemizi arzu etmeyip önlemekteydi. Yakını olan rahmetli Nihat Kürşat vasıtası ile yaptığım bir demarşı, meşhur üslubu ile "Onları (yani biz gençleri) Meclis'e alayım da başıma bela mı edeyim" diyerek geri çevirmişti.

1969 yılında yapılan seçimde Oda meclisine girdim. Yapılan seçimde Mehmet Yahya Tatari'nin başını çektiği bir arkadaş grubu benim adaylığımı öne sürdüler. Ben büyük

oy farkı ile 6 yıl şerefle ve gururla görev alacağım Meclis Başkanlığı'na seçildim.

Hafızamda iz bırakmış olan bir hatıra şöyledir: Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak, büyük bir şevk ve gayretindeydik. Ne var ki o zaman koalisyonla hükümet ortağı olan Milli Selamet Partili Başkan kendi zihniyetlerine uygun buldukları bazı sanayici arkadaşların da bulunduğu bir derneği kurma faaliyetlerini yürütme görevi vermişti. Biz Oda olarak çetin bir karşı faaliyet başlatmıştık ve tam bu sırada hükümet çekilmiş, yerine bir diğeri kurulmuştu. Sanayi Bakanlığı'na da Orhan Alp gelmişti. Hemen ona koştum, konuyu bütün etrafı ile anlatarak kendisini ikna ettim. İlgili Daire

Başkanına eski dernek yetkisinin iptali ile odamıza yetki veren yeni yazının hazırlanıp imzaya sunma emrini verdi. Bana da "yazıyı size elden vereceğim götürün" dedi. Uçağım 19:00'da kalkıyordu. Saat 16:00 civarında idi, yazı ise hala gelmemişti. Saat 17:00 civarında idi ki bakan bürokrasisine yazının akıbetini sordu, şayani hayret bir cevap almıştı. Sekreterler gitmiş olduğu için yazı yazılamamıştı. Yani tam bir bürokrasi direnişi. Bunun üzerine Bakan müsteşar ile ilgili Umum Müdürleri odasına çağırdılar. İlgili Daire Başkanı ile Özel Kalem Müdürüne yazıyı yazıp getirmelerini buyurdular. Biraz sonra mektup yazıldı, geldi. Okudular. Müsteşar ve Umum Müdürüne paraf atınız dediler ve sonra kendileri imza ederek bana elden verdi ve ben de uçağa yetişebildim.

Ecevit'in Başbakanlığı dönemine ait bir hatıram da şöyle;

Sanayi Odaları başkanlarını konutta toplantıya çağırdılar. Bir gün akşam üzeri Ankara Sanayi Odası'nda toplandık. Başbakana sorulacak konuları tespit çalışmasına başladık. Rahmetli Mümtaz Zeytinoglu, "Devalüasyon" teklifi yapmamızı ısrarla ortaya koydu. Ben ise bu konunun hükümetin insiyatifinde ve sorumluluğunda olduğunu söyleyerek, karşı çıkmıştım.

Neticede herkes kendi fikrinde serbest kalsın diyerek dağıldık. Ertesi gün Başbakana gittiğimizde Rahmetli Mümtaz Zeytinoglu devalüasyon konusunu açtı ve benim karşı olduğumu söyledi. Ecevit bana hak vererek İsrail örneğini anlattı. İsrail hükümeti-

nin bir toplantısında bir bakan devalüasyon yapılmasını önermiş; hükümet ise o toplantıda böyle bir karar almaya gerek görmemişti; Ne var ki ertesi gün haber basına sızdığı için hükümet gerek görmediği devalüasyonu erken yapmak zorunda kalmış.

Süleyman Demirel'in başbakanlığı dönemine ait bir hatıramı da anlatayım;

Başbakan, Oda başkanlarını toplantıya çağırıyordu. Konularımızı konuşurken, bir arkadaşımız o zaman için hayli önemli bir kıymeti ifade edecek olan 5 bin liralıkların basılması teklif etti. Bunun üzerine Demirel, derhal teklife karşı çıkarak "Ben müstahsil olmayan ölü para yaratmam, bu ekonomiye yarar yerine zarar verir" dedi.

Ersin Faralyalı; Atatürk Organize için Hava Kuvvetleri'ni zorikna ettik

Ben 26 yaşındayken Deri ve Deri Mamulleri Meslek Komitesi üyesi oldum. Benim haberim olmadan seçimlere giren iki grubun yönetim kurulu yedek listesinde ismim yer almış. Seçimi kazanan listede Selçuk Yaşar yer alıyormuş ancak Yaşar istifa edince ilk yedek ben olduğum için beni göreve çağırdılar. Çok şaşırdım, çünkü bu gelişmelerden haberim yoktu. Kendi kendime "Bu yaşta koskoca Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu'na nasıl üye olurum" diye düşündüm. O dönemin Genel Sekreteri İltis Akad ve sanayici Nevzat Ortabaş, beni bu konuda yüreklendirdiler. Böylece Ege Bölge-

si Sanayi Odası Yönetim Kurulu'na girmiş oldum.

Bilim ve sanayinin işbirliği

Ege Bölgesi Sanayi Odası ile ilgili hep güzel anılarım oldu. Sanayinin ve sanayicilerimizin dertleri ile uğraşmak bizim için zevkti. Başkan olduğum zaman Türkiye'de emsali olmayan bir çalışma yaptım ve TÜBİTAK ile işbirliği sağladım. 1981 yılında Gebze'de TÜBİTAK'ı ziyaret ettik. O dönemin yöneticileri bize, "İstanbul'a İzmit'e bu kadar yakın olmamıza rağmen, bize sizler kadar ilgi göstermediler ve hiç ziyaret etmediler" diye yakındılar. O zaman gördüm

ki, bizim sanayicimiz kendilerine uzatılan eli çok güzel tutmasını biliyor. Biz EBSO'ya TÜBİTAK'tan devamlı çalışmak üzere bir eleman getirmiştik. Zaman zaman konulara göre, TÜBİTAK'tan uzman isteniyordu, müracaatlara göre firma bazında çalışma yapıyorlardı. Egeli firmalar TÜBİTAK'tan çok güzel bir yardımın aktarıldığını görünce, o kadar büyük talepte bulundular ki, ne yapacağımızı şaşırdık. Bizler eser koyduk ortaya ve güzel neticelerini aldık.

TÜBİTAK'ın ardından yine Türkiye'de ilk örneğini gerçekleştirdiğimiz sanayi-üniversite işbirliğini sağladım ve ÜSİGEM kuruldu. Uzunca bir süre çalışma yapıldı. ÜSİGEM'in yönetmeliği hazırlandı ve üyelerimize gönderildi. Üyelerimize, ihtiyaç olduğu zamanlarda üniversite ile işbirliği yapabileceğimizi duyurduk. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra, bir firma kayısıyı sarartmak için kullanılan "kükürt oranını nasıl düşürürüz" diye müracaat etti. Çünkü Avrupa, belli bir kükürt oranının üstünde olursa ithalat yapmıyordu. Üniversite ile hemen bağlantı kurduk, analizler yapıldı ve

bulunan formül firmaya verildi. Firma fevkalade başarılı oldu ve Avrupa'ya daha iyi fiyatla bu düşük oranda kükürtle sarartılmış kayısıyı ihraç etmeye başladı. Bunu duyan diğer kayısı ihracatçıları üzerimize çullandı ve "Bu formülü bize de verin" dediler.

Ne yapacağımızı şaşırdık. Çünkü bizim bir görevimiz de EBSO olarak iş ahlakına sadık kalmaktı. Firma ile "bu formülü kimseye vermeyeceğiz" şeklinde protokolümüz vardı ve formülü o firmanın rızası olmadan kimseye veremiyorduk. Ne yapacağım konusunda zorlanıyordum, bir tarafta yapılmış bir akit var. Buna sadık kalmak gerekiyor. Diğer tarafta da aynı hizmetten yararlanmak isteyen başka firmalar var. Ben firma sahibini çağırdım. "Bakın siz 2 bin kayısı ton işliyorsunuz ama Türkiye 20 bin ton ihraç ediyor. Şimdi ben diğer 18 bin tonu işleyen kişilere bu formülü vermezsem ülke kaybedecek. Ne yapalım bunu? Biz bu şekilde yola çıkmadık, size satmadık bunu. Bu sezon formülü sizden başkasına vermeyeceğiz, size bir öncelik tanıyoruz. Ama önümüzdeki sezon diğerlerine de vereceğiz" dedim. Böylece önemli bir

Ersin
Farıyıcı,
Başbakan
Bülend
Üllüsu ve
İzmir Valisi
Hüseyin
Öğütçen

sorunu daha çözmüş, formülü diğer firmaların kullanımına da sunmuştum.

İAOSB'nin temeli atılıyor

Atatürk Organize Sanayi Bölgesi için Şinasi Ertan bey ile arazinin alınmasında çok mücadelelerimiz oldu. Çok mücadele ettik ama benim başkanlığım döneminde temel atma ve altyapı inşaatları gerçekleşti. İlk önce bir ihale konusunda yüzde 48 gibi çok yüksek oranda tenzilatla ihale alan müteahhite karşı çıktık. İhalenin bozulmasını istedik. O dönemin Sanayi Bakanı Cahit Aral'dı. Konuyu kendisine anlattık. Bakan Aral, "Eğer ben bu ihaleyi tasdik etmezsem beni Yüce Divan'a verirler" dedi. Maalesef bize iki sene kaybettirdi. Fakat sonradan bu kaybolan iki seneyi telafi etmek için, bölgeyi ikiye ayırdık, iki ayrı müteahhite ihale ettik.

Çok mücadelemiz oldu ama enteresan bir anı olarak temel atmaya çok iyi hatırlıyorum. Hava Kuvvetleri ile 400 metrelik güvenlik sınırı için bir hayli mücadele ettik. O zaman Kemal Yalçın Paşa vardı. Onu ikna ettik ve çok büyük bir kaybı önledik. O alanı yeşil alan olarak bırakmak suretiyle parselasyonu değiştirdik.

OSB ile ilgili sorunlar bitmiyordu. Bu kez inşaat ruhsatı problem oldu. Cahit Günay belediye başkanı olduğu dönemde, bize inşaat ruhsatı vermedi. Bir gün Yönetim Kurulu masasının etrafında oturup ne yapacağımızı konuşuyoruz. Bir taraftan da Dokuz Eylül kutlama törenlerinin gündemine bakıyoruz. Akdima Dokuz Eylül münasebetiyle Organize Sanayi Bölgesi'nin temelini attırma fikri geldi. Yönetim Kurulu'nda çok tecrübeli işadamları vardı. "Bu bize yakışmaz. Elimizde ruhsat olmadan nasıl temel atacağız" dediler. "Vallahi atacağız, mecburuz" dedim. Hemen telefona sarıldım. Cahit Günay'ı aradım ve "Ben Cumhurbaşkanımız Kenan Evren'i temel atmaya davet ettim. Sayın Evren ve Başbakanımız Bülent Ulusu da kabul etti. Dokuz Eylül'de temel atıyoruz" deyince, Günay çok şaşırdı ve "Nasıl olur, ruhsatı almadan nasıl temel atarsınız" diye yanıt verdi. Ben de "Vallahi ruhsatı verip

vermemek senin problemin" deyip telefonu kapattım. Neticede biz 9 Eylül'de Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin temelini attık. Ama 8 Eylül tarihli ruhsatı aldık.

Faizleri ödemeyiz

1983 yılı sonunda genişletilmiş yönetim kurulu toplantısında'yız. Toplantıda, yeni Hazine Müsteşarı olan Ekrem Pakdemirli ile Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi var. İki konuğumuz bize Türkiye'de faiz sisteminin değişeceğini anlatıyorlar. Biz o zaman negatif faizlerden kurtulup, reel faize geçilmesini savunuyoruz ama kısa bir süre içerisinde de 20 senelik bir birikimi üzerimizden atmanın mümkün olmadığını düşünüyoruz. Sayın Pakdemirli, bize faizlerin üç ay içinde tümüyle serbest bırakılacağını söyledi. Bunu sektör bazında hiç olmazsa, imalatın dönüşümüne göre bir düzenleme yapılmasını ve ona göre tanzim edilmesini savunduk ve aksi halde mahvolacağımızı söyledik. Maalesef dinlemediler ve üç ay içinde sistemi değiştirdiler. Bunun üzerine faizler aldı yürüdü. O dönemde finansman olayı yaşandı. İş öyle bir hale geldi ki, bir gün bir yönetim kurulu üyemiz, "Biz bu faizleri ödeyemeyiz" şeklinde yakındı. Bir gün Borsa'da Odalarla ortak toplantı yapıyoruz ve o günlerin gündemindeki sorunları tartışıyoruz. Ben o toplantıda, yönetim kurulu üyemizin bana söylediği şekilde faizlerle ilgili görüşünü anlattım. Fakat bu arada bazı basın mensupları toplantıyı haber almışlar ve dışarıda bekliyorlar. Bana "faizleri ödeyemeyeceğiniz demişsiniz. Doğru mu?" diye sordular. Ben de "Evet" dedim. Tabii bu olay çok büyük bir yankı uyandırdı. Bir çok bankarın genel müdürü benim şahsımı hedef alarak tacizlerde bulundular. Mecliste "Ne demek ben ödemiyorum. Bu anarşidir" diye tenkit edildi. Nihayet ödeyen ödedi, ödeyemeyen ödemedi. Büyük sıkıntılar yaşadık. Ancak, aslında faizlerin ödenmemesini öneren ben değildim. Fakat başkan olarak bana düşen görev, bu mesuliyeti almaktı, bende bütün eleştirilere rağmen bu mesuliyeti sonuna kadar taşıdım.

Uğur Yüce; 'Özal'ın önünden boş TIR geçirdik'

Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda 2 sene başkanlık yapan Uğur Yüce'nin başkanlığı dönemindeki unutamadığı en önemli anısı İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi ile ilgili. Uğur Yüce'nin başkanlığı döneminde Atatürk Organize Sanayi Bölgesi yüzde 17 doluluğa sahiptir. Birçok sanayici arsa almış fakat inşaat yapmak istememektedir.

Yüce bu durumu değiştirebilmek için bir karar alır. Öncelikle kendi arsasını satar ve onda sonrada Yönetim Kurulu'ndan bir karar çıkartarak 2 sene içinde inşaat yapmanın arsasının elinden alınacağını duyurur. Dönemin Başbakanı Turgut Özal'dan da açılış yapmasını rica eder. Özal önce "memnuniyetle" der. Fakat 1 hafta sonra Yüce'yi arayarak "Atatürk Organize Sanayisi Bölgesinin yüzde 80'i boşmuş. Neresini açacağız?"

der. Yüce, Özal'ı ikna eder ve açılış yapılması kararı alınır. Özal'ın ihracata ne kadar önem verdiğini bilen Yüce açılış günü arkası römorklu dev gibi bir tır buldurur.

Üzerine büyük bir pankarta "İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin Yurt Dışına ilk ihracatı" yazdırır. Kürsüden Özal'a hitaben "Sayın Başbakanımız ayaklarınız uğurlu geldi. Bölgemizin ilk ihraç tırı şu anda kaldırımın kenarında" der. Özal çok mutlu olur. Tır kornasını öttüre öttüre tören yerinden yola çıkar. Uğur Yüce ve Organize Komite Başkanı Murat Demirel'in dışında kimsenin bilmediği bir gerçek vardır. Tır boştur ve büyük alkışlarla yola çıkmasının hemen ardından iki sokak sonra durmuştur. Yüce'nin şimdi gülümseyerek anlattığı bir anıdır bu ama Organize gerçekten de o açılış gününden sonra büyük bir ivme kazanır.

Yüce'nin bir başka anısı ise Teknopark ile ilgili. Türkiye'nin ilk teknopark şirketinin kurulmasına karar verilir. Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın bütün meclis üyeleri davet edilir. Salonda 87 üye vardır. Zaten toplamda da 100 meclis üyesi görev yapmaktadır. Yüce, kürsüye çıkar ve teknopark şirketi kurulacağını anlatır. "Ama kar beklemeyin" der. Kemal Baysak ayağa kalkar "Başkan ona Vakıf derler şirket değil" der. Sonuçta Teknopark şirketi uzun süre kar etmez. Zaten kar etmesi de beklenmemektedir. Buna rağmen üyelerin büyük çoğunluğu ortak olur. Yüce o günleri "Biz 1991'lerde şirketi kurduk. 2004-2005'lerde herkes teknoloji geliştirme şirketi kurmak için çalışmalara başladı. Bizim 15 yıl önce yarattığımız girişim birden önem kazandı" diyor.

Yüce bütün bu anıları anlatırken bir şeyi de itiraf etmeden geçemiyor. Bütün yaşananların gizli bir kahramanı vardır. O da Ersin Faralyalı'dır. Yüce, Faralyalı'yı şöyle anlatıyor:

"Faralyalı çok enteresan bir insandı. Beni de EBSO'ya zorla sürükleyen, zorla kendi yönetim kurulana alan, zorla başkan yardımcısı yapan, sonra başkan yapan Ersin Faralyalı'dır. Eğer o olmasaydı benim açığı hiç aklımda olmayan birşeydi EBSO. Gerek USİGEM, gerek teknopark hep Ersin Faralyalı'nın desteği ve teşviği ile oluşmuştur."

USİGEM'in de Türkiye'de ilk üniversite sanayi işbirliği geliştirme merkezi olduğunu söyleyen Yüce, öneminin 20 yıl sonra ortaya çıktığını ifade ediyor.

Uğur Yüce Oda'da yaşanan seçim yarışlarının da tatlı bir rekabet içinde geçtiğini kimsenin kimseye kırılmadığını, seçimlerin ardından birbirlerini kutlamayı bildiklerini belirtiyor. Bunu bir örnekle de ortaya koyuyor; Atıl Akkan, Uğur Yüce'nin karşısına kendi listesiyle çıkar. Listeyi delmektir amacı ama başaramaz. Seçim bittiğinde büyük bir tepsi baklava ile rakiplerini kutlar. Yüce, Akkan için "Lafını esirgemez ama tatlı dillidir, gönül almasını da iyi bilir" diyor.

Başkanlığı döneminde mümkün olduğunca Oda'nın imkanlarından faydalanmadığını belirten Yüce, "Benim dönemimde tek bir otel faturası, harcama makbuzu, uçak bileti göremezsiniz. Ben kendi arabamla, kendi şoförümle, kendi benzinimle başkanlık yaptım. Oda'da olmasaydı neredeyse kendi sekreterimi de getirecektim. 7 ay başkanlık yaptıktan sonra bir gün benim arabam bakıma gitmişti. Dediler ki 'Müsteşar geliyor. Havaalanından alınacak, başkanım sizin arabayı gönderebilir miyiz?' Eyvah dedim benim araba bakımda. Vilayetten rica edelim bir araba versinler. O zaman Kemal Baysak ve Murat Demirel dediler ki 'Olur mu başkanım bizim arabamız var'. Anladım dedim nerede arabamız var? 'Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin 2 tane arabası var' dediler. Meğer bizim Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin 2 arabası varmış ben 7 ay sonra öğrendim" diye anlatıyor.

Murat Demirer: Ege'de Planlı Kalkınma Modelini geliştirdik

Murat Demirer'in EBSO serüveni ilginç bir sürprizle başlar. 1978-1981 döneminde EBSO Meslek Komitesi seçimlerinde İnşaat ve Tesisat Müteahhitliği Meslek Komitesi üyelerinin belirlenmesi için iki liste yarışır. Demirer kendisiyle görüşüp listelerine destek isteyen arkadaşlarını kıramaz ve destek sözü verir. Seçim günü oyunu kullanmak için girdiği kabinde bir sürprizle karşılaşır. Karşı listenin yedeklerinde birinci sıraya yazılmıştır. Şaşırır ama o oyunu yine de söz verdiği listeye atar. Seçim sonuçları açıklandığında ise Demirer'in destek olduğu liste seçimi

kaybetmiş kendisinin yedeklerinde yer aldığı liste ise seçimi kazanmıştır. Seçimler tamamlandıktan ve görev bölümü yapıldıktan 8 ay sonra Demirer'e EBSO'dan gelen bir yazıda İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri Meslek Komitesi'nde boşalan asil üyeliğe seçildiği tebliğ edilmektedir. Hem şaşırır, hem heyecanlanır ama bir o kadar da buruk bir sevinç yaşar. Zira desteklemediği ama çok değerli meslektaşlarının yer aldığı grupla çalışacaktır. İnşaat ve Tesisat meslek grubuna hizmet amacıyla görevi kabul eder. 1.5 yıl sonra da Meslek Komitesi üyesi meslektaşları Demirer'i Meslek Komitesi Başkanlığına seçerler.

İşte Murat Demirer'in Meslek Komitesi Üyesi, Meslek Komitesi Başkanı, Meclis Üyesi, Yönetim Kurulu Üyesi, Başkan Yardımcısı ve Başkanı olarak yıllarca EBSO'ya vereceği hizmetler bu öykü ile başlar.

Demirer'i EBSO Yönetim Kurulu üyeliğine götüren süreç ise 1984 seçimlerinde yaşanır. Birlikte 3.5 yıl görev yaptığı Meslek Komitesi üyelerinde iki ayrı grup ile seçime gitme görüşü oluşur ve iki liste hazırlanır. Listenin birinde yıllarca Meslek Komitesinde görev almış ve defalarca seçim kazanmış tecrübeli büyükler diğeri Murat Demirer'in de içinde bulunduğu yeterli seçim tecrübesine sahip olmayan gençler yer alır. Tecrübeli büyüklerin hazırladığı listenin kazanma ihtimali yüksek görünmektedir. Fakat gençler de boş durmaz. Seçimlere sadece 3 gün kala listelerini hazırlamak durumunda bırakılırlar. Fakat ciddi ve yoğun çalışmaları sonuç verir ve gençlerin listesi seçimi açık farkla kazanır. Meslek Komitesinin ilk toplantısında da komite üyeleri Murat Demirer'i EBSO Meclis üyeliğine seçerler.

Yaşanan seçim faaliyeti ve sonuçları EBSO'da aylarca konuşulur ve takdir kazanır. Bu gelişmeler EBSO Yönetim Kurulu listesini hazırlayacak olan Ersin Faralyalı'nın da dikkatini çeker. Bu durumdan etkilenen Faralyalı hazırladığı Yönetim Kurulu listesine Murat Demirer'i de alır. Böylece Demirer'in EBSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı ve Yönetim Kurulu Başkanlığına kadar uzanacak olan yolculuğu başlamış olur. EBSO'ya ve Organize Sanayi Bölgeleri'ne hizmet verebilmenin yolu da açılmış olur.

Demirer, EBSO Yönetim Kurulu Başkanlığı döneminde Oda'nın araştırma ve geliştirme birimiyle birlikte onlarca proje, öneri ve çalışma hazırladıklarını belirterek "Bunlardan biri de Ege'de Planlı Kalkınma Modeli idi. Bu çalışma ile Organize Sanayi Bölgeleri'ne dayalı bir kalkınma modelini öngörüyor ve şehirlerimizdeki Gece Kondu olgularının çözümüne de öneriler getiriyorduk. Bu çalışma ile şehirlere olan göçü

tersine çevirecek Uydu Sanayi Kentleri'ni ve buna bağlı olarak da Kent Yenileme Modelini öneriyorduk. Amaç; Ege bölgesini dengeli, planlı, istikrarlı ve sürdürülebilir bir şekilde kalkınmasını sağlamak idi" diyor. Bu çalışmaları dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Başbakanı Turgut Özal'a Bakanlara, Planlama Müsteşarlığına, TEK Genel Müdürlüğü'ne, DSI ve ilgili Devlet kurumları ile Ege Bölgesi'ndeki Valiliklere ve Büyük Belediyelerin Başkanlarına gönderdiklerini ve olumlu tepkiler aldıklarını söyleyen Demirer, bu olumlu tepkilerden belleğinde iz bırakanların ise Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile Planlama Müsteşarı İlhan Kesici'den gelen tepkiler olduğunu ifade ediyor.

Murat Demirer, o dönemi şöyle anlatıyor: "12 Ağustos 1993 tarihinde Yönetim Kurulu Üyeleri ile birlikte Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'i Cumhurbaşkanlığı Köşkünde ziyaretimiz sırasında, hazırladığımız "Ege'de Planlı Kalkınma Modeli" çalışmasını sayın Demirel'e sunduk. Sayın Demirel çalışmayı en ince noktasına kadar okuyup incelemiş ve iki gün sonra beni telefonla arayarak; 'Sayın Demirer EBSO olarak yaptığınız çalışmayı okudum ve bu çalışma bir meslek odasının çalışmasından ötede, bilimsel bir çalışma olmuş sizi ve şahsınız da yönetim kurulunuzu ve tüm Oda çalışanlarını kutlarım' sözleri ile kutlamışlardı. Sayın Demirel'in bu takdir ifadesi; EBSO ve şahsımı gururlandıran, heyecanlandıran ve de duygulandıran bir anı olarak yaşamım boyunca belleğimde kalacaktır" diyor.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı İlhan Kesici'de Ege'de Planlı Kalkınma Modeli çalışmasını incelediğini belirterek Devlet Planlama Teşkilatının yapması gereken bir çalışmayı, sınırlı imkanlarla bir Meslek Odasının yapmış olmasının takdirle karşıladığını ve bu çalışmanın Türkiye'ye bir örnek olacağını düşündüğünü ifade eder. Bu ifade de Murat Demirer'i Yönetim Kurulu Başkanı olarak gururlandıran unutamadığı anılardan biridir.

Selim Yaşar: EBSO sanayicinin sancığı...

Selim Yaşar, 1989 yılında Melis Üyesi olduğu Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda 1991 yılında Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği, 1993-1995 yılları arasında Yönetim Kurulu Başkanlığı ve 1995-1997 yılları arasında Meclis Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Yaşar, 1989 yılında Meclis Üyesi olarak girdiği EBSO'da çok kısa bir sürede başarı gösterir ve hemen 2 yıl sonra Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği görevini üstlenir. 1993 seçimlerinde ise artık Yönetim Kurulu Başkanıdır. Yaşar'ın Yönetim Kurulu Başkanlığı döneminde Organize Sanayi Bölgeleri henüz tam olarak kurulmamıştır. Yaşar, bugün önemli bir yere sahip olan Tire, Kemalpaşa ve Ödemiş gibi Organize Sanayi Bölgelerinin yer seçimi çalışmalarını bizzat yürütür.

Tire Organize Sanayi Bölgesi için iki seçenek bulunduğunu, önce tepede bir yer seçtiklerini daha sonra tren yoluna yakın olsun diye aşağıda bir yere karar kıldıklarını anlatan Yaşar, "Organize sanayilerin inki-

şafı benim dönemimde olmuştur. Atatürk Organize Bölgesi dahil. Ben yönetim tecrübesi itibariyle delege etmeyi seven bir karakterde olduğum için sadece Yönetim Kurulu Başkanlığını almıştım. Bunun dışında bir görev almamıştım. Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin başında Kemal Baysak vardı. Yatırımlar yoktu, alt yapı eksikti. O dönemde çok Ankara'ya gittik geldik. Hatta Menemen Deri Organize Sanayi Bölgesi'ni bile o zaman planladık. Her dericiye taşınma kredisi çıkarttık" diyor.

İzmir'in her ne kadar kültür ve kongre şehri olması istense de İzmir'in bir liman ve sanayi şehri olduğunu belirten Yaşar, İzmir'in kuzeyinin sanayi, güneyinin sanayi, doğusunun sanayi olduğunu söylüyor ve ekliyor, "Bornova'dan tutun Kemalpaşa'ya, Çiğli'den Aliaga'ya, Torbalı'dan Ödemiş'e kadar her taraf sanayidir. Aşağı yukarı 7 bin sanayici vardır İzmir'de."

Sanayinin her yere kurulamayacağını öne sürüyor Selim Yaşar. Sanayinin kurulması için yan sanayinin olması gerektiğini vurguluyor ve "Bir elektrik tesisatınız bozulsa yaptırmak için İzmir'e gelip küçük sanayi sitelerindeki kişilere ulaşip yaptırmak lazım. Bu da büyük zaman kaybı. Örneğin Ödemiş gelişemiyor. Tire'nin yarısı dolu yarısı hala boş. Neden? Uzakta kaldığı için. Ama Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin yanında Ata Sanayi var. Küçük sanayinin büyük sanayiye çok büyük faydası var. Büyük sanayinin yanında küçük sanayi olmadığı takdirde sanayicinin bütün yardımcı elemanları kendi bünyesinde yapması gerekir ki bu da büyük maliyet. Avrupa'da bir sanayici alt yapı kurarken o fabrikanın ihtiyaçlarını yakın çevreden karşılayabilecek mi ona bakıyor. Ulaşma bakar, limana ne kadar mesafede ona bakar, küçük sanayi nerede, teknik eleman var mı bunlara bakar" diyor.

Meclis üyesi olduğu dönemde Sanayi-Üniversite Üst Kurul Başkanlığı'nı yaptığını kaydeden Yaşar, üst kurulun çok önemli başarıları imza attığının altını çiziyor. "Öğretim üyelerinin hazırladıklarını sanayicile-

rimize duyurduk, sanayicilerimizin hazırladığı Ar-Ge araştırma geliştirme raporlarını da ilgili öğretim üyelerine aktardık" diyen Yaşar, üst kurulun ikinci bir görevinin de teknoparklar olduğunu ekliyor. Yüksek Teknoloji Enstitüsü içindeki Teknoparkın başkanlığı döneminde olduğunu vurgulayan Yaşar, İzmir'e bir değil birden fazla teknopark gerektiğini savunuyor. "Keşke İzmir'de 5-6 tane teknopark olsa" diyen Yaşar "Sanayi demek teknoloji demektir. Teknoloji olmadığı takdirde rekabet edebilir bir sanayi kuramazsınız. Rekabet edebilmek için son teknolojileri bilmek gerekir. Çünkü teknoloji birincisi yeni üretim yaratıyor ikincisi daha ucuz ve hızlı kaliteli ürün yaratıyor. Dolayısıyla rekabetin yoğun olduğu sanayide kalabilmek için teknoloji çok önemli" diyor.

Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın tüm dünyada tanınan bir isim olduğunu hatırlatan Yaşar, ama yavaş yavaş Ege Bölgesinden uzaklaştığının da altını çiziyor. "Benden önceki Balıkesir kaybedilmişti. Benim zamanında Manisa imza toplayıp ayrıldı. Benden sonra Aydın ve Milas. Böyle böyle EBSO İzmir Sanayi Odası olarak kaldı. Bu işler nasıl oluyor diye Avrupa'yı inceledik biz. Orada Ticaret ve Sanayi Odaları müşterek. Biz de bunu Odalar Birliği'nin düşünmesi gerekir. Bazı yerleri birleştirdiler bazı yerler ayrı. Ayrıca Esnaf Odaları var. Esnaf Odası ile Ticaret Odası'nın çizgisi nereden geçiyor. Hangi büyüklükteki esnaf hangisi ticaret odasına kayıtlı olmalı? Bu neye göre ayrılıyor? Bakıyorsunuz adam esnaf ve esnaf odasına kayıtlı ama çok büyük" diyen Yaşar EBSO'nun logosunun da aynı kalmasından yana. Eğer olabiliyorsa EBSO İzmir Sanayi Odası olarak bir isim yaratılabileceğini düşünüyor.

Selim Yaşar, son olarak EBSO'nun uzun yılları aşan bir geçmişi olduğunu daha uzun yıllar da geleceği olacağına inandığını ifade ederek uluslar arası bir rolde oynaması gerektiğine inanıyor. "EBSO ciddi bir şekilde dışa açılmalı. EBSO bir sancaktır. Sanayicinin sancağıdır" diyerek sözlerini tamamlıyor.

Atıl Akkan: Aktif bir yönetim tarzı izledik

Necati Atıl Akkan'ın EBSO Meclisi ile tanışması 1987 yılının Aralık ayında gerçekleşir. Önce meclise giren ve 1992 yılına kadar meclis üyeliği görevini sürdüren Akkan'ı başkanlığa götüren olay kendi deyimi ile tamamen yapılan bir haksızlığa karşı isyanı.

O tarihlerde İhracatçılar Birliği Başkanlığı görevini sürdüren Akkan'ın EBSO'da yönetiminde faal bir göreve gelme gibi bir niyeti yokken haksızlığa uğradığı düşüncesi onu harekete geçirir. "Ben o zamanlar duayenlerin bir düzen oluşturduğundan habersizdim" diyor Akkan ve kendi isyanını başlatan olaylar zincirini şöyle anlatıyor: "Ersin Fa-

ralyalı 1991 seçimlerinde milletvekili adayı olacaktı. O nedenle yeniden Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanlığı'na adaylığını koymadı. Başkan adaylığı için Uğur Yüce'nin ismi üzerinde durulmaya başlandı. Sonuçta ben de Uğur Yüce'ye destek verecektim. Fakat sonra aklıma geldi. Ankara'ya gidecek TOBB delegeleri içinde mutlaka bizim de 5-6 genç arkadaşımız yer almalıydı. Hemen Ersin Faralyalı'yı arayıp bunu söyledim. Ama aldığım cevap bu işlerin böyle yürümediği ve listelerin çok önceden belirlendiği, 22 kişilik TOBB listesinin hazır olduğu, 1 kişinin dahi alınamayacağı şeklindeydi. Bu olay beni kıskırttı ve hiç aklımda yokken Uğur Yüce'nin karşısına 1 gecede liste çıkardım."

Evet, Atıl Akkan'ın başkanlık yolundaki ilk adımı bu şekilde olur. O zamanlar kendisine bir gecede liste çıkaramayacağını söylediklerini ve güldüklerini ifade ediyor ama o liste 90 meclis üyesinden 35 tulum oy alır. Seçimi o gün için kaybeder ama ciddi bir rakip olduğunun da altını çizmiş olur.

Bir sonraki dönem Murat Demirel'e söz verdiği için başkanlık yarışına girmeyen ama Murat Demirel'in listesinden Yönetim giren Akkan, Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği görevi yapar. Murat Demirel'in ardından Selim Yaşar karşısında listesinin 45-43 kaybettiğini fakat kendisinin yine Yönetimde yer aldığını anlatan Akkan, daha sonra 1995-1997 ve 1999-2001 yılları arasında 2 kez Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütür.

EBSO Yönetim Kurulu Başkanlığı döneminde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nde birliktelik sağladıklarının altını çizen Akkan, "Benim dönemimde ilk defa 3'ü İzmir'den olmak üzere Ege'den 5 kişi yönetimde yer aldı. 2000-2001 dönemi ise çok daha önemliydi. Odalar Birliği'nde söz sahibiydik. Demokratik haklarımızı sonuna kadar kullandık. 'Yaşar Okuyan gidecek barış gelecek' dedik, Okuyan gitti işçi barışı geldi. Kim gidecek dedikse gitti" diyor.

O zamanlar yaptıkları tek hatanın ise Odalar Birliği'nde parti kurmaya karar verdikleri halde bunu başaramamaları oldu-

ğunu kaydeden Akkan, bu olayı işe şöyle anlatıyor: "Parti kurmaya karar verdik. 500 ilçede hemen teşkilatlanacaktık. 780 sanayiciyi 3 günde organize etmiştik. Ankara'ya sefer düzenledik. Ege Milletvekilleri Gar'da bizi karşıladı. Yok böyle bir olay Türkiye'de. Ortam bozuktur. İş alemi batıyordu. Koalisyon başarısızdı. Odalar Birliği'ndeki toplantıya 7 bakan 780 sanayici geldi. Anıtkabir'e ona keza. Alt üst ettik Türkiye'yi. 1 milyonu aşkın imza topladık Seçim Yasası değişsin diye."

Başkanlık yaptığı dönemde İzmir'i yarım ay şeklinde organizelerle çevirme planı yaptıklarını da ifade eden Akkan, "Böylelikle İzmir'e göçün önüne geçip herkesi kendi yaşadığı sınırlar içinde iş sahibi yapmayı planlamıştık" diyor. Bu yolda ilk adımı Akhisar'la atıyorlar. Ardından Bergama, Kınık, Turgutlu, Salihli, Ödemiş, Tire, Nazilli, Ortaklar, Söke geliyor. Tire'de de bunu büyük oranda başardıklarını savunuyor Akkan. Artık Tire'den İzmir'e iş aramaya gelen olmadığını belirtiyor.

Başkanlığı zamanında pek çok yurt dışı geziye imza attıklarını anlatıyor Akkan, "220 kişiyi aldık Amerika'ya götürdük. EBSO Vakfı'na para aktardık. İnsanların ufkunu açtık" diyor ve ekliyor: "Bizden 10-15 sene sonra Başbakan da Cumhurbaşkanı da aynı şeyleri yaptığının göre demek ki biz o zamanlar doğru karar vermişiz."

Kani Aydoğdu: Gençlere duyulan ihtiyaçtan başkan oldum

Kani Aydoğdu, Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda 1984-1987 ve 1992-1999 yılları arasında iki kez meclis üyeliği yapmasının ardından 2009'da tekrar meclise girdi. 1995-1997 yılları arasında Meclis Başkan vekilliği, 1997-1999 yılları arasında da Yönetim Kurulu Başkanlığı görevlerinde bulundu.

Aydoğdu yönetimde yer almasının nedeninin gençlere duyulan bir ihtiyaçtan kaynaklandığını belirtiyor. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetiminde genç kanlara ihtiyaç duyulduğu anda aday olduğunu kaydeden Aydoğdu, "Ama öyle isabetli bir liste hazırlanmış ki o zaman bizimle birlikte yönetimde yer alan bütün arkadaşlar sonrasında Yönetim Kurulu Başkan Vekili, Meclis Başkan vekili, Meclis Başkanı ya da Yönetim Kurulu Başkanı oldular" diyor.

Kani Aydoğdu'nun başkanlığı döneminde Oda'da çok sıkı bir muhalefet olur. Ama eleştirilerin yüzde 80-85'i yapıcıdır. Aydoğdu eleştirilerin yol göstermesi sayesinde tedbirlerini buna göre aldıklarını ve doğru adımlar attıklarını ifade ediyor.

Tire Organize Sanayi Bölgesi'ni Atıl Akkan ile birlikte Oda'ya kazandırdıklarını ifade eden Aydoğdu bu eseriyle büyük bir gurur duyuyor. Tire Organize Sanayi Bölgesi'nin fikir babası olmaktan memnurluk duyduğunu belirten Aydoğdu; "O tarihlerde Tire Belediye olarak Tire Organize'yi kurmak istiyordu fakat biz zor olacağı konusunda kendisini ikna ettik ve birlikte kurduk" diyor.

Kani Aydoğdu, EBSO Başkanlığı yapmasının kendisi için büyük bir tarih olduğu düşüncesinde. "Hep ilkleri gerçekleştirdik" diyor ve bunlardan bir tanesinin de Aydın şubesinin binasının tamamlanması olduğunu

nu ekliyor. 1999 yılında gerçekleşen Marmara depremünde de 3 tır malzeme gönderen ilk Oda olduklarının altını çiziyor.

Başkanlığı döneminde sosyal aktivitelere de çok önem verdiklerini ifade eden Aydoğdu, bir tanesi Bergama'da diğeri Kiraz'da olmak üzere iki okul yaptırdıklarını sözlerine ekleyerek "Eğer bir dönem daha yönetimde kalsaydık bir okul daha yaptıracaktık" diyor.

Politikanın içinden geldiği için siyasi partilerle arasının iyi olduğunu ifade eden Aydoğdu, bu nedenle görev yaptığı dönemde EBSO'nun hükümette büyük bir ağırlığı olduğunu kaydediyor. "Ben ve arkadaşlarım hükümetten ne istiyorsak aldık" diyen Aydoğdu sözlerini bir anısını anlatarak sürdürüyor:

"Ama sesimiz çıkıyordu. Teşvik verin, para verin, bize yardımcı olun demiyorduk. Örneğin benim başkanlık yaptığım dönemde ödül törenlerinde başkanların dışında bir de üyelerden biri konuşurdu. Bir gün Atatürk Kültür Merkezi'nde Başarılı Sanayiciler ödül törenimiz var. Mesut Yılmaz Başbakanı ve birkaç bakanı ile birlikte törene katıldı. Atıl Akkan kürsüye çıkıp bir konuşma yaptı. 'Biz sizden hiçbir şey istemiyoruz. Hiçbir şey vermeyin. Ama hesap sorarız. Vergiler nereye gidiyor? Yatırımları nereye yapıyorsunuz? Bütün bunların hesabını sorarız' dedi. Mesut Yılmaz kulağıma eğilip 'hesap sorma yeni çıktı ortaya bu böyle giderse duman eder hükümetleri. Arzu ve isteklerinizi söyleyin hemen yerine getirelim' dedi. Siyasiler korkuyor tabi hesap sorulmasından."

Kani Aydoğdu'nun arzu edip de yapmadığı ama hala içinde ukde olarak kalan konu ise Organize Sanayi Bölgeleri ile ilgili. "Eğer yapabilseydik EBSO herkese örnek olurdu" diyen Aydoğdu, "Organize sanayi bölgelerinin arsalarını belediyeye, binalarını

da devlete yaptırmak suretiyle uzun vadeli satış ve kiralamasını yaptırmayı çok arzu ettim. Aradan 10-12 sene geçmesine rağmen Türkiye daha o konuya yeni gelebildi. Oysa biz o tarihlerde bunu planladık, alt yapısını yaptık. Bütün Avrupa böyle idi. Amerika 1970'lerde yapmaya başlamış. Eyaletler arası savaş nedeni haline gelmiş. Herkes kendisine yatırımcıyı çekmek için uğraşmış. Her şeyi vermişler yeter ki vatandaşı işe al. Böyle kalkındılar. Ama biz de bir vatandaş sanayi yatırımı yapacak, elindekini arsa ile binaya yatırıyor. Geriye kalıyor banka kredisi. Bu banka kredisinin içinden çıkabilmek için de sihirbaz olmak lazım. Bugün 3-5 bin metrekare bina yapmak dünyanın parası. Bir de arsa var. Şimdi bir de çevre sorunları çıktı. Bütün bunları aşabilmek için elindeki bütün varlığını bunlara yatırıyor. Teşvik hiç önemli değil. Alt yapısı yapıldıktan sonra teşviğe gerek de yok. Biz bu atılımı yapmak için çok uğraştık. Ama koalisyonlara denk geldi. Hükümetler sık sık değişti. Zihniyet değişikliği vardı. Bu nedenle yapamadık ama içimde kaldı" diyor.

Bir organize sanayi bölgesinin 10-15 yılda yapıldığını hatırlatan Aydoğdu, eğer devlet yapmış olsa 3-4 senede biteceğini ve daha sağlıklı bir yapılaşma olacağını altını çiziyor.

Esen: Çok zor bir dönemde başkanlığı üstlendim

Salih Esen, 1992 yılında Meclis üyesi olarak başladığı görevini 1997-1999 yılları arasında Yönetim Kurulu Başkan Vekili, 2001-2005 yılları arasında ise Yönetim Kurulu Başkanı olarak sürdürdü.

Esen, Yönetim Kurulu Başkanı adayı olmaya karar verdiğinde ismini vermediği ama Oda'ya yıllarını vermiş bir arkadaşını arar ve ona danışır. Arkadaşının söylemi hiç de destek verir nitelik de değildir.

Esen'e "Sen başkanlığa adaysın ama iyi düşün. EBSO'nun 5 kuruş parası yok. Hepsi bankada hacizli. Dolayısıyla sen başkan olacaksın ama parasız bir Oda'nın başkanı

olacaksın. Ne kadar başarılı olursun o da ayrı bir konu" der. Esen arkadaşının cesaret kırıcı söylemine rağmen bir araştırma yapar. "O dönemde Tire Organize Sanayi Bölgesi kurulma aşamasındaydı. Tire'nin kuruluş aşamasında almış olduğu kredilerde kredi borçlusu EBSO'ydu. Kredinin tamamı da Halk Bankası'ndan alınmıştı. Yaptığımız araştırmada Halk Bankası'nın özellikle vakıf paralarını toplamadaki sert tutumu nedeniyle bankada duran paraları bloke edebileceği gibi görüntü söz konusuydu" diye o dönemi anlatan Esen, yılmaz ve başkanlığa adaylığını koyarak 2001 yılının Ekim ayında EBSO Yönetim Kurulu Başkanı olur.

Tabii ikazı yapan arkadaşının da ne kadar haklı olduğunu işin içine girince görür. Gerçekten de Halk Bankası yönetiminin kredinin kapatılması konusunda EBSO üzerinde müthiş bir baskısı vardır. Hatta bütün taşınmazların dahi haciz altına girebileceği gibi bir tehlike mevcuttur. Öyle bir durum ki ay sonunda çalışanların maaşlarının ödenip ödenmeyeceği bile şüphelidir. Esen'in ilk işi bu kredi konusunun halledilmesi olur. Defalarca Ankara'ya gidilir. Halk Bankası yönetimiyle toplantılar yapılır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu' da bu konudaki desteğini esirgemez. Sonuçta Halk Bankası yönetimini Tire Organize Sanayi Bölgesi'nin borçlarını ödeyebileceği konusunda ikna ederler. Esen, aşağı yukarı 8-10 ay süren bu süreç sonunda EBSO'nun mevcut varlığının tehlikeye girmeksizin korunmasının da önünü açılmış olduğunu, bu arada Tire Organize Sanayi Bölgesi'nin yönetimleri değişse dahi değişmeyen bir borç ödeme protokolü yapılmak suretiyle disipline edilmesinin de sağlanmış olduğunu söylüyor.

"Aslan yattığı yerden belli olur" ilkesi içerisinde işyerlerinin o kurumun kartviziti olduğuna da inandığını ifade eden Esen "Bulunduğumuz ortamın sizi çok iyi temsil etmesi gerektiğine de inanmaktayım. Kendi dönemimde Halk Bankasına olan borçlarımızın yeniden yapılandırma protokolünü yaptıktan sonra özellikle de bütçeyi yeniden oluşturmak suretiyle birikimler oluşturmaya gayret ederler. Esen, "Bu birikimlerle de o dönemde hakikatten çok kötü bir pozisyonda bulunan ve sıradan bir iş hanı gibi görünen EBSO'nun çehresini bugünkü hale getirmek gibi bir gayretin içinde olduk. O gün kolay bir şey değildi. Ama bugüne

baktığımızda hala pırıl pırıl bir binanın var olduğunu görüyoruz" diyerek EBSO binasının değişen çehresinin kendi dönemine olduğunu altını çiziyor.

Ege Bölgesi Sanayi Odası kurulduğunda bünyesinde Manisa, Salihli, Milas, Aydın gibi il ve ilçelerin de olduğunu, zaman içinde bütün bu il ve ilçeleri kaybettiğini hatırlatan Salih Esen bu nedenle Oda'nın isminin değiştirilmesi gerektiğini savunanlardan. Esen bu konuyla ilgili bir anısını da şöyle anlatıyor:

"Henüz Milas ve Aydın'ın Odamızdan ayrılmadığı dönemde bir gün Meclis Başkanımız sayın Kemal Çolakoğlu ile birlikte Yönetim Kurulu olarak dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'i ziyaret ettik. Bütün yönetim kurulu olarak masanın etrafına dizildik. Çolakoğlu başladı Oda'yı anlatmaya. 'Ülkemizdeki tek bölge Sanayi Odası Ege Bölgesi Sanayi Odası' dedi. Arkasından arkadaşları tanıttı. Ben de EBSO ilgili bir şeyler söyledikten sonra Ahmet Necdet Sezer döndü ve bize 'Bölge Sanayi Odasıyız diyorsunuz ama bir tek Milas ve Aydın var sizde. Nasıl bölge Odasısınız siz?' dedi. Tabii Çolakoğlu olayı kurtarmak için epey bir uğraştı."

Şimdi artık Milas ve Aydın'ın da Oda bünyesinde yer almadığını hatırlatan Esen, şahsi düşüncesinin Oda'nın isminin değiştirilmesi yönünde olduğunu kaydediyor. Esen, "Fakat çok kişi istemiyor galiba. Çünkü orada düşünce şu; Amblem kalsın adı değişsin. Amblem başka isim başka nasıl olacak ki? Amblemde EBSO yazıyor. İzmir Sanayi Odası yazmıyor ki. Komik aslında bu durum. Oda'nın tarihini bilmeyen biri anlayamaz ki bu durumu" diyerek bu konudaki düşüncelerine son noktayı koyuyor.

Tamer Taşkın: Oda'ya borcumu ödemeye geldim

Tamer Taşkın'ın Ege Bölgesi Sanayi Odası'na girişi 1990'lı yıllarda Mehmet Tiryaki ile birlikte gerçekleşir. Çok iyi dost olan Tiryaki ve Taşkın o güne kadar sadece kendi işleriyle ilgilenmiş Oda'da aktif bir rol düşünmemişlerdir ama artık zamanının geldiğine inanırlar. 1992 yılında o zamanki sektör temsilci arkadaşlarından kendilerini de listeye alması için ricacı olurlar. Yedeklere yazılısalar bile razıdırlar. Fakat arkadaşları onları hiçbir şekilde listeye almaz. Bunun üzerine "Neden kendimiz bir liste oluşturmuyoruz ki?" diye düşünürler. Öyle ya sonuçta gençtirler, yurt dışı bağlantıları,

yabancı dilleri vardır. Ufukları geniştir. Vizyonları vardır. Böylelikle liste oluşturmurlar ve seçimi de alırlar. Önce komiteye oradan meclise girerler.

Ama Tamer Taşkın için Sanayi Odası'nın başka bir anlamı daha vardır. O bu Oda'ya borç ödemeye gelmiş tek başkandır. Çünkü Sanayi Odası'nın bursuyla okumuştur. Taşkın, "İnsanların bazen uzun vadeli yatırımlara bakması çok önemli. O gün verilen bir bursla bir memurun oğlu okuyor, iş adamı oluyor, sanayi odasına üye oluyor, meclise geliyor, yönetimlere seçilir ve en sonunda da başkan oluyor" diyor. Taşkın bu nedenle başkan olduğu dönemde istatistikleri de-

giştirmek ister. EBSO'nun başarılı çizgisini devam ettirmenin yanında daha ileriye götürmeyi ister ve bunu sağlayabilmek için başkanlığı döneminde tüm mesaisini Oda'ya verir.

Taşkın'ın randevu saatleri de şaşkınlık yaratır. Sabah 7'de Oda'ya gelen Taşkın randevularını da bu saatten başlayarak vermeye başlar. Önceleri bu durum randevu talebinde bulunanlar tarafından garipsenir. Fakat zamanla telefonların çalmadığı, hiç kimsenin kesmediği sabah kahvaltılı bu toplantıların oldukça verimli geçtiği gözlenir ve artık randevu talep edenler tarafından sabah erken saatler istenir.

İzmir'in yatırım almasını çok isteyen ve kendine bunu hedef seçen Taşkın yabancı heyetleri memnun etmek için tüm imkanları kullanır. Taşkın, o günlerle ilgili olarak: "Gelen yatırımcıların mutlu ayrılması için programlar yapıyorduk. Genç sanayicilerimiz vardı. Bir heyet geldiğinde genellikle otobüs gider heyeti karşılar. Biz 30 kişilik heyete genç sanayicilerimin kullandığı 30 araç gönderiyorduk. Bunların çoğu da bayandı. Hepsi dil bilen, modern gençleri gören yatırımcılar çok şaşıyorlardı" diyor.

Taşkın başkanlığı döneminde yoğun iş seyahati odaklı günler yaşar. Gençlik yıllarında Amerika'ya gidip geldiğinde jetlag olduğu gerekçesiyle 2-3 gün yattığını ifade eden Taşkın "Oysa kendimizi kandırıyormuşuz. Çünkü başkan olduktan sonra Odalar Birliği görevi ile Washington'a gitmiştim. Birkaç gün sonra İzmir'e geldim. 4 saat İzmir'de kaldıktan sonra bir duş alıp çantamı değiştirdim ve Şanghay'a gittim. Düşünün, bizden 7 saat gerideki bir şehirden gelip bizden 7 saat ilerideki bir şehre gidiyorum. Demek ki insan severek yaptığı zaman birçok şeyi başarıyormuş öyle jetlag filan da olmuyormuş" diyor.

Başkanlığı sırasında eşinin de büyük desteğini görür Tamer Taşkın. Türk sanayicisinin, Türk insanının her yerde eşiyile birlikte olduğunu gösterir. Yazın yoğun olan nişan, nikah törenlere katılmak gibi sosyal bir görevde üstlenirler. Öyle ki gece de 5 nikaha

gittikleri olur. Akşam 19:00'da bir nikaha en erken gidenler onlardır gecenin sonunda son nikahtan en geç ayrılanlar yine onlardır. İzmir'de başlayıp Çeşme'de bitirirler. Yorulurlar ama dostlarını mutlu etmenin mutluluğunu da yaşarlar.

Taşkın'ın en acıyla hatırladığı olay ise öncelikle yönetime gelmelerinden tam 7 ay sonra Yönetim Kurulu Üyesi Naci Ulusoglu'nun bir gece ansızın geçirdiği kalp krizinin ardından vefatıdır.

Tamer Taşkın'ın başkanlığı sırasında verdiği hizmetler başkanlığının ardından da meyvesini vermeye devam eder. Bir gün fırıncılar güzel bir tabak yaptırarak kapısını çalarlar ve "Tamer bey biz sizi hiç tanımıyorduk. Hatta seçilmemeniz için de çok çalıştık. Ama seçildikten sonra bize verdiğiniz desteklerden dolayı size minnettarız" derler.

Taşkın'ı en çok mutlu eden olaylardan biri de başkanlık görevinin bitmesinden tam 1.5 yıl sonra İtalya Konsolosluğu tarafından şövalye nişanı verilmiş olması. Tamer Taşkın, "Bunu da Oda'ya borçluyum. Stajla başladığım bir kurum şövalyelik nişanıyla bitirdim" diyor.

Kemal Çolakoğlu: Atatürk Büstü krizini unutamam...

1 987-2005 yılları arasında meclis üyeliği 1992 yılında Yönetim Kurulu Başkan yardımcılığı, 1997-2005 yılları arasında da Meclis Başkanlığı görevlerinde bulunan Kemal Çolakoğlu'nun Ege Bölgesi Sanayi Odası meclisiyle tanışması, Ersin Faralyalı'ya olan hayranlığından kaynaklanır.

Ersin Faralyalı'nın genç yaşında Ege Bölgesi Sanayi Odası'nda gerçekleştirdiği başarılar Çolakoğlu'nda EBSO Meclisi'ne karşı bir merak uyandırır. 1980 yılında kendi sanayi şirketini kurar kurmaz da Oda'da meslek komitesine girer.

Komiteye girer girmez de komite başkanı olur. Bir gün Şinasi Ertan'la konuşan Çolakoğlu, ondan Oda'yı tanımanın yolunu öğrenir; bu yol da Meclis Bütçe Komisyonu'nda çalışmaktır. Meclis Bütçe Komisyonu üyeliğine aday olan Çolakoğlu seçilir ve başkan vekili olur.

Bütçe komisyonunda çalışırken zaman

zaman Yönetim Kurulu Başkanı Ersin Faralyalı'ya tenkitler de bulunur. İşte hayatının en önemli tavsiyelerinden birini de o zaman alır. Meclis Bütçe Komisyonu Başkanı Nurtekin Yazgan, "Tenkitlerinde şunu aklından çıkarma. Bir gün o görevlere sen de geleceksin. Sende o tenkitler yapıldığında ne kadar rahatsız olacaksan tenkitinin ayarını ona göre yap" der.

Bu nasihat Çolakoğlu'nun hayatında önemli bir ders olur. Meclis üyesi olduğu dönemde mecliste kim fazla konuşursa konuşmasını önlemek için yönetime alındıklarını ileri süren Çolakoğlu bir gün başlarına tatsız bir olayın geldiğini belirtiyor.

"Ahmet Piriştina ve Cengiz Hakan bir meclis toplantısında hükümeti sert bir dille eleştirdiler. Onu takip eden hafta savcılık her iki arkadaşımızı hükümeti ağır şekilde eleştirmekten savcılığa çağırdı. Bu bizi çok rahatsız etti. Böyle bir şey Odalar tarihinde belki de ilk defa oluyordu. Takipsizlikle so-

nuçlandı ama onu takip eden hafta ben çıktım kürsüye ve son derece ironik bir konuşma yaptım. Dedim ki 'enflasyon düşüyor, işsizlik yok, ihracat patladı, enerji fiyatlarından memnunuz, her şey güllük gülistanlık. Eğer böyle konuşmamızı istiyorlarsa konuşuruz' dedim. Salonda müthiş bir alkış koptu ve arkadan her çıkan arkadaş buna benzer bir konuşma yaptı" diyen Çolakoğlu ertesi gün gazete manşetlerinin "EBSO'da şenlik" diye çıktığını sözlerine ekliyor.

Murat Demirer'in Yönetim Kurulu Başkanı olduğu dönemde kendisi de Atıl Akkan ile birlikte başkan vekilliği görevinde bulunan Çolakoğlu aynı zamanda Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde İdare Komitesi Başkanı olur.

O günleri "Çok zor günlerdi" diye anlatıyor Çolakoğlu. Özellikle Uğur Yüce'nin başkanlığı döneminde Murat Demirer'in ise Atatürk Organize'den sorumlu başkan vekili olduğu günlerde Odanın para konusunda fevkalade zor günler yaşadığını anlatan Çolakoğlu "Ben muhasip üye olarak Murat Demirer'den yalvar yakar Atatürk Organize'nin kasasından 30 bin lira borç alırdım. Sonra da büyük şirketlere daha Ocak ayında çağrıda bulunur Mayıs ayına kadar olan aidatlarının hepsini ödemelerini rica ederdim. Mayıs'a kadar o parayla dönelim diye. Zor günlerdi ama o günlerin keyfi de bir başkaydı tabii" diyor.

O dönemlerde 2 yılda gerçekleşen seçimlerin son derece hareketli geçtiğini belirten Çolakoğlu bazen muzip meclis üyeleri sayesinde eğlenceli durumlar da yaşandığını anlatıyor. Tabi kendileri için eğlenceli olan bu durumun olayın kahramanları için o an pek de eğlenceli olmadığını bugün onların da bu olayları gülümseyerek andıklarını kaydeden Çolakoğlu "Şinasi Ertan'ın yeniden aday olduğu bir dönemde gruplar birleşip karşısına Hayri Yorgancıoğlu'nu çıkardılar. Tabi Şinasi Ertan gibi Meclis Başkanlığı'nda üstün tecrübesi ve saygısı olan kimseyi birinin yenmesi mümkün değildi. Ama Hayri Yorgancıoğlu'nu ikna etmişler. Seçim yapıldı. Seçim yapıldığı gün de tasnif heyeti

de yanlış hatırlamıyorsam Hüsnü Birman, Coşkun Yolgörmez ve Rifat Demirli oldu. Üçü aralarında anlaşmışlar. Sandık açıldıktan sonra Hayri Yorgancıoğlu'nun oylarını el çabukluğu ile en üste koymuşlar. Oylar sayılmaya başlandı. 1 oy Hayri Yorgancıoğlu, 2 oy, 3 oy, 15-0 hala Yorgancıoğlu önde. Salon yıkılıyor Şinasi Ertan seçimi kaybetti diye. Şinasi Ertan odasına kapandı. Fakat 20'nci oydan sonra durum değişti tabi. Bu da Oda'nın hoş ve keyifli anlarından biridir" diye anlatıyor. Kendi döneminde Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde yolların isimlendirilmesini, artma tesisinin açılışını, Sosyal Sigortalar Kurumuna bir bina tahsis edilmesini, yarım kalmış cami inşaatının tamamlanmasını gerçekleştirdiklerini belirten Çolakoğlu, o gün için büyük bir paniğe neden olan bugün için ise artık kulağa komik gelen bir anısını da şöyle anlatıyor:

"Bir baktık her şeyimiz var ama Atatürk heykelimiz yok. 10 Kasım'da böyle bir heykel ve meydan düzenlenmesine karar verdik. Heykeli bölgede çalışan arkadaşlarımız Çiğli'de bir heykeltıraşa sipariş etmişler. Sonra da 10 Kasım'a 1 ay kadar kala heykel bitti dediler. Çiğli'deki atölyeye birlikte gittik ki heykel Atatürk hariç herkese benziyor. Onun oraya konması mümkün değil. Büyük bir paniğe girince Gaziantep'te heykel yapan bir yer olduğunu öğrendik. Fotoğrafları geldi. Çok güzeldi. Seri de yapıyorlardı hemen sipariş verdik. 10 Kasım'a yetişsin diye. Meydan bitti. Heykelin kaidesi bitti. 8 Kasım gibi davetiyeler dağıtıldı. Bir haber geldi, bizim heykel yetişmiyor. Bölge Müdürü Doğan Hüner'e dedim ki 'Bu benim sonum olur. Mutlaka çözmek lazım'. Doğan, çok pratik bir arkadaş. Adamlarla konuştu orada heykelin polyesterden kalıbı vardı. Onu bronz renge boyattık. Getirttik kaideye oturttuk. Mükemmel olmuştu. Açılış yaptık. Herkes çok beğendi. 2 gün sonra polyester kalıp geri gitti. Bir hafta sonra da hakikisi gelip yerine konuldu. Böylelikle o krizi aşmış olduk. Hakikatten hayatımdan 3-5 gün götürmüş olan krizlerden biridir diye düşünüyorum."

Mecelis Başkanlarımız

BURHAN MANER
30.01.1952-30.07.1960

REŞAT LEBLEBİCİOĞLU
30.07.1960-18.11.1968

ZEKÎ D. AKPINAR
29.11.1968-27.11.1969

YILMAZ ADIGÜZEL
27.11.1969-25.11.1975

ŞİNASİ ERTAN
25.11.1975-28.02.1984
25.11.1987-21.11.1995

NEZİH OKUŞ
28.02.1984-25.11.1987

M. SELİM YAŞAR
21.11.1995-30.11.1997

KEMAL S. ÇOLAKOĞLU
01.12.1997-21.03.2005

ENDER YORGANCILAR
21.03.2005-16.02.2009

MEHMET TİRYAKİ
16.02.2009-Devam ediyor

Yönetim Kurulu Başkanlarımız

OSMAN KİBAR
01.12.1951-13.06.1960

SÜREYYA ÇOLAK
02.08.1960-28.11.1963

RAŞİT ÖZSARUHAN
28.11.1963-30.11.1964

YUSUF TANIK
30.11.1964-30.11.1967

CENAP EGELİ
30.11.1967-26.01.1968

SİNASÎ ERTAN
26.01.1968-28.11.1975

YILMAZ ADIGÜZEL
28.11.1975-01.12.1981

ERSİN FARALYALI
01.12.1981-01.12.1989

UĞUR YÜCE
01.12.1989-01.01.1992

MURAT DEMİREL
01.04.1992-17.11.1993

M. SELİM YAŞAR
17.11.1993-30.11.1995

N. ATIL AKKAN
30.11.1995-30.11.1997
30.11.1999-30.10.2001

KANİ AYDOĞDU
30.11.1997-30.11.1999

SALİH ESEN
30.10.2001-21.03.2005

İ. TAMER TAŞKIN
21.03.2005-18.02.2009

ENDER YORGANCILAR
18.02.2009-Devam ediyor

Gönel Sekreterlerimiz

NECMI BORA
11.01.1947-31.12.1957

MUHİTTİN ALAM
01.01.1958-31.12.1965

İLTER AKAT
01.09.1966-15.10.1968

HÜSEYİN KUNTER
01.05.1969-30.04.1971

NAİM KARAOSMAN
01.05.1971-31.12.1976

SAMİM TURGAY
01.08.1977-31.01.1980

YUSUF VARDAR
01.09.1980-31.12.1989

MUSTAFA DURMAZ
01.01.1990-30.06.1992

GÜMAN KIZILTAN
01.05.1993-30.05.1998

MUSTAFA KALYONCU
01.01.2000-Devam ediyor

Nice 60 yıllara

Kaynakça

- Akalın, Zeynep / Nadir Büyükoğlu - Türk Savunma Sanayii Tarihi- Milsoft Yayınevi; 2008
- Akdağ, Mustafa- Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi- Cem Yayınevi; 1985
- Arı, Kemal - Büyük Mübadele / Türkiye'de Zorunlu Göç 1923-1925, Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Arı, Kemal - Türk Devrim Tarihi, Zeus Kitabevi
- Arı, Kemal - Atatürk ve Aydınlanma, Yakın Kitabevi
- Arı, Kemal - Cumhuriyet Ekonomisi, İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi Ekim 2010 sayısı
- Atilla, Nedim- İzmir Demiryolları- İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı; 2003
- Atilla, Nedim- İzmir Posta Tarihi- İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı; 2004
- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı - DPT Yayınları; 1979
- Heaton, Herbert- Avrupa İktisat Tarihi- Çeviri: M. Ali Kılıçbay- Teori Yayınları; 1985
- İnönü, Afet - Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Sanayi Planı- Türk Tarih Kurumu Yayınevi; 1933
- Kazgan, Gulten- İktisadi Düşünce & Politik İktisadın Evrimi- Remzi Kitabevi; 1997
- Okçun, Gündüz- Türkiye İktisat Kongresi - 1923 - İzmir / Haberler - Belgeler - Yorumlar- AU SBF Yayınları; 1968
- Okçun, Gündüz- Osmanlı Sanayii 1913, 1915 Yılları Sanayi İstatistiki -AU SBF Yayınları; 1970
- Pamuk, Şevket - 100 Soruda Osmanlı - Türkiye İktisadi Tarihi 1500 - 1914 - Gerçek Yayınevi; 1997
- Pamuk, Şevket - Osmanlı Ekonomisi ve Kurumları- Türkiye İş Bankası Yayınları; 1997
- Serçe, Erkan - İzmir 1905, İzmir BB Kültür Yayınları; 2003
- Serçe, Erkan - İzmir 1914, Akademi Kitabevi
- Serçe, Erkan, Fikret Yılmaz, Sabri Yetkin; Kullerinden Doğan Şehir - The City which Rose from the Ashes İzmir BB Kültür Yayınları; 2009
- Serçe, Erkan \ 1923 Senesi İzmir Vilayeti İstatistiği 1 - 2. Kitap, İzmir BB Kültür Yayınları, 2010
- Serçe, Erkan - Mutareke'de İzmir Önceleri ve Sonraları, İzmir BB Kültür Yayınları; 2010
- Serçe, Erkan - Sabri Yetkin - İzmir Esnaf ve Ahali Bankası'ndan Egebank'a (1928-2000) Tarih Vakfı Yurt Yayınları
- Serçe, Erkan - İzmir'de Kitapçılık, 1839-1928= Akademi Kitabevi 1996
- Serçe, Erkan - Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmir'de Belediye Dokuz Eylül Yayınları
- Serçe, Erkan - İzmir ve Çevresi Resmi, Özel Binalar İstatistiği 1918 Akademi Kitabevi
- Serçe, Erkan - İzmir ve Çevresi Nüfus İstatistiği, 1917
- Serçe, Erkan - İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi Dergisi Sanayi Tarihinden sayfaları
- Tural, M. Akif- Atatürk Devrinde İktisadi Yapılaşma ve Celal Bayar (1920 - 1938) - Kültür Bakanlığı Yayını; 1987
- Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 50. Yılı; 1995
- Ege Sanayi Tarihi; 1999

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI

**GEÇMİŞ
GELECEK**

Ege Bölgesi Sanayi Odası
Cumhuriyet Bulvarı No:63 35210 İZMİR
Tel: 0232 455 29 00 / Faks: 0232 483 99 37
www.ebso.org.tr

